Anno dom 1513

e
ch
ad
O
ā M
ā Bo
ā Ar
om
me
tab
ī lig
T
Ma
ac
est
ā Pc
dit
ex
ſi
ꝛ l
ma
D
ꝯ
ip
te
ac
ri

Tractatus sacerdotalis de sacramentis deqz diuinis officiis 7 eorũ administratõnibus

71. x 3255
0-11-52

Prologus

Edice cu ra teip̃m. Luc. iiij. ca. Sicut ait Gregorius prima pte sui pastoralis. capl'o scdo. Quis autẽ cogitationũ vulnera occultiora nesciat esse vulneribꝫ viscer. Nimirũ videt medicus spiritualẽ multo subtiliorem debere esse medico corpali: q̃ vi[illegible]le curet vicia: multa pitia op9 habet. pſertim vt vim pigmentorũ spiritualiũ considerans priusq̃ ceteros curare desideret: circũquaq̃ regulas medicine cognoscat. Alioquin si artis spiritualꝭ imperitus: z in seipo ignorãtie cõfossus vulneribꝫ: alios mederi ꝓperet. audire ñ immerito merebitur. medice cura teipz. Magna q̃ppe stulticia ẽ: vt idem ait Gregori9. si aliquis alios mederi ꝓperat: qui z ipe in facie vuln9 portat. Et maxima plane demẽtia est: vt inquit in pastorali. capl'o. ij. dũ bi qui nequaq̃ p̃cepta spiritualia cognouerũt: cordis se medicos profiteri nõ metuũt. dum qui pigmentoꝝ vim nescium: videri medici carnis erubescũt. Recte igit cuilibz taliũ dicitur. medice cura teipsum. Quos igitur medicos cordiũ appellare ad p̃sens melius cõuenit q̃z curatores animarum. ipos videlicz rectores ecclesiaꝝ quibus ille thesaurus est traditus pro q̃ nõ parcet deus pater: qui proꝓo filio suo nõ pepercit: vt dicit ad Romanos. viij. Quibus etiam ille vulneratus qui incidit in latrones curand9 fouendusq̃ a samaritano re'ictus est. Luce. x. Unicuiq̃ enim iporum dicitur. Curaz illius habe. Et rursus deus per prophetã. Custodi viruz istum qui si lapsus fuerit anima tua erit pro anima ipius. Porro domin9 per Ezechielẽ. iij. et. xxxiij. c. cõminat cuilibet curatori dicens. Sanguinem eius de manu tua requiram. quasi di. quia vita z mors subditorũ posita est in manus prelatorũ. vnde dicit Judith. viij. Ex nobis pendet anima illoruz. Hac itaq̃ sententia ꝺmonitus quisq̃ p̃latorũ et rectorũ pensset periculũ sui regiminis: z artẽ doctrinamq̃ discat spiritualꝭ curationis. quatenus in se ignorantie curare possit vulnera: z in subditoꝝ cordibꝫ p̃ sanã doctrinã et salubrẽ pnitẽtiã

sciat sanare ꝓtagia delictoꝝ. Ne: qꝺ̄ absit: dū sanādi regu las nesciat. ⁊ ad sanādū ꝓmis sos subditos festinet. iuste si/ bi obūci audiat ꝺ̄ eisdē. Ve dice cura teip̄m. Recte nanq̄ ꝑlato ignorāti dicit. vt ꝑus i se sufficientē artē curādi spūa lium morboꝝ habeat: cū̄ em/ plastrum sanādis vulneribus adhibeat. Nā vt ait Grego. i registro. Verecundū est ⁊ di/ cere pudet q̄ sacerdotes du/ catū arripiūt qui exordiū reli giose vite nō nouerūt. Licz i quibusdam catholicis myste rijs ignorātia tolerāda foret. eo q̄ in plerisq̄ meli⁹ ē nepha re cū̄ curare. In q̄busdā etiaz iuxta Augustinū in li. de ver bis dñi. meli⁹ est fidel' ignorā tia cū̄ temerata scientia. In ec clesiastic; tñ mīsterijs ordinā dis disponēdisq̄ oino dāna/ bil' est. De q̄b; ē illꝺ ꝟbū apli .i. ad Ephor. xiiij. Si q̄s aūt ignorat ignorabit. Ordīs nā cū̄ ignorātia. q̄ videlic; ordi ne quicq̄d agendū est in eccle sia ꝓturbat negociorꝝ naturā. formāq̄ meritorū. Nam sta/ tutis facere iniuriā vel cōtra fre non est intelligere sed erra re. vt inquit Ambro. sup Be ati immaculati. Vnde ē q̄ do minus requirit seruū prudē tem quē constituit sup̄ famili am suaz. Matth. xxiiij. Pru dentē dixero. vt sciat quo or/ dine. quo sensu. quo modo. q̄ fine q̄q̄d gerēdū sit. Alioq̄n si cecus ceco ducatū p̄stet. nō ne ambo i foueā cadūt. Mat thei. xv. Non enī cecus cecū ducere potest. sic nec indiscre tus p̄latus subditū indiscre/ tū potest p̄ viam ducere ve/ tis. Et q̄m̄ his piculosis tem poribus in pl'ib; eccl'ijs ꝺtra sancta instituta i admīstrādis sacramentis. q̄ sunt instrumē ta spūalis curatiōis. plerosq̄ nō tā erasse cū̄ variasse circa eadem ꝺgnouim⁹. adeo vt ve ra sit illa rabanēsis sententia. Cōmune est medicoꝝ sp̄ cir/ ca egritudines variari. Unꝺ si tres vl' q̄ttuor medici veni unt ad infirmū nunq̄ in assi/ gnatōe vel exhibitōe cure cō ueniunt. Hec ille. Et hoc idē cū̄ verꝝ sit heu nr̄is tempib⁹. res fidelibus subiecta popul' quotidiana experientia clarius manifestat. Profecto siq̄dem cum aliquod sacramētoꝝ ad ministrandū sit in ecclesia ꝺi vir ꝺyocesis totius clerus in ip̄o ritu et canonice tradēdo cōꝺordat aut conuenit. Sed

nunc in hac eccl'ia hic addit. in alia ille minuit. Ille ꝑpõit postponẽda .ille postponit ꝑ ponẽda. Ille bñdictõnez persuadet.ille nequaꝯ asserit. Ille corrigit libz tanꝯ deuiuz z erroneũ . Ille corrigit corrigentẽ tanꝯ ignaz. Sic ꝑlati mutua discrepatiõe collidẽtes .nõ sine graui scãdalo animos subditoꝝũ in ꝯfusionis lab[illegible]thũ ꝑcipitãt z demergunt. Porro nos stanislaus dei et ap'lice sedis gr̃a epus posnoniẽsis paterna sollicitudine pastoralis officij excitati int̃ tot fluctiuagos excursus viam cupiẽtes ostẽdere certiorẽ: ꝑsentẽ tractatũ ꝺ administrãdis rite eccl'iasticis sacramentis celebrãdisqꝫ missarũ solẽnijs z censuris eccl'iastic canonice obseruãdis ꝑ venerabilem virũ magistz Nicolaum de ploue decretoꝝũ doctorẽ capellanũ nostrũ deuotum fideliter collectũ et plena discussione masticatũ de fratrũ nostroz posnoniẽsis capituli consilio z assensu preuia deliberatõne approbatũ oñibus z singul' rectoꝝb ecclesiarum parochialiũ habendũ z tenendũ ad vnguẽ pfecte ꝑcipimus z mandamus. volentes ꝼm ip̃m in administrãdis sacramentis: celebrãdis officijs:cẽsurisqꝫ obseruãdis oẽs z singulos dirigi et gubernari. Statuẽtes qꝫ si (quod absit)quispiã ꝑ archidyaconuz nostz aut ꝑ testes nostros sinodales tẽpoze visitatiõis reptus fuerit. qui ꝼm dicti tractatus formã modũ et dispositionẽ se non gesserit in oñibus supradictis.aut qui eundem nõ habuerit ꝑ manibus penam sinodalẽ irremissibiliter ꝑsoluendam ꝑ prima vice se nouerit incursurũ.ꝑ alijs ꝛo vicib ad arbitriũ nostrũ de cetero puniendũ.

De sacramentis in genere

Woniam

q[illegible] natũra hũana p[illegible]a/ ꝑsuz ꝯsiderata sub alligatõe peccati maxĩe eget g̃/tia dei. ꝑ quã ab illa infectõe pcti purgeꝝ: z ad statũ orig̃ialis iusticie reducaꝝ .iuxta illd Oẽs peccauerũt z egent g̃tia dei.ad Ro.iij.et.v.ca. Talis autẽ g̃ratia purgans infectionem in tribus ꝯsistit: que vni cuiqꝫ sũt necessaria ad salutẽ. que sunt fides.bona operatõ z fidei sacramenta. Hec autẽ tria ꝼm Hugonẽ ꝺ sacrãmtꝫ

li.i.pte.x.ita sibi coherẽt vt salutis effectũ habere ñ possint si sil' ñ fuerint. qz fides nᶜ habet meritũ si dũ pt opari negligit. Juxta illud Jaco .ij. Fides sine opib⁹ mortua est. Nec bonũ opus aliqd est sine fide.sine q̃ impossibile est placere deo.ad Hebre.xi. Et rursus fides operãs hominẽ sanctificare nõ sufficit: si eã q̃ i sacramentis dei ꝓsistit sctificationem contemnit recipe. hᶜ Hugo. Hic est qꝫ virt⁹ sacramentorũ ecclesiasticoꝝ p salutari pfectu multũ est nob necessaria .cũ ipa sint occasio et auxiliũ nostrũ a peccato r̃surgendi: z in ipis tota medicina nr̃is vulneribus salutarꝭ consistit.ꝼm Tho .in ꝓpẽdio theologice ꝟitatis.li. vi.c.i. non qꝫ in eis gr̃a subiectualit cõtineatur: vl' causaliter p ea efficiatur.cũ in sola aĩa habeat collocari.z a solo dõ infundi. sed quia in illis et p illa illam gr̃am curatõis a summo medico iesu christo optet hauri re.eo qꝫ nõ alligauit suã potẽtiã deus sacramẽtis q̃n etiaz p aliam viã gratiã ꝓferre valeat.ꝼm m gr̃m sentẽtiaꝝ.li. iij. di.i. ppter qõ de⁹ sanãs z iustificans pctõrẽ:iustificat ipsum auctoritatiue. sacra ꝟo effectiue p gratiã in eis tanꝯ in vasis contentã.

Quid sit sacr̃m z q̃t sint

Jcz autẽ sacr̃m mltis modis diffiniat.tñ ꝼm doctoꝝ cõmunẽ ꝯcordiaz sic diffinitur in libro de doc.christiana. Sacr̃m est inuisibil' gr̃e visibil' forma.ita qꝫ ei⁹ similitudinem gerens z causa existat Ec q̃ diffinitõe habẽt differẽtie sacroꝝ veteris z noue legꝭ Illa enĩ q̃ figurabãt nõ efficiebãt.qz gr̃am significabant quã tñ nõ efficiebant. Sacramẽta noue legꝭ sunt septẽ. Baptism⁹.cfirmatio.eucharistia.extrema vnctio.penitẽtia.sacer ordo. z matrimoniũ Jsta autẽ sunt tanꝯ sufficiẽtia p christũ ordinata in r̃mediũ ecclie militantis. Sz circa ꝟ cꝫsiderãdũ est. Primo qꝫ q̃daz data sunt in remediũ vni⁹ pſone .q̃daz in remediũ toti⁹ ecclesie. Illa q̃ data sũt in remediũ vni⁹ pſone sũt triplicia. Quedã enĩ data sũt in remediũ ad intrandũ ecclĩaz scz baptismus. Quedam ad egressuz de ecclesia.vt ẽ extrema vnctio. Quedã ad pgres-

ſtum in ea. ꝛ hoc dupl'ꝛ. Uno mō ad executōem virtutꝭ. vi delicꝫ vt nō a mal' ſupemur. ꝛ quantū ad ꝫ eſt ꝓfirmatio. vl' vt bonis adbeream⁹. ꝛ q̄n tū ad hoc ē eucharistia. Alio modo in repatōez ꝟtutis. qꝛ ſ̄pm hoīem in pugna ſpūali aliq̄ mō ꝓtingit ledi. ꝛ ſic ē penitentia. Si autē in remediū totius eccleſie. ꝫ p̄t eſſe duo/ b[illegible]odis. aut ad remediuꝫ multiplicatōis ſpūalis. ꝛ ſic ē ordo. aut ad multiplicaōtem naturalē fideliū. ꝛ ſic ē matrimoniū. Quidā aūt etiam recipiunt numeꝝ ſacramentoꝝ ſ̄m adaptatōem ꝟtutū. vt fidei coꝛreſpōdeat baptiſmus q̄ eſt ſacramentū fidei. Spei extrema vnctio p quā p̄para mur quodāmodo ad futuraꝫ gl'iaꝫ. Charitati eucharistia. Prudentie ordo. Juſticie penitētia. Tpantie mr̄imoniū. Et fortitudini confirmatio. Adaptant' etiam diuerſis generib⁹ culpaꝝ vicioꝝ ꝛ penarū. vt baptiſm⁹ ſit ꝫ culpam originalē. Pnīa ꝫ actualeꝫ et mortalē. Extrema vnctio cōtra venialē. Ordo ꝫ ignorāti am. Mr̄imoniū ꝫ ꝓcupiſcētiam. Cōfirmatio ꝫ infirmitatē. Eucharistia ꝫ malicią. qꝛ ē ſacramētū charitatis que p ſe opponit' malicie. Hec ſctūſ Tho. ſup. iiij. ſnīaꝝ. di. ij. q. ij

Secundo credendū ꝛ conſiderandū eſt q̄ ſolus de⁹ inſtitutoꝛ fuit ſacramentoꝝ. et quedā ante aduētū vt matrimoniū et penitentiam. ſꝫ hec duo ꝓfirmauit in nouo teſtamento: dū penitētiā p̄dicauit ꝛ nuptiꝭ interfuit. Q⁹ autez dicit' q̄ Jacob inſtituit penitentiā Jaco. v. Cōfitemī alterutrū pctā vra. nō eſt veriſimile. qꝛ p illa ꝟba nō intēdebat aliqđ ſacr̄m īſtituere: ſed ꝓmulgare. cū nō fuiſſꝫ auctoritas inſtituēdi aliqđ ſacram̄tū apđ iacobū. Jtē extrēa vnctio inſtituta ē Marc. vi. vbi legit' q̄ apli vngebant egros multos et ſanabant'. Confirmatur autē q̄ hoc nō fecerūt virtute ꝓpria ſed autoꝛitate ieſu chriſti illam virtuoſā vnctionē inſtituentis p illa verba Jaco. v. Infirmat' quis ex vobis inducat p̄ſbiteros ꝛc. Sil'mō intelligēdū ē ſic de pnia dictū eſt. ſcꝫ q̄ p illa verba vnctionē ꝓmulgauit ꝛ docuit faciendā. non autē inſtituit. Jtē ordo īſtitut⁹ eſt cū chriſt⁹ dixit Matth. xxvi. ꝟ facite in meā ꝓmemoꝛatōez.

Et Joh. xx. Quoꝝ remiseri
tis pctã. Hec enī duo ptinēt
ad ordinē sacerdotalē. s. ptās
dimittēdi pctã rīspectu corpis
christi mystici. ⁊ ptās ꝯsecrā/
di respectu corpis christi ve/
ri. hec Scotus. Itē ꝯfirma/
tio instituta ē ꝑ hoc q̄ christꝰ
imposuit manꝰ puulis. Itez
baptismꝰ institutꝰ est ꝑ chri/
stū qñ ipē se baptizari fecit a
iohe. et aplis formā dedit di
cēs. Eūtes in mūdū vniuer/
sū ꝓdicate euāgeliū. baptizā/
tes eos ī no. p. et fi. et s. s. Itē
eucharistiā instituit ī cena vl
tima in q̄ aplos cōmūicauit.

Tercio ꝯsiderādū ē q̄ ꝑm
sctm̄ Tho. sup. iiij. sniaꝝ. di.
. i. q. iiij. ar. iij. efficacia sacra/
mentoꝝ ē ex trib⁹. s. ex īstituti
one diuina tāq̄ ex cā ꝓncipa
li agente. et ex passione christi
sicut ex causa ꝓmaria merito
ria. ⁊ fide ecclie sicut ex ꝯtinu
atõe instrumēti ꝓncipalꝫ agē
tis. ⁊ hoc est qđ dicit glo. su
ꝑ illud ad Ro. v. In sīlitudi
nez ꝓuaricatõis ade. Ex, a la
tere christi ꝑfluxerūt sacra ꝑ
q̄ saluata ē eccl'ia. Quarto
ꝯsiderādū ē q̄ qdā sacra sunt
necessaria. q̄dam volūtaria. i.
q. i. c. remissionē. §. sz notādū.
Nam sacramēta necessitatis
sunt ista. Baptismꝰ. ꝯfirma/
tio. penitēcia. vltima vnctio.
corpus christi. Et dicunt sa/
cramēta necessitatꝫ ideo. qz si
ne istis hō nō ꝑt saluari si ex
ꝓtēptu obmittāt ⁊ hīi possūt
Sacrm̄ ꝙo baptismi ī neces/
sitate a q̄cūq̄ ꝑt recipi: dūmō
in forma eccl'ie ꝯferat. de sum
ma trinitate ⁊ fide catholica.
c. i. in fine. ⁊ de ꝯse. di. iiij. a q̄/
dam. Et etiā pnia. na[illegible]ri
possum cuicūq̄ in necessitate
iurta illud. Cōfitemī alteru/
trū pctã vra. non tñ heretico
vl' excōicato. Sacra ꝙo vo/
luntaria sūt illa que obmitte
re nō est pctm̄. q̄ dicunt sacra
dignitatꝫ. i. q. i. §. sed notādū.
vt sunt ordines q̄a dignioꝝ/
bus ꝯferunt. i. ab epis. vl' qz
nō nisi digni ad ordines assu
mēdi sunt. Itē matrimoniū.
sine hmōi sacramētis hñ pos
sumus saluari. xxij. q. iiij. §.
vltimo ad finem. Hec omnia
habent in glo. i. c. veniens. de
transactõib⁹

De sacramento baptismi.

Jsi quis
renatꝰ fuerit ex aq̄
et spūsctõ. nō ꝑt ī
trare regnuꝫ dei. Joh. iij. Et
de ꝯse. dist. iiij. filius dei. Si

cut dicit Guido de bak. ꝺ cō/ se. di. iij. placuit. post Augul. Corpus nō fecit aīam pecca tricē: sed peccatrix aīa corru/ ptibilē carnē fecit. Peccauit q̄dem aīa p̄mi hoīs. ꝛ p pec/ catū corrupit carnem. postea vero caro cū nō posset se vin dicare ex toto in ista aīa volu it vindictā sumere ꝺ q̄libz aīa ꝑsimili. scz vt ꝯcito sibi infū ꝺ anima. ex ipa id ē ex ei⁹ corruptōe innascit peccatū i ipa anima. ℏ aūt est pctm̄ ori ginale. quod q̄dem aīe impu tat cū quadā digna retributō ne innascat aīe. Quoniā igit ab hoc peccato nō potuim⁹ perfecte liberari nisi p baptis mū. in quo aīa nra quodāmō renascit spiritualiter. et q̄ na/ tura fuit filia ire dei fit filia adoptiōis. Ideo saluator ve niens in mundū ꝓclamās ne cessitatem hui⁹ sacramēti ba ptismi dixit. Nisi q̄s renatus fuerit ex aqua. Glo. scz exteri us abluendo corpus: ꝛ interi us spūsancto mundando ani mā: nō ꝑt intrare ꝛc. Ex q̄ pa tet necessitas hui⁹ sacramēti Et q ꝛ baptism⁹ est ianua om niū sacramentoꝝ. ideo ꝺ ipo primo videndū est. Erit autē triplex consideratio circa istꝺ sacramentū. Primo videbit de ipius substantialib⁹. Se/ cundo de ipius accidentalib⁹ Tercio de ipi⁹ cautel. Quaz triplicēcōsideratōez circa qꝺ libet sacramentū i p̄senti tra ctatu seruabimus

Baptismus quō diffiniat

Iffinitur

ꝺ autē sic. Baptismus est ablutio corporis exterius facta sub forma ver/ borū p̄scripta. Quinq̄z ve/ ro sunt de substantia baptis/ mi. Primū est intentio: et suf ficit generalis. scz q̄ baptizās intendat illud facere quod fa cit ecclesia. melius tamen est si fiat specialis intētio. scz vt baptizans intendat q̄ bapti zandus mundetur in anima a peccato. Similiter requiri tur intentio illius qui bapti/ zatur si est adultus. quia inui tus non recipet sacramentū. vt dicit in ca. maiores. ꝺ ba/ ptismo et eius effectu. circa fi nem. Secundū est fides ipi⁹ baptizandi. quia in adult⁹ re quiritur fides ꝓpria. sed i par uulis aliena. quia paruuli ba ptizant in fide ecclesie. Terci um est expressio vocalis for/ me a christo institute: que est

bec. Ego te baptizo in noīe patris et filij ⁊ spūssancti. Circa cuiꝰ platōez videat baptizās ne aliquā dictōz omittat. nec etiā addat aliquā vltra. l' ne trāsponat dictōes. vl' commutet aliāliter noīa psonaꝝ. Unde si diceret. in noīe genitoris ⁊ geniti ⁊ pcedentis ab vtroqꝫ nō esset baptismꝰ Itē nō dz omitti illō pnomē ī pncipio positū. s. ego. qz licz nō sit de forma ānt̄ū ad necessitatē sacramenti sz exꝓstitutōne eccl'ie peccaret tñ omittēs. qꝫuis ibi esset baptismꝰ Ita notatur de baptismo ⁊ eius effectu. c. i. vbi etiā dicit. īmergēs puerꝫ et dicens. In no. p. ⁊ f. ⁊ s. s. et ptermittēs. ego te baptizo. nō est baptismꝰ. Greci autē et ruteni dicūt qꝫ exp̄ssio ministri. s. ego nō sit de necessitate forme. qz ex eo baptismꝰ efficaciā nō habz. Sz psona recipiens est de necessitate forme. qz actus ad recipiētē terminat. Jō differūt a nobis in forma quantuz ad tria. Prīo qz psonā ministri nō exp̄mūt ad remouendū dubiū pmitiue eccl'ie q̄ efficaciā attribuebat baptizāti. vt ptz. i. Tho. iij. Scō o qz significāt actuz sub tercia psona cū optatiuo modo. vl' pīūctiuo. vt baptizet seruus christi. Tercio pso nā baptizati in nomiatiuo ex pmūt vt dictū ē. Utꝫ ipi hic mutēt de substātia forme: ita vt opteat rebaptizare nō est determiatū. sz certū ē qꝫ nr̄a forma ē melioz. Dᶜ sctūs Tho. di. iij. q. ij. ar. i. Et licz ī pmitiua eccl'ia ex spēali pīlio spūssctī baptizauerīt ī noīe christi ⁊ ppt̄ modum significād. qꝫ qōāmō fm amb. tota trinitas ī ꝫ noīe intelligit. ⁊ ppt̄ reuerētiā significati vt illō nomē celebre ⁊ ꝟtuosuz redderetur Cessāte tñ hac cā iā ñ licz sic baptizare fm theologos. Si q̄s tñ esset baptizatus ī noīe christi faciēdū eēt cū eo sic in alijs dubijs. exquo non esset simplicit̄ determinatū p eccleſiā talē baptismū ñ valere. ita qꝫ tal' baptizaret̄ his verbis Si baptizat⁹ es ego te ñ baptizo. si nōdū baptizat⁹ es ego te ba. ī n. p. ⁊ f. et s. s. Et idē fiat q̄ñ baptizāt̄ ruteni ⁊ greci. qz ñ ꝓstat illoꝝ formā simpl'r non valere. pīsertim cuz eccl'ia scit ⁊ tolerat eam. nec exp̄sse p̄z bat. Quartū qō req̄rit ad substantiā baptismi ē materia debita. s. ablutio p elementum aque in toto corpore vl' ī pte

digniori. Quintū q̄ illa ablu
tio fiat ab vno et eodē tp̄e qñ
forma verboꝝ exp̄mit. ita q̄
vnus verba p̄ferat ꝛ eo tēpo/
re puer̄ immergat. Iſta aūt
īmerſio debz fieri trina vice.
niſi neceſſitas magna ſuade/
at aliter facere. vl̄ ſi baptizan
dus eſſz adult⁹ q̄ p̄ ſacerdotē
ter immergi nō p̄t. tūc enī ſuf
ficit trina aſpſio aque. q̄d ec/
cl̄ia in pluribꝫ locis ſeruat.
Et in paruulis ppt̄ ꝓicula q̄
accidere p̄nt circa totalē im/
merſionē puuli Unde ꝑuiter
peccaret q̄ ſemel tm̄ īmerge/
ret. qz ꝫ eccl̄ie ꝓſuetudinē fa/
ceret Sciendū aūt ē q̄ ſm
Johem pariſiēſē ſup. iiij. di.
iij. c. iiij. aquā baptiſmi ñ op/
tet de neceſſitate eſſe ſanctifi/
catam. qz dñs cōtactu ſue mū
diſſime carnis vim regenera
tiuā aquis cōtulit. Sz tñ aq̄
debet eſſe ſimplex ſic q̄ ñ mu
tetur ſpecies aque q̄ntūcūq̄
fiat cōmixtio. Unde p̄t fieri
baptiſmus in lixiuio vl̄ aqua
maris vl̄ ſulphurea vl̄ in aq̄
exp̄ſſa mūde de luto. Et dico
munde exp̄ſſa. i. liq̄de ꝛ appa
renter. ſic q̄ ibi appareat vera
aq̄. qz aqua ībibita ſpiſſo lu/
to nō poteſt fieri ꝓueniēs ma
teria bui⁹ ſacr̄i. Et huiꝰ rō
ſm doctorē ſubtilē vbi ſup̄ ē.
qz lotio eſt materia p̄rima vl̄
q̄ſi p̄ ſe fundamentū vl̄ ps fū/
damenti iſti⁹ ſanctificatiōis.
Aq̄ aūt ē materia remota. vñ
aq̄ imbibita ſpōgie vel ſpiſſo
luto etiā ſi tāgit carnē. tñ nō
eſt cōueniens materia ad ba/
ptiſmū. qz tal̄ ꝓtact⁹ nō ē lo/
tio. Et ſilz in glacie nō eſt lo/
tio ꝛ īniue. eo q̄ nō ē aq̄ flui/
da lotōni cōueniēs. Silz aq̄
roſeacea vl̄ aq̄ exp̄ſſa de flori
bus vl̄ brodiū nimis ſpiſſuz
in quo plus eſt de pinguedi
q̄z d̄ aqua. nec aqua mixta cū
luto multo. Similiter vinū
ꝛ ſaliua aut etiā hominis vri
na nō ſunt cōueniēs materia
baptiſmi. eo q̄ aq̄ ibi mutata
eſt in aliam ſpeciē. Ubi tamē
nō tanta trāſmutatio eſſet aq̄
ſicut in brodio: medone: cer/
uiſia. ꝛ ſic de alīs liquoribꝫ.
dubitant quidā doctores uō
eſſe materiā iſtius ſacramēti.
Ego tamē omnino reprobo
in iſtis liquoribꝫ fieri ſacram̄
tum ꝓpter defectū ſignifica/
tionis. Aqua enī baptiſmi ſi
gnificat illaz aquā que fluxit
a latere chriſti in cruce. q̄ fuit
vera aq̄ elemētaris ꝛ nō mira
culoſa propter ſignificatōem
baptiſmi, ſic etiam ꝛ ſanguis

verus ibi ꝓfluxit. Rõ aũt in/stitutõis in isto elemẽto est ex pte ꝓueniẽtie. quia ẽ frigida. fluida. lucida. necessaria ꝛ cõ munis. Et be oẽs ꝑpetates ꝓueniunt hmõi aque in qua dz fieri baptism9 q̃ est ad rep̃ mendũ feruorẽ ocupiscentie. ad flectendũ rigorẽ inobediẽ tie. ad illustrãdũ charitatẽ fi/dei. ad introducẽdũ viã salu tis. Jtẽ alia rõ. qr ꝑ baptismũ ab his malis liberamur. s. ab ĩmũdicia: ignorãtia ꝛ ocupi scentia. vt patet ex ꝑpetatib9 aque. s. puritate. ꝑ quã mũda mur. ꝑspicuitate: ꝑ quam illu minamur. ꝛ frigiditate ꝑ quã ab estu ocupiscẽtie tempera/mur. Fit etiã baptismus ĩ aq̃ ne quẽ inopia alteri9 liq̃ris ex cusaret. ꝛ ne ꝑpt defectũ ꝑicu lum salutis hoies incurrerent Et vt inueniat apd oẽs ꝓmu nis materia baptismi

Q, triplex ẽ baptismus

Retera

p sciendũ q̃ triplex ẽ baptism9. s. flumis q̃ fit in aq̃ ꝓmuniter. Et tal' li berat a pena ꝛ a culpa. ꝛ gr̃iã infundit in habitu. ꝛ caracte/rẽ imꝑmit. Alli9 ẽ flamis. qui tũc fit qñ. q̃s desiderat bapti zari: sz non habz ꝑ quẽ bapti zet. Talis in fide saluabit ꝑ/ut determinatũ est in decretali Aplicã. de ꝑsbitero nõ bapti zato. Et idẽ ptz ꝑ Aug. viij. li. de ciui. dei. ꝛ li. iij. de vnico baptismo. ꝛ ꝑ btm̃ Ambrosi um de obitu valẽtiniani. Et hic delet culpã et gratiã habz in vsu in quo meritũ cõsistit. Tercius est baptism9 sangui nis q̃ fit in martyrio ꝑ chr̃i nomine susceptus. vt patz de innocentibus. Et q̃dã dicũt etiam de latrone dextro. Sz nõ videt esse vez. cũ ille ñ pos sit dici martyr ex pena crucis. eo q̃ nõ ꝑ virtute aut iusticia aut fide christi. sed ꝑ suis sce leribꝫ passus est. sic̃ sol9 ꝓfitet dicens. Nos q̃dẽ digna factis recipim9 ꝛc̃. Vidz g̃ potius q̃ baptizat9 ẽ baptismo flamis ꝑpt ꝓfessionẽ fidei quã habu it ad christũ credẽs eũ deuz ꝛ hoiez esse. Et iste baptismus ab oĩi tẽptatõe liberat ꝛ cõ/fert statim ꝑmiũ. qr martyres statim euolãt in celũ sine ̃ftar datõe. sic̃ ptz de sctõ stephão dicẽte. Video celos apertos Act. vij. Jtem ĩ hoc sacra mento quoddã est sacramẽtũ tm̃. vt est ablutio exterior in corpore. Quoddã res tm̃. vt

gr̃a interior. Quoddaz res et sacramentū. vt caracter i aia. Et sic qui ficte baptizat cum ꝓposito peccādi mortal̓: nec attritus. vl̓ q̄ errat i articulis fidei. vl̓ q̄ dicit sacr̃a nō valere tm̄ recipit sacrm̄ z ñ saluat Qui vero desiderat baptisari: z nō habz p quē. recipit rē tm̄ et saluabit. Qui vo recipiunt rem et sacramentuz vt pruuli. exteri⁹ z interi⁹ mūdant. qz recipiūt exteriorē ablutionē in corpe. z impssionez caracteris in aīa. Est aūt caracter distictio a caractere etno impssus aie rōnali ꝑm imaginē ꝓfigurās trinitatē creatā. i. hoīem: trinitati creāti. i. ꝺo. et distinguēs a nō ꝓsignatis ꝑm statū fidei. Et h̄ est tm̄ dicere q̄ caracter est q̄dā q̄litas seu signū ꝓsignatiuū christo distinctiuū ab infidelibz z assimilatiuū fidelibz z dispositiuū ad gr̃am. Et tal̓ caract est indelibilis potentie cognitiue intellectiue in qua p̄ncipaliter ꝓsistit imago ex q̄ etiā homo habz q̄ sit hō. sic ex appetitiua habz q̄ sit bonus vl̓ malus. Et rō ꝑm tho. di. iiij. q. iij. ar. iiij. quia impssio caracteris est p q̄ndā aīe rōnal̓ sanctificatōez. put sctificatio ꝺz ꝺputatio alic⁹ ad aliq̄d sacrū Ad hāc āt sctificatōz ñ magz actiue opat̓ aīa sctificāda q̄s aq̄ sctificāda l̓ oleū vl̓ crisma ad sui sanctificatiōem. nisi q̄ hō se subīciat tali sanctificatōni p ꝓsensum. Res aūt p̄dicte subīciunt̓. qz libero arbitrio carent. Et iō q̄litercūq̄s aīa variet̓ p p̄pas opatōes nunq̄s caracterē amittit. sicut nec crisma nec oleum nec panis consecratus vnq̄s sanctificatōez p dunt q̄litercūq̄s transmutent̓ dūmodo nō corrūpant̓. Nullus autē p̄t bis baptizari. qz dñs ꝓstituit baptismū irreiterabilē. et h̄ ppt̓ plenā remissionē tā pene q̄s culpe q̄ fit i baptismo. al̓s daret̓ occasio sepius delinq̄ndi. Nec scot⁹ sup ij. sniaz. di. iiij. q. v.

De baptísmi accidentibz.

Onsequē

ter de accidētibz baptismi restat videre Sunt autē octo de solēnitate baptismi q̄ nō sunt de substātia. v. Sal oleū crisma cereꝰ crismale saliua Flatus vtutē baptismaz̄ ista figurant Hec cū patrinis non mutāt sz bñ ornāt. Inungit̓ aūt baptizādus in q̄tuor locz̄. scz in

fronte vt fidē publice ꝓdicet. Et hoc fit in ꝯfirmatōne per epm in vertice. vt agēda facilius cognoscat. Inter scapulas vt iugū christi suauiꝫ portet. In pectore vt deū dulciꝰ diligat. Sed de istis oīb melius videbiꝫ infra in practica huiꝰ sacramenti.

De cautelis circa hoc sacramentū seruandis.

Hic de cautel circa istō sacrām̄tū adhibēd i est vidēdū. Primo caueat sacerdos ne in ꝑuatis domibꝰ baptizet infantē vl adultuz. nisi esset puer regis vl principis. q̄bus in hoc deferꝫ. Et ꝫ intellige ꝓter casum necessitatis. alioq̄n in necessitate pōt baptizare vbiq̄. vt si puer esset in mortis articulo. aut deferentes haberēt inimicicias capitales. Prout hoc totū notaꝫ in clementina vnica de baptismo et eiꝰ effectu. Secunda cautela. caueat ne quē coacte baptizet: vt iudeū vl paganū. Et ꝫ si reclamat aut ꝓtestaꝫ aliquo signo exteriori suū dissensum. nā talis nō recipit sacramentū. nec cogitur legem christianā tenere. Si autē metu mortis vult baptizari ne cremeꝫ vel suspendaꝫ ꝑ suis excessibus. talis si non reclamat: q̄uis intus dissentit vt sacramentū recipiat. tñ teneꝫ legē christianā seruare.

Tercio caueat ne baptizet amentē vel fatuū seu furiosū. verūtamen vt dicit sctūs tho. Amentes a natiuitate recipiunt sacramētū sicut ꝛ pueri. Et illi ꝙ incurrunt amentiaz ex ifirmitate postq̄ habueꝛt vsum rōis et lucida interualla: ꝛ habuerūt tūc ꝓpositum recipiēdi baptismā: tūc suscipiunt sacramentū ꝛ rē. etiam si actu contradicāt qñ baptizenꝫ in amentia. alꝫ non. Et sic intelligēdū est qđ dic̄ Augustinus. iiij. cōfeꝫ. de amico suo. qui dū desperaret baptizatus est nesciēs. Quarto caueat ne iudeū vel paganū statim baptizet. nisi prius de fide instruaꝫ. de cōse. dis. iiij. iudei. Et ꝫ ne eccl̄ia in talibus decipiaꝫ. Et hoc est veꝝ nisi necessitas aliq̄ eis imminerz. Quinto caueat qñ sil plures baptizet ne dicat. Ego baptizo vos: q grauiter peccaret ꝛm Tho. ꝛ tñ essent baptizati. Et ideo cum plures baptizat. ad quēlibet seorsuz dicat.

Ego te baptizo ⁊c̃. bc̃ sctūs Tho. Si tñ maxima necessitas instaret. vt si portarentur duo vl̃ tres pueri sil̃ debiles ⁊ infirmi q̃si agonizantes. et tunc videt mihi q̄ possit dici Ego vos baptizo ⁊c̃. ne propter dilatōnem vlteriorē puerī morerēt. Sexto caueat ne variet formā p aliquam iterpositionē magnā p quā discōtinuaret actū. hoc enī multū noceret ꝟm Petr̄ de tharantasia. sup. iiij. sentētiar̄. di. iij. q. ij. Modica tñ iterpositio vel interruptio non nocet. vt si dicat. In noīe p̄r̄is. ⁊ tunc forte aliqđ impedimētū sacerdoti occurreret. vt si madidaret sibi manica suppellicij vl̃ sil̃e. ita q̄ diceret mīstro. vide ne madideat suppellicium vl̃ simile. et tūc vlteri⁹ pseq̄ret. et fi. ⁊ s. s. nō viciaret baptismū. Sil̃ de tusse si accideret tēpore platōnis dicendū ē. aut etiā de silētio lōgo int̄ verba longa idē intelligendū est ꝟm Tho. sup. iiij. di. iij. q. iij. art. .i. Septimo caueat sacerdos ne in peccato mortali exñs baptizet cū solēnitate more solito puer̄. qr peccaret mortal̃ ꝟm scm̄ tho. et petr̄ de tha. sup. iiij. di. v. q. ij. Quis puer baptizet in ☩ casu. Et baptismus ꝓferet tā p malū q̄ p bonū mīstr̄. qr bonitas mīstri nō est de necessitate baptismi: sz de ꝓgruētia. Nec peccat suscipiens baptismū a malo sacerdote tolerato ab eccl̃ia. Secus est de p̄ciso ab eccl̃ia. vt ab heretico scismatico excōicato. a q̄bus nullo mō recipiend⁹ est baptism⁹ nisi ī casu necessitatis. tūc enī etiā a non baptizato vt a iudeo vl̃ pagano possz rcipi q̄ tūcūq̄ malo dūmō in forma eccl̃ie redderetur cum intentōe videlicz faciēdo illud qđ facit ecclesia. Uerūtñ licz baptism⁹ a malo sacerdote tolerato ab ecclesia nō viciat q̄ tū ad sacramēt̄ tales effect⁹. tñ a bono sacerdote meli⁹ rcipit si hr̄i p̄s. qr ꝟm btm̄ tho. cuz effectu p̄nci. pali p̄t aliq̄d addi pl⁹ ex merito baptizātis. Exp̄b ptz q̄ dānabile et piculosum sacerdoti est morari in pctō mortali ad vnā horā. cū sp debeat eē paratus ad mīstrādū sacram̄ta.

Sz circa hoc nota q̄ licet in casu necessitatis iude⁹ vel pagan⁹ possit baptizare: non tamen possit leuare de fonte. ꝟm Tho. Ratio qr in primo casu baptizādo potest tenere:

vices dei.cũ sit eius creatura
sz in scdo nõ .qz nõ ẽ mẽbruz
eccl'ie.nec etiã aliquã cogna/
tionẽ spũalem cõtrabit. cũ sit
expers spũalis gratie.hc tho
mas sup.iiij.di.vi.q.iij.ar.ij.
Octauo attẽdat vt hẽat cir/
ca baptizandũ actualẽ inten
tionẽ baptizandi.z matie cũ
dicit verba essentialia Tamẽ
si tũc nõ haberet eã.et tñ pus
habuit eundo ad baptizãdũ
sufficit. Ex q̃ ptz q furiosus
aut ebriosus nõ pt baptizare
Et dico ꝺ ebrioso carẽte vsu
ratõis.qui talẽ intentõez non
habet:nec actualẽ nec habitu
alẽ que est necessaria.iuxta il/
lud. Accedit verbũ ad elemẽ
tum et fit sacramẽtũ. Hã fm
Bonauenturã in.iiij.dist.iij
q.i.ar.i.in fine pncipal'.ad hoc
q verba ordinent' ad effectuz
assignatũ necessariũ est inter/
uenire intentõem ministri q̃
intẽdit in illo actu et ꝟbo da/
re talẽ effectũ.vel saltẽ qꝺ ec/
clesia facere ordinauit. vel sal
tem qꝺ christꝰ instituit dispẽ
sare.alioq̃n verba z elemẽtuz
vt sic distincta nõ faciũt sacra
mẽtũ. Hoc aũt p regula ha/
bendũ est q ad omnẽ sacrãm
toz dispensatõem necessariũ
est habere intentiõem actu vl'
habitu.explicite vl' implicite
fm Tho.in.iiij.di.vi.q.ij.ar
ti.i. Nono caueat q̃libz ne pu
erũ anteq̃ nascat' ꝺ vtero ma
tris baptizet. Et hoc si puer
ad omnes partes eiꝰ est i vte
ro matris integer et totaliter
qz sic nõ pt aqua eũ attingere
immediate.nec põt lauari ibi
existens. Si autez appareret
principalis pars.puta caput
tũc simpliciter baptisari põt.
quia iam potest aqua aspergi
Si autẽ appareret pars mi/
nus principalis sicut manus
vel pes.illa etiã esset baptizã
da.quia in illa pte est tota aĩa
licet non omnes sensus vt in
capite.z postmodũ pt bapti/
zari si nascat' viuus sub cõdi
tõne.Talis tñ puer si nascere
tur mortuꝰ sepeliret' in cimi/
terio fm doctorẽ subtilez.di.
iiij.q.i.ar.ij. Et idẽ tenet Jo
hannes parisiensis distic.iij.
Similiter dicẽdũ est de illo
circa quem diminuta est for/
ma ecclesie necessaria ex neces
sitate instanti. Talis enim se
peliretur in cimiterio.qz pie
creditur q summus sacerdos
suppleret fm petrũ de tharã
tasia.dis.iij.q.ij.ar.i.Decimo
caueat ne matrem infirmam
vel morientez diuidat in qua

puer viuit. qz sic homicidiuz ꝓmitteret quisqs hoc facerz. nō sunt ei faciēda mala vt veniāt bona. ad Ro. iij. Jō cautius dimittat pire infantē cū ea qꝫ ipa peat: ꝑm dñm petrū vbi supza. Si tamē mr̄ mortua esset iam pfecte. tūc pt et debet eam facere diuidere: et puerꝫ ide extractū baptizare alias nō. Undecimo caueat ne monstrū non bene prio diiudicatū an sit vn⁹ homo vl duo. vel an habeat vnā aiam vel duas baptizare festinet. Nam si sint duo capita: duo colla et duo pectora: z ꝓ consequens erūt duo corda. z ita baptizandi sunt duo et ꝙlibz seorsuz. Si autē nō est certū qꝫ sint due aie tunc primo baptizandus est vnus z postea alter sub ꝺdictōe: dicēdo. Si tu es baptizatus nō te rebaptizo: sed si nō es baptizatus ego te baptizo i noīe p. et f. et s.s. Et tale monstrū dicit fuisse in francia: duo capita babēs. quoꝫ vnū expressit velle deeo ꝺ quo alterꝫ expressit nolle. vnū enī voluit ꝺtinere z sobrie viuere: z alid lasciuire et epulari. z cum vnū ꝓ os suū excederet. aliud se grauari clamabat. ita refert doctor subtilis di. vi. q. i. ar. iij. Duodecimo caueat ne chrismate antiquo baptizet. quia punitur sacerdos hoc faciens. de conse. dist. iiij. si quis de alio Et de sen. excō. in. c. quoniā. li. vi. Ubi dicit glo. final dāndo ratōnē. quia vet⁹ chrisma nō debet inesse vsui: nec de illo debet quis chrismari. Et deponitur sacerdos q̄ de illo antiquo chrismate vngit baptizatū nisi in mortis articulo. Unde omni anno nouuz chrisma debz confici et antiquū cremari. ꝺ ꝓse. di. iij. lr̄is. Sit autē diligēs sacerdos ī ter oīa ne puer ꝺcedat sine baptismo. vt si iā īcipit canonē misse et viderit puerū morientē sine baptismo pōt euz baptizare. de ꝓfe. di. i. nullus epūs. in glo. penul.

De catheciſmo et exorciſmo

Estat nūc

r ponere practicam mandatē circa huiꝰ sacramenti dispēsationē. Est autē primo sciendū qꝫ catheciſmꝰ z exorciſmꝰ debēt ꝓcedere baptismū quando solēniter cōfertur. Exorcismus vero dicitur illa sonatio orationum

p quã expellit diabol⁹. et adiurat vt recedat a puero. de q dicit Tho. q valde ꝓuiens sit ipm pmitti añ baptismũ. vnde ꝫ signant ea q ponunt in baptismo. Recede ab eo sathana ⁊c. Ipe etiã exorcism⁹ debilitat ptãtem demõis. ne tantũ possit in hoĩe sicut añ. ne baptismũ et alia bona ĩ ipso impediat. Sed ptãs pdicta totaliter tollit i baptismo sicut etiã Pharao pri⁹ est flagellatus ppto nõdũ de egypto egresso. et postea totalit in mari rubro. quod est figura baptismi submersus. Et sic bene dicit q exorcismi sunt istituti ppter energumẽos. id est intus laborãtes p infectionem fomitis. vicz ꝺ diabolum in eis potestatẽ habẽtẽ. Hec tho. di. vi. q. iij. ar. i. ⁊. ij Est aũt catbecism⁹ ẽm tho. instructio añ baptismũ i illis que sunt cõmunia. Et dicũt fidei rudimẽta. ad que credẽda oẽs explicite tenent. sicut est fides trinitatis. ĩcarnatõis ⁊ passiõis dñi. iudicij: ⁊ prudentie dei de factis hominũ. de alijs aũ debz instrui post baptismuz. Unde etiam ẽm tho. i adulto requiritur vt p se catbecizetur ⁊ cbristianaz religionẽ pfiteatur. Catbecizatur autẽ ad ꝫ adultus q ad fidẽ vocatur. vt ad quã vocatur ꝓpo moueat volũtatis arbitrio. Dic est q cũ baptizatur ruten⁹ vl pagan⁹ adult⁹ nõ patrini sz ipemet p se ad interrogata respõdeat sacerdoti. Dui⁹ ꝺriũ fuit ĩ mazonia in polonia. et satis male.

De mõ baptizandi.

Qstquaz

p igit puer dẽat baptizari sacerdos ñ pmittat nisi vnũ l vnã feiaz in patrinos. put determinatuz est de cognatõe spũali. q̃uis. li. vi. de ꝓse. di. iij. nõ plures. Alicubi tñ ꝓsuetudo obtinz q si puer mascul⁹ debeat baptizari. tc̃ duo viri ⁊ vna mulier in patrinos admittãtur. Si vero femina tũc due mulieres et vnus vir ĩ patrinos admittant. Et illa est satis tolerabilis. cũ honestatẽ quandam et vrbanitatẽ contineat Deinde aũt añ fores ecclesie sacerdos statuat patrinos. vt si puer est mascul⁹ teneat eũ vir. si vero femina teneat euz mulier. Et isti duo stãt iuxta se. Alij vero pñt stare ĩ eccl'ia vel iuxta qui puerum. cõdu-

ꝓcerũt.nec ꝑ ipo rñdeãt.ſz poſ
ſunt oĩa attẽdere dũmõ ñ tã/
gant puerꝝ. Statuat aũt ſa/
cerdos puerꝝ ad occaſuz ſoliſ
ſol⁹ aũt ſtet ad oriẽtẽ. Quo fa
cto ſufflet in faciẽ e⁹ ⁊ dicat il
lũ exorciſmũ. Exi ĩmũde ſpi/
ritus ⁊ da honorez deo viuo
⁊ vero ⁊c̃. que continẽt i agẽ
da. Itez ſtatiz dicat. Recede
ab eo dyabole ⁊c̃. Flatus aũt
ille ſiue exufflatio dz fieri ad
occidentẽ. vt ptz ꝟm tho. Et
ſignificat ſpũſ maligni expul
ſionẽ et boni introductõem.
Poſt ꝟ faciet crucẽ in fronte
ei⁹ dicens. Signũ ſaluatoriſ
dñi nr̃i ieſu chriſti in frontẽ
tuã pono. ſimiliter in pectore
aliã faciet crucem dicẽſ. Si/
gnum ſaluatoris domini no
ſtri ieſu chriſti in pectus tu/
um pono. Et demũ ꝯiũctim
ſub vna platõe faciet vnã cru
cẽ ĩ frõte ⁊ aliã ĩ pectore dicẽſ
Accipe ſignaculũ ſcrẽ crucis
tã ĩ frõte ꝙꝫ i corde ⁊c̃. Et q̃d
iſta ſignatio ſignificet ſtatim
in ꝓdicta oñdit oꝛõe cũ dicit
Sume celeſtiũ ꝓceptoꝝ fidẽ
⁊c̃. ꝑ quod denotat q̃ ad ꝟ in
pectore ſignat q̃ in preceptis
dei ſuſcipiẽdis acceptꝰ effici
atur. Et in frõte vt leta facie
dei culte exiſtat aptꝰ. Demũ
ſeq̃t oꝛõ. Preces nr̃as ⁊c̃. In
uqa'tũc dicit. Et hũc electũ
tuũ cruc̃ dñice cui⁹ impſſiõe
eũ ſignam⁹ ĩ virtute cuſtodi.
Et fiat cruc̃ ſignatio ſuꝑ to
tũ puerꝝ. Inde ſeq̃tur oratio
Oĩpotens ſempiterne de⁹ ⁊c̃
Circa quã q̃rat prius ſacer/
dos de noĩe infantis dicẽdo.
Quis debz vocari. Et poſt/
q̃ illi dixerũt. N. ille ſtati p/
ſeq̃tur incipiẽdo oꝛõez dicẽs
Oĩpotens ſempiterne deus
pr̃ dñi noſtri ieſu chriſti. r̃ſpi
cere dignare ſuꝑ hũc famulũ
tuũ ⁊c̃. Hõ ẽ autẽ opus cum
venerit ad locũ ꝓpr̃iũ nois in
aliq̃ oꝛõne q̃ req̃rat patrinoſ
dicẽs. quõ vocat. et ꝟ ꝓpter ĩ
cõgruitatẽ que ibi ꝯtigeret ⁊
impꝛopetatẽ locutõis. Nam
oꝛõ q̃ñq̃ requirit dici ꝓpr̃iũ
nomen in accuſatiuo caſu. et
patrini rñdent in nomiatiuo
quod eſt magna abſurditas.
ſicut patet cum dicitur. reſpi
cere dignare ſuꝑ hunc famu/
lum tuũ N. Et ſi patrini re/
ſpondẽrent in nomiatiuo di/
cẽdo N. magna eſſet incõgru
itas. dicat autẽ ſacerdos ſol⁹
variãdo nomẽ vſq̃ ad fontẽ
ꝟm exigẽtiã oꝛationũ pꝛout
viderit expedire. nec totiens
quotiens occurrit nominis

noiatio req̃rat patrinos. sed
sol⁹ noiet in latino ꝓpter ab-
surditatẽ ꝓdictã. Oro3 autẽ
iste fiũt ꝓ puero. vt gr̃a pue-
niat ⁊ subsequaꝫ q̃ vires ꝓbe
at libero arbitrio. ⁊ q̃ ꝓcul fi
at vniuersa maligni spũs illu
sio. Signaꝫ puer ĩ fronte. in
pectore. in oculis. in naribus
in ore signo crucis. cui⁹ virtu
te victus est diabolus: ⁊ exal
tatus est christ⁹. Vñ abacuc
ciũ. Cornua ĩ mãib⁹ ei⁹ sũt. ibi
abscondita est fortitudo eius
Hoc sig̃ muniũt toti⁹ corpis
sensus. cui⁹ ꝟtute ⁊ oĩa sacra
ꝓplẽt. ⁊ oĩa diaboli figmẽta
frustrãt. Sic ei cũ ꝑmogeni
ta delerẽt egypti: ppl̃s hebre
oꝝ signatis postib⁹ domoꝝ
suaꝝ sanguine agni paschalis
in typo dñice passiõis salua-
tus ẽ. ppl̃s vo egyptioꝝ q̃ nõ
caruit signo ĩ suis ꝑmogeni-
tis grauit ꝓcussus ẽ. sic apud
Ezechielẽ hierl̃m ab ĩminẽte
clade liberãda esse ꝓmittit. sĩ
thau q̃ figurã crucis exꝑmit
in frõtib⁹ gemẽtiũ atq; dolẽ
tiũ signaret. Deinde q̃q; sal
ponit in os pueri recepto sale
simplici et modo bñdicat ipm
spẽalr ꝑ illã oraõez. Exorciso
te creatura salis: ĩ noĩe dei pa
tris oĩpotentis. et in caritate
dñi nostri iesu christi. ⁊ ĩ ꝟtu
te spũs sancti ⁊c. faciẽdo signa
crucis ad inuocatiõem cuius
libet ꝑsone sctẽ trinitatis. et
ꝓpleat vsq; ad finez. Nec cre
dat q̃s posse sufficere sal illũ
ad exorcisandũ puerꝫ. q̃ bñ
dicit die dñico ad bñdicẽdũ
aquã. cũ illud speciale officiũ
habeat et distinctum ab isto.
Et iõo caueat sacerdos ne cũ
illo sale cũ q̃ die dñico aquaz
exorcizat ad baptismũ vadat
sz ipo die dñico in alio cipho
bñdicat sal ꝑ bñdicẽda aqua
⁊ ĩ alio ꝑ exorcizandis infan
tib⁹ añ baptismũ. Cũ aũt cõ
pleuerit oraõem dictã. ⁊ sal bñ
dixerit. recipiat sal et ponat
ad os pueri dicẽs. Accipe sa
lẽ sapie ⁊ sit tibi dñs ꝓpicius
ĩ vitã etnã amẽ. Ponat tñ sal
in os pueri pulcre ⁊ modeste
nõ cũ vehemẽtia sicut q̃dam
solẽt ponere. ita q̃ puer cogit
flere ppt̃ durã impssionẽ salis
qđ est abominabile. Seruan
da est nanq; maxima vrbani-
tas ⁊ honestas in sacramẽto
rũ collatõe ppt̃ deuotõez po
puli excitãdã ⁊ reuerẽtiam sa
cro3 a ppl̃o ip ẽdẽdã et exhi
bẽdã. sigt ei sal̃ imissio gr̃az
⁊ sapiaz. ⁊ a pctõꝝ putredine
ꝑseruatõez. Cõseq̃nt ꝑseq̃nt

oꝛões solite q̃ habenꝫ ĩ agen
da. Et ꝓuideat sacerdos eas
coꝛrecte dicere. Et qꝛ spẽales
sunt oꝛões sup feĩas. ꝛ spãles
sup viros. iõ singul' singulas
adaptet. Que aũt sunt super
vtrosq; illas ꝓferat sup vtros
q; ĩdifferẽter. Deinde seq̃tur
euangeliũ ꝟm mattheũ. Ob/
lati sunt ieſu ꝓuli ꝛc. qõ sa/
cerdos dicturus deponat mi
trã. sil'ꝛ patꝛinos deponere fa
ciat. Jn legẽdo aũt imponat
manus infanti. vt ꝓcludat di
abolo expulso viã ne redeat.
Et ꝟ idem signant bñdictõ
nes ꝛ crucis signatões supꝑ
ꝓmisse. legat aũt ꝓtermittẽdo
dñs vobiscũ. Quo facto faci
at oꝛare Pater nr̃ et Credo
ipos patꝛinos. demũ dicat il
lã oꝛõem. Nec te lateat satha
na ꝛc. Quo facto recipiat mũ
dos puluꝛes teꝛre ꝛ miscens
sputo faciat ĩde lutũ ĩ manu
sinistra. recepto eo duob⁹ di/
gitis. s. pollice ꝛ indice deꝛtre
manus tangat aurẽ pueri di
cens. Effeta qõ est adaperire
Et cũ subiũxerit. in odoꝛẽ su
auitatis. tũc tãgat nares. La
neat aũt ne faciat lutũ grossũ
ꝛ astantib⁹ abominabile. sic̃ q̃
dã facere ꝛsueuerũt. emittẽtes
ꝑ sputo q̃ñq; flegma spumo
sum ex oꝛe inducẽtes hoꝛroꝛ
rẽ astãtib⁹ Desigt aũt sputi ꝛ
saliue ĩmissio sensus tact⁹ au
dit⁹ et alioꝝ sensuũ spũaliuꝫ
aptõꝫ. vl' sigt ĩpedimẽti ꝟmo
tionẽ ipius demõis respectu
fidei docẽdo vel discendo.

Post hoc

p sacerdos ĩtroducat
puerꝝ in eccl'iaꝫ di
cens. Dñs custodiat ĩtroitũ
ꝛc. dãs ei ꝑ hoc ptãtẽ intran
di eccl'iam ꝛ annumerãdo eũ
ꝓsoꝛtio fideliũ. q̃ ad ꝟ vicꝫ vt
possit oꝛare cum fidelib⁹ ĩ ec
clesia si est adult⁹. Etiã ĩ mis
sa. dũ tamẽ tal' sit exoꝛcizat⁹.
etiã si nõ esset vlteꝛi⁹ secũ pꝛo
cessuꝫ. nõ tñ possꝫ audire to
tã missam. sꝫ nisi vsq; ad sur/
sũ coꝛda. sicut ꝛ cathecumi⁹
Tunc sacerdos accedens ad
fontẽ q̃rat a patrinis nomi/
nando puerꝝ dicens. A. abre
nũcias sathane. Et illi rñdẽt
abꝛenũcio. et iteꝝ dicit. Et oĩ
bus pompis eius. Illi respõ
dent. abꝛenũcio. Hoc aũt fit
ideo vt ꝓius abꝛenũciet erro
rem. et sic appꝛoximet ad ve/
ritatẽ. iuxta illud apl'i. Depo
nite veteꝛẽ hoĩeꝫ ꝟm ꝝuersati
onẽ ꝑstinã abnegãtes omneꝫ
impietatẽ et secularia deside/

ria. deinde ꝙrat itez. Credis in deū pꝛem oīpotentem ꝛc. Et ter rñdent patrini credo. Et sic de singulis articulis fidei specificādo distincte ꝛ iterrogando. Et licz duodecim sunt articuli fidei in simbolo de quibꝫ omnibꝫ deberet ꝙre re ꝛ interrogare singillatī. sufficit tñ si plēs articlos sil cō iungat ꝛ de ipis sil ꝙrat. ꝛ ita sufficit si totū symbolū sex vicibus vel octo pcurret interrogando. Interrogatio autē ista debz esse in vulgari ꝛ nō in latino. quia tūc patrini laici fidem pfitent ꝑ baptisādo puero Est aūt sciendū ꝙ si adult⁹ baptizat: licet patrini ipm teneāt. tñ ipe solus debz respondere et nō patrini ad interrogatōem fidei ꝛ abrenūciationē supradictā cum habeat vsum liberi arbitrij. Hoc autē symbolū traditur baptizandis tanq̄ꝫ noue vite auditoribus. ꝑ quā pfessionē incipit in eis mori vetus hō. et ꝑ fidem nou⁹ viuere ꝙ ꝑm deū creat⁹ ēī iusticia ꝛ sctitate veritatis. Tandē sacerdos accepto oleo sancto ad hoc dispositō. qꝫ vocat oleū catheculminorū. referens puerū et vestimine suo. et denudās eū vngat eū prius in pectore. deinde in scapul' dicēs. Ego te linio oleo salutis ī christo iesu dño nostro. Et tandē subiungat. Pax tecū. Et cleric⁹ assistens rñdeat. Et cū spū tuo. Ista aūt inunctio olei significat hoīs expeditionē quā suscepit aduersus diabolū ī pugna. fit enī in signū pugne cōtra inimicū. sicut athlete iunguntur ꝑm Thomā. Ul' ꝑm Petꝛ de tharā. signat legē dei amorē ꝑ ꝫ ꝙ fit ī pectore vbi est locus cordis. Per ꝫ autē ꝙ fit inter scapulas designat deuotā subiectiōem. Ungit autē in pectore ne hostis ei īmunda persuadeat desideria Inter scapulas vbi est vigor portādi onus. ꝙ fortitudinē accipiat ad portandū pond⁹ diei et estus. Ungitur etiā in pectore vt vigeat in eo sapia Ungitur etiā in humero dextro. ꝙ exercitijs bonoꝛ operū indeficiēs seruet patiētia. Neqꝫ enī nouerit sinistra ꝙd fecerit dextra vra. Mat. vi. Sed qꝛ ī humeris vigor cōstat portādi onera hui⁹ partis vnctione christi athlethe dedicantur. vt sciant se esse ad certamē vocatos ꝑ totū vite suecursum cōtra antiquū hostē.

publicis ac priuatis ꝓgressi/
bus pugnaturos. Uel ſm ra
banū in libro de institutōne
clericorū. Pectus vngitur ꝙ
nulle reliquie latentis hostis
in eo resideant. sed in fide tri
nitatis mens eiꝰ confortetur
Item inter scapulas. vt vn/
dicꝫ muniat̄. et ad bona ope
ra facienda per dei gratiā ro/
boretur. Deinde omnib⁹ bis
rite peractis querat sacerdos
a patrinis infantem tenētib⁹.
et si fuerit adultus. tūc ab ip
somet adulto querat dicens.
Quis vocaris. Et ille respō
deat. A. Tandē sacerdos q̄/
rat. Uis baptizari. Et ille re
spondeat. volo. Hoc autem
faciat ter. ꝓpter hoc vt cōstet
de ipius voluntario ꝓposito
baptizandi. et ne coactus ba
ptizari videatur. Et tunc sa
cerdos recepto puero ad ma
num sinistram: denudato eo
toto: si est in estate. si vero in
hyeme denudatur tātū ipsiꝰ
caput patēter et manifeste vſ
qꝫ ad ipius scapulas. tenen/
do eum supra fontem si est in
fans. si vero adultus: tunc so
lum inclinato capite in fontē
ter dicat distincte ⁊ expresse
habendo intētionē ipsum ba
ptizandi. Et ego te baptizo ī
nomine patris. Et tunc faci
et manu dextera primā aque
in capite pueri perfusionem.
Statimqꝫ prosequatur di/
cens. et filij: faciendo secūdā
perfusionē in capite pueri si/
cut prius. Et deinde subiū
gat. ⁊ spiritusſancti. faciendo
similiter terciam perfusionez
seu ablutionē. Quam q̄dem
immersionem recipiens bor
mo a sordibus vetustatis ip
sius exutus: et aliū nouū ho
minē indutus triduane chri
sti sepulture consepelit̄. Un
de ait apostolus. Quicunqꝫ
baptizati sumus ⁊c̄. Ambro
sius autem in libro de sacra/
mentis dicit: q̄ trina interro
gatio ante baptismū et trina
immersio in baptismo signi
ficat triplicē lapsum peccati
qui ibi abluitur. scz cogitatō
nis locutiōis et operis. iō eti
am fit trina cōfessio. Ista eti
am forma obseruanda ē a ve
tulis in necessitate baptizan
tibus. et per curatores sepiꝰ
predicanda. Nam comperi ⁊
inueni in parochia mea quā
doqꝫ multa supstitiosa et va
na his verbis addi ⁊ ea mira
biliter variari. Quidam enim
proferunt solum ista verba sī
ne asperſione aque. credentes

sufficere solã platõem ꝟboꝝ Quidã aũt solo sale pueꝝ cũ his verb̃ tangũt. Quidã ꝟo formã ꝟboꝝ mutãt dicentes N.ego te baptizo in noĩe dei amen. Quidam autẽ dicunt. in nomine omnipotentis dei amen. que oĩes forme enormes sunt. nec aliq̃d operant̃.

Sed hic querit̃. cui⁹ sunt ista verba cũ dicũt patrini interrogati. abrenũcias satbane. respõdẽdo abrenũcio. vl̃ credis in deũ. ⁊ illi respõdẽt credo. videt̃ ei cuiuscũq; sint q̃ mentiri videat̃ ille qui rñdet. Si enĩ sunt ex ꝑsona patrini mentit̃. quia nõ habꝫ in ꝺscientia q̃ ipe baptizet̃. Si aũt ꝑ puero dicunt̃ nihilominus mentitur patrinus. cum puer sit nullius volũtatis compos. vt patet ex eo q̃ dũ immergitur recalcitrat. Ad qõ dicendũ est q̃ patrinus ꝑsona sui loquitur. Q; autem respondet credo ⁊c̃. tantũ est ac si diceret. talem fidẽ habeo ꝑ quã hic saluari potest. Cum simpliciter respõdet. volo baptizari. sensus est. in fide mea quã ego teneo baptizet̃. Seruantur tamẽ verba ipi⁹ pueri ex identitate verboꝝ patrini vt idẽtitas verboꝝ ad puerũ notetur. Unde dicit Bonauentura q̃ quãdo respondet̃ ꝑsona paruuli Credo. non est falsus sermo vel inconsuetus. quia ꝺm Augustinũ freqũnter signũ accipitur ꝑ re. sicut dicimus. Cras erit resurrectio domini. Et videns fumũ dicit se videre ignẽ. Unde sensus est. credo id ẽ sacramentũ fidei recipio vel recipere paratus sum. id ẽ ad credendũ me obligo. Dicit etiã iste doctor: q̃ patrini postea tenentur puerũ docere in his que sunt de fide vl̃ de bonis moribus. si nõ habꝫ alios doctores vel parẽtes. nũc autez exquo habẽt ꝓpentes catholicos ⁊ visitãt eccl̃ias ibi poti⁹ doceant̃. et sic patrini excusãtur. Notanduz etiã q̃ qui vult esse ver⁹ patrinus. non solũ debet respõdere ꝟba solita. sed etiã tãgere pueꝝ. vnde respõsio nõ est de necessitate seu essentia ꝺpatrinitat̃ spiritualis sed tentio seu leuatõ. Potest etiã ꝺpaternitas ꝓtrahi ꝑ ꝓcuratorẽ q̃ntũ ad amicitiã sed nõ quantũ ad cõpaternitatis spiritualis vinculum. vnde solus procurator est verus cõpater et non constituẽs ꝓcuratorẽ. vt habeat

de pcuratoribus. ca. fi. li. vi. Deinde sacerdos accepto sā cto chrismate vngit puer in vertice. id ē in sūmitate capi tis. dicens orōem que seqūtur scz. Deus oīpotens pater do mini nostri iesu christi qui te regenerauit ex aqua z spūsan cto zc. Circa hꝫ tñ cauendū ē sacerdoti ne puerū vngat in fronte sicut iam plures feci/ se cognoui. et eos de cetero fa cere phibui z interdixi. Haz solus ep̄us habet vngere in fronte in confirmatōe. Unde phibitum est inferioribus sa cerdotibus vt nunq̄ tangāt frontē hominis aliq̄ vnctōe. quoniā eis nō competit. De hoc exp̄resse habet in glo. ij. c. quoniā in baptismo. ꝺ sen. exco. lib. vi. vbi dicit manife ste q̄ post baptismū sacerdos inungat in vertice chrismate non aūt in fronte. quia hoc ē solius ep̄i. vt notatur de con suetudine. c. quanto. Prohi bitio autē ne sacerdotes infe riores inungant in frōte ha/ betur in pluribꝫ iuribus. vt patet de conse. di. v. c. nouissi me. Erroris autē causam illo rū sic errantiū cōpari. quia li bros viaticosq̄ suos ip̄os sic grauiter decipe vidi. Hā fere omnes agende z libelli bapti smales in hoc loco sic habēt. Dic faciat sacerdos crucē in fronte. Corrigant igit̄ ꝺ cete ro libros suos erroneos. ne a dño corrigant̄. et agant peni tentiā de errore p̄terito. Ade ant autē autoritatē ordinari am. p quā cū eis sup hmōi er rore ꝺmisso dispensēt. Et fit etiaz ista vnctio in capite. vt charitas q̄ p spiritūsanctum datur: abūdet semp in cordi/ bus nr̄is. ꝟm illꝺ sapientis. Oleū de capite tuo nūq̄z de/ ficiat. Uñ z ap̄ls. Charitas dei diffusa ē in cordib⁹ nr̄is p spiritūsanctū q̄ datus ē nob. Uel fit ideo in v̄tice. vt cog/ scat se p̄motū esse ī regale ge nus et sacerdotale. vt a chri/ sti consortio vocetur christia n⁹. et eterni regni sit coheres Et etiam statim tegitur ve/ ste vel mitra. vt ītelligat se dy ademate regni et sacerdotali: sicut dictū est potiri. Sz dubitatur. Nonne iā spiritus sanctus datus est baptizato in ip̄a aqua baptismi. Respō deo q̄ sic. sed differenter hic z ibi. Nam ibi datur ad pecca torū p̄teritorū remissionez. quia per ip̄az aspsionē aque in baptismo oīa p̄terita

peccata purgata sunt. Sed hic datur ī ista vnctõe ad edificandũ in corde nr̃o dei ꝛ pximi dilectõem. Conseq̃nter dat baptizato vestis cãdida. que debet ita disponi vt cooperiat totuz caput ꝛ oĩa loca vnctionũ. scz scapulas et pectus ꝯm Hugonẽ. q̃ cãdore suo figurã ꝓfert accepte nouitatis. et restitutionẽ innocentie. et spem future immortalitatis. Dec ẽ enĩ vestis in qua ad nuptias regꝭ ītrare quẽlibet ẽ necesse Vñ sacerdos imponẽdo eam dicit. Accipe vestẽ candidã sanctã ꝛ ymaculatam. i. vite innocẽtiaz. q̃ tunc ꝛstituitur ei. quã ꝓferas ad tribunal christi. vt habeas vitã etnã amẽ. Põt tñ iste pãniculus etiã ꝟuari ꝑ alĩꝭ pueꝛꝭ baptizãdis in eccl'ia. vt dꝛ d cõ se. di. iiij. ca. si q̃s. vbi dꝛ. Si q̃s voluerit chrismate iterũ pannũ linire. ꝛ sup aliũ baptizandũ mittere. nõ ẽ absurdũ. Et vltio sacerdos tradit puero ī manꝰ lãpadẽ seu cereuz incẽsum. qđ significat fidei ꝛ amoꝛis lõgitudinez. Lumen enĩ significat fidem. sed incensuz significat fidẽ informatã charitatis feruoꝛe. In manibus autẽ acceptũ significat bonoꝝ opeꝝ exhibitõez. ꝛ cũ tali christo oẽs occurrere debem⁹ ad iudiciũ veniẽte. Et ideo dicit sacerdos. Accipe lãpadẽ ardentẽ et irrep̃hẽsibilẽ ꝛ custodi baptismũ tuuz. vt cum dñs ad nuptias venerit possis ei occurꝛere vna cũ sãctis ꝛ electis dei in aula celesti vt habeas vitã eternã: et viuas in secula seculoꝝ amen.

De sacramẽto cõfirmationis

Confirma

c ℞ de⁹ qđ operat⁹ es in nobis. Psal. lxvij

Post sacramentuz baptismi sequit aliđ qđ maiꝰ est q̃ntũ ad ministroꝝ dignitatẽ Docenia sũmis pontificib⁹. id est epis vel suffraganeis tm̃modo traditur. sicut ꝛa fol' apostolis ttadebat. vt dicit d cõ secra. di. v. Manus. Priꝰ enĩ vnctio. postea sequit ꝯfirmatio. ibi peccatũ dimittit. hic gratie dona dant. Datur aũt hic illa gratia qua ꝓtra singula vicia: et si nõ semp q̃nq̃ tamen pugnat. Est aũt gr̃a q̃si armatura q̃dã. q̃ in ℞ deserto post transitũ maris baptismi contra vicia pugnamus Sicut enim submersis egyptijs

a tergo sequentiby filios isra el. filios israel olim hostes op pugnauerũt per desertuz. sic submerso diabolo in baptis/ mo. qui primũ nos inseque/ batur. multa nobis per hui⁹ vite desertuz vicia cõstituit. contra que vicia gratia ĩ hoc sacramento est data .qua qua si armatura quadã et muniti one quadã muniamur. Un/ de post baptismi susceptiõez ĩn quo est gratia collata quã tum ad innocentie et noue vi te restitutionẽ. ꝯgrue petit ec clesia sibi dari sacramentuz a deo .per quod in illa gr̃a con firmetur. dicens verba p̃mis/ sa. Confirma hoc deus. scz p sacramentũ cõfirmatõis. qđ operatus es in nobis. scz per gratiã baptismalis renouati onis. Jsta duo sacramẽta ita sunt cõiuncta ꝙ abinuicẽ ni/ si morte preueniẽte nullaten⁹ possunt segregari. et vnum si ne altero rite perfici non po/ test. Jta dicit melchiades pa pa scribens hyspaniarũ epi/ scopis .cuius verba ponunt de conse. dist. v. Debis vero

Diffinitur aũt istud sacra mentũ ꝑm doctorem subtilẽ super. iiij. sententiaꝝ. dist. vij q. i. sic. Confirmatio ẽ vnctõ hominis viatoris aliqualiter consentiẽtis: vel libero arbi/ trio nonnunq̃ vsi. facta ĩ frõ te figura crucis cũ chrismate sanctificato et a mĩstro ido neo simul cum intentõne de/ bita inungente. z verba debi te pferente. signans efficaciã ex institutõe diuina vnctõez anime per gratiaz roborans ad ꝓfitendũ cũ cõstantia fidẽ christi. Et ꝑm beatũ Tho. super q̃rto sententiaꝝ. Con/ firmatio in re est ipsa linitio chrismatis sub forma verbo rũ prescripta

Que sint de substãtia bu ius sacramenti.

Circa qđ sciendũ est ꝑm Pe trũ de tharã. super iiij. di. xvij. z Archid. de ꝯse. di. v. nouissime. Quicq̃ dicũ tur de substantia hui⁹ sacra/ menti. duo ex pte sacramẽti ĩ se. s. materia chrismatis. id ẽ oleum cũ balsamo ab episco po sanctificatũ. vt habetur d conse. dist. iiij. Presbyter. nec p̃t sine tali oleo conferri hoc sacramẽtũ. eo ꝙ ꝑm Tho. su per. iiij. di. vij. q. ij. ar. iij. illa sacramenta que sibi mĩstruz determinant etiaz materiam

sanctificatã req̃rũt ⁊ exigunt Sed sacr̃m qđ nõ determinat sibi ministrũ nisi q̃ntũ ad solẽnitatẽ: nõ habz materiã sctificatã q̃ntũ ad necessitatem. sz q̃ntũ ad solẽnitatẽ vt baptis/mus. Et quia hoc sacramentũ determinat sibi mĩstz: ido etiã req̃rit materiã sctificataz ab eo qui ẽ mĩster hui⁹ sacramenti. s. ab episcopo. Quare autẽ materia est chrisma. oñdit arti. ij. dicẽs. q̃ hoc sacramentũ sumpsit initiũ ab ad/uentu spũssancti in discipl'os qui apparuit in linguis igneis. sed igni nihil cõueniẽtius accipi potest loco ei⁹ p̃ materia in confirmatõne q̃z oleũ. quia lucet et nutrit ignẽ. Figurã autẽ lingue ꝓuenienter accipit balsamus ꝓpter odorem. quia ꝓpter ꝓfessionẽ lingue odor bone noticie dei diffundit in omni loco. Ideo sicut visibilis apparitio spũs/sancti fuit in igne figurata in figura lingue. ita materia cõfirmatõis est in oleo balsamato vt oleum ptineat ad ꝓsciẽtiam quã oꝑtz hr̃e nitidã eos qui cõfessores diuine fidei cõstituunt. Et balsamus ad bonã famã ptinet quam oportz diffundere ⁊ ꝓbis et factis ꝓfessione fidei. Dec sãc. tho. Et licet christus circa istitutionẽ hui⁹ sacramenti nõ fuit vsus tali materia. nec apli post eũ. tamen ideo hodie ec/clesia nõ vtitur incõgrue tali materia. eo q̃ christus nõ alligauit potentiã suã sacramentis. potuit enĩ sine tali matia cõferre p̃ aliũ modũ gr̃az huius sacramenti. Sicz ẽm doctorẽ subtilẽ potuit cũ discipulis dispensare in p̃mitiua eccl'ia. vt p̃ alium modũ ꝓferrent hoc sacramẽtũ. maxime cum tunc erant aliqua signa sensibilia. vtputa descẽsus sãctispiritus desup. ⁊ donũ linguarum. que omnia accipie/bant cõfirmati p̃ apostolos. Unde nõ fuit necessaria eis materia hui⁹ sacramẽti in sig̃ tam occulto. exq̃ i magis visibili ⁊ euidẽtiori illo ꝓferebãt Credit tñ idem doctor q̃ hec matia ab apl'is sit ĩstituta. licet nõ legat̃. Scõm qđ est d̃ suba hui⁹ sacr̃i est forma verboz. q̃ est hec. Lõsigno te signo sancte crucis. ⁊ ꝓfirmo te chrismate salutis. in no. pa. ⁊ f. ⁊ s. s. amẽ. Refert tñ archidyaconus de cõse. disti. v. c. nouissime. et ẽm Hugonem ibidem tenuisse. q̃ nec forma

ꝑdicta nec alia ē necessaria et de substantia huiꝰ sacrī. īmo credit ꝙ sacrm olei et sacrm chrismatꝭ ꝑt ꝓferri sine ꝟbo. dūmō fiat vnctio de oleo vel de balsamo cōsecrato. Idem etiā notat. xcv. dis. ca. puenit Illō tñ ibi dixit sub dnbio. Ego tñ istō dictū miꝰ rcipio nec admitto. eo ꝙ nᶜ iure nec rōe ꝓsistit. ꝛ oībus theologie magistris aduersat. Terciuꝫ qō est de subꝫa huiꝰ sacrī qō req̄rit ex ꝑte mīstri est dignitas pontificalꝭ seu episcopalꝭ ꝛ intentio debita. Intantuꝫ enī requirit ministeriū ponti ficis in collatōne huiꝰ sacramenti: vt si ꝙ aliū simplicē sacerdotē fieret etiā de ꝓmissione nō valeret. licꝫ ꝑm q̄sdā papa pōt simplici sacerdoti cōmittere vt possꝫ hoc sacramētū ꝓferre. Et hoc tenet glo. c. iiij. d ꝓsuetudine Hoc etiā tenet ibi Hosti. Hoc etiā tenꝫ Archid. xcv. di. puēit. Hoc etiā idē approbat sctūs tho. sup. iiij. dis. vij. q. vi. arti. iij. vbi assignat ratōem dicēs. ꝙ papa ꝑ hꝫ ꝙ ē epoꝛ sūmꝰ non ꝺr hꝫ plenitudinez ptātis ꝙ relationē ad corpꝰ dñi verꝫ sꝫ ꝙ relatōꝫ ad corpꝰ mysticū Et qꝛ gra sacrāl descēdit in corpus mysticū a capite. ido oīs opatio in corpꝰ mysticuꝫ sacramētalꝭ ꝙ quā gra dal de pendet ab opatōe sacramēta li sup corpus dñi vex. Et iō solus sacerdos ꝑt absoluere in foro penitētiali. ꝛ baptiza re ex officio. Et iō dicēdū ꝙ ꝓmouere ad illas ꝓfectōes q̄ nō respiciūt corpꝰ dñi verꝫ sꝫ solū corpꝰ mysticū. ꝑt a papa q̄ hꝫ plenitudinē pontificalis ptātis cōmittl sacerdoti q̄ habꝫ actū sūmū sup corpus dñi vex. nō aūt dyacono vel alicui inferiori q̄ nō habꝫ ꝓficere corpus dñi vex: sicut nec absoluere ī foro penitētiali. Nō autē ꝑt simplici sacerdoti ꝓmittere ꝓmouere ad ꝓfectōnem q̄ respicit aliq̄ mō corpus dñi vex. Et ideo ꝭm plex sacerdos ex mādato papē nō ꝑt cōferre ordinē sacerdotū. qꝛ ordīes sacri habent actū sup̄ corpꝰ dñi vex vl̄ supra materiā eiꝰ. Pōt tñ cōcedere sacerdoti ꝙ cōfirmet. qꝛ ꝓfirmatio ꝓficit eū ī actu corpis christi mystici. nō aūt habet aliquā relatōez ad corpus dñi vex. Et hoc dictū approbat ī toto petrꝰ ō thara. sup. iiij. sniaꝝ. dis. iiij. scdo principali q. i. ar ij. Hoc idē approbat

Scotus. Et licz Bonauentura videat p̄missis ꝺicere. tñ assistēdū est maiori pti doctoꝝ p̄dictoꝝ. q̄ cū determiatōne ecclie ꝟ approbātes ꝓsentiūt in toto ꝛ cōcordāt Quartū qꝺ est de suba huiꝰ sacrī ē expte suscipiētis .s. locꝰ suscipiens q̄ est frons. Unctio enī fit ad cōsignificādū id qꝺ cōfert in sacro. Unde in ꝓfirmatōe ꝓfert audacia cōfessionis: cuiꝰ oppositū .s. timoꝛ ꝛ erubescētia principaliꝰ ꝛ euidentius in fronte manifestant. iō fit vnctio frontis. Hec est rō Archiꝺ. de ꝓse. di. v. Nouissime. Alia aūt rō ſm Petrū sup. iiij. diſ. vij. q. iiij. quia etiaꝫ robur in fronte signat. iuxta illꝺ Ezech. iij. Ecce dedi frōtē tuā duriorē frontibꝫ eorū. Uñ in tribꝰ sacrīs fit triplex vnctio sancti chrismatis. sed tñ diuersificant ex fine. qꝛ in baptismo vt dictū ē fit in vertice. ad significādū fidei susceptionē. qꝛ vertex est locꝰ rōnalis. In ꝓfirmatōe in fronte fit vnctio ad significādā audaciam ꝓfessiōis cuiꝰ īpedimētū scz timoꝛ vꝰ verecūdia ī palloꝛe vꝰ ruboꝛe frōtis oñdit ex ꝓpinquitate cellule mēoꝛatiue ꝛ imaginatiue. In ordīe ꝟo ī manibꝫ fit vnctio ad significā dū ptātem ꝓsecrādi corpꝰ dominicū. Hec petrꝰ. Aliā rōez ponit canon diceſ. Spūssanctus in baptismo tribuit plenitudinē ad innocentiā. ī confirmatōe augmentū ad gram pstat. In baptismo regeneramur ad vitā. post baptismuz ꝓfirmamur ad pugnam. In baptismo abluimur. post baptismū roboꝛamur. Regeneratio ꝙ se saluat. ꝓfirmatio armat ꝛ instruit ad agones huius mūdi ꝛ plia. de ꝓse. di. v. spūssanctus. His oibꝫ consonās rabanꝰ de institutōe cle. li. i. c. xxx. dicit. Signatur in baptismo baptisatꝰ cū chrismate in capitis sūmitate. id ē in vertice ꝙ sacerdotē simplicē. ꝙ pontificē ꝟo ī fronte. vt in prioꝛi vnctōe. s. ī sūmitate capitis in baptismo significetur sup ipm spūssctī descēsio ad īhabitatōez ꝺo ꝓsecrādā. in scꝺa qz. s. in ꝓfirmatōne vt eiusdē spūssctī septiformis ḡtia cū oīmi plenitudīe sctītatꝫ scīe ꝟtutꝫ ꝛ ꝟitatis venire in hoīem declaret. Habent ista verba de ꝓse. di. v. nouissime Dat aūt hec gra nō soluz cōmuniter sicut ī alijs sacramētis: sz etiā spēaliť. ꝙ quam ꝺs

deputat ad effectũ sanctificat. ꝛ idoneꝰ efficit ad christũ cõfitendũ. Et hec est maxia vtilitas. Uñ ꝫ debẽt pẽsare homines. ꝛ istõ sacrm̃ũ obmittere. nã obmissio ipiꝰ augmẽtũ gratie subtrahit.

De accidentibꝫ circa sacramentũ confirmatõnis.

Onsequẽter vidẽdũ est de accidentibus huiꝰ sacramenti. q̃ sunt q̃ttuoꝛ. Pꝛio qꝫ istud sacrm̃ẽ ꝓferẽdũ a ieiuno epõ. vt dicit canon de cõsecra. di. v. vt episcopi. Hoc autẽ est ꝓpter venerabilitatẽ huiꝰ sacramẽti. quia venerabiliꝰ est vt a ieiuno cõferatur In necessitate tñ ꝓferꝛ pꝰ pñdium. pꝑtim quãdo est multitudo cõfirmandoꝛ. q̃ ante prandiũ cõmode expediri nõ potest. Uel quãdo aliqui veniunt delonginquo. non volentes expectare in crastinuꝫ Uel quando episcopus non potest expectare in crastinuꝫ. Unde melius est vt tũc confirmentur qꝫ si episcopo recedente sic dimitterent. Secũdo qꝫ istud sacramentũ sit a ieiunis hominibꝫ sumendum ꝓpter reuerentiaꝫ et bonestatem huius sacramenti: vt dicit in ca. vt ieiuni. de cõse. dist. v. Tamen vt dictuꝫ est in necessitate etiã post prandiũ potest suscipi. Tercio qꝫ in susceptõe huiꝰ sacramenti debet alter confirmatus tenere confirmandũ. eo qꝫ ille qui accedit ad illud sacramentuꝫ non habꝫ robur per se standi. nec presumit per se stare nisi adiutus ab alio. Licet aũt de ratione huius sacramenti confirmatus debeat esse qui debet illum tenere. tamẽ si nõ est confirmatus ꝓpter hoc nõ est minutũ hoc sacramentum. licet grauiter peccet. de consecra. dist. v. Nouissime. Quarto requirit qꝫ locus vnctõnis ligetur panno quousqꝫ siccetur. et postmodũ etiaꝫ ꝑm Hugonem debet hõ esse sub quadã disciplina i custodiendo chrisma. scilicꝫ ne caput lauet vsqꝫ ad septem dies. ꝓpter septem dona spiritussancti que tunc recipit. Hoc tamen hodie non bene seruatur. Bonũ tamen esset seruare ꝓpter reuerentiam sacramenti et significationeꝫ predictam. Consuetudo aũt nostra est qꝫ ligatura illa poꝛtetur vsqꝫ ad tercium diem.

z tūc tercia die ꝓburet panni culus: et locus frōtis bene cū sale z aq̄ lauet. z aq̄ in focū vl̄ in fornacē fundatur

Cautele hui⁹ sacramenti.

Rimo ca

p ueat sacerdos ne ali quē ꝑius ꝓfirmatū ꝓfirmet. quia ħ sacramentū ē irretterabile. cū imꝑmet caracterē indelibilē sicut z baptismus. Et etiā qz magnā iniuriam faceret sacramēto q̄ istō reiteraret. cum p hoc ꝑma cō firmatio iudicatur nihil esse. Scō caueat ꝓfirmand⁹ ne bis ꝓcurare scienter se faciat. Nā tal̄ p pnīa debz ingredi monasteriū. z ibi sub habitu regulari deo famulari. vt dicit̄ de ꝓse. di. v. dictū ē nobis Tercio caueat ne vxor teneat in ꝓfirmatōe virū vl̄ maritū suū. vl̄ ecōuerso ppt̄ ꝓtrahendā cognatōem spūalem. q̄ impedit mr̄imoniū ꝓtrahē dū et cōiugalē actū. Nā tales debēt abstinere abinuicē vsq̄ ad mortē ipōrū. et sic separari debēt a thoro: licz ñ absoluant̄ a vinculo mr̄imonij vsq̄ ad mortē. Sil̄r caueat ne q̄s filiū ꝓpriū teneat. quia etiā ꝓhibit̄ ꝓgnatio spūalis int̄ ꝓluges. nō tñ mr̄imoniū dirimens. sed tñ grauit̄ puniunt ꝓiuges. Sil̄r caueat ne soror frēm vl̄ econuerso teneat. q̄ sufficit inter tales vinculū cognatōis carnalis. Si tñ fieret nihil impedit. sed tñ honestius ē abstinere. Nā turpe est audire si frater vocaret sororē in ħ casu ꝓmatrē vl̄ ecōuerso. Alij tñ cognati vt patrueles fratrueles auūculi patrini ⁊c̄. bene possunt tenere ꝓfirmandos nepotes z alios.

Quarto caueat ꝓfirmād⁹ vt nō accedat istud sacramentū nisi cōfessus si est cōsci⁹ alicui⁹ mortal̄ peccati ne ponat obicē gr̄e quā susceptur⁹ est in hoc sacramēto. Quantuz tñ est ex vi sacramēti suscipit ipm sacramentū. nō tñ esse sacramēti. scz gratiā

De sacramēto eu charistie

Ecipite et

a comedite. Mat. xxvi et de ꝓse. di. ij. panis. Quia suscitati a peccatis per baptismū: z ꝓfirmati i gr̄a p ꝓfirmatiōnē. ne laborātes in via pñtis vite ī certamīe spū alī deficiāt. op⁹ enī habēt refici cibo spirituali. alioquin

saluatore testãte. Si dimissi ieiuni fuerint deficiẽt in via. Mat.xv. Ideo post duo sacramẽta sequit terciũ. s. venerabilis eucharista: qđ est cibus animaꝝ nraꝝ. iuxta illđ Joh.vi. Nisi mãducaueritis carnem ꝛc. Ne igit omittat: sed freqnti⁹ sumat a fidelibꝫ. hortat saluator ĩ ꝟbis ꝓpositis dicẽs. Accipite ꝛ ꝓmedite. Et rectus ordo ẽ vt p⁹ baptismũ ꝛ post ꝓfirmatõez sumat ℔ venerabile sacramẽtuz ab adultis. Legim⁹ siqdẽ q̃ submersis egiptijs ĩ mari rubro. transitoq̃ mari p̃dicto: filij israel nouũ pasca in azymo pane fecerũt ĩ deserto. sic nos submersis demonibus in baptismo cũ pctis nostris in deserto hui⁹ mundi pasca nouũ in azymis sinceritatis et veritatis hui⁹ sctissimi panis facere debemus Circa ꝟo hoc sacramẽtũ excellẽtissimũ tria sunt cõsiderãda. Primo quidẽ substãtia ipi⁹. Scđo credẽda ipi⁹. Tercio cautele

De ꝑmo sciendũ ẽ circa ℔ sacramentũ q̃ q̃ttuor sunt de substãtia sui necessaria. Primum est ordo sacerdotalis. Null⁹ enĩ potest ℔ sacramentũ ꝓficere nisi sacerdos. vnde nec laicus nec angel⁹ bonus potest ℔ ꝓficere. Quia nõ habet q̃s ptãtem sup actũ cõsecratiõis hui⁹ sacramenti nisi ordinatus in sacerdotẽ. nõ eĩ meritis sctitatis: sz autorita/te officij et mĩsterij sacerdotalis ℔ sacrm ꝓficit. Juxta illđ Non in meritis ꝓsecrãtis sz in verbis ꝓficit sacerdos. Ex q̃ patet error illoꝝ qui dicũt: q̃ si laic⁹ ꝑferret verba canonis sup panẽ triticeũ ꝓficerz sacrm. qđ omnino est falsuz. Nec debz quem mouere illa hist̃oria q̃ refert đ quibusdã pastoribꝫ laicis. q̃ addiscẽtes verba canonis et ꝓsecratiõis ĩ eccl̃ia a sacerdote tpe ꝓsecratõis plata. ipi etiam veniẽtes ad greges suos sup pane protulerũt eadem verba. ꝛ statiz apparuit puer pulcerrimus. Ibi eĩ ñ fuit caro xpi sic ẽ in ℔ sacrõ a sacerdote ꝓfecto. sz ibi fuit miracl̃ose ex ꝑmissiõe diuina q̃dam figura ꝛ speci/cies carnis diuitus formata. nec ille puer erat ver⁹ christ⁹ de⁹ ꝛ hõ habẽs aiaz sic est in sacrõ isto p sacerdotẽ ꝓfecto. vbi realiter est christ⁹ cũ diuinitate ꝛ hũanitate ꝛ aĩa sua sicut nũc ẽ in celo. Nec etiã illa caro illi⁹ pueri adorãda fu

ſt ſicut chriſt⁹. nec ſumẽda ꝑ corꝑe chriſti ſz ꝑ q̃dam miraculoſo corꝑe et oꝑe diuĩo venerãda ſicut alia miracla diuina. Sic̃ etiã dicim⁹ de ſanguine illo q̃ ꝺr exiuiſſe ꝺ imagine lignea paſſiõis xp̃i. quã cũ q̃dã iudei ĩ cellario ꝓfodiſſent ĩ ꝓtũeliã xp̃i. ſubito emanauit q̃dã humor ſanguine⁹ in maxĩa q̃ntitate. q̃ viſo iudei illi fuerũt ꝓuerſi. Ille enĩ humor nõ fuit ſãguis xp̃i verus ſic̃ ẽ ĩ ꝟ ſacr̃o. n⁹ dign⁹ tali adoratõe ſic̃ q̃ eſt ĩ calice. ſz mõ ſuo venerãdus tãꝯ miraculoſum opuſ dei. Et de tali humore ſanguineo collecto ĩ loco p̃dicti cellarij fuit per diuerſas ꝑtes mũdi diſtributũ Ex q̃ puenerat error fideliuz q̃ putãtes veꝝ chriſti ſãguinẽ eſſe adorabãt eũ adoratõe latrie. ꝛ ſic idolatrabant. imo dato ꝙ fuiſſet verus ſanguis xp̃i ſub cruce xp̃i collect⁹. adhuc min⁹ eſſz adorãd⁹ ꝯ iſte q̃ eſt in calice ꝑ ſacerdotẽ conſecrat⁹. Rõ h⁹ ẽ. qz ille diuiſ⁹ ẽ a diuitate ꝯcito ꝺfluxit ad terrã ꝺ chriſto. nec potuit dici filius dei ampli⁹ niſi chriſto reunitus et reintegratus. Iſte aũt q̃ ẽ ĩ calice ꝓiũct⁹ ẽ diuĩtati. qz de ipõ ſãguĩe verũ eſt dicere. Hic ẽ ver⁹ fili⁹ dei. Cũ ibi ratõe ꝓcomitãtie ſit etiã ẏa caro xp̃i ꝛ aĩa ei⁹ et diuĩtas. Archi. de ꝓſe. diſ. ij. q̃ manducãt. tenet ꝙ nõ fmã ſit aliquis ſanguis ſub cruce dñi. nec etiã ꝺ carne ꝑpucij ſicut rome mõſtrat ꝛ in hildeſheim. ſed erronee. qz tunc haberet duo ꝑpucia. qꝺ tñ eſt falſũ et nõ tenendũ. Dagne itaq; dignitat⁹ ſũt ſacerdotes q̃ ꝫ pñt qꝺ null⁹ citra deũ facere ꝑt. Sz ꝓch dolor dignitatẽ ſuã minime attẽdũt. nullius pene reputãtes eſtimationis. Scꝺm qꝺ ẽ de ſubſtantia hui⁹ ſacramenti ẽ materia debita. ſ. panis tritice⁹. Et ꝫ iꝺo. qz dñs ſe grano tritici ꝓparauit. Joh. xij. Tum etiã qz chriſt⁹ credit ſic cõſe craſſe. Vinũ vitis ẽ materia debita ꝛ neceſſaria. qz chriſt⁹ ſe viti ꝓpauit. Joh. xv. Iſta aũt duo. ſ. panis et vinuz ita ſunt ꝓiũcta in ꝓſecratõne vt nequaꝯ vnũ ſine alio debet ꝓſecrari. aut a celebrãte ſuſcipi. Juxta illud Belaſij. Sacerdos corꝑ⁹ chriſti ſine ei⁹ ſanguĩe nunq̃ ꝺz ſuſcipe. aut enĩ integre ſumat aut ab integrꝫ abſtineat. qz vni⁹ eiuſdez q̃ miſterij diuiſio ſine grãd

sacrilegio nō pōt puenire. de
ꝯse. di. ij. Comperim⁹. Non
putet tñ ꝙs ex hoc ꝙ sacerdos
q̄ntum ē de ratōe sacramenti
nō posset ꝯsecrare hostiā per
se sine calicis cōsecratōne. qz
forma consecratiōis panis et
calicis nō se expectāt. qz alte
ra sine altera totū effectū opa
tur q̄ꝫcito pfertur. Sz tñ di
co ꝙ hoc sacerdos nō ꝑt face
re sine graui peccato. Adden
da ē etiā vino modica aq̄ que
significat coniunctōez popu
li ad christū in hoc sacramē/
to. Et licet sine aqua in solo
vino potest cōfici. nō tamē si
ne graui peccato. Ecōuerso
vero sine vino in sola aq̄ nihil
conficit. z hoc tūc grauius ē
peccatū q̄ꝫ primū ꝓpter ido/
latriā quā ꝯmittit ppls tēpe
celebratōis et elevatōis. q̄rū
omniū ē reus celebrās Ter
ciū quod ē de substātia hui⁹
sacramenti ē debita forma ꝟ
borum que est hec super ho/
stiā. Hoc ē enim corp⁹ meuz.
Et sup sanguinē. Hic ē enim
calix sangninis mei: noui z ęt
ni testamenti. misteriū fidei q̄
ꝑ vobis et ꝑ multis effunde
tur in remissionē peccatorū.

Circa qō sciēdū ē ꝙ licz il
la ꝯiunctio enim posita ī am
babus formis nō sit de sub⁹
stantia forme simplicit neces/
saria. debz tñ apponi ꝓm vsū
ecclesie. qui vsus a beato pe
tro initiū sumpsit. z grauiter
peccant omittētes eā. Qz au
tem premittit accipite z man
ducate ex hoc omnes. ꝑtinet
ad vsum sacramenti. z nō est
de substantia forme. Sed
si querit. quomodo ista locu
tio ē vera cum sacerdos dicit
Hoc ē enim corpus meum.
Hoc eni videtur falsuz si ex
ꝑsona sacerdotis illa verba di
cant. cum sacerdos non inten
dat ꝯficere ibi suū ꝓpriū cor/
pus sed christi Ad hoc rñdetur
breuit ꝙ ista verba sacerdos
nō profert ex ꝑsona sua sz xp̄i
Demonstrat autē illud pro/
nomen hoc verū corp⁹ chri/
sti in ordine ad totam cōposi
tionem huius forme. Hoc ē
enim corpus meū. Non ꝙ ꝑ
lato isto solū pronomine hoc
statim sit corpus christi. sz ꝑ
lata tota forma a christo īsti/
tuta q̄z in vltima platōe isto
rum verborū fit trāssubstan/
tiatio ad quam ordinat ꝑce/
dentia. Et pro isto vlterius
sciendū ē ꝙ ꝑm hoc tm̄ tho. sup
quarto. di. viij. q. v. ar. ij For
ma hui⁹ sacramenti differt a

formis alioꝝ sacramentoꝝ i duob⁹. Primo qꝛ forma alio rũ ipoꝛtat vsum materie. forma autẽ isti⁹ importat ꝯsecra tionẽ tm̃. que ꝯsistit in trans/ substãtiatõe materie. Uñ mi ster vl̃ sacerdos in ꝯficiẽdo ħ sacramẽtũ nõ habꝫ aliũ actũ nisi platõez ꝟbꝝ ex persona christi. Secundo quia alioꝝ sacramentoꝝ forme ex ꝑsona ministri ꝓferũtur. forma aũt istius sacrĩ a ministro in per/ sona ꝓfertur christi. Ad in telligẽdũ aũt qđlibꝫ ꝟbũ po sitũ in hac forma ẽ sciẽduꝫ ꝙ hec forma ẽ sufficientissima. Prĩo q̃ntũ ad opatiuã potẽ tiã. qꝛ cũ factio hẽat suã ꝯple tionẽ. ideo cõuenienter ponit istud ꝓnomen hoc demõstrãs panem qui ẽ transsubstãtiat⁹ in panem christi. ꝛ est idẽ cuꝫ coꝛpoꝛe christi. Scõo ẽ suffi ciens q̃ntũ ad modũ operan/ di. qꝛ hic termin⁹ ad quẽ ẽ si/ ne oĩi immutatõe ex ꝑte sui Jõ bñ ponit ly est designans ꝑmanentiã. ꝛ nõ ponit ꝟbum fiendi. s. erit designãs mutati onem. Tercio ẽ sufficiens ex ꝑte opis. qꝛ hic corp⁹ xp̃i ve rũ designt corp⁹ christi mysti/ cũ. qđ habꝫ diuersas ꝑtes et forte diuersaꝝ rõnũ ꝓpter dif ferentẽ gr̃am g̃tis datã. Jõo meli⁹ đꝛ corp⁹ q̃ caro. Quar to ẽ sufficiẽs ex ꝑte opantis. Uñ qꝛ corp⁹ christi nõ tm̃ si gnat corpus xp̃i veꝝ. sꝫ etiã significat corp⁹ xp̃i mysticũ. ꝛ cũ ħ nõ possit facere ẽm se: sed inq̃ntũ ẽ vnũ vl̃ vnitũ cũ diuĩtate. iõ ꝯgrue ponit ibi ly meũ. Quinto est sufficiens ex ꝑte effect⁹ principĩj. vñ qꝛ iste effect⁹. s. corp⁹ christi ẽ tã te nobilitatis q̃ nõ fit ĩ sacra mento nisi a đo ĩmediate. nec minister habꝫ aliquẽ actũ spe cialẽ ĩ isto sacramẽto sicut in aliꝭs. iõ ꝯueniẽter factũ est ꝙ ista forma nõ ꝓfert in ꝑsona alicuius sꝫ dei absolute. sicut voꝛ hominis ꝑ tubam. ita đi ꝑ hominẽ. Quartũ qđ est de suba hui⁹ sacramẽti ẽ intẽ tio cõsecrãtis. scꝫ vt in spẽali vl̃ in generali hoc facere velit qđ facit ecclesia. vel quod fe cit christus ꝛ statuit faciẽdũ. Licet tamen intentio semp ẽ necessaria de substantia. non tamen attentio. vnde si mens rapitur ad alia ex infirmitate vel negligentia vel incuria: ñ ideo est minus consecratũ q̃ si affuisset attẽtio. Peccat ta/ men ille qui consecrat et non intelligit: et se non recolligit.

quãto attẽtius potest ad cõ/
secrationẽ. Hã debet attẽtus
esse ad ꝫ vt ꝓsideret q̃d facit.
z tũc maxime quãdo plures
hostias ꝓsecrat ꝓ ꝓmũicãti/
bus. vnde debz habere respe
ctũ specialez ad alias hostias
omnes q̃ sunt coz̃ eo. alꝫ cnĩ
si haberet generalẽ intentiõz
ad omnes hostias q̃ sunt ĩ al
tari. staret qñqz q̃ etiam illas
q̃ sunt in pixide residue conse
craret fm quosdã. Mihi aũt
nõ apparet hoc. qz exquo nõ
intendit ꝓsecrare alias nisi q̃
sunt coram ipo de ppinq̃ cu/
mulate ad vnũ locuz q̃ntum
cunqz generalit intendat sup
eas non cõsecrabit nisi illas.
Similit dico q̃ si hostia ali/
qua iaceret sub palla non cõ
secrata. absconsa in rpe conse
cratõis forte ꝑ obliuionẽ cle
rici dimissa. exquo sacerdos
ꝺ ea nõ intẽdit nõ ẽ ꝓsecrata.
Secus dico si habz intentõ
nem ad omnes que sunt ante
eũ. tunc z illã hostiam absc̃
sam consecrabit. Tamen di/
cit Johãnes caldinẽsis ĩ sup
plicatõibus suis de officio oz
dinarũ. Si sacerdos. q̃ si sa
cerdos credens ponere. xvi.
hostias ponit. x. si in intentõ
ne sua ẽ tantũ cõsecrare quã/
tum habet ante se omnes sũt
ꝓsecrate. Et ideo dicendũ est
q̃ sufficit sacerdoti habere ĩ/
tentionẽ determinatã faciẽ
di vt facit ecclesia super totaz
materiã preordinatã sine spe
cificatione numeri fm magi
strũ Franciscũ de braga in q̃
dã questione disputata. Idẽ
dico de vino ꝑfuso super alta
ri per negligentiã perfusiõis
tẽpoze in calicẽ. quia illud nõ
consecratur dũ sacerdos non
intendat sup illud. Et iõ dixi
q̃ maxime requiritur inten/
tio super illa que sunt coz̃ sa
cerdote posita i tali loco tm̃
z non ĩ alio. Ex illo soluitur
dubiũ an scismaticus vl̃ he/
reticus conficiat hoc sacram̃
tum. Patz enĩ q̃ sic cuz talis
potest habere intentõnem ec
clesie in ꝓficiendo. z hoc ma/
xime vniuersalẽ. scz intenden
do facere qꝺ christꝰ fecit z in
stituit faciendũ. z quod eccle
sia fac̃. licz etiã ñ intẽdat ĩ spe
ciali. qz exq̃ ẽ ĩ hereſi vl̃ ĩ scis/
mate ipe certꝰ est z credit nil
valere vel facere ꝓpter pctm̃
in quo est. nec obstat capl̃m
scismā. xxiiij. q. i. vbi dicit q̃
scismaticus execrare põt: nõ
autẽ consecrare. quod intelli/
gitur q̃ntũ ad efficaciã sacrĩ.

qz nō opaī effectū salutis i illo sic ꝓsecrāte illā vl̄ ꝓficiēte ppt̄ scisma vl̄ heresim. sz tñ ē vez corp⁹ xpi. Silr etiā illō intelligit̄. s. vbi dr. Nō ē corpus xpi qđ scismatic⁹ ꝓficit. id ē ꝙ nō ē vez corp⁹ xpi qn tū ad ꝓficiētē in scismate vel heresi. qz sibi nō ꝓficit sz officit. id ē nocet. Nihilominus tñ quantū ē ad veritatē sacramenti est vez corpus christi Silr i. c. audinim⁹. vbi dr ꝙ scismatic⁹ execrare pōt nō autē ꝓsecrare itelligit̄ vt dictū ē Unde patet illos indiscrete facere q̄ sacr̄m g rutenos aut grecos ꝓfectū in forma eccl̄e blasphemāt et deridēt cū ibi sit vez corpus christi. Cōsultius tñ isti facerēt vt illuc nō intrarēt nec ispicerēt i ipōrz ecclias q̄ vt veniētes illuc dridzant. Cōcludēdo ergo dico ꝙ ad ℟ sacramentū ꝓficiendū sufficit triplex conditio et parte ꝓficiētis. Primo ꝙ sit sacerdos rite ordinat⁹. Secundo ꝙ possit verba pferre consecratōis. Tercio ꝙ possit habere debitā intentiōem faciendi quod facit ecclesia. Propter defectū ꝑme ꝓditōnis nullus laicus quantūcūq̄ sanctus nec sacerdos gētil' vt tartarorz ꝓficiunt. qz ñ sūt rite in forma eccl̄ie ordinati. Propter defectū secunde cōditōis mutus nō pt confice/re. quia nō pt verba ꝓsecratōnis pferre. Propter defectuz tercie conditōis carēs vsu ratōis z ebriosus nōdū digest⁹ non possunt cōficere. cum nō habeant intentōez debitam. Sed prima ꝓditio est ppria qz solus sacerdos et q̄libz pt cui possunt ꝓpetere iste ꝓditiones. sz platio et intētio ℔c obstat si instatur de degradato ꝙ nō sit sacerdos. quod tñ non est verū. qz characterem sacerdotalē sibi semel in ordinibus susceptis collatū nullus pt delere. Quāuis taliter degradatus ꝑdat priuilegiū clericale. z traditur curie secularī. tamen si celebraret ꝓficeret. quia autoritas substātifica nō ē sibi ablata q̄ntū ad veritatē sacramenti. sz tm̄ q̄ntū ad executōem legitimā q̄ caret quo ad se et ad alios z quo ad totā ecclesiam. Qñ aūt dicitur ꝙ scismaticus: excōmūicatus: heretic⁹ et degradatus nō conficit. intelligendū est ꝙ non cōficiunt rite z ordiate nec legitime quantū ad efficaciam sacrāmēti. vt scilicz

sit vtilis illa confectio ad sa/
lutem eis. sed tamē conficiūt
quantū ad veritatē sacramē/
ti. Et hoc catholice sentiēdū
est de isto sacramento omissis
opinionibus multorū. Et si
quis contra p̄dicta obꝯciat
magistrū sententiaꝝ. lib. iiij.
dist. viij. vbi dicit tales ñ pos
se conficere. Salua pace ma
gistri dico q̄ in hoc nō tenet
Tamen propter sui reueren/
tiā vt eius dictū potius vale
at q̄ pereat Intelligendū est
q̄ tales nō possunt conficere
de iure et sine peccato seu or/
dinate. sed de facto bene pos/
sunt. Nec moueat aliquē ra/
tio magistri ibi posita q̄ quā
dicit ideo nō posse p̄dictos cō
ficere. quia nemo in ista con/
secratōne dicit Offero. sed of
ferimus hoc sacrificiū. Ne/
mo igitur nisi fuerit membꝝ
ecclesie potest dicere cuꝫ alij
offerimus quasi esset vna de
personis ecclesie. Vnde cum
heretici et scismatici non sint
membra ecclesie non possunt
dicere offerimus. ergo nō cō
ficere. Ad quod dicimus q̄
oblatio nō pertinet ad ratio/
nem consecratōnis. vnde nō
necessario requirit vt offerat.
Ita soluit doctor subtilis su
per. iiij. dist. viij. q. ij. et Tho
mas eadē distin. q. i. ar. i. iij. et
iiij.

De credendis circa hoc sa
cramentū

Ante oīa

a credendū est q̄ in h̄
sacramēto idē chri
stus qui de virgine natus est
z pro nobis passus est p̄tine
tur. Et sicut ibi verus ē p̄s
ita etiam est ibi sub vna q̄nti
tate sed nō quantificatiue. h̄
est tm̄ dicere q̄ nō vtitur illa
quantitate occupando locū.
Sic etiam nō vtitur clarita
te sua illuminādo aerē Se
cundo credendū est q̄ corpus
christi potest esse ī pluribꝫ lo
cis quātūcūnq̄ plures panes
trāssubstantiant in ip̄m. Vn̄
in celo ē localiter. in verbo di
uino p̄sonaliter. ī altari sacra
mentaliter. Secūdū natura/
le eius esse ē in celo in vno tm̄
loco. f̄m esse sacramētale eius
potest esse ī diuersis locis. Est
ergo hic f̄m q̄ multa in ip̄m
trāsmutari possunt. Sz f̄m
esse personale non est in loco.
Unde dicit Petrus de tha/
rantasia. scōm q̄ vnum est
et indiuiduum in se: non po/
test esse nisi in vno loco: sicut

nec angelꝰ nec aliud corpꝰ sz ꝑm qꝫ in ipm mlta trãsmutari pñt indiuidua. sic ꝑt essei diuersis locis. dist. x. q. iij. ar. ij. super. iiij. sentẽtia y. Tercio credendũ est ꝑm Thomã qꝫ cum corpus xpi appareat ĩ specie carnis vl pueri. vtrum ibi appareat vey corpꝰ christi. vel an ille species sint ppe corpis christi nõ oĩno determinatũ est a doctoribꝫ. Tñ secure dicitur qꝫ ille dimensiones panis manent. z in eis alia accidentia sensibilia supducũt diuina virtute que speciẽ carnis ꝓtendãt sicut accidẽtia q prius erãt ꝓtendebãt species panis. Quãdo tñ appareret sub forma carnis vl pueri nõ debz sumi sz ꝑ reliquijs seruari Quarto credendũ est qꝫ illa accidentia manẽt sine subiecto post consecratõez virtute diuia. retinẽt tñ ibi modũ agendi vel patiẽdi in corpore christi quẽ prius habuerunt

Quinto credendũ ẽ qꝫ facta consecratõe vlteri9 nõ manet in hostia consecrata suba panis. nec in vino substãtia vini sed statim corpus christi fit ĩ hostia. et sanguis xpi ĩ calice Et rõ ꝑm btm̃ tho. est. qꝛ oppositũ hui9 dicere repugnat verbis christi. nõ enĩ eẽt vey dicere. Hoc est ei corpꝰ meũ. sed hic est corpꝰ meũ. Jtez si remaneret substãtia panis tolleret reuerẽtia christo debita vt cõtinet in hostia. Nã xpo vt continet in hostia debetur cultus latrie. sz si ibi maneret suba panis nõ deberz tal cultus latrie exhiberi ꝑ idolatriã adorãdo creaturã. Et licet multi doctores huic ꝺicant sniẽ. iam tñ ꝑ catholica ꝺclusa ẽ sb alexãdro ꝗnto pa pa z Martino ꝗnto Sexto credendũ ẽ qꝫ fractio que fit in hostia non fit in corpore christi. sed tm̃ in speciebus hostie. vnde ibi accidẽtia manentia sine subiecto dicuntur frangi ꝑm Pe. di. xij. ar. prici pali. q. i. qꝛ alis fractio est quedam diuisio. diuisio vo ẽ passio quanti vt quantũ. In sacramẽto vo aliqd est ꝗntum ꝑ moduz ꝗnti. vt spẽs. aliqd est ꝗntũ sz ñ ꝑ modũ ꝗnti. vt corpus christi. Jdeo dicẽdũ est qꝫ fractio vel diuisio fit in speciebus et nõ in corpe xpi.

Septio credẽdũ ẽ qꝫ corpus xpi in ꝺ sacro ꝑpe nõ videt nec sanguis corpal. Ratio gre. qꝛ tũc ibi nõ esset aliud visuz [illegible] creditũ. Jtez

alia ratio naturaľ. qz nullum corp⁹ videri ꝑt nisi hēat accidētia ī essentia. vl̄ nisi sit colozatū formaliť. vt ptz de pariete. sz colo⁹ alb⁹ ñ ē ī hostia formaliť. ergo nō ꝑt videri ꝑ ꝑe. Nec tñ errāt laici q̄ dicūt se videre corpus xp̄i. sicut illi nō errauerūt q̄ dicebāt se videre angelos in assūpto coz/ pe. quos tñ non viderunt inquantū fuerūt spūs. Et simile est de boīe armato quē dicz te videre: cum tñ nec faciē nec membrū aliqd̄ nudū ei⁹ videas. īmo vt dicit Uarro. di. x q. ix. Nulla creatura naturali cognitōe nec angelus ꝑt cogz scere ibi esse corp⁹ xp̄i. Licet tñ visiōe gloziosa z intellectuali potest cognosci. ocul⁹ tñ glorificatus illud videre nō potest corpaliť ꝛm Thomā. Unde glorificati vident corpus xp̄i in sacrō visione intellectuali z ñ corpali. Octauo credenduz est q̄ in hostia sunt q̄ttuor. z quattuor veraciter in calice credenda ꝓtinētur. Primo enī in hostia virtute verboz̄ est corpus christi. Ratio quia illud veraciť cōtinetur in hostia de quo v̄ba faciunt mentionē. sz hoc solū est de corpore christi. qz ibi dicitur. Hoc est enī corp⁹ meum. vbi nihil dicit̄ de aīa nec de dēitate nec de sanguīe Secūdo ibi est sanguis xp̄i non principaliter sed ex ꝯcomitantia quadam necessaria. quia corpus verum z viuuz nō est sine sanguine. Unō dicitur anima esse in sanguine. Tercio ibi est anima christi ex cōcomitantia mediata. qz ipossibile est animā informare z ꝓficere corpus nisi corp⁹ sit dispositū. sed sine sanguīe nō est ibi corpus bene dispositum nec etiā organizatum. Ibi ex cōseqnēti etiam ē anima. cum ibi sit corpus dispositum ꝑ sanguinem. et hoc est dicere mediante sanguine.

Quarto est ibi deitas ex q̄dam concomitantia remota. quia corpus z deitas sūt diſparia. tamen ex quo christus natus fuit ex maria virgīe verus homo et deus. ideo etiaz hic est verus homo et deus. Similiter dicitur de calice. q̄ ibi primo est sanguis. qz ō illo v̄ba faciunt mentōnez. Secūdo ex cōcomitātia immediata ibi ē corp⁹ xp̄i. Tercio ex cōcomitantia mediata ibi est anima christi. Quarto ex ꝯcomitantia q̄daz remota

ibi est deitas Nono credē dum est q̄ in hoc sacramento aliquod est sacramentū ⁊ nō res sacramēti. sicut species sē sibilis panis et vini. ⁊ ille species sunt creature. vnde adorator videns hostiā nō debet ferre intentionē principaliter ad id quod videt. ſz ad id qō credit ibi esse. scz christū. Secundo inuenit ibi sacramētū ⁊ res sacramēti. ⁊ hoc est verū corpus christi et sanguis eius. Ista autē dicunt sacrm ⁊ res sacramenti p respectum ad ministr̄ vl̄ sacerdotez sub debita forma ꝓficientē. Uñ dr sacramentū q̄si sacre rei signū. qz significat spūalem refectōem anime. Et dr res. qz hocip̄m facit p gratiā qō cōtinet. Tercio est ibi aliq̄d qō est res sacramenti et nō sacramētū. sicut est gratia data digne uscipiēti. ⁊ hec gratia ē res significata. nihil tñ significati. Quartū ibi est qō nec est res sacramēti nec sacramētum. vt sunt illa omnia q̄ sūt ꝓcomitantia hoc sacramentum siue sint accidentia ꝓpa siue ꝓmunia. Et illa dicūtur potius forme accidentales siue species. Decimo credē dum q̄ licet sacerdos debeat sub vtraq̄ specie sumere hoc sacramentū cum celebrat. tamen populo sufficit sumere sub specie panis tm̄. Et ratō est. quia ſm Archidyaconuz de conse. dist. ij. Cōperimus. in hoc sacramēto nō soluz attenditur efficacia. sed etiā significantia. Significat enim per istas duas species. s. corporis ⁊ sanguinis seorsū sumptas per sacerdotē tēpore celebratōnis q̄ sanguis christi in cruce fuit diuisus a corpore suo. vt dicit Borra super Mattheū. Cum autē sacerdos tm̄ et nō populus habz huius facti significationē ex ordine suo exprimere. tm̄ ipe ⁊ nō populus tunc sub vtraq̄ specie debet sumere. eo q̄ ipe tūc gerit vices christi. populus autē non. Et ideo populo nō est opus de significātia sed de efficacia. Et qz efficacia est eqlis sub vtraq̄ specie. ideo populo traditur sub altera specie ī qua tradi pōt cum reuerentia et cautela. A presbyteris autē tm̄ sumitur sub vtraq̄ specie. Et pro isto sciendū ſm Thomā in ē cia parte. q. lxxxij. arti. vij. et vltimo. q̄ circa vsum huiꝰ sacramenti possunt duo ꝓside-

rari. vnũ ex parte ipi⁹ sacrãm ti. z aliud ex parte ipoꝝ sumẽ tium. Ex parte ipi⁹ sacramẽ ti ꝯuenit q vtrũq sumaꝛ. scz corp⁹ et sanguis. quia ĩ vtro q ꝯsistit pfectio sacramẽti. z ideo qꝛ ad sacerdotẽ ptinet ꝫ sacramentũ ꝯsiderare z con/ secrare et pficere. nullo mõ de bet recipe corpus xpi sine sã guine. Ex parte aũt sumẽtiñ req̃ritur sũma ꝛuerẽtia z cau tela. ne aliq̃d accidat qđ ver gat in ĩiuriã tãti myster̃ij. qđ p̃cipue posset accidere ĩ sãgui nis sumptõe. q̃ q̃dem si ĩcau/ te sumeret de facili possz effũ di. Et qꝛ crescente mlt̃itudĩe populi chꝛistiani in q̃ ptinẽt senes et iuuenes: q̃ꝝ q̃dã non sunt tante discretõis vt cau/ telã debitaz circa vsum hui⁹ sacr̃i adhiberẽt: ido puide oꝛ dinatũ ẽ vt ppl̃o sub alt̃a tm̃ specie det. Hoc idẽ tenz tho. sup illđ Joh. vi. Nisi mãdu/ caueritis: dicens. Non est de necessitate salutis pceptio sã guinis sic corpis xpi. cũ xps totus sub altera specie tm̃ su mit. In ꝫ ipm seq̃t lyra ibiđ dicens. Non ẽ intelligendũ q̃ sub vtraq̃ specie sit fidelibus exhibendũ. sed tm̃ sacerdoti bus sumendũ.

De cautelis seruandis cir ca hoc sacramentũ ex pare su mentium.

Tqꝛ du

e plex stat⁹ vtit̃ ꝫ sa/ cramẽto ad salutẽ. scz sect̃aris z spũalis. ideo q̃li bet ꝫ suas cautelas. Unas igit̃ oẽs tã spẽalis cuilibz eo/ rum q̃ cõis vtrisq̃ sit̃. Et p/ mo canẽdũ ẽ oĩ̃ib⁹ ne ĩ pctõ mortali sumãt ꝫ sacr̃m. Naz sic peccarent ĝuiter. iuxta il/ lud. i. ad Chorin. xi. Qui au tẽ mãducat idigne iudiciũ si bi mãducat z̃ẽ. Sũt aũt q̃dã q̃ sufficiẽter se p̃parant ꝯm ve/ ritatem. s. q̃ expellunt diabo l ũ de corde suo p verã exami nationẽ ꝯsciẽtie et p ꝯtritõez siue iudicium penitẽtie. et hi consequunt gratiã et mandu cant digne. Alij sunt q̃ se p/ parant sufficienter. nõ tm̃ ꝯm veritatẽ sed ꝯm ꝓbabilitatez. ita q̃ estimãt se carere pctõ. q̃ tm̃ si facerẽt maiorẽ ꝯscie iuq̃ sitionẽ inuenirẽt se reos. sz tm̃ sunt p̃ati. qꝛ si scirẽt pctm̃ in se vellẽt ꝯfiteri. non tm̃ appo/ nunt ad hoc oĩmodã diligen tiam. Et hi q̃uis gratiã non p̃cipiant. nõ tamẽ incurrunt offensaz. qꝛ nec sumũt digne

nec indigne q̄ uis sint idigni Tercij sunt q̄ neutro mō se p parāt. imo ꝓtemnūt. z hi pec cāt mortal'r: z sumūt idigne.

Uñ idigne accedūt tripli ces hoīes. Primi q̄ cū ꝓscia mortal' peccati z sine ꝓpos/to penitēdi accedūt. Scōi q̄ alit' q̄ ecclia statuit accedūt. vl' extra ecclīam. vt scismati/ci vl' heretici. Tercij q̄ sine re uerētia accedūt. sicut faciunt multi q̄ ꝑmunt se ad altare. z vnus in aliū q̄ncq̄ puocatur. Ul' vt q̄dā sacerdotes ꝓpan tes se ad celebrandū distracti accedūt z festināt. ita q̄ q̄ncq̄ obliuiscūt' q̄d faciūt. Et licz q̄s non possit habere certitu dinē an sit īmunis a pctis. ꝑt tñ h̄ ꝓpēdere ex q̄ttuor signa. Primū ē. cum q̄s verba dei de uote audit. Joh. viij. Qui ex deo ē verba dei audit. Secū duz cū q̄s ad bñ opandū ꝑm ptū se īuenerit. Quia ꝓbatio dilectōis ē exhibitō opis. ſm gregoriū. Terciū cum q̄s p/positum abstinēdi a pctis in futurū habz. Quartū ē cū q̄s de ꝑteritis cōmissis dolet. Uñ si quis p h̄mōi signa facta di ligenti discussione sue ꝓscien tie q̄nis forte ñ sufficiēti ad sacraz ꝓmunionē accedat. ali quo peccato mortali ī eo ſma nente. quod ei⁹ cognitionem subterfugiat nō peccat. īmo magis ex vi sacramenti pctō rum remissionē eōsequtur. q̄z istud sacramentū venialia de let z mortalia oblita. Se/cunda cautela ē oīb⁹ cōis. ne q̄s pollut⁹ ī corpe accedat eo dem die. Et nō solū req̄ritur mūdicia mentis q̄ scz sit sine pctō. sz etiā corpis. Pro q̄ sciēdū q̄ pollutio ꝑt ꝓuēgi ex sola dispositōe nature. et non ex p̄cedēti cogitatiōe. z tūc ñ est signū alicui⁹ pcti sz ꝑt ebe tudinē mēt⁹ inducere si simul cū imaginatōe contingat. im mundiciā tamē corpis habz. Et iō si necessitas īmineat z deuotio exposcat ñ impedit: p̄cipue q̄ñ sine imaginatōne accidit. Tamē si ꝓpter fuerē tiam tunc abstineat laudan/dus est maxime quādo talis dispositio nature nō est ꝑpe/tua siue diutuma Scōo mō ꝑt contigere ex p̄cedēti cogi/tatōe. tūc si ñ fuit ꝓsensus ad cogitationē. z necessitas vrge at pōt accedere z celebrare. si aūt nō vrgeat necessitas acce dēdo nō peccat mortal'r sz ve nialiter. maxime q̄ñ cogitatō est cum delectatōne. licz sine

ꝓsensu. Dicit tñ btūs Tho. ꝙ pōt contingere ꝙ in ipa cogitatōe pollutio oriat̄. que si placet ꝓpter delectatōnez ex surreptōe ē peccatum veniale. Si aūt deliberāte cōsensu z ꝑcipue cū cōplacentia futura ē peccatū mortale. Ista autē ꝓplacentia nō facit dictam pollutōnē esse pctm̄. quia nō ē eius causa sed in se ē pctm̄. Si aūt placeat vt alleuiatio nature peccatū esse nō credit̄. Tercio ꝓtingit ex cibo z potu. tūc idez est iudiciū sicut ō illa pollutōe q̄ contīgit cum imaginatōe turpi. vt dicit canon. vi. di. testamentū. vbi ōr Cum appetitus gule vltra modū in sumēdis alimētis rapitur. atq; idcirco humorꝫ receptacula. i. virilia mēbra grauant̄. habet exinde anim⁹ aliquem reatū. i. veniale pctm̄. Et hoc nō ꝓhibet ab eucharistie sumptōe sed a ꝓfectōne: nisi sit necessitas. Uñ ibidez sequitur. nō tñ vsq; ad ꝓhibitionē sacri mysteriꝫ ꝑcipiēdi: vl̄ missaꝝ solēnia celebrandi. cū fortasse aut dies festus exigit aut exhibere mysteriuz ꝓ eo ꝙ aliꝰ sacerdos ōest ipa necessitas cōpellit. Hec ibidez

Et nota ꝑm [illegible]bid̄. in canone. testamentū. di. vi. ꝙ licz pollutio ex crapula in sūmo est veniale. tamē ipa crapula ꝑcedens ē mortale. Ex q̄ ptz ꝙ licet pollutio ex crapula q̄ ē veniale peccatū ꝓhibeat nihilominus ꝓter casum necessitatis a cōfectiōe. tamē laicū a sumptōe nō ꝓhibet. qđ plꝰ est. qz maior mundicia req̄rit in sacrificio q̄ in sumptōne. Unde Archi. vbi supra. elicit efficax argumētū ꝙ minꝰ est audire diuīa q̄ celebrare. eo ꝙ ꝑm Thomā peccator in mortali peccato existēs vidē do corpus christi in missa nō peccat. licz tūc debeat humiliari. Quarto cōtingit pollutio ex illusione dyabolica. de qua dicit Johannes parisiē sis sup. iiij. sententiaꝝ. di. x. q ij. ꝙ talis illusio habet quando q̄ causam intrinsecā. sicut q̄ dormiens nō fecit qđ debuit. scz se nō signando vl̄ aliquid aliud. et sic ē peccatum. Aliquādo nō ē peccatū. s. q̄m habet causam extrinsecā. sic narratur in vitas patrū ō quodam sancto viro. qui quotiens celebrare volebat ꝑcurabat ei diabolus pollutōnes. qđ ꝑres ꝑcipientes dederūt ei ꝯsiliū ꝙ audact̄ celebraret.

Quocunq; tñ modo accidat ex quadaz ꝯgruẽtia sp impedit sumptõem sacramẽti pro pter duo. Primo qz ibi semp accidit feditas corpalis cum q̃ null⁹ ppt reuerẽtiã sacrĩ debet accedere. vñ accedẽtes labet accedere. vñ accedẽtes lauant man⁹ ꝛc̃. nisi forte talis esset immũdicia que essz ppetua et diuturna. vt si essz lep̃ vel fluxus sanguis vel semis Secũdo qz ibi sequit pollutio in euagatõe mẽtis p̃cipue ex turpi cogitatõe. que etiam non sine culpa cõtingit. Tenendũ tñ est ſm Tho. q̃ i oibus istis ppter necessitatem vel solẽnitatẽ diei. vl vbi vn⁹ ẽ sacerdos tm̃. postponẽda ẽ talis congruẽtia. ꝛ cõmittendo se deo cuz dolore ꝛ cordis compunctiõe p̃missa confessione si haberi potest. alꝫ cum bono pposito confitẽdi accedat in nomine dñi Dicit etiã doctor parisiensis vbi supra ꝛ concordat cum sco Tho. de menstruo ꝛ alijs immũdicijs q̃ q̃diu durant exq̃ sunt temporales immũdicie ꝛ nõ ppetue in talibus ẽ abstinendum ppter reuerentiã sacramenti. Si tamen mulier habet deuotionem. vel forte postea nõ habebit tpus ppetẽs ad hoc admittat. ne ſm Gregoriũ pena corporal ei mutetur in culpã. Dicit tñ Gregorius q̃ si mulier eo tẽpe accedat nõ est iudicanda. qz passio sua nõ est culpa. Si autẽ abstineat laudanda est. v. dis. ad eius vero. Ualde igit essent arguẽdi sacerdotes idiote grauantes tales psonas ꝑ uibus penitẽtijs. eo q̃ ad ecclesiam tempore mẽstrui ingrediuntur. aut ad sacramẽtũ altaris accedũt. Et audiui de quodam q̃ p vna leui pollutõe cuidã pie femie et multũ deuote dedit mlta psalteria p penitẽtia ꝯparãda. puto tñ q̃ puiderat i hac parte de symonia sibũpi p eandẽ facienda. sed tamẽ mẽtita ẽ iniqtas sibi. Illa enĩ statim discretiorem accessit: qui cũ ea melius ꝛ minus egit. ꝛ ita ille paup fuit frustrat⁹. ꝛ in sua spe symoniaca cõfusus. Tercia cautela q̃ nullus die illo in q̃ cõmunicet debitũ petat a cõiuge: vel ecõuerso vxor a marito. ſm Tho. in. iij. parte. q. lxxx. nec etiã nocte seq̃nti aut p̃cedẽti. qõ si fiat causa prolis generãde. vl causa reddẽdi ꝺ bitũ. iudicãdũ ẽ sic̃ de pollutõe n[illegible]nali q̃ accidit non

sine pctō ꝑpter immūdicias corpalē ⁊ mentis distractōes Unū in ꝯcilio libertino de ꝯse cra. di. ij. c. ois hō dr. Dīs hō añ ꝯmunionē sacras a ꝓpria vxore abstīere debz trib⁹ aut q̄ttuor aut quinq; aut septez diebus. Glo. abstinere debet quantū in se ē vt nō exigat. ex actus tñ reddere debz q̄libet tpe. vt ptz. xxxiij. q. v. Si di cat. Dicit tñ glo. q̄ h̄ nō ē ꝑce ptū. ꝑ illo notat. xxxiij. q. iij. Uir cū ꝓpa. Johes etiā i no uella sua de cōse. eccle. vl' al/ taris. c. i. li. vi. sup glo. in ⁊bo seminis in fine dicit. q̄ q̄ndo maritus accepit eucharistiā nō dz exigere tenet aūt redde re. de h̄. lxxxij. dis. ꝓposuisti. ⁊. xxxiij. q. iij. christiano. In tali ḡ casu vt dic̄ Gre. sūt ho mies suo arbitrio seu iudicō relinq̄ndi. ⁊ eoz ꝯscia ē reḋrē da cū veniūt ad ꝯfessionē Uñ si q̄s voluptate dñante ꝯiugi miscet ꝓhiberi dz ab h̄ sacrō xxxiij. q. iij. Uir cū ꝓpa. Al bertus autē dicit q̄ etiā post sacrā ꝯmunionē nō licet illo die debitū exigere. nec exactū reddere nisi cuz difficultate. Puto tñ q̄ reddens illo die debitū nō peccat mortal'r sed venialiter. Dz diceres. tñ Hieronim⁹ in q̄dam ep̄mōe sil'r ꝓhibet dicens. Quicūq; vxori reddit debitū ñ ꝑt car nes agni edere. xxxiij. q. iij. sciatz. Dico ep̄m doctorē sub/ tilē q̄ nō ꝑt oīno cū tāta reue rentia. ⁊ iō ꝯsiliū ē vt tūc ab/ stineat. licz nō sit ꝑceptū ne/ cessitatis. qr nō video quō ꝑ pter h̄ solū peccaret mortalit̄ qr ꝓcipit corpus christi Un de glo. sup dicto. c. sciatz dic̄. q̄ tal' nō dz edere de carnib⁹ agni. i. corpe christi ppt̄ reue rētiā sacr̄i cū causa libidis cō miscet vxori. al's ⁊o tenet de bitū reddere. vt dr. xxxiij. q. v. c. i. Non video q̄re puniet cū tm̄ ꝑ mortali abstinēdū ē a corpe christi. de cōse. dist. ij. Quotidie. Ex q̄bus infero. q̄ dogma begardoz docens hominē ꝑ omni tpe q̄ idone⁹ est māducare spūaliter eē ido neū ad māducandū sacr̄alit̄ totaliter est pestifer ⁊ scd̄z sctis ꝯtrīū. ptz hoc ex supra/ dictis. Nam multi sunt sine mortali pctō qui sunt idonei ad mandu cādū spūalit̄ cum sint in gr̄a. et tñ ꝓpt̄ reueren/ tiā sacr̄i nō sunt idonei ad mā ducandū sacramentaliter. si/ cut patet de coniugib⁹ actua liter cōmiscentib⁹, vt ꝯdictū ē.

Jtē apparet ex his quantus error ē dicere q̄ hō ex reuerē tia nō debet moueri ad absti nentiā. īmo magis ad sacrām̄ taliter p̄cipiendū. Sil̄r dice re q̄ virgines ⁊ vidue deuote negocia seculi abdicātes si se in defectib⁹ ⁊ in imp̄fectiōib⁹ spūalib⁹ inueniant pic̄lose ab ℏ sacramēto abstineāt. Unō eis ꝓsulendū est q̄ q̄tidie. al's freq̄nter. al's aliq̄tiēs i septīa na ℏ venerabile p̄cipiāt sacra mētū. q̄ oīa error ē sapiunt et vulpinā calliditatē. Unde di co ſm doctorē subtilez: q̄ exi stens in gr̄a actualit̄ indeuo/ tus. laudabiliter abstineat ab hoc sacramēto. Nec ē ꝓsiliuz eccl̄ie ⁊ sanctor̄ pat⁹ p̄ sum/ ptōez sacr̄i excitare actualem deuotōez. sz p̄ ieiuniū. elemo sinas: oratōes et meditatōes deuotas primū in se deuotō/ nem excitare auxilio dei. ⁊ de mū ex sumptōne eucharistie feruorē et gratie expectare fi delit̄ complementū. Quar ta cautela ne q̄s q̄ntūcūq⁹ cō trit⁹ de suis peccatis sine cō fessione facta sacerdoti acce/ dat ad ꝓmunionē. Nā sic ac cedens peccat grauiter ex ℏ q̄ñ habet copiam sacerdotū. Sacerdos tñ volēs celebra re. nō secū habens copiam sa cerdotū. si īminet scandalum populi. ⁊ iam īcepit canonē. vel forte q̄ infirm⁹ amisit lo q̄lam. et ip̄e p̄ eo ꝓmunicādo vult ꝓficere eucharistiā et ce lebrare missam. si tal' est in p/ posito ꝓfitendi q̄nto citi⁹ po terit ñ peccat cōicādo. Licet aūt i pct̄o existēs non debeat sine ꝓfessione ꝓmūicare. tñ p̄t videre corpus christi sine pec cato. Si tamē abstineat p̄p̄t humilitatez melius facit ſm Thomā in. iiij. dist. ix. Dicit tamē Albertus q̄ pct̄or p̄ōt videre corpus christi sz ñ m̄l to aspectu. sz eo viso p̄cutere debet pectus suū q̄si nō sit di gnus aspectu. Quīta cau/ tela ē ne q̄s nō ieiun⁹ accedat ad ꝓmunionē p̄p̄t reuerentiā sacramēti. vij. q. i. nihil. et de p̄se. di. ij. liq̄do. Et ℏ p̄p̄t ho norē tāti sacramenti. vt dicit Aug⁹ in libro respōsionū ad Januariū. Nō te moueat q̄ dñs p⁹ cenā ꝓmūicauit a po/ stolos. quia hoc fecit p̄p̄t im p̄ssionē memorie ap̄lorū meli orem. Si tamē imminet ne/ cessitas mortis tūc potest cō mūicare etiā post cibū vl' po tū. Sicut si q̄s vulnerat⁹ in taberna hora vespertina tēdit

ad mortē. talis ꝑt expediri sta
tim ne recedat sine viatico.
Unde nō licz aliquā medici
nam ante ꝯmunionē recipere
nec etiā potare. Si tñ lauan
do os aliquid aque. vel si re
liquias cibi inter dentes ſma
nentes trāsglutiret nō impe/
ditur ꝯmunicare. qz nō sum/
psit illud ꝑ modū cibi vel po
tus. sed ꝑ modū saliue q̄ vita
ri nō ꝑt. Si q̄s etiā post me/
diam noctis aliq̄d ꝑ modū ci
bi vl̄ potus recipit impedit a
ꝯmunione illo die. Si autez
añ mediā noctē siue dormiat
siue nō. quantū ad ratōez ꝑce
pti nō videtur impedire. tñ si
ne causa necessaria meli⁹ ē dif
ferre ꝯmunionē. ꝛ hoc ꝓpter
turbationē mentis. que pue/
nit ex indigestiōe ꝛ ſomnita
te ſm quā hō reddit ineptus
ad cōmunionē. Ita dic̄ Tho
mas ī. iij. ꝑte. q. xxx. Se/
xta cautela est vt omnes chri
stiani habentes annos discre
tōis. scz a decez: ſm tamē sub
ꝛ supra annis. semel in anno
in pasca nō omittant ꝯmuni/
care nisi de ꝯsilio sui sacerdo
tis. ꝛ ꝓpter aliquā rōnabilē
causam ad tempus abstine/
ant. vt dicit de penitētia ꝛ re
mis. Omnis vtriusq; sexus.

Si tamē sepius possint ꝯmu
nicare ꝯmēdabiles sunt. Et
maxime ad festa christi ap̄lo/
rum et patronoꝝ ecclesie. in q̄
bus maioꝝ deuotio excitat ꝓ
pter festum diē. Unde antiq̄
ꝯsuetudo iure approbata ha
bet q̄ seculares in natali dñi
pasca et penthecostes de cōsi
lio debent ꝯmunicare. de con
se. di. iij. c. et si nō frequenti⁹.
Seculares tamē ꝑsone con/
templatiue et femine deuote
singulis mensib⁹ possunt cō/
municare. Unde ſm Augu/
stinū in libro de eccl̄iastic⁹ do
gmatib⁹. Singulis dieb⁹ do
minicis si nō sint in ꝓposito
peccandi ampli⁹. Singulis
autē dieb⁹ nō laudat neq; vi
tuperat cōmunicantes. Non
laudat. quia difficile est secu/
laribus se ꝓparare ad hoc sin
gulis diebus: saltem digne

Circa hoc tamē sciendum
ſm Thomā super. iiij. di. xij
q̄ si quis experimentalit̄ co/
gnoscit ex quotidiana sūpti/
one feruoꝛem amoris ad deū
augeri. et sacramenti reuerē/
tiam nō minui. talis posset q̄
tidie sumere siue cōmunicare
Si autem sentiat reuerentiā
minui et feruoꝛē non augeri
multū debet interdum absti/

nere. vt cū maiori reuerētia ⁊ deuotōe postmodū accedat. Unde quantū ad hoc vnusquisq; relinq̄ndus ē suo iudicio. vt dicit Augustin⁹ libro primo ad Januariū. Nec te moueat in contrariū illō dictum Ambrosij libro ꝓmo ō sacramētis. qō etiā ponit de consecra. dist. ij. Si q̄tiēscunq;. quod etiaz allegāt bussite heretici: dantes ꝓsumptōem ꝯmunicandi secularib⁹ quotidie. vbi dicit. Qui sꝙ pecco semꝙ debeo accipe medicinā Hoc tamē est intelligēdū q̄ntum ad ꝓparationē animi et ꝓscientie. Unde dicit ibidem glosa. debeo semꝙ accipe. id ē debeo semꝙ meꝓstare seu prēparare habilē. et dignū ad accipiendū. Sic etiā intelligēdum ē illō Ambrosij. qō ponitur de conse. dist. ij. nō iste. vbi dicit. Accipe quotidie tibi illud quod q̄tidie tibi ꝓsit. et sic viue vt q̄tidie merearis accipe. vbi glo. exponit. Accipe quotidie. id ē ꝓpara te q̄tidie habilē ad recipiendū. Et ex his patz q̄ christian⁹ semꝙ habilem se ꝓstans ad recipiē duz hoc sacramentū dicit sꝙ cōmunicare. et si nō sacramē taliter tamē spiritualit. scz ꝙ fidē deuotōem et charitatez. Juxta illud Augus. Ut q̄d paras dentē et ventrē ⁊ non mentē. crede et māducasti. ō cōse. di. ij. vt quid. Patz etiā secundo ex hoc q̄ piculose errant illi qui dicunt. sufficit q̄ ego ante ꝯmunionē paschalē quadraginta dieb⁹ q̄dragesime me reddā habilē ad ꝯmunionē. nō curādo totū tēpus anni inutiliter expēdere. imo credentes se dignos tunc ad ꝯmunionē currunt ītrepidi. quib⁹ tunc melius essz si q̄tidie digni existentes accipent spūaliter siue mētaliter ⁊ vtiliter. q̄ semel in anno sacrām taliter et dānabiliter. Unde Chrisо. super epistola ad hebreos. sermōe. xvij. circa medium omnes ꝓdictos tāgit dicens. Quos magis accepta/mus. id ē approbam⁹. an eos qui semel in anno. an eos q̄ sepius: an illos q̄ raro accipiunt. Et respōdet. Neq̄ illos qui semel. neq̄ illos q̄ sepius: neq̄ illos qui raro. sed eos q̄ cum munda ꝓscientia. ⁊ q̄ cū mundo corde. q̄ cum vita irrepheñsibili isti sꝙ accedunt. Qui vo tales nō sunt neq̄ semel accedant. q⁹ iudiciū sibi accipiūt ⁊ dānatōnez. et sup

pliciū. Ꝺ chrys. Ad ß sonat illud de ꝯse. di. ij. Accipe q̄ti/die. vbi dr. Qui nō merer q̄ti die accipe nō merer post ānū accipe. Et est dictū Augusti ni tractās illud Mat. vi. Panem nostꝝ quotidianum ꝛc.

Septimo caueat ꝯmunicand⁹ ne post cōmunionē cibis lubricis aut potib⁹ q̄ possunt vomitū ꝓuocare vtatur. sic̄ solet fieri in pasca. vbi tūc vtūtur lardo cocto infrigidato. ouis infrigidatis ꝛ alīs cibis ex quibus sequit frēqnt vomitus. Tales autem q̄ ex hmōi causis die sacre ꝯmunionis habent vomitū. ex ipōrum culpa qualicūqz: penitētia dura sūt puniendi. Et ne sacerdos talē qualē voluerit penitētiā ꝓ tali pctō iniūgat audiat pnīam distrīctā diu ꝓ sctōs taratā ꝛ a iure approbatā. Sicut enī dicit Beda in suo penitētionali. et ponīt verba in decreto. de ꝯse. di. ij. vbi dicit. Si q̄s p ebetatem vl voracitatē eucharistiā euomuerit. xl. dies peniteat. Clerici vl monachi. lxx. diebus. Epi. xc. Si vo p infirmitatē causam euomuerit septē diebus peniteat. Et ß qđ dr de infirmo cui iniungit peniten tia p vomitu. intelligendū ē q̄ hoc fit ad cautelā. qr cū ēt infirm⁹ nō debuit sumere. ꝛ ita fuit i culpa. Uñ et sacerdos sit circa ß cautus q̄ si viderit infirmū talē ad vomitū ꝓnū siue ꝓmptū: tm̄ oñdat sibi corpus xp̄i. et suadeat sibi pie credendū ꝛ sentiēdū ꝺ ipso. ꝛ sufficit sibi ꝓ ꝯmūiōe sacramētali. Quia nihilomin⁹ ꝯmunicat ipe spūaliter et si nō sacramentaliter si est sine peccato mortali.

De cautel seruādis ex parte sacerdotis ℔ sacramētū cōferentis vl conficiētis.

Rio sacer

p dos caueat ne ꝯmūicet alienū parochianum absq̄ licentia sui plebani. quia grauiter peccarz mittendo falcez ī messem alienā. Religiosus tamē hoc faciēs est excōmunicatus de facto. ꝛ per solū papam est absoluēdus. vt dicitur in. c. Religiosi. de ꝓuilegijs. in clementina

Et coota q̄ pleban⁹ ꝯmunicās alienū parochianū nō īcurrit hanc pēnā excōicatōnis. vt dic̄ Johānes andree in glosa dicti. c. Et Stephanus polon⁹ hoc idem sentit

Si tamē religiosus pfectus ecclie parochiali hoc faceret dubitat ibidē Johes andree an incideret illam penā. videtur tñ dicere q; sic.i.c. pmo d decimis.in pma glo.in clemētina.et in.c.i.de rebus ecclie nō alienādis.in glosa.v.in fine.penam ꝺ sil'em nō extendit ad religiosum qui pest ecclie secularī vt clericus secularis.

Secunda cautela:caueat sacerdos ne peccatorē occultū ab hoc sacramento publice petentē cōmunionē abīci at vel phibeat.sicut q̄dā indiscreti fecisse inuēti sunt. Un̄ dicit Augustin⁹. Nō phibeat dispensator.i.sacerdos pigues terre.i. pctōres mensaz dñi manducare.sed eractorē moneat timere.de ꝺse.dist.ij. Non phibeat. Pro q̄ sciēdū q; ꝑm Thomā in.iiij.sententiaz.di.ix.q.v.Si pctm̄ est occultū p confessorē soluz scitū.et ille ī occulto petit.debet ei denegare.et monere euz in occulto ne petat ī publico. Si autē nihilomin⁹ petit in manifesto debz ei dare. exemplo christi qui iude traditori dedit corpus suū.i.q.i.Christus.de ꝺse.di.ij.Sic iudas. Si vo pctm̄ ē manifestū tñ siue in occulto siue in manifesto petat dz ei denegari Quare autē pctōri in occulto non ē denegāda eucharistia Guido de bas.in rosario decretorū in dicto capitulo Nō phibeat.dicit q; hoc est ideo ne ꝑdat pctōrē suspectū esse d crimine.qd faceret si euz phiberet. Sed diceres.videt in ꝟ sacerdos esse reus dānatōis sic ꝺmunicantis.qz dat medicinaz p quā morītur egrot⁹. z dat gladiū furioso q̄ se trāsuerberat. īmo videt talis sacerdos p̄ȷcere ī lutū pessimū ꝺscientie immūde illi⁹ peccatoris corpus christi. Respondeo q; hec oīa nō debēt aliquē mouere in contrariū. qz nihil concludūt. Iste autē sacerdos nō dat medicinā mortiferam illi peccatori. sed ille peccator solus rapit violēter a quo nō potest prohiberi de iure per sacerdotez. Nec dat ei gladiū sacerdos. sz ipse solus violenter rapit cui sacerdos resistere nō potest. ex quo sibi ius prohibuit. Nec proȷcit corpus christi in hoc casu in lutū. sz ille peccator hoc facit. Sacerdos autem inuitus hoc facit:et cum dolore maximo.quia moneteum in

secreto deū timere. qđ cū fecerit nō habz amplꝰ q̄d faciat Sicut de btō gregorio legitur. q̄ cū fratri petēti peccatori occulto eucharistiam dedit publice dixit. Judicet deꝰ inter me et te. Eligat ꝑctōr occultus ꝟm consiliū guidonis supradicti. vt potiꝰ se ꝑdat suspectū de peccato abstinendo a ꝯmunione q̄ꝫ in pctō sumat indigne. Tercia cautela est ne sacerdos det alicui hostiā nō ꝯsecratā loco consecrate. quia ꝟm Thomā in sacramento veritatis nō debet esse fictio aliqua. Et hoc ido quia manducās hostiā adorat eam. et sic ꝯmitteret idolatria. quod crimē in sacerdotē retorqueret q̄ daret actus et causam idolatrādi. ꝟm Thomā in suo qđlibeto. li. vi. q. vi Nec etiā solus sumat in missa ꝓpter quodcūq̄ꝫ peccatū sibi occurrēs hostiā nō ꝯsecratam. Sicut de quodā intellexi. qui sentiēs se grauiꝫ peccatis fornicationū irretitū. ꝑ sertim cū nocte illa habuisset ꝯcubinā. timēs offendere diuinam maiestatē. in missa eo dē die ꝑ ipm celebrata. ad q̄m nō confessus pudore sociorū alioꝝ ne de e[illegible]d sciret cōfusus accessit. ⁊ hostiā nō cō secratā eleuauit populo adorandā. quā solꝰ postea sūpsit. quod se sepissime facere asseruit corā ꝯcubina ꝑdicta. cū ꝑ eaz ipa retenta irreuerētioz sicuti ad qđ ita indignus accederet fuisset repbēsus. Hoc autē ē maximū peccatū ⁊ maius illo q̄ q̄s in peccato mortali ꝯmunicat. Sicut dic̄ de cretalis de celebratōe missarū. de homine. vbi dicit q̄ talis illudit đo et populo. qz facit populū idolatrare. Faciat autē talis sacerdos iurta consiliū iuris. l. dist. De his. in fine vltime glose. vbi dicit q̄ talis dūmodo sit contritus q̄ꝫ uis nō cōfessus: necessitate vrgēte potest licite celebrare. et in tali casu nō fingat se celebrare. sed veraciter in nomine domini cōsecret. et hoc est dignum. Quarta cautela. caueat sacerdos ne det corpus christi histrionibꝫ ⁊ alīs qui homines prouocāt ad luxuriam vel lasciuiā et dissolutōnem. quia hoc nec diuīe maiestati nec euangelice discipline competit. de consecra. dist. ij. pro dilectōne. Et hoc ītelige de istis histrionibus qui vtuntur verbis impudicis vel

factis illicitis. vl' adhibẽt ludum negocijs. sic̃ illi q̃ induunt laruas ꝛ fingũt se ceruos vel equos induẽtes saccos. ꝛ q̃ ꝫ faciũt tpib⁹ indebitis. sicut dieb⁹ festiuis distrahẽtes populũ a deuotõe. Alias autẽ illis potest dari cõmunio. qui licite ꝛ ornate interdũ coram homibus faciũt iocosaz collationẽ verbis honestis ꝛ nõ scãdalosis. Nã ioculatores audire cã r̃creatõis nõ ẽ pctm mortale. lxxxvi. di. donare. i prima glo. Nam ꝛ talib⁹ põt dari aliquid p mercede. ſm Tho. scđa scđe. q. lxvij. arti. iij. Similit amentib⁹ ꝛ fatuis naturaliter non debz dari. Si autẽ oĩno non sunt debiles in mente. sed aliquo mõ sunt dociles. ꝛ habẽt reuerẽtiã ad sacramentũ: nõ debet eis denegari. Similit pueri qui nõ habent discretõem ñ debet hoc sacramentũ ponri/

gl Quinta cautela. caueat sacerdos ne habeat euaporatam aut corruptã hostiã Unde notant doctores: q̃ vltra vnam septimanã seu hebdomadã sacerdos ñ debet seruare hostiã ne putrescat. vt habetur de sentẽ. excõ. vt pmittimus. sup glo. ꝑma. Simili ter ne sit vinũ acetosum. qz̃ talib⁹ nihil cõficeret. Si tamen hostia nondũ totalit essz euaporata sed tẽderet ad corruptionẽ. si vinũ etiã inciperet acetescere. põt q̃dem ꝯfici sz peccat conficiẽs mortalit p/pter reuerentiã sacramenti. Similiter ne conficiat ĩ vino agresto. scz nõdũ maturo. quia nondũ est vinũ sed ĩ via generatõis. Jn musto tñ cõficitur bene. quia habz plenã rationẽ vini. tamẽ nõ est ꝯficiẽdũ de multũ recẽti musto. ꝓpter impuritatẽ ipius. ſm Tho. in. iiij. dist. xi. c. iij. ar. i. ij. et. iij. Uideat etiã sacerdos q̃ apponat tantũ de aqua q̃ totaliter potest ꝯuerti ĩ vinũ

Sexta cautela. caueat sacerdos ne cũ ẽ debilis: ita q̃ non potest pficere missam audeat celebrare. sicut cõtingit patientib⁹ terciana febrez et quartanã. vel quos interduz dimisit febris q̃ vt sepi⁹ deficiunt in celebrando. ita q̃ vix ab altari domũ languẽtes deportãt. Uerũtamẽ liczs sic debilis nõ ꝑt celebrare. ꝑt tñ seipm ꝯmũicare si nõ hz aliuz sacerdotẽ q̃ ipm ꝯmũicarz. sz tũc debet habere stolã. xxiij. dist. Eccl[illegible]a. in glo. ꝑma

Jn hoc tamē casu si sacerdos incipiēs missam debilitatur intantū q̄ non possit eā pficere si est ante consecratōez corporis christi: vel ante cōsecratōem sanguīs. vel etiā sanguine cōsecrato debet reliq̄ pars misse suppleri per aliū. vt ptz vij. q. i. nihil. Et hoc idem tenet tho. ī. iij. qte. q. lxxix. Si autē sacerdos post consecrationē corpis christi ante tñ cōsecrationē sanguinis pcipiat vinū aut aquā deesse ī calice: tūc debet statim apponere et pficrare. Si vo post oīa pfecratiōis verba pcipit q̄ aq̄ desit debz nihilomin⁹ pcedere. qz appositio aq̄ nō ē de necessitate sacramēti Aliter aūt mō aq̄ debet vino iā pfecrato misceri. Si aūt post ipaz pfecrationē sanguīs pcipit q̄ vinū nō fuit appositū in calicē sed solū aq̄ si ꝑ pcipit añ sumptōnem corpis christi. dz deposita aq̄ si ibi fuerit aquā cū vino ponere et resumere a verbis pfecratōnis sanguīs. Si vo hoc pcipit post sumptōnem corpis christi. debet apponere aliā hostiā cū sanguīe cōsecrandā: z in fine sumere hostiam itez pfecratā z sāguinē. ñ obstāte si ꝑ⁹ etiā sūpsit aquā q̄ erat ī calice. qz pceptū de pfectōe sacramēti maiorīs est pōderis q̄z pceptū q̄ ꝑ sacramentū a ieiunis sumatur fm Thomā. Alīs tñ videt q̄ solū debz apponere vinū in calicē z aquaz sine noua hostia z repetere verba pfecratōnis calicis tm̄ ab illo loco. Simili modo. Et si timet plongatiōnē misse. sufficit dicere verba essentialia pfecratōis calicis. Nec ē necesse ꝑpetere orōnes seq̄ntes. Et ꝑ totū intelligūt ipi. si gustauit tm̄ z ñ trās glutiuit Quid aūt faciat si habeat aq̄m ī ore. z ve sentit q̄ est aq̄ tm̄. dic Jnnoc. q̄ nō dz eā emittere. qz ppt corpus christi qđ ē in ea cauēdū ē ne vilit tractaret. Et qz ē timendū ne generaret scādalū his q̄ viderēt. dicit etiā ipe Jnno. Si eam trāsglutit nō est ieiunus: nec debz postea pficere. vij. q. i. nihil. Hostiē. vo dic. q̄ dz eā seruare z ponere ī sacrario. z fm ꝑ dz se fingere eā trāsglutire. z ꝑ iō. qz alias tā q̄ nō ieiunus nō debet pficere. Ego tñ teneo cū thoma q̄ post pfecratōnē istā aque posset in hoc casu pfecrari corp⁹ christi et sumi ne sacrificium maneat ipfectū. qđ ē grauius

peccatū. Itē suscipit hostiaz corruptā post sumptionē debet aliā accipe et itez cōsecrare et sumere. ſm Tho. in. iij. pte. q. lxxxiij. ar. vl. Similit si rcordaret se omisisse aliqua ꝟba que sunt ō necessitate forme. resumat formā itez p ordinem. Si autē essent verba nō de necessitate forme procedat ne turbet ordinem officij diuini. ſm Tho. in. iij. pte. q. lxxxiij. ar. vl. Septia cautela caueat sacerdos ne aliqd de corpe christi vl sanguie i terrā vl in vestē ornat⁹ sui cadere aut stillare pmittat. qz g uiter puniret. Nā si ceciderit aliquid sup tabulā ligneā. lingua lambatur et tabula radatur. Si autē nō est tabula loc⁹ radatur et ꝯburat. et cinis in sacrario recondat. z sacerdos quadraginta diebz peniteat. Si vero sup lapidē altaris ceciderit. sorbeat sacerdos stillam: z tribz diebus peniteat. Si ꝟo sup lintheū altaris vel sup casulā sacerdotis ceciderit si puenerit stilla ad aliud lintheū ꝗttuor diebz peniteat. Si ꝟo puenerit ad tertium nouem diebus peniteat. Si vsq; ad ꝗtū. xx. diebus peniteat et lauet lintheamina tribz vicibz que stilla tetigerit supposito calice. z aqua ablutōis iuxta altare ꝯdat. de cō se. di. ij. Si per negligentiaz. Posset etiā sumi a sacerdote nisi timeret abomīatio. Cautius tamē est illā ptē linthea/minis vel corporalis excidere z ꝯburere. cinerē aūt ponere in sacrario. ſm Tho. in. iiij di. xij. z in. iij. pte. q. lxxxiij. ar. vlt. Habent hec oīa de cō se. di. ij. Si per negligentiaz.

Octaua cautela. caueat sacerdos ne aliqd cadat in calicē. z maxime in estate vt est ꝟmis. aranea. musca. fim⁹ passeris. puluis: z similia. Dō si ante ꝯsecratōnē calicis contigerit. calix debz ablui z ō nouo vinū infundi cum aqua. Si vero post cōsecratōez debet caute capi z diligenter lauari et cōburi. z ablutio in sacrario mitti. Et si venenū ibi esse deprehenderit nllo mō sumere debet nec alteri dare. ne calix vite i mortē ꝟtat. sz dz diligēter ſuari i vasculo. Et ne sacramentū maneat imperfectū dz ide deponi. z sacerdos denuo incipe ꝯsecratōez calicis vl sacramētū perficiatur. Nihil enī abomīabile debet sumi occasione huius sacra/

mẽti. ꝺm glosam finalẽ. c. si p negligentiã. de cõse. diſt. ij. hꝫ Hugo Hono caueat ne cor pus christi ponat incaute. ita ꝙ a muribus ꝺmedat. Quia de hoc quadragĩta dieb⁹ de bet penitere. de cõse. di. ij. qui non bene Sed diceres. tñ ibi mus nõ ꝺmedit corp⁹ xpi quare ergo sacerdos sic tunc punit. Respondeo. licz multi doctores nõ ꝺcedant ibi ro/ di corp⁹ christi: sed solũ spẽm sacramẽti. eo ꝙ vt dicunt cito sumit a mure vl ab alio animali desinit esse sacramen tũ. non est tamẽ incõueniens si dicaꝫ ꝙ mus sumat corpus christi. cũ sceleratissimi hoies illud sumant. ꝺm glo. de cõse. diſt. ij. Qui nõ bene. Põt ta men dici ꝙ licz homo malus sumat sacramentũ istud sacra mẽtaliter z nõ spiritualiter. mus tamẽ vel brutũ animal nec spiritualiter nec sacramẽ/ taliter recipit. quia nõ vtit eo vt sacramento. eo ꝙ nõ credit ibi esse deum et hominẽ. sz su mit per modũ alterius cuius cunqꝫ cibi. z ita sumit bene ac cidentia et species sacramen tales. sed nõ sacramentũ. ĩmo dicunt doctores: vt notatur in glo. dicti capituli. Nõ isti. de cõse. diſt. ij. ꝙ etiã in bono homine qꝺiu sentiunt speci es. tãdiu est ibi corp⁹ christi. z qꝫcito deglutit statim desi/ nit esse sacramentũ. z corpus christi desinit esse in sumente Ita sentit Hugo cardinal. Sed hugo de sctõ vic. vt re citat archiꝺ. in ca. pdicto Nõ isti. dicit ꝙ qꝫdiu ibi manent species sub illis ẽ christ⁹ inte ger. vñ si ĩtrãt stomachũ sub illis manet qꝫdiu sint ibi sicut sub ipa specie est ĩ pixide. Et vez est ꝺm Petrũ de tha. ꝙ nõ vadit in corp⁹ nostꝝ vt il lud nutriat sicut ceteri cibi. ĩ trat tamen z est ibi sub specie sacramẽtali qꝫdiu illa durat ꝺm Petrũ. et hoc etiã tenent theologi. Dicit etiã glo. ꝺ cõ se. di. ij. Tanta. sup ꝟbo ꝺmi sceri. ꝙ species ille nec cibis alĩs cõmiscent. nec in stoma chũ descendũt. z ppt hoc ne/ qꝫ p secessum emittunt. Et li cet aliqs ex ipis reficiat. non tñ incorpant. nec ĩ stomachũ descendũt. nec p secessuz emit tũt. Interdũ tñ etiã hõ odo re recreat. q tñ nec p secessum nec in stomachũ dirigit. Ta men Bartholomeus brixiẽ/ sis ibidem dicit. ꝙ bñ dicere pt ꝙ in stomachuz descendãt

nã alꝫ quõ euomerent. Oñ ergo dicit Aug⁹. Nõ iste est panis q̃ trãsit in vẽtrẽ. exponit archi. in. c. Si q̃s p ebrietatẽ. de cõse. di. ij. q̃ h̃ p tanto dꝛ q̃ nõ est iste panis q̃ vadit in corp⁹ sicut cib⁹ naturalis. sic q̃ nutriat. sꝫ est ibi sub specie sacramẽtali. Et p tãto punitur sacerdos. qꝛ pmisit irreuerẽter a muribꝫ ptractari sacramẽtũ tam venerabile

De sacramẽto penitentie.

Enitentiã

Pagite: appꝛopinquabit enĩ regnũ celoꝛũ. Matth̃. iij. ꝛ. iiij. Et de peni. di. i. Ex his. Quia restituta ĩ baptismo innocẽtia hõ fragilis illesam ꝛ incõtamiataꝫ ptinue ꝛuare nõ pt vitã q̃n sep⁹ cadat. iõ diuĩa maiestas cõ casum hmõi p restauratõe innocentie pdicte de sacramẽto penitẽtie puidit. p quã hõ a deo p pctm̃ elongat⁹ ad ipm appꝛopinquat. Hinc ẽ q̃ saluatoꝛ veniens in mũdũ quasi bonus medic⁹ egrotis ꝓsulens dicit. Pniaꝫ agite. Agite inq̃ꝫ ꝟm Boꝛrã sup matth̃. tanq̃ꝫ medicinã ad sananduꝫ morbũ. q̃si armaturã ad iniendũ bellũ. q̃si clauẽ ad reserã dũ celũ Tria eĩ ꝓsequ̇t pnie actoꝛ. s. sanatõ ez vulneꝫ coꝛdis. armatõem insidiaꝫ hostis. et aptõem regni celestis. Uñ dicit. appꝛopinq̃bit enĩ vobis regnũ celoꝫ. Diffinit aũt sic ꝟm mgr̃m sniaꝫ. li. iiij di. xiiij. Pnĩa ẽ virt⁹ q̃ pmissa mala plangim⁹ cũ emẽdationis pposito. Amb. autẽ sic diffinit penitẽtiã. Pnĩa ẽ virtus coꝛdis. amaritudo aĩe p malis q̃ q̃s pmisit. Alibi etiã idem Ambꝛo. dicit. Pnĩa est mala pterita plangere. ꝛ plãgenda iterum nõ cõmittere.

Circa qõ sciendũ q̃ duplex est pnĩa. s. interioꝛ tm̃. ꝛ ẽ doloꝛ p pctõ. Et hoc est de iure nature. Alia exterioꝛ q̃ fit arbitrio hoĩs. s. imposita p sacerdotẽ. Pnĩa nõ est sacr̃m p pnie sed secũda. s. p ministros ecclesie ímposita. Est autem materia huj⁹ sacr̃i act⁹ ministri. s. sacerdotis quẽ exercet circa peccatoꝛẽ absoluẽdo ipsum. Forma autem istius sacramẽti licꝫ a xpo ñ sit ĩstituta certa. tñ ꝟm doctoꝛes ẽ hec q̃ pꝛimo pꝛemittat oꝛõ. s. illa. Dominus te absoluat vel misereat tui oñipotens deꝰ. et dimittat tibi oĩa pctã tua. ꝛ pducat teĩ vitã eternã. Et

tūc sequat forma essentiale.s. Et ego auctoritate q̄ fungor absoluo te a pctis tuis. In noīe p̄ris et filij et spūssancti Ita ponit Albtus in scripto q̄rti sn̄ia.xx.di.xvij. Dicit aūt Tho.ī.iij.pte q.lxxxiij.arti. iij.q̄ de substantia forme est. Ego te absoluo.sed h̄ qđ p̄mittit.s.oratio nō est de substātia forme.sed tm̄ ne sacramenti effect⁹ impediat ex p̄te penitētis. Fit aūt manus impositio sup caput ꝓfitētis. qđ nō est de eēntia.fm Tho. qr h̄ sacramētū nō ordīat ad aliquā excellētiam gr̄e ꝓseqn dā sz ad remissionē pctōrum. Un̄ magis ī h̄ sacramēto cō peteret signū crucis q̄z man⁹ impositio.ī signū q̄ p sangui nē christi remittunt pctā .nō tm̄ est de necessitate sacramēti Hoc tm̄ quod dicit sacerdos Ego te absoluo. valet tantū id ē sacr̄m absolutōis tibi cō mitto. Sicut cū q̄rit ab aliq̄ baptizādo. credis ī deum .respondet credo.qđ valet tm̄ si cut sacr̄m fidei ꝓmittere volo fm doctorē parisiēsem. di. xiij.q.iij. Plures tn̄ docti sic absoluūt. Autoritate dn̄i nr̄i iesu christi.z autoritate bt̄ōr̄ petri et pauli:z [illegible]oritate mi hi in hac p̄te ꝺcessa ab oīb⁹ pctis tuis.p te deo z mihi cō fessis ego te absoluo In nomine p̄ris z filij et spūssancti. Et ista forma mihi magis placet. Tn̄ ex q̄ certa forma nō ē ab ecclesia p̄scripta in h̄ sacramento eligat sibi quis quam vult ex istis. Unde ex h̄ pōt patere q̄ cū istud sacramētum nō hz certā formā a xp̄o instituta vel p eccl̄iam p̄scriptā. videt ꝓsonū q̄ illi q̄ absolue bant p virtutē passionis dn̄i nr̄i iesu christi: vel alit .n̄ sint dānandi tā q̄z erronei. īmo videtur q̄ p̄dicta forma absolutōis p doctores inuēta z approbata sit sustinēda.nec op⁹ fuit repetere ꝓfessiones talib⁹ factas.qr ī nullo ꝺ determiatō nē ecclie venert p̄dicti. nc cā inducēdi errorē p illā formā: sed tanq̄z pie seruatā eadē vsi sunt Ulteri⁹ sciēdū q̄ tres sunt spēs pn̄ie. quedā ē solēnis.q̄dā publica.q̄dā priuata seu secreta. Solēnis pn̄ia est q̄ imponit ab ep̄o ī capite ie iunij p crimine publico z manifesto.sicut p homicidio: incēdio z sacrilegio rē. Et talis n̄ p̄t reiterari ne vilescat.nec ī ponit clerico nisi ꝺposito Et agēs talē pn̄iaz de cetero nō

potest ꝓmoueri ad sacros ordines. Forma aũt imponẽdi eam ponit. l. di. in capite. vbi dicit ꝙ oẽs penitẽtes q̃ tales penitẽtiã publicã suscipiunt ꝓsentent se epo in capite quadragesime añ fores ecclie nudis pedib⁹ vultib⁹ in terram demissis ⁊c. Ibi debẽt adesse decani: archipbiteri. paro/chiani: et ꝓsbiteri penitentiũ q̃ debent iniũgere talib⁹ penitentias. Post hoc eos ī ecclesiam introducãt. et cum oĩ clero septẽ psalmos penitẽtionales ipis in terrã ꝓstratꝭ cũ lachrymis ꝙ eoꝝ absolutõne decantent. postea surgẽs ab oratõe. manus eis imponat. aquã benedictã sup eos aspgat. cinerẽ tñ prius immittat. Deinde cilicio capita eoꝝ cooperiat. Post hoc ꝙ mĩstros ecclesie de ecclesia eos expellat cũ respõsorio. In sudore vultus tui. Iste tamẽ modus nõ seruatur apud nos, sz trãslatus est in cenam domini. et ibi expeditur Sciendũ tñ ꝑm wilhelmũ ꝙ ingressus ecclesie qui inũgitur solẽniter penitentib⁹ pẽdet ex arbitrio sacerdotis. tamẽ postꝯ introducunt tales in ecclesiã ꝙ episcopũ feria quinta magna solum intrabũt ecclesiã vsq̃ ad octauã pasce. ⁊ postea exibũt ꝙ totũ annũ. vt dicit glo. l. di. In capite. Et erunt extra ecclesiã vsq̃ ad eãdẽ feriã seqntis anni. nec ꝯmunicabũt aliqñ vsq̃ ad mortẽ. Quãdoq̃ tamẽ minus ꝑm arbitriũ epi. xĵ. q. ĵ. ꝺ viro. xxxiĵ. q. ĵ. admonere. xxvi. q. vi. Si quis de corpore. ⁊ de penitẽtia. di. v. Si qui vero. Si tamẽ penitet potest ei secundo vl̃ tercio anno reddi ingressus ecclesie. vt patet. xĵ. q. ĵ. de viro.

Penitentia publica ẽ que fit in publico. non tamen cũ predicta solẽnitate. vt cum iniungitur alicui peregrinatio per mundũ cum baculo cubitali et cum scapulari: et cum huiusmodi. Et hanc potest imponere quilibet suo parochiano. Et fit publice ideo: vt publicum peccatũ publicam habeat medicinam. Sicut si quis in fornicatõne esset deprehensus publice. vnde quia talis est magna confusione dignus. propter aliorum scandalum. Et vt sit aliꝭ in terrorem et in exemplum penitendi. et non desperandi publice agat penitentiam. [illegible] oportet autez

p quolibz manifesto peccato manifestā agere penitētiam. ſm Alb̄tū. ſz ſolū qñ ſcādalizauit alios. Et ℔ ē cōtra mlt̄os qui iniū gūt ſuis parochianis publicā pniaz añ fores eccl̄ie. vel in circūitu cimiterij ambulare ante pceſſionē i die feſtiuo. vl̄ iacere ad faciez ifra oſtiū eccīe pro leui pctō. ſicut p vna potatōe vl̄ p alio pctō. qđ tñ ñ ſcādalizauit totam eccl̄iam. Et iſti p̄cludūt viam penitēdi ſeu p̄fitēdi aliis ſil̄ibus pctis innolutis neſimilit̄ cōfundant̄. Penitētia autē priuata ſeu ſecreta ē quā quis imponit p pctō occl̄to. Ut autē ordinate pcedamuſ circa hmōi penitētias tā publicas q̄z p̄uatas tria p̄ſiderari optet circa iſtō ſacr̄m. Habz eni penitētia tres ptes. ſ. p̄tritōem p̄feſſionē z ſatiſfactōez

De contritiōe que eſt p̄ma pars penitentie

Contritō est dolor p peccatis volūtarie aſſūptus. cū ppoſito p̄fitendi et ſatiſfaciendi. Circa qđ ſciendū q̄ dolor eſt duplex. vn9 ē volūtatis q̄ non ē aliud niſi peccati diſpliceētia. z iſte ē de neceſſitate z eſſentia p̄tritōis. Alius eſt dolor ſenſibil̄ q̄ apparet i lachrymis z ſuſpirijs. z iſte nō ē de eēntia p̄tritōis. ſed de pfectiōe. qz nō ē in nra ptāte eā habere qñ volum9. Poteſt aūt fieri tanta p̄tritio q̄ non ſolū culpa ſz etiā tota pena dimittat̄. pōt eni tantū incendi charitas in p̄trito. et tātus eſſe dolor ſenſibil̄ q̄ cō tritio inde pcedēs merebit̄ ſolutionē ab oīi pena. Sciendum tamē eſt q̄ aliq̄ putāt ſatis indiſcrete tūc eē p̄tritō nē quādo habēt q̄ndā diſplicentiā de peccatis. vl̄ qñ habēt ppoſitū dolēdi ꝺ eis. z tales pauꝑes decipiūt̄. ℔ eī nō eſt p̄tritio ſz attritio. Sz qñ hō hz pfectā diſplicētiā z hz nō ſolū dolēdi ppoſitū ſz etiam vez cordis dolorē p ipīſ. tūc hz p̄tritiōez. ſm Tho. in iiij. di. xvij. q. vi. ar. iij. Debz autē pctō z de oī pctō mortali dolere et p̄tritōem hr̄e. z ꝺ q̄libet ſpēaliter. De oblitis tñ ſufficit p̄tritio generalis cuz conatur ad recordandū et ad dolendū. Et debet dolere de obliuiōe peccatoz q̄ ex negligētia ſua pceſſit. Nō itellige q̄ ꝺs neceſſario debet hr̄e dolorē ſpēalē de q̄libet peccato

mortali. talē videlicz dolorē
q̄ est gr̄a informat⁹. sz liq̄t q̄
debz ꝺ hr̄e circa p̄ncipiū cō/
fessiōis. cū q̄s recogitat pct̄a
t dolet. Et bñ faceret pctōr
qui p maiori pctō pl⁹ dolerz.
qr magis p hoc deū offendit
t maiorē penā p̄meruit. Hᵒ
debz ꝓtritio saltez in habitu
cessare in pctōre. etiā p⁹ ꝓfes/
sionē. sed sp manere. vt dicit
Thomas in. iiij. di. xvij.

De confessione nunc seq̄t.

Onfessio

c aūt ꝼm Aug. sic dif
finit. est p quā mor
bus latēs spe venie aperitur.
Uel ꝼm Ray. Cōfessio est le
gitima corraz deo t sacerdote
pctōr declaratio. Tenent au
tē habētes ānos discretōnis
ad eā faciēdā sel̄ i āno. vt ptz
ꝺ pe. t re. c. ois vtriusq̄. īmo
q̄liscūq̄ essz ꝓtritio si q̄s con
temneret ꝓfiteri dānaret. vn/
de falsum ē t hereticū dicere.
sufficit soli deo ꝓfiteri. Nam
dicit canō ꝺ pe. dist. i. tacitni
tas. Ubi ē tacitnitas ꝓfessio
nis ñ ē sperāda venia crimis.
ptz ꝺ exēplō christi q̄ lazarū
suscitauit. sz tñ discipulis tra
didit absoluēdum. Johā. xi.
Et. xi. q. iij. tūc va. Itē decē
leprosos ad sacerdotes misit
q̄ in via eūdo fuerī mūdati.
vt ꝺr Luc. xvij. p qꝺ signifi/
cat q̄ pctōr licz in via eundo
ad ꝓfessiōez rōe ꝓtritōis q̄m
habz ꝓsequat veniā t remissi
onē peccatorr. tñ tenet venire
t ꝓfiteri sacerdoti. Sz di.
q̄re pctōr ꝺz ire ad ꝓfessionez
vel sacerdotē. exq̄ remissa sūt
ei pctā p cōtritōez. Respōsio
ꝼm Hosti. ī sūma de pe. t re.
ca. Tu dic. q̄ pctōr duplici
vinculo ad satisfaciēdū astri/
git. vno q̄ ligat ad deū. t illꝺ
in ꝓtritiōe dimittit. Alio q̄ li
gat ad eccl̄iaz. t ꝺ p ꝓfessiōez
t satisfactōez dimittit. et per
absolutōez sacerdotis relaxa
tur. Ad hoc facit ꝺ sen. excō.
a nobis. c. i. de penitētia dis.
. i. multiplex. et. c. quē penitz
in fine. et di. v. Cōsideret. Li
cet igitur peccatū dimittat q̄
ad reatū p contritōez. manet
tñ obligatio ad penā tpalem
p sacerdotē infligendā. Et p
bat Archiꝺ. ꝺ pe. di. iij. Pro
ductior. Quia sic oēs creatu
re ostendūt et ꝓfitent defect⁹
suos tpales t naturales hoī/
bus eo mō q̄ pñt vt dicit glo
sa sup illo versu. Cōfessio et
magnificētia opus ei⁹ ⁊c. ita
bō ꝺz ondere defect⁹ suos vo

lũtarios ꝛ ꝓfiteri ꝟbo vocali in q̃ abũdat. Et etiã dz ꝓfiteri boĩ. eo q̃ ꝟbũ diuinũ hũiliatũ ẽ ꝑ pctĩs nr̃is delendis. qđ verbũ vnitũ humanitati obligat nos q̃ hũiliem⁹ ꝟbũ nr̃m loq̃ndo nõ solũ homĩ sz etiã deo. ꝛ nõ solũ đo sz etiaz homĩ. qđ fit in ꝓfessiõe vocali. Preterea cum hodie peccamus corã deo et hoĩe dẽmus ꝓfiteri nõ solũ corã deo sic in veteri testamẽto fuit. sed boĩ loco dei ꝓstituto. Hec ꝑ ꝓ̃ q̃ in cõtritõe hoĩ dimittit̃ reatus culpe supflua essz cõfessio vocal̃. q̃ ꝯm Hugonẽ cardinalẽ ad ꝓ̃ necessaria est. ad hũilitatẽ et iusticiã exercẽdã Itẽ ad ꝓ̃ q̃ ecclie satisfaciat q̃ lesa ẽ ex pctõ Valz etiã ꝯm Joh. an. ꝑ fidẽ quã pctõr habz credẽs autoritatẽ clauium in ecclia. Silr valz ꝑ obediẽtiã quã exhibet ministris ecclie vl̃ deo. de pe. di. i. multiplex. ꝛ. c. nõnulli. Qñ g legis in scꝑturis sctis q̃ sola contritio sufficit ad remissionẽ pctõrũ. intelligas ĩ necessitate q̃ ꝓfessio nõ ꝑt haberi. Nam tũc nõ est ꝓpt̃ũ. Juxta illud. Confitemini alter utrũ ꝛc. Quia necessitas legẽ nõ habz. Nam tũc voluntas ꝑ facto reputat̃. sufficit enim tunc soli deo ꝓfiteri in corde. Si tñ ibi esset aliq̃s laicꝰ bonuz esset sibi ꝓfiteri ꝑpt̃ ꝰ vt postea eccl̃iaz informaret q̃ bus remedĩs ꝑ aĩa sua esset subueniẽdũ. Doctor tñ subtilis dicit. exq̃ accusatio ĩ ꝓfessione nõ fit ad aliđ nisi vt cõ seq̃tur sentẽtia. ꝛ laicꝰ nõ habz clauef. de pnĩa. dist. i. Quẽ penitet. Et notatur đ officio cure pastoralis. vbi Hugo dicit; q̃ licet in necessitate audit non tamen ad hoc vt sit vera absolutio. sz quo ad signa penitentie declaranda. Sz Ray.

ꝓtradicit. Jtẽ archi. xxv. dis. audire. dicit quosdam dixisse ꝙ nullus etiã in necessitate tenetur cõfiteri rustico vl̃ laico ꝑsbitero absente. maxĩe pctã mortalia. ⁊ dicit ꝙ illõ Jacobi. Confitemi alterutz pctã vestra. tm̃ de venialibꝫ intelligitur que possunt talibꝫ laicis confiteri in necessitate. vl̃ loquitur de ꝓfessione in generali que fit in eccl̃ia. vel loquitur tm̃ õ sacerdotibꝫ. Hugo vero dicit. ꝙ laico tenet̃ quis cõfiteri peccata sua cũ nõ potest habere sacerdotẽ. Nec videtur vere penitẽs q̃ in articulo mortis peccata sua nõ ꝓfitet̃ cuicũqꝫ potest si sacerdotẽ habere nõ potest. ꝙuis laicus nõ habet cutoritatẽ absoluendi. Dicit aũt glo. xxx. q. ij. omnes. ꝙ si laicus in necessitate audiat peccata mlĩeris. nõ ꝑt cũ ea postea ꝓhere. si tamẽ ꝓtrahat forte tenz matrimoniũ. Videt̃ tñ hoc tantũmodo sacerdoti prohiberi. cũ tm̃ eius officiũ est audire peccata. Tu dic secũdz ꝙ talꝭ potest cum tali muliere ꝓtrahere quã audiuit in necessitate. quia p hoc sacramẽtũ nulla cõpaternitas contrahitur. vt dicit̃ in canõe ꝙuis ⁊c. de cognatõe spũali. li. vi. Jtẽ sciendũ ꝙ ꝓfessio sedecim cõditões habere debet que habent̃ in his versibꝫ. Sit simplex humilis cõfessio pura fidelis. Atqꝫ frequẽs nuda discreta libens ꝙecunda. Integꝝ secreta lacrimabilis accelerata. Fortis ⁊ accusans ⁊ sit parere parata Quãtumcũqꝫ autẽ nota sint sacerdoti peccata adhuc tamẽ debent narrari i cõfessione. quia nõ sufficit ꝙ ea cognoscit sacerdos vt hõ tm̃. scz in publico: sed etiã vt deꝰ. s. in secreto cordis. de pe. di. i. Jmꝑfecta. in glo. prima Tenetur etiã pctõr nõ soluz mortalia sed etiã venialia cõfiteri. licz nõ ita necessitate absoluta teneatur ad confessionem venialiũ sicut mortaliũ. Tamen exquo nõ possumus vitã eternã cõsequi sine r̃missione venialiũ tenemur ad eorum confessionẽ. vt dic̃ Thomas in. iiij. dist. xvi.

De modo audiendi confessiones.

Quia ex

e perientia docẽte multos vidimꝰ in ꝓactica huius sacramenti errare iõ vtile vid-t ponere moduz

et formã circa audiẽdas ꝓfessiones. Circa qđ videndũ est de pluribꝫ. ꝛ primo de dispositiõe ꝑsone. Secũdo quõ sacerdos debeat inq̃rere a confitente. Tercio qui sint casus in quib⁹ potest absoluere De primo itaq; sciendũ q̃ ꝓfessionem audiẽs sacerdos debꝫ sedere in loco omni suspitõe carente. vbi ab oibꝫ videri possit: a nullo vero audiri. nõ sic q̃dam in cameris ante lectuꝫ ꝑpriũ audiũt. vel in sacristia. q̃ compti sunt multa mala cũ spũalibꝫ filiabus commisisse Nõ debꝫ etiã sacerdos vl̃ cõfessor inspicere vultũ ꝓfitẽtis ne duct⁹ terrore sacerdoti minus audeat ꝓfiteri. vel ne q̃d occultet vel alleuiet. Daxie tamen a mulieribꝫ caueat. q̃ frm sapiẽtẽ. Facies mulieris sicut vent⁹ vrens. Nec debet sedere ex opposito. sꝫ ad lat⁹. Nec etiã debꝫ ꝑferre ỽba iocosa. ne alter ipoꝫ ad risum ꝑ nocetur. sicut etiã comptũ ẽ de aliquibꝫ. sed verbis blãdis ꝛ benignis ꝓfessor vtat. nõ sicut q̃dam faciũt maledicẽtes ꝓfitenti. dicẽtes. diabolus te mihi miserat cũ bis peccatis. eos vl̃ eas diabolo ꝓmẽdantes: vt q̃dam idiote faciunt.

Nec dꝫ sacerdos mouere caput vl̃ sputũ sepi⁹ ꝑiçere ne videat̃ a circumstantibꝫ ꝑdere pctã cõfitentis. Ubi ꝯ sũt illi q̃ pede trudũt ꝓfitẽtes. vl̃ faciunt q̃sdã vociferatões suspicioſas. vel suspiria suspiciosa. ex q̃bꝫ ꝑdit̃ ꝓfessio pctõꝝ Cũ ꝯ incipit ꝓfiteri attendat ỽba sua ꝓfessor vsq; ad finez nec iterrũpat. nisi cũ fuerit cõfessor ꝑ ꝓfitentẽ de aliq̃ exq̃situs. vl̃ nisi cõfessor habuerit necesse inq̃rere ꝙ aliq̃ circumstantia peccati. Si vero cõfitens coraã sacerdote ꝑ timore erubescens obmutescit. tunc sacerdos eũ dulciter alloq̃ns iuformet. ꝛ det sibi cor et audaciã his verbis: vt dic̃ Hugo. Fili charissime ex abũdãtia gr̃e diuĩe habem⁹ magnũ donũ ℔ ꝛ salutꝫ remediũ q̃ ꝑ nr̃az verã ꝓfessiõez possum⁹ ꝓseq̃ indulgẽtiã pctõꝝ. Non aũt verearis ꝑ anima tua dicere veꝝ coraã me q̃ sum pctor sicut ꝛ tu. Nõ aũt te audio vt hõ sꝫ vt de⁹. Qꝫ si forte cõfitens nescit modũ confitendi ꝓfessor dicat ei modum dicẽs Charissime fili ita debes cõfiteri. Cõfiteor oĩpotẽti deo ꝛ tibi pr̃i. q̃ ego pctor peccaui in mltiplicibꝫ pctis. Et prio

in mortalibꝫ pctis trāsgrediē do diuīa p̄cepta. nō diligēdo deū nec primū. Et tūc vide at ꝓfitens dicere pctā. z ꝑmo de mortalibꝫ pctis. ſm q̄ diſ posuit in mēte ſua. Si aūt ig rat q̄ ſūt pctā mortalia: dicat ſibi. Ecce fili mi iſta ſūt pctā mortalia. Supbia. auaricia. luxuria. ira. gula. īuidia z ac cidia. Recordare ſi cōmiſiſti aliqđ iſtoꝝ. Qui cum de eis expeditus fuerit. deſcēdat ad opa pietatis ſi ea neglexit ad implere. ſil'r de alienis pctis vt ſtatim patebit Scđo vi dendū eſt q̄liter ſacerdos de/ bet q̄rere a ꝓfitente. Pro quo ſciendū q̄ ſi ē diſcret⁹ ꝓfitens nō debꝫ ab eo aliq̄d q̄ri. ſz ſi ē rudis tūc q̄rat ab eo ſacerdos z ꝑmo de mortalibꝫ pctis in genere nunq̄ tñ in ſpecie. ver bi gr̄a ſic dicens. Ecce fili nō ne peccaſti iſtis pctis. ſ. ſup/ bia auaricia z̄c. Si ꝙ ꝓtigit te aliqñ ſupbiſſe đ veſtibꝫ: đ pul critudine corpis. đ ſapiētia. de diuitijs. hoc recogites: et hoc doleas. Itē ſi aliqñ exceſ ſiſti modū ꝓmedendi vl' bibē di. vl' habuiſti diuturnū odi um ꝫ primū tuū. l' appetitū vltꝫis iniuſte ꝫ primū. vel ī uidiſti ſibi bona ſpūalia vel tpalia. aut etiā fuiſti accidio ſus z piger in diuīo officio l' ſermōe: q̄ forte nō diligēter attēdebas in miſſa ſz dormi/ tabas vl' ſmōes inutiles miſcuiſti. Iſtis modis z ꝓſil'ibꝫ ꝓfeſſor dicat in genere. Et vt meli⁹ cognoſcas modū ī ge/ nere q̄rēdi ſic q̄ras. Fili cha/ riſſime feciſti furtū Si dicat ſic. dicas. vbi. qñ: q̄ tpe: q̄ du ctuſ neceſſitate. a q̄: q̄tiēſ. Nō aūt q̄rat. feciſti hoī tali. ī tali loco. l' eī eſſet ſuſpectū nego ciū. Sil'r đ luxuria q̄rat vtꝫ fuit aliqñ pollutus ī corpe. ſi dicat ſic. q̄ras an nocte vl' die Si dicat in nocte vl' in ſom/ no. nō q̄ras vltra. Si dicat. nō in ſomno. q̄ras p quē mo dū: cū q̄ vl' quō: z expectes e⁹ rñſiōez. Nec decimies aliq̄d ſi cut q̄dā īdiſcreti faciūt dicen do. feciſti cū boue vl' cū peco re vl' equo: deſcēdendo ad ſo domitica pctā: đ q̄bꝫ forte cō fitens ignorat. Et in l' ḡuiſſi me peccat ꝓfeſſor. Nec dicat ſm Guil. Audio q̄ tu habi/ tas cū tali mlīere. Hoc ē enī ſe ponere teſtē vl' iudicē. qđ ñ debꝫ fieri in ꝓfeſſiōe: ſz ea pa/ cta debꝫ iudicare z̄c. Uerūta men ſi ſacerdos forte ꝑbauit q̄ ille forte oblit⁹ eſt aliquod

pctm̃ quod ꝓfessori ꝓstat cuz ꝓmisisse. põt sibi in memoriã reducere dicẽs. Accidit ne tibi aliqñ inebriari vl̃ fornicari ī isto anno. Et si dixerit sic Querat ꝑmo de ꝑsona cuz q̃ peccauit an ne sibi attinebat: z in quo gradu ꝓsanguitatꝭ vl̃ affinitatꝭ. nec ẽ ħ ꝓdere aliam ꝑsonã vel aliũ accusare. ꝭz se liberare z mũdare veracit. cum alio mõ expedire non ꝑt sine exꝑssione illi⁹ circũstantie. Vultuz tñ caute circa ħ peccatũ luxurie est ꝓcedẽdũ: ne q̃d curiose inq̃rat ꝺ ipso cõfitente. Unde ꝓsulo vt cõfessor circa hoc dicat sibi. Fili mi charissime ego q̃dẽ ꝟecũdor et erubesco ꝺ talib⁹ materijs impudicis inq̃rere. nec putes q̃ ista ex curiositate faciã cum de eis fuissem libentius supportatus. oportz tamẽ q̃ de necessitate ꝓcedam more z officio medici debentis curare occultũ morbum infirmi. Item aduertat cõfessor et diligenter cõsideret ꝑsone confitentis qualitatẽ: cui⁹ status et conditõnis existat. Nam si est princeps: baro: miles: nobilis: vel quicũq; dñs tpalis querat ab eo vtruz oppressit pauꝑes subditos: z aggrauauit eos laboribus. vl̃ iusticiã facere neglexit. vel aliqs impensiones iniustas imposuit Si vero est ꝑlatus spũalis, ñ est opus querere de negligentia animaꝝ subditoꝝ. q2 ꝑsumitur si hoc faceret sol⁹ dicere eo q̃ habet sufficientẽ cognitionẽ z scientiã q̃ntũ ad ħ Si autẽ nõ confiteꝛ de officio in quo est: dicat z horteꝛ cum ꝓpꝛio motu dicens. Pater venerabil̃ et fili. ī hac parte velitis attẽdere dignitatez officij vestri in quo estis. z in ſmediũ peccatoꝝ vestroꝝ vobis iniungo vt habeatis diligentiã de anima⁹ vobis cõmissis. Si autẽ est mechanicus q̃rat ab eo vtrum in suo ope debitũ eq̃tatis modũ seruet. aut si est mercatoꝛ an aliquẽ ꝺfraudet ī põdere vl̃ mẽsura. an rẽ viliozẽ cari⁹ vẽdidit. vl̃ ad vsuraſ pecũias mutuauit. vl̃ ad ꝑstitã cari⁹ vẽdidit. vl̃ cãz rei vẽdite nõ dixit emptoꝛi. sic̃ circa equũ ꝺfectũ aliquẽ vl̃ ipaz rẽ sic viciatã ñ remissioꝛi ꝓcio vẽdidit. Aut diebus festiuis et ꝺñicis ressuas venales exponit. Jurauit tm̃ valere cũ tantũ nõ valuisset. vel iurauit solus emisse ꝓ tanto. Si est tabernatoꝛ

querat ab eo vtrũ aliqñ bra
siũ miscuit diuersis granis.
Sicut apponẽdo aliqt cho/
ros tritici. aliqt saligis. aliqt
ordei. z vendẽs nihilomi⁹ cer
uisiã p totali triticea. vl̃ si di
ebus festiuis circa eã labora
uit: cũ ħ ante vl̃ post bñ pos/
set expediri Uel mẽsurã mio
rem dedit ĩ domo q̃ extra do
mũ bibentibꝫ miserat. Sic
etiã q̃rat ꝺ vino z alĩs liq̃ribꝫ
Itẽ a iudicibꝫ q̃rat z ꝯsulibꝫ
vtrũ aliqñ ex gr̃a odio timo/
re amore: vel priuato mõ iu/
sticiã puerterunt: vl̃ sniaz tu
lerunt. ex q̃ q̃s dãnificat⁹ est
in rebꝫ vel in corpe. Uel si ad
penam fuerũt nimis pni con
tra simplices sẽtẽtiãdo pe/
nã statim p vno leui ꝟbo ĩ iu
dicio. Itẽ a patribus familias
q̃rat q̃ habẽt seruos vl̃ filios
vtq̃ angariauerũt familiã di
ebus festiuis: vel eoꝝ detinẽt
mercedẽ: aut eoꝝ mala dissi/
mulauerunt. Similit̃ q̃rat a
seruis an fidelit̃ seruierunt z
nõ subtraxerũt bona ꝺñoꝝz
suoꝝũ. Itẽ si est virgo q̃rat ab
ea de custodia virgitatis. de
pudicicia verboꝝ: z honesta
te ꝯuersatõis quõ z cũ q̃bus
solet cõuersari. Si ẽ vidua q̃
rat de deuotõe ipi⁹ et opibus
pietatis. an libenter seruiuit
pauꝑibus: vel eos visitauit.
vel tꝑalia p suo posse impen/
dit z exhibz: z an dissolute vi
uit seu ꝺlicate Et isti sũt moꝛ
bi viduaꝝ ffm apl̃m. Itẽ si ẽ
cõiugata q̃rat ab ea an seruet
cum viro castitatẽ diebꝫ festi
uis ieiunũ et aliaꝝ vigiliaꝝ:
z tꝑe impgnatõis vl̃ etiã pt⁹
Similit̃ an a marito exigat
debitũ diebꝫ festiuis. aut tꝑe
mẽstrui vel impgnatõnis. vl̃
tꝑe partus. an etiã alit̃ q̃ mo
d⁹ nature est vir eã ꝯgnouit.
et ffm hoc ꝓcedat cum q̃libz.
circa tñ viciũ luxurie cautius
q̃ circa qꝺlibet aliꝺ se regat
q circũstantias necessarias ñ
inutiles et curiosas inquirat
De q̃bus sciẽdũ ẽ ħ ffm tho.
Circũstantiaꝝ quedã sũt tra
hentes in aliud genus pecca
ti. vt coiꝛe cuz ꝯiugata zc. et
has hõ tenet ꝯfiteri. Quedã
ꝟo aggrauãtes sunt in eadez
specie. et eaꝝ q̃dã sunt nõ ag
grauãtes moꝛtalit̃. sic̃ scĩa et
hmõi. z has nõ tenet ꝯfiteri.
qꝛ sũt q̃si venialia. Quedã ve
ro sunt aggrauãtes moꝛtalit̃
z has oꝑtet ꝯfiteri. vt furari
in sacro loco. fornicari in ꝺie
festo. Uñ versus. Aggrauat
oꝛdo locꝰ pna scĩẽtia tempꝰ.

Lucta pusilla met⁹ culpe: genus ⁊ stat⁹ alt⁹. Lõditio numerus etas et scandala sexus Itẽ q̃rat sacerdos a ꝯfitẽte ꝺ alienis pctis q̃ sũt nouẽ. ver. Jussio ꝯsiliũ ꝯsensus palpo recursus. Participans mut⁹ nõ obstans nõ manifestans. Jussio.i. si p̃cipit facere malũ: licꝫ sol⁹ ñ itereſt: vl̃ ꝯsulu it alteri sine cui⁹ ꝯsilio nõ fecisset tale factũ. vl̃ ꝯsẽsit faciẽ tib⁹ malũ. vl̃ ipis adulat⁹ est laudãdo eoꝝ factũ. Vl̃ quia malefactores habuer̃t ad euꝫ r̃cursuꝫ. vl̃ ipis p̃ticipauit in maleficio. vl̃ tacuit ñ increpãdo eos. vl̃ nõ deferẽdo superiori. vl̃ nõ resistebat cum possꝫ vel tenet̃ ex officio. vl̃ nõ manifestauit cũ debuit manifestare.

De casibus ad papam pertinentibus

Quendi p sunt etiam h̃ casus ad solũ papam p̃tinentes. Primus est de eo qui ꝺberat clericũ ordinatũ si est lesio enormis cũ effusiõe sanguis atroci. xvij. q. iiij. Si q̃s suadente ꝺlabolo. Scꝺs est de eo q̃ incẽdit vl̃ fr̃git ecclesiam. ⁊ talis anteq̃ denuncietur p̃t absolui ab epo. sꝫ p⁹ denũciatõem p̃ solũ papã. ꝺ sẽ. excõ. c. ꝯq̃sti. Et idẽ de q̃libꝫ incẽdiario postq̃ publice excõicat⁹ ẽ. de sen. excõ. ca. tua. Terci⁹ qñ papa sol⁹ aliquez noiat vel noiati excõicat. tũc sol⁹ papa absoluit eũ. de sen. excõ. c. significasti. Quartus falsariuſ litteraꝝ pape: vl̃ eis vtens sciẽter. vt patꝫ de falsa r̃ꝝs. c. dura. Quintus q̃ insequtur cardinalẽ. de penis. c. felicis. li. vi. Sextus q̃ gũat iudicem spũalem in p̃sona vel ĩ bonis. vel dat licentiã gũãdi ꝓpter hoc q̃ sententiã excõicatõis tulit. de sen. excõ. q̃cũ q̃. li. vi. Septim⁹. si q̃s corpus defuncti sc̃ideret vl̃ coq̃ret p̃ ossibꝫ trãsferendis. De hoc habet̃ in q̃dam extrauagãti Bonifacij pape octauique incipit Detestãte. Octauus. si q̃s inq̃sitoꝝ hereticoꝝ odio vl̃ gr̃a amore vel lucro ꝯtra iusticiã vl̃ ꝯsciẽtiã omisit ꝯtra quẽpiam p̃cedere. vt de hereticis. multoꝝ. ĩ fine. ĩ cle. Nonus si religiosus absq̃ licentia sui ꝓpr̃ij sacerdotis solẽnizaret matrimoniuꝫ: aut ministraret eucharistie et vnctõis sacramenta. Similiter etiã excõmunicati sunt re

ligiosi q excoicatos a canoe absoluut in casibꝫ no ꝓcessis vl ꝓtra statuta puicialia vel synodalia vel a pena ꝛ a cl'pa Decimꝰ si qs insequtur epm. de penis. Si qs. li. vi. Undecimus. si qui religiosi iducut aliquē ad vouēdū iurādū vl ꝓmittendū apud eos eligere sepulturā. vel vt iam electaz vlteriꝰ no immuret. de penis cupietes. in cle. Duodecimꝰ. de his q sacerdotē cogut celebrare in loco interdicto. vel ad audiendū excomunicatos vocant vel interdictos. vel ꝓhibent ne moniti exeant. de sen. excō. Grauis. in cle. Tredecimꝰ. q saracenis arma ad expugnandū christianos deferunt: vel ꝓsiliū vel auxiliuz dant in dispendiū terre sctē. de iudeis. Ita q̄rundā

Casus episcopales nūc sequūtur

Asus de

ro epi qui notāt p Jo. an. in. iij. glo. si eps. de pe. ꝛ re. li. vi. sunt isti. Primꝰ absoluere excōicatos maiori excōicatiōe. vt de sen. ex. nup. Scōs imponere penitentias blasphemātibꝫ nomē dei et sanctoꝝ eiꝰ, de clericis maledicis. c. ij. Terciꝰ absoluere sacrilegos. de sacrilegijs. c. ij. Quartꝰ ꝓmutatio q̄ rūlibet votoꝝ. de voto ꝛ voti rdemptōe. c. i. Excipit tamē votū terre sancte. Quītus depositio male ablatoꝝ incerto rū vl etiā certoꝝ: qñ nō existunt isti quibꝫ facienda est restitutio. de iudeis. cū sit. Sextus penitentiā ponere illis q matrimoniū clādestine ꝯxerunt vel ꝯ interdictū ecclesie. vt de matrimonio cōtra interdictū eccl'ie ꝓtracto. i cle. c. i. ꝛ vlti. Solent etiā reꝛuari epis penitētie oim publicanoꝝ et oppssoꝝ pueroꝝ et ꝓposito vl casu. Itē homicidium vel falsum testimoniū falsarij instrumentoꝝ. Itē piurꝰ: incestꝰ: corruptor monialiū. l' coeuntes cū bruto: ꝛ his silia Et breuit' intelligas q ꝗttuor sunt casus de iure epales put determiat Benedictꝰ. xi. Primus ē occisor clerici: ppt̄ q̄d icurrit irregularitatē. Ūñ eps ꝑt absoluere clericū ab homicidio ſz̄ ab irregl'aritate. Uel ꝑt absoluere clericū a pctō qz celebrauit i eccl'ia int'dicta. ſz̄ nō ꝑt absoluere ab irregularitate ind' ꝓtracta. Scōs d incēdiarijs. q̄d tñ intellige añ

ꝯ sūt publicati. Terci⁹ vbi ē īdicēda solēnis pnīa. Quart⁹ vbi q̄s īcurrit maiorē excōi/catōz. Idē aūt papa ɔ̄clarat q̄nqz casus eē epales ɔ̄ ꝓsuetu die approbatos. Prim⁹ ē ho micidiū volūtariū. Scōs sal/sariū. Terci⁹ violatoꝛs eccl'ia stice libtatꝛ. Quart⁹ violato ris eccīastice emunitatꝛ. Qui t⁹ sortilegi ꝛ diuīatoꝝ. vt. xx vi. q. i. c. i. Et īcipit sua bulla ī q̄ pdicta ɔ̄clarāt Int' cūctas. ꝛ renouata ē itez ꝑ ꝯcil'. vien nēse. i cle. dudū. de sepulturꝛ. Ultra aūt hoꝛ casus pñt epi reseruare sibi alios put vide/bit' eis expedire. Sz vt oīs tollat' ambiguitas ponā casꝰ tā de iure ꝯ de ꝓsuetudīe ad epm ptinētes. vt sunt isti. ho micidiū. sacrilegiū. incestus. filiorū oppressio. coit⁹ cū mo niali. Itē mlier coiens cū re/ligioso vl' sacerdote. Itē vul nerās patrē vl' matrē. Itē de florans virginē vi oppressaz. Itē baptizās ꝑp̄am filiā si/ne necessitate. vl' tenēs eaz ad ꝓfirmatōez. Itē fractoꝛ voti simplicis. Itē ꝯhēns votuz simplex castitatis. Itē intrās/ligionē īuita vxore p⁹ copu lā carnis. Itē hereticā pūita tē tenens quo ad peccatū tm̄ Siꝯr symoniac⁹ quo ad pec catū tm̄. qz irregularitas hu iusmodi ptinet ad papā. Itē celebrāꝰ coraī excōicatꝰ solēni ter ī eccīa q̄ ad pctm̄ tm̄. sed q̄ ad irregularitatē ptinz ad pa pā. Itē ꝑmot⁹ p saltū ad sa/cros ordīes. Itē ordīat⁹ ab alieno epo sine licentia ppꝛ̄. Itē luxuriāꝰ ī eccl'ia ꝓsecrata Itē coiēs cū iudea l' pagana Itē ꝓcipiēs a ñ viro suo quē vir credēdo filiū suū ꝓstituit eū ī heredē ī pīudiciū aliorū. Itē pcurās aborsū l' sterilita tē ī se vl' i alio. Itē ꝯhēs spō salia ꝑter mr̄imoniuz cū aliq̄ marito int'posito ꝯcto. Itez sciēter celebrās ī eccl'ia inter/dicta q̄ ad absolutōez pctī. sz q̄ ad irregularitatē ad papaz. Itē sortileg⁹: īcātator: necro māticus: expimentator. Itē scienter excōicatos et manife stos īterdictos vl' etiā vsura rios sepeliēs. Itez clādestine mr̄imoniū ꝯhēs Itē blasphe mus dei ꝛ sctōrū. Itē incēdi ari⁹. Itē pīur⁹. sodomita. adl' ter. Itē fornicās cū filia quā baptizauit vl' ad ꝓfirmatōez tenuit vel audiuit ꝓfessionez eius. Item celebrans in alta rī non consecrato. Item cele brās sine sacrꝭ indumētis. vl'

omittens aliquod indumēto rū: vt stolā vl' manipulū. Itē celebrās nō ieiunus. Hoꝛ autem penitētie ponunt tarate inferi? particulatim. Alij vo casus p̄ter istos sunt de auctoritate plebanoꝝ.

De satisfactōe que ē tercia pars penitentie

Et autē satisfactio ſm btm tho. supꝛ. iiij. di. xv. q. i. ar. iij. iniurie illate recompensatio ſm iusticie equalitatē vl' quantitatē. Et intelligeēqlitate ꝓpoꝛcionis et nō q̄ntitatis. Silꝛ Ansel. i li. Cur deꝰ homo: diffinit satisfactōnem dicens. Satisfactio est deo debitū put est honoꝛem impēdere. s. rōe culpe ꝓmisse Et iste diffinitōnes sunt satisfactiōis. put est medicina p̄teritoꝝ peccatoꝝ: et p̄seruatio futuroꝝ. sed put est p̄seruatō a culpa diffinit sic ſm Augustinū. Satisfactio est causas abscindere peccatoꝝ: ꝛ eoꝝz suggestionibꝰ aditū nō indulgere Circa qđ sciēdū q̄ licz ſm Bonauē. vbi supꝛa: sine charitate ñ possz se hō p̄pare ad bñdā charitatē ꝛ faciēdaz satisfactōez. exq̄ ī possibile est sine ea deo placere ꝛ opa eius acceptari a deo. iō nec satisfactio sine tali gr̄a est possibilis Itē ꝓsulendū ē penitentibus q̄ eoꝝ penitētiā ip̄is iniūctā sine mortali pctō ꝓpleant. qꝛ alꝰ deus ab eis exigit penā. Nam satisfactio facta ī pctō mortali ꝛ si soluit penā debitam nō tamē meretur gratiā. vt dic doctoꝛ subtilis vbi supꝛa. q. i. secundo p̄ncipali. ar. iiij. Sed si q̄ras vtꝝ hō p agēs p̄niaz ī pctō mortali iterū facta ꝓfessiōe de illo pctō mortali debꝛ pagere de nouo vl' denuo istā p̄niaz iā pactā: vel an reuiuiscat ꝛ valere incipiat illa p̄nia sic pacta in peccato mortali: exq̄ iā post ꝓfessionem secūdā erit in charitate et gr̄atia. In q̄ sūt doctoꝛes diuersi. Nam sctūs tho. p̄ma facie dicit q̄ nō viuificant nec valent ad satisfactionē illoꝝ peccatoꝝ p q̄bꝰ agūt. nec etiā ad meritū vite etne. Dicit tñ q̄ satisfactōes ille q̄ relinquūt post se effectū postq̄z actꝰ trā sit ñ oꝑtz q̄ reiterent. vt ieiuniū dimittit post se debilitationē coꝛpis. Elemosina relinquit post se diminutōez substantie. Ille vero que nō relinquunt post se effectū oꝑtz

vt reiterent: vt est ozō. Ex his ptz q̄ ieiunant p̄ pctis exñ tes ī moztali pctō nō debent vltra ieiunare vl̄ elemosynaz dare. si q̄ orant in pctō existē tes tenent repetere horas et supplere eas. z istā opinionē approbāt doctores. Doctor tñ subtilis fauorizat pctōri/ bus dicens. q̄ q̄ vere penitet z recipit satisfactōez ꝯdignā sibi ab ecclesia impositā: clau/ ue nō errante: q̄ntūcūq̄ pec/ cet postea z recidiuet nūq̄ te nebitur nisi ad illā vnicā satis factionē adimplēdā. Et si eā impleat in charitate meli⁹ ē. qz nō tm̄ soluit penā sed etiā meretur gratiā. Sed si iple/ at penitentiā volūtarie extra charitatē: soluit q̄dem penaz sed non meret gratiā: qz non est satisfactio recōcilians ne/ q̄ placans. Unde subdit q̄ si hō magnā p̄tē satisfactōis ad impleuit ī moztali pctō. z po stea itez̄ peniteat de pctō no uo. nō est iterato imponenda pnīa p̄ peccato primo ō quo satisfecit: licz extra charitatē. sed tm̄ de nouis pctis q̄ fue/ runt causa q̄ ista satisfactō fu it mozua. Et hanc determi/ nationē sequit Johes parisi ensis ibidē. q. v. dicens z dās buius dicti ratōnē satis pul cram. Quia exquo extra cha ritatē sufficit satisfactio inuo luntaria ad pnīam pctī: mul tomagis satisfactio volūtaria debet sufficere. Exemplificat ipe. Si alicui offendēti regē offense regis corrñdeat p̄cise ſm legē man⁹ abscisio. si isti inuito abscinderet manus sa tis patit. z intantū sufficit re gi q̄ ſm iusticiā nō debz vlte riorē penā exigere: z tamē nō recipit eū in gratiā vl̄ amici/ ciā. Multo aūt magis suffi/ ceret p̄ punitōe culpe si aliq̄s sibi debitā penā infligerz. Li cet nō esset in gratia vl̄ amici cia illius iudicis offensi. Ex quo sequitur q̄ si talis ꝓpter nouū peccatū dānaret ante/ q̄ ꝯpleuisset totā pnīam sibi impositā puniret in inferno tēporalit pena sibi correspon dente que nō fuit hic soluta. z post tempus aliqō nō puni retur amplius tali pena: sicut dicimus de veniali. qz mori/ ens ī veniali simul cum mor tali nō puniretur eterna liter p̄ veniali sed tēporaliter. pro mortali vero eternalit. Hec doctor subtilis. Sunt autez tria opera satisfactoria. s. ele/ mosyna ieiuniū z oratō. Per

leiuniũ intelligunt oĩa car
nem affligentia. vt ſunt mace
ratões: afflictiões: flagellatõ
nes et pegrinatões. Per elẽo
ſynam oĩa opa miſericordie
corpalia. Per orõem oĩa opa
ſpũalia miſericordie. Per ie/
iunia homo reuocat a ꝯcupi
ſcentia carnis. ꝑ elemoſynã a
ꝯcupiſcẽtia oculoꝝ: et ꝑ ora/
tionẽ a ſupbia vite. Per ieiu
niũ ordinat homo ad ſeipm:
ꝑ elemoſynã ad ꝓximũ: et ꝑ
oratõez ad deũ. Per ieiuniũ
fit ſatiſfactio de bonis corpa
libꝫ. ꝑ elẽoſynã de bonis tpa/
libus. ⁊ ꝑ orõem de ſpũalibꝫ.
Licet autẽ ſingula iſtoꝝ cuz
ſingulis peccatis appropẽnt
ꝓpter conueniẽtiã: tñ qͥlibz
illoꝝ ꝑ qͥlibet pctõ ſatiſface/
re põt ꝯm Thomã. Dicit enim
doctor ſubtilis. q. i. ſcõo pn/
cipali. arti. xxx. ꝙ talis corre
ſpondẽtia nec eſt ꝺ ꝯgruo nec
de neceſſitate ĩ ſingulis caſibꝫ:
ſicut patet in paupibꝫ. Nec
paupi eſt cõgruũ nec neceſſa
rium iniũgere aliqͥd iſtoꝝũ ſi
eſt inſufficiens ad ea. vt ſi eſt
paup qui nutrit labore: et q̃
die nõ laborat caret victu. et
ſi ieiunaret impotẽs reddere
tur ad laborẽ. Nec oratõi va
care poteſt labore laſſat⁹. vel
a fortiori nec elemoſynis. iſti
iniungendũ eſt vt iſtũ laborẽ
ſubeat in remiſſionẽ peccato
rũ: intendens illũ ad hũc finẽ
referre. ſaltem quouſqꝫ occur
rat ſibi opportunitas aliq̃m
aliã ſatiſfactõem ſoluẽdi. Ex
hoc dicto habes ꝙ hõ pctõr
libenter ſuſtinẽs defect⁹ tẽpo
rales et laborez a deo in eũ ꝓ/
miſſos vl̃ tribulatões ſatiſfa
cit ꝑ illa ꝑ pctis exquo eis cõ
ſentit ⁊ alit̃ ſatiſfacere vl̃ pe/
nitere nõ põt. Ita dicit Tho/
vbi ſupꝛ. di. xv. q. iiij. ar. ij. Et
ꝫ etiã ſepi⁹ eſſet ꝑdicãdũ pau
pibus et defectuoſis: ne defi/
cerent ⁊ deſperarent de pctis
videntes ſe impotẽtes ad pa
gendũ penitentiã eis iniũctã
Sil̃r diues q̃ lapſus eſt pec
cato carnis. ſi adeo delicat⁹ ẽ
ꝙ nõ velit ieiunare: nec mace
rationẽ carnis ſubire. vl̃ pre/
ſumptio eſt ꝙ ſi ſibi impone
retur abiiceret eã: ⁊ ita iaz no
uo peccato peccaret: iudican
dus eſt ad oratõnẽ vel elẽoſy
nam. ⁊ imponendũ ẽ ei qͦ li/
benter accipit: et quod credit
pſeuerãtius adimplere. ĩmo
ſi nullã vellet accipere penitẽ
tiã et haberet diſplicentiã de
peccato: et firmum propoſi/
tum non peccandi vel abſti/

nendi.nõ est remittẽdus vacu
us ꝛ absoluendus:ne cadat
in desp̃atõem.sed intimãda ẽ
penitẽtia ei q̃ ẽ ꝑ pctis ill' im
ponẽda.ꝛ q̃ eã in se vl' in equi
ualẽte studeat adimplere.ali/
oquin soluet ad plenũ ĩ pur/
gatorio. Dec snĩa satis ꝯso/
nat dicto christi Matth.xij
ꝛ Isa.xlij.vbi dicit Arũdinẽ
q̃ssatã nõ ꝯfriget.ꝛ linũ fumi
gans nõ extinguet. Arundo
q̃ssata est peccator q̃ssatus tẽ
ptatõibus et peccatis.ꝛ linũ
fumigans est linũ nimis hu/
midũ: tamẽ habẽs aliq̃d de
igne charitatis:hoc extinguit
ꝑ duriciã sacerdotis. sed cuz
ad aliqđ minus difficile obli
gat tunc nõ extinguit. Sed
dicat sibi q̃ oꝑtet euz hic vel
ibi penaz ꝑsoluere.ꝛ q̃ faciat
tantã penitẽtiã quãtã hic dz
ꝑ peccatis reddere:al's acrior
alibi ab eo exigetur. Dc̃ sco
tus. Dicit ꝑe.de thara. dis.
xv.ꝛ Tho.ibidem.q.iij.q̃ al
ter ꝑ altero ꝑt satisfacere si est
in charitate quãdo ille cui ĩ/
iuncta est penitẽtia eã exple/
re ꝯmode nõ ꝑt.et hoc q̃ntuz
ad absolutõem debiti.sz q̃n/
tũ ad excisionẽ causaꝝ pecca
toꝝ p̃cedentiũ:ꝛ inquantuz
penitentia est medicina ꝑ pec
catis vnus nõ potest satisfa/
cere ꝑ altero. Dicit tamẽ tho
mas q̃ null9 debz ꝑmittere sa
tisfacere ꝑ aliũ: nisi appareat
defectus corporal' vl' spiritu
alis:per quẽ nõ sit ꝑmpt9 ad
portãdũ onus penitẽtie. Di
cendum est ergo his qui satis
factionẽ per se alĩ9 imponũt.
q̃ si ambo negligentes fuerit
ambo punient.vnus ꝑ pecca
to ꝓprio.alter ꝑ obmissa satis
factõe ad quã se obligauit

De penitẽtĩs iniungẽdis
fm canones

Estat nũc

r de penitentĩs iniũ/
gendis fm canones
taxatis. Circa quod p̃cipa
liter est videndũ q̃ licz penitẽ
tie sint arbitrarie: vt dicetur
infra.tamẽ in publicis pecca
tis seruãde sunt taxate ꝑ cano
nes.licz debeat haberi respe/
ctus ad circũstantias crimis
ꝛ ad quantitatẽ et qualitatez
psone.dignitatẽ:officiũ: pau
pertatẽ debilitatẽ ꝛc̃. Ut ta/
men nõ ignoremus penitenti
as taxatas cũ ꝯtus incurre/
rit imponẽdas:notande sunt
aliq̃ regule q̃ canones penitẽ
tiales ab aliĩs appellãt. P̃ri/
mus canon:q̃ ꝓ quolibet

mortali pctõ .pnia septẽ ãno rum est iniũgẽda. vt. xxxiij. q ij. hocip̃m. ꝛ .c. seq̃nti. ꝛ .xxij. q. i. c. p̃dicandũ. ī glo. ꝛ. lxxxij dis. p̃sbiter. Et ratio est: qz sic ꝑ peccatũ mortle septifozmẽ gr̃am spũssancti amissim⁹. sic etiã eas ꝑ septẽ ãnos requira m⁹. Hoc tamẽ vez ẽ ꝑ publi co et gui pctõ pẽsatis circum stãtijs. Secũd⁹: si p̃sbiter fu erit public⁹ fornicatoꝛ decez annis peniteat inclusus sacco indutus. tribꝫ mẽsibꝫ ꝓtinuis a vespera ad vesperã pane et aqua vtatur: exceptis diebus dn̄icis ꝛ festiuis. q̄bꝫ ānis ex pletis p̃t eũ epus ad p̃stinuz reuocare statũ. de quo multũ habet. lxxxij. di. c. p̃sbiter. qđ nõ scripsi ꝓpter tediũ epoz q̄ in hoc sunt remissi et poti⁹ ad penã ꝓpni. Tercius. sacerdos cognoscens filiã spũalem. scz quã baptisauit vl̃ cõfessiõez audiuit: duodecim annis pe niteat. epus ꝫo. xv. annis pe niteat. Mulier ꝫo si est solu/ ta tradenda est religiõi rebus suis pauperib⁹ erogatis. xxx q. i. Si quis sacerdos. Et sic ptz vt dicit glosa in capitulo p̃dicto q̄ magis peccat sacer dos cognoscẽs filiam spiritu alẽ q̄ alterius vxozẽ. quia ꝑ hoc imponit penitentia .xij. annoz. Quartus. si quis cõ tra naturã peccat. si cleric⁹ ẽ deponitur vel ad religionẽ re cludit. si laicus excõmunicat donec peniteat Penitẽtia au tẽ sua est septẽ annoz. Et idẽ est ꝑ icestu. xxxiij. q. ij. hocip sum. et. c. seq̃nti. Quintus. sa cerdos qui itereſt clãdestinis nuptijs siue bannis tribꝫ an nis suspendit. de clãdestina ds̃ponsatõe. Cum inhibitio c. i. Sextus. Si quis votuz simplex violauerit. scz quia promisit in secreto vxozẽ nõ ducere: vel coram aliq̄bus so cijs: et postea duxit tribus an nis peniteat. xxvij. dist. si vir Septimus. si quis excõmu nicatus celebrat tribꝫ annis feria secunda quarta et sexta a potu: alꝫs vino et a carnibus debet abstinere. xi. q. iij. de il/ lis. Octauus. Qui aliũ iniu ste accusat ad mortẽ septẽ an nis peniteat si vitam p̃dide/ rit. Si vero membrũ ꝑ tres annos peniteat. vt de accusa tionibus. c. Accusasti. Non⁹ Qui filiã suã spũalẽ vel ꝓma trẽ cognoscit: ꝑ septẽ annos peniteat. xxx. q. iij. Nõ opoz tet. Decimus. Si quis de/ sponsatam alij duxerit. eam

dimittat.7.xl.dieb ī pane et aq̄ ieiunet:7 peniteat.p.vij.se q̄ntes ānos.de spon.duoꝝ. accepisti. Undecimus. Qui ignoscit duas cōmatres vel sorores septē annis peniteat xxx.q.iiij. Si pater. Duodecimus. Homicida volūtari⁹ sine spe restitutiōis deponat. 7 septē annis peniteat.l. dist. miror. Si est casual' per qui q̄ annos peniteat.l. di.c.si q̄. 7.c.si q̄s.7.c.eos. Et hec oīa intelligas si potuit euadere homicidiū 7 nō euasit. Nā q̄ se 7 suas res liberādo fures q̄ capi nō poterāt occiderit: penitētiā agere nō tenet nisi voluerit. Si tamē hoc facit in necessitate euitabili duos annos peniteat. di.l. de his. licz si esset ineuitabilis in nullo ei imputaret.l. dis. Quia te. qō tñ est vez quo ad peccatum. sed quo ad cautelā 7 innocentiā suam ecclesie ostendendaz bonū est penitere. de homicidio. ca. ij. §. fi. xxxiij. q. ij. Inlectū. xxxiij. q. iij. excōicatoz Si q̄s tñ in stulticia vl' infirmitate vl' furiositate occidit: nō imputat ei. iij. q. ix. Indicas. xv. q. i. aliquos. et. c. illa. et ca. si quis Si autē cā disciplīe sicut magister scbolariū incaute occidit imputatur ei: 7 deponit si est sacerdos. De homicidio pbiteroꝝ. xv. q. v. si quis nō iratus. Sed et quis ligatū latronē interficit deponitur. de homicidio. suscepimus. Tredecim⁹. Vxatrē occidens decē ānos penitet. fm formā sat̄ asperā q̄ ponitur. xxxiij. q. ij. latoreꝝ. vbi dicit q̄ pmo anno eccl'iaz nō intret sed añ fores eccl'ie oret Post annū vero intret ecclesiam stans inter audiētes et nō cōmunicet nisi cōpleto termino. oblatōes eius nō volūtarie accipiant nisi post septem annos. Et p hos decē annos nō comedat carnes. nec potū al's vinū: bibat. exceptis diebus dñicis et festiuis dieb⁹ a festo pasce vsq̄ ad festū pentecostes. Et nō vadet alicubi nisi pedester. feria secunda q̄rta et sexta ieiunet. sed tñ nō separatur ab vxore ppter pericu lum adulterij. Decimus q̄rt⁹. Uxoricida oībus diebus q̄ bus penitet nō debet vti carnibus nec potu. al's vino. nisi in pasca 7 natali dñi. ī pane et aqua et sale. vigilijs oratōnibus et elemosinis penitentiā agat: arma nō sumat. vxorē nō ducat: balneo nō vtat.

cõuiuium letantiũ nõ intret. in ecclesia post ostiũ stet .non ꝓmũicet in vita sed in morte ctm̃. vt patz. xxxiij.q.ij.admonere. Et intellige ꝙ maior penitẽtia est vxoricide ꝙ matricide.nõ qz maiꝰ ẽ peccatũ vxorem occidere ꝙ matrẽ.sz qz pniores sunt boĩes ad occidendũ vxores ꝙ matres.z iõ vt retrahant̃ grauior eis pẽa iniungit.ar.xxiiij.q.i.nõ afferamus. Decimusqntus . Jugulans volũtarie puerũ suũ. dicit Ray.ꝙ talis debet ĩ monasteriũ induci:si nõ habz alios pueros et vxorẽ: grauior ei debet imponi penitẽtia .s. septẽ annorũ. Cum autez ex negligentia iugulãt eũ parẽtes:ita ꝙ ponũt eũ in lectũ suum sanũ: z postea inueniunt eum mortuũ: tribꝫ ãnis peniteant:qꝫ vnus annꝰ ẽ ĩ pane z aqua oĩbꝫ ferijs qrtis sextis z sabbatis.alij duo ieiunãdo feriã qrtã z sabbatũ: sz sextã ĩ pane z aqua.ꝺ his q occidũt filios.c.i.z.ij.Decimussextꝰ. Periurus.xl.dies ieiunãdo ĩ pane et aqua ꝑ septẽ ãnos peniteat. vi.q.i. q̃cunqꝫ .Decimusseptimꝰ.falsam mensuram habens.xxx.diebꝫ peniteat in pane z aqua.de emptõne z venditõe.vt mẽsure.Decimusoctauꝰ q̃ deuotã vl' monialẽ cognouit.x.annis peniteat:z ipa silz.xxvij. q.i.ca .ꝺ filia.z.c.deuotã.Decimusnonus. Presbiter cantãs missã et nõ cõmunicans anno vno penitere debet: z interim a celebratõe misse cessabit .de cõsecra.di.ij.relatũ. Vigesimꝰ. Sacerdos q̃ laicũ mortuuz cum palla altaris ĩuoluit.decem annis z q̃nqꝫ mẽsibꝫ peniteat.dyaconus ꝺo triẽnio et dimidio siue sex mẽsibꝫ peniteat.de conse.di.i.nemo. Vigesimusprimꝰ.Sacrilegꝰ violans ecclesiã septẽ annis peniteat.xij.q.ij.de viro. Et ꝑmo ãno ante cimiteriũ qꝺ violauit ꝓsistat. Scꝺo ãno añ fores eccl'ie .Tercio anno ĩ ecclesia. Et ꝑ hos tres ãnos carnes nõ ꝓmedat:z potũ al's vinũ nõ bibat nisi ĩ pasca z ĩ nali dñi.nec ꝓmũionẽ accipiat. Jn q̃rto anno cõmũicabit z tũc q̃nto z sexto vsqꝫ ad septimũ annũ feria scꝺa q̃rta z sexta a carnibꝫ z a potu abstineat. Vigesimussc̃ꝺs. Parẽtes frãgẽtes spõsalia filioꝝ ꝑ triẽniũ sepent̃ a cõione .z filij silz si ĩ culpa sũt.xxxi.q.iij .si q̃ pentes. Vigesimustercius

Qui ducit illã ad mrimoniũ quã prius polluit per adulteriũ quicq ãnis peniteat. xxxi q.i. Si q vidua. Uicesimus qrt⁹. Blasphemãs debz p septẽ hebdomadas agere penitentiã fm formaz q̃ tradit de maledicis.c.statuimus. Uigesimusqntus.sacerdos denudans ꝓfessionẽ alicui⁹ verbo vl̃ facto vel signo ꝛc̃. de q̃ infra dicet.et habet de pe.di. vi.sacerdos. Uigesimussext⁹ Periurus si liber est.xl.diebz p septẽ ãnos in pane ꝛ aqua peniteat. Si seru⁹ tribz ãnis xxij.q.v.qui ꝯpulsus. Uigesimusseptim⁹. Qui piurat in manus epi̇scopi p tres annos peniteat. Qui vo in manu ñ consecrata vno anno peniteat. Qui vero coacte nesciens esse tã graue pctm̃ trib⁹ q̃dragesimis peniteat. hoc ẽ tribz annis:quolibet anno q̃dragita dies.xxij.q.v.q̃ cõpulsus. Sed q̃ scienter iurat vl̃ aliũ iurare pmittit q̃dragita dies peniteat in pane et aqua: ꝛ septẽ sequentes annos:ꝛ similiter cõsocij sui. xxij.q.v. Si q̃s piurauerit.ꝛ.c.si quis cõiunctus. Uigesimusoctauus. Discrepãs a cõsuetudine metropolitane ecclie in borisca nonicis:septẽ mẽsibz ꝟmũione priuet si ex ꝓtemptu h̃ faciat.dist.xij.ca. de his. Uicesimusnonus. Sortileg⁹ q̃draginta diebz peniteat. de sortilegijs.c.i.ꝛ.c.ex tua ꝛ. Qui autẽ aspicit astrolabiũ vno peniteat anno.ibidẽ. Tricesimus Infector p̃sbiteri duodecim annis peniteat. vt.c.ij. de pe. ꝛ re. Tricesimusꝑmus. Incẽdens domũ totũ damnũ rsti tuat:ꝛ tribz annis pẽiteat. eodem ti.c.ij.et de iniurijs ꝛ dãno dato.c.si quis domũ. Tricesimussecũdus. Cõmunicãs hereticũ nesciẽter annũ peniteat:sciẽter q̃nq̃ annis. Permittens autẽ hereticũ cantare nescienter missam:q̃dragita diebus. Si autẽ in subuersionẽ fidei tanq̃ heretic⁹ dãnatur nisi decẽ annis peniteat. Si quis recesserit ab ecclesia ad hereticos fugiẽs. xij annis peniteat.fm formã. xxxiij.q.i. Si q̃s dederit Tricesimustertci⁹. Qui nesciẽter cognoscit duas sorores:vl̃ matrẽ ꝛ filiã:vl̃ amicã ꝛ neptem septẽ ãnis peniteat. Si sciẽter ꝑpetuo carebit coniugio. xxxiij.q.vnica. si q̃s. Trigesimusqrtus.cũ bruto coiens pl⁹q̃ septẽ annis peniteat: et

idē p incestu.xxxiij.q.ij.hoc ipm. ꝛ.c.seqnti. Trigesimus qntus. Patron⁹ res ecclie dilapidās vno anno peniteat. xvi.q.vij.filiꝰ. Trigesimusse xtus. Qui iurat pacē nō face re cū primo. vno āno peniteat ꝛ ad pacē redeat. xxij.q.iiij ꝙ sacrō. Trigesimusseptimus Bis baptizatꝰ vl̄ bis cōfirmatus septē annis peniteat. qrtā ꝛ sextā feriā in pane ꝛ aq ꝛ cogeꝯ fieri regularis. de cō se. di.iiij.ꝙ bis. ꝛ.c. dictū ē. Sūt ꝑles alij casus ꝙ apd nos nō currūt. ꝛ ideo d illis nihil posui. Di aūt intelligēdi sūt de penitētia publica ꝛ p peccato publico. Circa qd sciēduz qꝫ licz illa pnīa sit taxata a canonib⁹ p manifestis peccatis. ita qꝫ nullo mō licz aliā iponere vel variare. tñ epūs de his dispēsare pt ex cā rōnabili. in spectis circūstātijs psonaꝝ. vt dicit Leo papa. Penitudinis tpa cōstituēda sunt tuo iudicio ſm qꝫ pspexerit ois cōfitētiū eē deuotos. xxvi.q.vij Tpa. ꝛ.c.ſ sit. Idē dic Hiero. de pe. di.i. mensurā. Et iō dico de occultis pctis q̄ ptinent ad simplices sacerdotes qꝫ vbicunqꝫ inueniāt taxataz penitētiā p canones nō mutent eā sine cā. ita tñ qꝫ nō pdant p eam pctōrē. ſm ꝫ intelligē illud qd cōmūit dicit. sed male intelligit qꝫ pnīe sunt arbitrarie. de pe. et re. deus ꝙ. ꝛ de sortilegijs. ca. ij. glo. ij. vbi dr qꝫ pnīe tpus arbitrariū ē. qd itelligit glo. vltra illd qd iaz ius taxat. ꝛ si ius taxauit vnū ānū pnīe ꝛ delictū exigit pl⁹. hoc est ad sacerdotis arbitriū cōcessum. Idē dicit d cle. excō. latores Et dixi no tāter qꝫ sine cā nō dz p quēcūq sacerdotē mutari pnīa taxata. qz ex cā pt bñ moderari p simplicē sacerdotē ꝙ dispensare pt cōtra canones taxātes talē pnīam. vt de iudicijs. At si clerici. in glosa. sup ⁊bo. de adulterijs. vt ibidē notāt doctores. Pro isto tñ sciēdū qꝫ hodie mlti sumpserūt occasionē erroris ex isto dicto quo dicit. penitētie sūt arbitrarie ꝛ ſm arbitriū sacerdotis iponē de. Et iō p meliori istiꝰ dicti intelligētia aduertēdū ē qꝫ sic dicit sctūs Tho. sup. iiij. dis. xix. q. iij. ar. iiij. Si qs preter motū pncipalē agentis vti sua potestate psumpserit. nō cōsequitur effectum ſm Dyonisiū. ꝛ propterea talis ab ordine ꝛ officio diuino auerteret.

ꝛ culpã incurreret. Vbi ḡtia. si miniſter medici aliter adhi beret medicinã egroto ꝙꝫ ꝑce pit medicꝰ: grauiter taꝫ offen deret medicũ ꝛ etiã egrotuz. Et qꝛ penitẽtie ſatiſfactoꝛie ſunt medicine ꝑ pctis inſligẽ de. vnde ſicut medicine in ar/ te determinate nõ omnib⁹ cõ petunt ſz variãde ſunt ſm ar bitriũ medici: nõ ꝑpam volũ tatẽ ſeq̃ntis ſz artẽ medicine. ita pene ſatiſfactoꝛie detmĩa/ te in canõe nõ cõpetũt oĩib⁹ ſed variãde ſunt ſm arbitriũ ſacerdotis diuino inſtictu re gulatũ. Hec Tho. Vide er/ go quicũq; iudicaſ ſm caput tuũ iniũgendo penitẽtias nõ taxatis debitis circũſtãtijs: qꝛ in magno ꝑiculo eſ: decipi ens te ꝛ ꝙfitentẽ. ſi arbitraris aliter penitẽtiã ꝙꝫ ſpũſſctũs eã dictauit illi ꝙfitenti impo/ nẽdaz. Vñ dicit ſctũs Tho. diſ. xx. q. ij. ar. ij. ꝙ q̃litercũq; habeat ſe ſacerdos: vl̃ diuer/ tat ſe in officio ſacramẽtoꝛũ: nihilomin⁹ pctõꝛ ꝑmanet re us ad q̃ntitatem eiuſdẽ pene. ꝛ ideo ſi eã hic nõ explet exi/ geꝫ ab eo in purgatoꝛio. Sa cerdos tñ diſcretus: vt dicit idem: penã imponẽs minoꝛẽ etiã ex induſtria pluſ pꝛodeſt ꝙfitẽti ꝙꝫ nocet. qꝛ forte a ma gnitudine pene poſſet a peni tẽtia agẽda impediri. qꝛ diui n⁹ amoꝛ q̃ in eo incipit ꝛ pau latim ꝙfortaꝫ excitabit eũ po ſtea ſponte ꝛ ꝑpꝛia volũtate ad plura opa miſericoꝛdie ꝙꝫ ſacerdos impoſuit. Sz circa hoc ſit ſacerdos cautꝰ: vt tũc hoc faciat qñ. ꝑſumit de con fitente vt hoc faciat. Videat ergo ſacerdos ꝛ caute ꝑſpici at q̃ vbicũq; pena a iure exꝑſ ſa eſt nõ obmittat eã impone re: niſi neceſſitaſ vl̃ alia cauſa ratõnabilis aliꝫ ſuaderz. vbi autẽ nõ eſt pena a iure ĩpoſi/ ta ꝛ expꝛeſſa: ibi arbitrio ſuo eam ſtatuat: ſm q̃ viderit ex/ pedire. nã ex cauſa ꝑt eã agḡ/ uare vel mitigare. vt dic̃ glo. de pe. diſ. i. menſurã. Ad idez facit archi. l. diſ. ꝺ his Sz forte q̃ꝛeres. quid ſi nunq̃ ar bitratus eſt. ꝛ minoꝛẽ penã i/ ponat q̃ꝫ debeat: nũquid ille ꝙfitens ſecurus eſt: vl̃ an reſi duũ exigetur ab eo in purga toꝛio. Ad qꝺ rñdeo ſm glo. ꝛ ciam. de pe. di. i. menſurã. q̃ ſi eſt eiꝰ oꝛdinariꝰ iudex ſiue ſa/ cerdos parochial: et facit hoc aĩo diſpẽſandi: ſufficit illa pe nitentia modica ad delenduz peccatũ. Si autez per erroꝛẽ

est imposita. z tñ ab illo peni tẽte crẽdebaꝫ pit⁹ sufficit illa minor pnia ad pctm̃ delẽduz dūmō penitẽs q̄ eā r̃cipit ma iorẽ suscipe ẽ pat⁹ si sibi im/ poneret. ō pe. dist. i. Quē pēi tet. ℣. Sed qui. Si autẽ cre debat eum imperitū: ī culpa est penitẽs aut ꝓfitens. qz pi tiorẽ nō req̄siuit. Et ħ ẽ ꝓtra illos qui impetrāt licẽtiā cō fitendi alibi a suis plebanis. z ꝓfitenꝫ impiis sacerdotibus vel monachis ad ħ nō electis nec approbatis. et tales se de cipiūt. Hā dicit Aug⁹. de pe nitẽtia. Qui vult ꝓfiteri pctā sua vt iueniat gr̃az: q̄rat sacer dotẽ scientẽ ligare et soluere. nec cū negligens circa se sit: ne gligaꝫ ab illo q̄ eū mis̄icordi ter monet z petit ne ābo in fo ueam cadāt: qm̃ stult⁹ errare voluit. Et subdit. Qui g̃ ꝓfi teri vł oīno ꝓfiteaꝫ sacerdo ti meliori quē iuenire ꝑt. Au diat aūt vnusq̄sq; ꝓfessor tali ter q̄liꝫ sibi placuerit pniaz i ponẽs q̄d sibi dicaꝫ p beatuz Piero. z ponunt hᶜ ℣ba. xx iiij q. i. nō afferam⁹. vbi dicit Hō afferam⁹ stateras dolosas vbi appẽdam⁹ qō volum⁹ di cẽtes. ħ g̃ue ẽ. ħ leue ẽ. sz affe ram⁹ diuinā statерā ex scr̄tu ris sanctis tā q̄ de thesauris dñicis. z in illa q̄d sit g̃ui⁹ at tendam⁹. Hec Piero. Ex q̄ bus ℣bis vides qꝫ ille pnie q̄ imponunt erronee z aliter q̄ sint impositе in iure dicūt do lose z temerarie. hoc ẽ qō dic̄ Grego. de pe. dist. v. falsas pe nitẽtias. vbi dicit. Falsas pe nitẽtias esse dicim⁹ q̄ nō ex autoritatẽ scr̄oꝝ patrū p q̄li tate criminū imponunt. Un de dicit glosa: qꝫ si certa pena statuit: z tamẽ minor imponi tur: falsa est penitentia nisi ex causa tẽperet. vt dicit. xxvi. q. vij. Tẽpora: vbi dic̄ Leo papa qꝫ tẽpora penitẽtie ha/ bita moderatiõe cõstituenda sunt iudicio sacerdot⁹ put cõ fessores penitentiū aīos pro speexerint esse deuotos. Hoc est quod ꝓcludūt doctores fi naliter qꝫ tunc tm̃ ex causa .s. necessaria penitẽtie eodẽ mō quo dictū ẽ arbitrarie pñt di ci. scz cõsideratis circūstātiꝫ psonaꝝ: tempoꝝ: locoꝝ: eta/ tū: qualitatū criminis et alio rum. prout dicit de pe. di. v. consideret. Circūstātie autẽ ille notātur in illo ℣su. Quis quid: vbi: quibus auxilijs: cur: quō: quādo. Hoc est di cere qꝫ licet p aliquo crimine

a iure taxat pnia septēnis: si tñ sacerdos videt psonā pau pez̄ debilē vel nimis senē vl̄ nimis iuuenē vel multū no/bilē: vl̄ locū in q̄ morat sicut castrū vel curiā principis nō esse aptā ad penitētiā agēdā sic a iure exp̄ssam. vel vidz tē pus nō esse ꝯueniens ꝓpt̄ ni mios labores tunc instantes. in his casibus p̄t cōfessor mo derare penitentiā in toto vl̄ i parte. put notatur in glo. xx iij. q. iiij. Si is. Et hoc intel lige quādo contritū sufficien ter viderit peccatorē Sed diceres. tamē Grego. i omel̄. dicit: z ponit̄ i ca. p̄dicto. Si is qui p̄lat⁹ est dominico de/bitori culpas impune dimit tit: nō mediocriter p̄fecto of/fendit q̄ debita celestis regis z dñi sua p̄sumptōe resoluit. Sil̄z. i. glosa. xxvi. q. vij. hoc sit positū. dicit: q̄ nō p̄t sacer dos totū dimittere sine aliq̄ penitētia. Et idē de pe. dis. i. c. Dēsurā. z. c. Si peccatū. z. xxvi. q. vij. Tēpa. et. xv. q. vij. hi qui. Tu dic q̄ oīa illa loquunt̄ de illo q̄ nō ē ꝯtritus sufficienter. vel de illo qui p̄t agere penitētiā ꝯmode. Tali bus enī sacerdos ex toto non p̄t dimittere: et grauiter pec/caret remittens. qz sic se one/raret peccatis alienis.

De restitutōe ablatorū in satisfactōne.

Quia vt dicit sctūs Thomas restitutō male ablato rū licz non sit satisfactio nec pars eius. est tamē p̄ambulū ad satisfactōem. quia nō ē ali ud nisi cessare ab offensa. ido de ip̄a aliq̄ subiūgam Sci endū autē q̄ homo nec deo sa tisfacere nec recōciliari p̄t qui rem detinet alienā. Jdeo an/te omnia qui alienū recepit z detinet si vult digne penitere primo debet omnia illa resti/tuere si potest. Si autē non potest sufficit voluntas resti tuendi cū tanta restitutōe q̄n ta possibilis est ꝼm ꝯditōnez vtriusq̄ ad arbitriū bonoꝝ.

Unde nota q̄ si q̄s aufert alicui famā intētōe infamādi eū tenet̄ ad restitutōez fame. dicendo se falsum dixisse si fal sum dixit. Si vo vez̄ dixit: et nō ꝼuauit modū fractecoz rectōis: dicat q̄ hoc dixit nō intēdēs ei⁹ bonuz. Jtē abla/tōnem virginitatis restituat ad arbitriū bonorū. vel si est pena statuta in ciuitate: illaz

soluat. Similiter ad ablatõ nẽ mẽbri vel priuatõz vite alicui fiet restitutio ꝺm cõsuetudinem vel statutũ cõmunitatis vl̃ terre. Tenet etiã satisfacere pueris ⁊ vxori interfecti qz abstulit puerꝰ pr̃em ⁊ vxori maritũ q̃ eos nutriebat. vñ illud dãnũ inde pueniẽs debet eis tũc restituere ꝺm statutũ. Et qz vt dicit doctor subtilis. xv. di. q. iij. Exq̃ oia illa vix aliqs pt recõpensare ꝓdigne expediꝛ similit aĩe cuiuslibet homicide vt solueret p passionẽ voluntariã vt sc̃z occideretur p homicidio. Unde dicit q oportune ꝓuisum est in multis ꝓmũitatibꝫ vbi est statutũ lex talionis in causa homicidij nc seruat vt lex mosayca sed vt euangelica. de qua Matth. xxvi. Oẽs qui acceperint gladiũ gladio peribunt. Itẽ si aliquis aliũ impedit de p̃benda conseq̃nda. si facit animo ledẽdi ip̃m tenetur ad restitutõnem. nõ q̃ntum valebat p̃bẽda: qz nõ dũ eandẽ fuit cõsecutus: sc̃z pensatis conditiõibus vtriusq; ad arbitriũ bonoꝝ. Nam si fecit qz indignus erat ille quẽ impediebat. vl̃ vt de meliori ꝓuideret iuste fecit nec tenetur restituere. Nõ soluꝫ autẽ qui accipit sed etiã qui fauet accipiẽti tenet ad restitutõez. vt illi qui nouẽ pctis alienis ꝓsentiũt. nam qui iuuat facere tenet ad restitutionẽ totiꝰ. Similiter qui cõsulit facere: ita q̃ sine eius cõsilio nõ fuisꝫ factũ totũ restituat. alꝫ restituat quantuꝫ nocuit p se. Silꝫ adulatoꝛ laudãs raptoꝛẽ q̃re ip̃e rapit alꝫ nõ raptuꝰ tenetur ĩ solidũ. id ẽ in toto sic̃ ꝓncipalis. Similit participans in crimine furti vl̃ rapine tenetur in solidũ sicut ꝓncipalis. Similit participãs in re furata vl̃ rapta tenet r̃stituere eã. ⁊ etiã q̃ eã sciẽter emit vl̃ recipit. Silꝫ q̃ videt furtũ fieri ⁊ tacet. cũ ex officio teneat reuelare: tenet ad restitutõez. alꝫ nõ. Similit qui nõ ꝓhibet cũ tamẽ teneat ex officio. Similiter qui scit rẽ vbi iacet ⁊ nõ vult reuelare: si tamẽ ꝓncipalis satisfecit alij nõ tenet ꝺm Ray. et ꝺm Tho. ij. ij. q. lxij. ar. v. Cum autẽ spoliati ignoraṽt: tunc distribuentur res ĩ pios vsus ꝓ pauperibus illius loci vbi rapina est facta. vel ꝓo ecclesijs eiusdem loci. ⁊ hoc si non apparet heres suus. quia si ap

paret. illi fiet ſtitutio Si etiam ſit abſens cui fieri debet reſtitutio: debet ei tranſmitti ſi cõmode fieri poteſt. alioqn in loco tuto debet reponi et conſeruari pro eo ſm Thomam vbi ſupra

Cautele ex parte confitentis ſeruande.

Primo ca

p ueat ꝓfitens ne diuidat ꝓfeſſionẽ. vt puta dicẽdo vnã partẽ pctõrum corã vno ſacerdote: z aliam corã alio. ſz integliꝫ ꝓfiteatur oĩa vni. de pe. diſ. v. c. i. Nã alꝫs ꝓfeſſio eſſz falſa et ficta z ĩ ea nihil dimittiꝫ. iuxta illꝺ. Larga dei pietas veniã nõ dimidiabit. Aut totũ aut nihil ppiciãdo dabit. Si tñ ꝓfitens ꝗs corã vno ſacerdote nõ recordabaꝫ aliq̃ pctã q̃ poſtea reducẽs mẽorie vadit z ꝓfiteꝫ corã alio: nõ ẽ diuiſio ꝓfeſſionis. nec oꝑtet vt reiteret confeſſionẽ pri⁹ factam. ſed dicat in generali q̃ cũ alia mꝫta ſit cõfeſſus hoc fuit oblitus. Ita dicit ſctũs tho. in iiij. di. xvij. q. xiiij. ar. iij. Dꝫ ti autẽ indiſcrete arguũt alios q̃ tunc nec iſti nec illi cõfitentꝫ. qꝺ fieri oĩno nõ debꝫ.

Nam ſic corã pluribꝫ confitentes ſi faciãt eo ꝓpoſito vt multiplicẽt eis interceſſores z oratores ad deũ. aut vt ſic coram pluribus ꝓfitẽtes eadem pctã maiorẽ ruborẽ habeant ꝓmendabiles ſũt. Utile nanq̃ eſt taliter ꝓfiteri pluribus ꝓpter maiorẽ verecundiã habẽdã q̃ eſt maxĩa ps ſatiſfactõis. Et poteſt eſſe tã freq̃ns ꝓfeſſio q̃ etiã tota pena tolleretur. Nã dicẽ ſctũs tho. di. xviij. q. iij. ar. iij. q̃ p abſolutionẽ ſacerdotis nõ ſolum culpa dimittiꝫ: ſed etiã de illa pena que in purgatorio debetur aliquid dimittiꝫ vt minus in purgatorio puniatur abſolutꝰ decedens ante ſatiſfactionẽ q̃ ſi ante abſolutionẽ decederet. z ſic virtute paſſionis chriſti ſine ꝑiudicio diuine iuſticie de penis ſingulorum ꝓporcionabiliꝫ aliq̃d dimittitur. Et ſubdit. Non eſt incõueniens ſi per frequẽtem confeſſionẽ etiã tota pena tollatur vt peccatũ omnino maneat impunitũ ꝑ quo pena chriſti ſatiſfecit Dꝫ ſanctus Tho. vbi ſupra. ar. iiij. Utile eſt etiã ſic cõfiteri pluribus. quia quilibet cõfeſſor tenetur orare pro ſuis ꝓfeſſis

et eoꝝ memoriã ĩ missa face/ re saltẽ generalẽ. Uerũtñ reꝑ hendendi sunt ꝓfitentes qui nunc isti ista peccata .postea alteri de nouo itez ꝓmissa cõ fitent: verecundantes priorẽ confessorẽ: pro eo q itez ea/ dem prius cõfessa postea cõ/ miserint. Unde inducẽdi sũt neꝫ faciant.quia cõfessor no uit eorũ fragilitatẽ: vnde nõ debet imputare. Secũdo caueat confitẽs ne mẽtiatur. ne scz plus dicat q̃ res se ha bet: vel minus. quia ꝼm sctm̃ Augustinũ et sanctũ Tho/ mã: si nõ est peccator mentiẽ do fit peccator.xxxij.q.ij. Cũ humilitatis causa. Et ꝫ mul tum arguit illos qui causa hu militatis de se plus fingunt: vl causa hypocrisis minꝰ di cunt. Tercio caueat confi tens ne aliq̃d obmittat: licet dubitet illd esse peccatũ mor tale: sed dicat confessori totũ querendo an sit peccatũ mor tale: alꝫ peccaret mortalr ob mittendo in tali dubitatione ꝓfiteri. Quarto caueat ne obmittat iterare confessionez si confessus fuit sacerdoti qui eum absoluere nõ potuit. vel si potuit nescivit discernere. vel si confessio nõ fuit integ. vt quia tacuit aliquod pecca tum mortale: vl neglexit aut oblitus est satisfactõnem in/ iunctã in penitentia. Silr si confessus est sine ꝓtritõe: pu/ to habẽdo ꝓpositũ in idẽ pec catũ reuertẽdi. In his enĩ ca sibꝫ tenet reiterare ꝓfessionez ꝼm Petꝝ. Sed an recidiuãs tenet cõfiteri peccata prioꝛa. Tho.in.iiij.di.xxij.q.iij.di/ cit q̃ directe nõ tenet nec ĩ ge nerali nec in speciali sz bñ in directe.s.tanq̃ illud sine quo sciri nõ potest debitus modꝰ satisfactiõis. vnde tenet con fiteri z notificare pctã dimis/ sa q̃ntũ sufficit. vt sciat q̃ satis factio sit ei ꝑponẽda. vt si ipe freq̃nter lapsum carnis pas sus est et aliq̃ occasiõe. ita q̃ occasio ꝑ satisfactiõz ꝑscinda tur. z similit de alijs peccatz

Quĩto caueat sacerdos ne ꝓfiteatur alieno sacerdoti. ꝫ est nõ ꝓprio. qr alienꝰ nõ põt eũ absoluere vel ligare. ó pe. z re. Omnis. Et de pe. di. vi. Placuit. Licet enĩ oẽs sacer dotes claues ligandi arcq̃ sol uendi accipiant in ordiatõne sua. nõ tñ eq̃liter laxata est illa ptãs ad q̃slibet sacerdotes. Et illa ptãs ita ꝓcessa eis est ligata quantum ad exercitiũ

ita q̄ nō p̄ñt eam exercere. nisi detur eis ptās iurisditiōis ordinaria vel delegata ab epi scopo vl̄ a sede aplica ſm Jo bā. an. in ca. omnis. Pōt aūt ppri⁹ sacerdos q̄druplicit ac cipi. Uno mō p eo q̄ p̄est pa rochie. vt pleban⁹ q̄ habz po testatem sz mō inferiori. Alio mō q̄ p̄est modo supiori. z sic epūs ē ppri⁹ sacerdos oi hoi sue dyoceſis z īmediat⁹. vt ī c. cum eps. de of. ord. li. vi. z in c. vlti. de of. archi. ſm Hoſ. Ul̄ q̄ p̄est mō pricipalissimo vt papa. Nam papa est ppri us sacerdos oim christiano rū: z habz plenitudinē pote statis. de auct. z vsu pal. Ad honorē. z de foro cpe. c. vl. et ix. q. iij. Cūcta p mūdū. Ter cio ppri⁹ sacerdos dr habens iurisditōem delegatam ab ali q̄ p̄dictor̄ vl̄ a legato pape. d of. lega. c. i. Quarto hñs iuris ditōez a cōi cpcessiōe vl̄ pmis siōe iuris. Et sic pprij sūt illi q̄s epi z abbates exempti eli gūt ī cpfessores. vt de pe. z re. Ne p dilatōe. Sic etiā ī arti culo mortis q̄libz ē ppri⁹ sacer dos illi quē audit si ppriū ha bere ñ potest. xxvi. q. vi. Si p̄sbiter. z. c. seq̄nti. Hoc etiaz modo vagabūdor̄ hominū ē quilibet ppr̄ius sacerdos ad quem deueniūt. similiter pp⁹ sacerdos peregrinorū est ad quēcunq̄ deueniunt. Cōcor dant Joh. an. Inno. Hosti. frater iohes henricus. iohes de lignano. de pe. et re'. Dis.

Sciendū tñ circa p̄dicta q̄ epūs p̄t cōmittere audien tiā cōfessionis fratrib⁹ p̄dica torib⁹ vel minorib⁹ p ipm ele ctis et probatis. sed illi nō ha bent auctoritatē totalē sicut plebani nisi eis spēalit̄ cmit tatur. vt notatur de sepultu ris Dudū. in cle. Hec cfessus talibus tenet̄ itez cōfiteri p prio sacerdoti vt q̄dā erronee putāt. quoruz autor fuit Jo hānes d pollicratis quem re probauit Johānes vicesim⁹ secūdus in quadā extrauagā ganti: q̄ icipit. Uas electōis

Sciēdū etiā circa p̄dicta q̄ q̄s p̄t cfiteri alteri q̄z ppo sacerdoti in pluribz casibus Prio si subdit⁹ scit ppr̄ium plebanū hereticū aut solicita torē ad malū aut fragilem ad peccatū. aut ad fueladū pnū z generalr vbicunq̄ cfitens pbabilit̄ timet sibi vl̄ sacerdo ti piculū. tūc enī dz ccurrere ad supiorē. et petere licentiaz alteri confitendi. Hec Tho.

in.iiij.dist.xvij. Hostiẽ.etiaz enumerat octo casus. Primꝰ ẽ qñ ppriꝰ sacerdos ẽ oino i/discretꝰ.de pe.di.vi.c.iij. placuit. Sed in hoc subditꝰ debet petere licentiã a sacerdote ppꝛio .quã si nõ vult dare petat ab epo Scõs qñ parochianꝰ trãstulit domiciliũ ad aliã parochiã. Tercius qñ ꝺs est vagabũdꝰ. Quartꝰ qñ ꝺs q̃rit domiciliũ ꝙ se ꝓferat.nec dũ ꝺetatus ẽ aut limitatꝰ ad vnũ locũ. Quintus cũ ꝺs deliquit in aliena parochia ꝛ cõmisit rapinã .tũc enĩ ibi punitur.ꝺ rap.c.i. Et hoc si ẽ publicũ.ita ꝙ p eo esset excõicatus a pl̃ato ipi⁹ loci.alꝫs si esset occultũ ꝑt absolui a ppo sacerdote: vbicunq; furtũ vl̃ rapinã accepit. Sextꝰ rõne studij. vt cum clerici accedũt de licentia pl̃atorũ ad studiũ. Septimus tpe necessitatis. vt quia infirmat ad mortez. vel debz intrare bellũ vl̃ mare. Octauus si nõ ponat spez i peritiã ppriꝰ sacerdotis. Sz hoc vltimũ ꝓmuniter non tenet. In talibꝫ ei casibꝫ vbi ꝺs confitet alieno debz ei iniũgi vt se pl̃entet ppꝛio sacerdoti nec ppriꝰ sacerdos ꝺz ei credere ne diceret se esse absolutũ ab aliq̃ excõmũicatiõe. qz tũc nõ tenet credere sine lr̃is absolutõnis. Ego tñ ꝓsulo ſm Rich̃.in.iiij.dis.xvij.q.i. ar.iij. ꝙ sine causa ml̃tũ necessaria vel legitima nõ q̃rat ꝺs aliũ sacerdotẽ p̃ter ppriũ: sic multi ꝓsueruũt facere dubitantes temere de vita ppriorum sacerdotũ ꝛ dicentes ꝙ nõ ꝓfitet illi inebriato sed q̃rũt alienũ ꝫ statutũ ecclesie. Sed si alter discretior nõ p̃t haberi.vel pl̃atus nõ vult dare licentiã subdito ꝓfitendi p̃ter se:ꝺd erit agendũ. dic̃ Richar.ꝙ i tali casu ppt̃ bonum obediẽtie facit magꝭ subditꝰ vtilitatẽ aĩe sue ꝓfitẽdo ꝑpo sacerdoti minꝰ bono dũ tñ sit sufficiẽs q̃z ꝓfitẽdo alteri meliori. Et dico de minꝰ bono: nõ de minꝰ discreto.qz alꝫs ꝙ querẽdus esset minus discretus.qꝺ nõ est vez: sed semꝑ querẽdus est magis discretꝰ si p̃t haberi. Nec excusat subditus indiscreto plebano cõfitens si eũ male iudicat.qz ñ tenet cecꝰ cecũ ducere ne ambo in foueam cadant. Et nota ꝙ in casu quo ꝺs veniens de aliena parochia caueat imperitiã ppriꝰ sacerdotis petens audiri cõfessionẽ suã

per alienũ plebanũ: dicẽs se habere licentiã a ꝓpꝛio sacerdote: nunq̃d teneꝫ ei credere ille quẽ petit pꝛo audiẽda cõfessione. Rñdeo q̃ sic: put notauit Joh. andree in glo. iiij. ca. i. de priuilegijs. in clementina. pro quo allegauit de pe. dist. vi. Placuit. quia non est imemorꝫ pſumendus sue salutis. i. q. vij. Scimꝰ. et de homicidio. Significasti. Põt autẽ hanc licentiã parochialis dare. etiã si nondũ habet ordinẽ sacerdotij. aut eius vicarius vices suas gerens. vt dicit Joh. andree in quinta glosa ibidem.

De cautelis seruandis ex parte confessoꝛis.

Rimo ca

ueat ꝓfessor ne suũ parochianũ habẽtẽ casum epi nondũ expeditũ in quo ipe nõ ꝑt dispẽsare aliquo mõ audeat absoluere ad cautelã. sicut stulti q̃dam cõsueuerũt facere. q̃ ñ ꝓfessores sed deceptoꝛes potiꝰ appellãdi sunt et cõfusoꝛes. qui cum non possunt absoluere in casibus. episcopi dicunt parochiano. Ecce ego te absoluo abisto peccato ad cautelam. vt possis istis diebꝫ ꝓmũicare ne de te scandalũ oriaꝫ si ñ ꝓmunicares isto festo pasce. Tu autẽ post ista festa accedens auctoꝛitatẽ epi confiteberis de isto peccato. O non sic impie nõ sic. ne ꝺcipias te ꝛ ipm. Sic enĩ facias ꝛ dicas O bone fili. ego nõ habeo in isto casu auctoꝛitatẽ. ergo accedas statim ad epm vel eius auctoꝛitatẽ habentẽ. nec te ꝑ ius procures sacramento eucharistie nisi fueris absolutꝰ Si ei nõ posses accedere episcopũ ante ista festa nllo mõ accedas. Et si aliqui de te suspicabunt dicentes Iste non gratis nõ ꝓmũicauit istis festis. vel si a te querat vicinus tuus. quare nõ es ꝓmũicatꝰ i isto festo: dicas q̃ ꝺ feci ꝺ cõsilio sacerdotis mei vl ꝓfessoris. vl qꝛ habeo gues inimicicias cũ hostibus quibusdaꝫ q̃s nõdum euasi. Et veꝝ dic: quia habet inimicicias cũ diabolo. et eius laq̃os disrũpere ꝛ ipm expugnare de coꝛde suo. nec in hoc mentiꝫ. Non tamen dicat. in hoc habeo inimicicias cũ quibusdã hominibus. sed cum quibusdã hostibus: nisi etiã haberet inimicicias cũ hoĩby. Sacerdos

autẽ hoc casu quãdo subdit⁹ ꝓfitetur sibi totaliter inueniens casum epi inter alios audacter absoluat ab illis ꝛ iniũgat penitẽtiã p illis q̃ sunt de autoritate sua. casum ꝙ reseruatũ remittat ad episcopũ. Non sicut q̃dam faciũt q̃ postq̃ audiũt in cõfessione casum epi statim dicunt cõfitẽti. Uade nõ habeo tecũ quic q̃ disponere nisi accedas ad epm. Et tales exponũt psonas hmõi magno piculo. qz sepe contingit q̃ tales obliti fuerunt de peccatis pri⁹ confessis. Uerũtamẽ si sacerdos inuenit confitentẽ excõmunicatũ a iure vel ab hoie. Uł si forte dicat cõfitẽs. Bone pater ego semel pcussi clericũ ordinatũ ex ira. vel sum in excõmunicatõe maiori: tũc statim sacerdos nõ audiat eius ꝓfessionez. nec absoluat eũ ab aliquo etiã minimo peccato donec fuerit p supiorem a sentẽtia excõmũicatõis absolut⁹: ꝛ se docuerit per lr̃as absolutũ. ꝑm Tho. in. iiij. dis. xviij.

Scõo caueat sacerdos ne aliquo mõ reuelet vł pdat cõfessionẽ signo nutu vł facto. sz oĩno debz celare exteri⁹ sic deus tegit interi⁹. Per ꝟ enĩ vt dicit Tho. in. iiij. dist. xxi. hoĩes magꝭ attrahũt ꝛ simplici⁹ ꝓfitent. Si aũt piculũ imineret: ꝛ ꝟ solũ sciret p ꝓfessionẽ. vt qz scit aliquẽ hereticũ. silz scit incẽdiariũ. nõ propter hoc debz reuelare eos: sz poti⁹ monere debz tales vt desistant. ꝛ plato dicere q̃ vigilet sup gregem sine oĩi reuelatõe ꝓfessiõis. Si etiã sacerdos ꝓpellerez ad dicendu p epm: talis bene pt dicere. Reuerẽde pater ego nihil scio: intelligẽdo vt hõ: qz scit vt de⁹ Nõ solũ aũt caueat reuelare illa q̃ cadũt sub ꝓfessiõe sacramentali vt pctã. sed etiã alia gesta ꝛ facta p q̃ posset q̃s dependi pctõz. imo etiã illa q̃ oĩno nõ ptinent ad ꝓfessiõz. Et idem dico si aliq̃ dicũtur alicui nõ p modũ ꝓfessionis. qz forte nõ fit absolutio nc pe nitentie iniũctio: sed tñ fit sub specie confessiõis. Nã in tali casu licz ñ claudat tale dictũ sigillo confessiõis ꝑm Tho. i ꝓpendio. tamẽ talia oĩno sũt seruanda ex honestate ac si i ꝓfessiõe suscepta fuissent. ꝑm Tho. in. iiij. di. xxi. Si autẽ sacerdos scit peccatũ preter confessionẽ: potest illud dicere: sed nõ debz dicere q̃ sciat

hoc ex ꝓfessione. ꝛ nihilomi⁹ debꝫ abstinere ab hoc q̄ntuꝫ ꝑt ꝑp̄t pnitatis ꝓsuetudinē. Nā sacerdos pctā reuelans q̄ scit extra confessionē: ꝛ sepius ꝶ faciēs assuescit ex ꝶ postea etiā reuelare ea q̄ sunt in ꝓfessione sibi dicta. iō habeat linguā refrenatā dentibꝫ ꝑpter penā depositōis ꝛ retrusionis in artū monasteriū ad agēdā pniam. ꝺ pe. ꝛ re. oīs. ꝛ de pe. di. vi. Sacerdos. Q̄ñ ḡ vis secur⁹ esse cū op⁹ habes de aliq̄ pctō tibi ꝓfesso requirere doctiorē aliquē sup cōsilio dando. nō dicas sic. Ecce quedaꝫ ꝑsona est mihi ꝓfessa de ciuitate vl̄ villa ꝺ hoc. q̄d ꝓsulitis cū ea facere. sꝫ potiꝰ dimittas vt ipa sola cōsulat vl̄ querat auctoritatē. Q, si forte verek: dicas sic. Ecce q̄ daꝫ casus accidit sub hac forma. vel ꝓuenit ad me casus talis. q̄d ꝓsulitis sup eo. Et licet esset de licentia cōfitentis q̄ possit reuelari vt dic̄ Tho. vbi sup̄. ꝶ tñ fiat sine scādalo ꝛ abstineat ab ꝶ sacerdos. q̄nto magis potest vbi scandalū timetur. Ille etiā cui reuelatur de licentia ꝓfitentis tenek illud seruare et celare sic̄ ꝓfessor ꝑncipal: nisi darek sibi licentia a ꝓfitēte q̄ ille absolute ac libere faciat ac si essꝫ publice factū. Caueat autē ꝓfessor ne sic reuelādo de licentia cōfitentis dicat narrādo. dictū est mihi in confessiōe hoc qꝛ ī nullo casu debꝫ nec ꝑt ꝶ facere q̄ntūcūq̄ haberꝫ licentiā a ꝓfitente. qꝛ ista sola ꝶba includunt pctm̄ mortale. qꝛ ī cludunt reuelatōnesꝫ huiꝰ vt cogniti eo mō q̄ nō licꝫ reuelare. ꝼm Scotū. Dicit tñ �sb tilis doctor in. iiij. di. xxi. q. ij q̄ ad celatōem pctī in ꝓfessione detecti tenek homo de lege nature. Juxta illꝺ. Non facias alīj ſ ꝛc̄. Matth̄. vij. Quia quisq̄ tenek ꝓseruare famam alterius sicut ꝓpriam. silꝛ fidelitatem debꝫ seruare quaꝫ pene vult sibi seruari. Jtē de lege positiua que est. De ꝓfessiōe aliq̄ nullꝰ te tradere debꝫ Talꝫ etiā dat occasionesꝫ ficte ꝓfitendi. Tercio caueat sacerdos ne audiat mlierē illaꝫ cum q̄ peccauit. ſ. ꝓcubinā vl̄ adulterā suā. Nā licꝫ ꝼm dñꝫ archi. xxx. q. i. in. c. oēs. super glo. ij. Talis sacerdos ꝑt tali mulieri inīū gere ꝓniam cum sit parochiana eiꝰ ꝼm Hugonē q̄ ꝶ notat. iij. q. vij. ca. vlt. Quicq̄d tñ ē de ꝶ. ego video

aliꝰ.s.q̄ clerici nõ debẽt suis ꝯcubinis pñiam iniũgere: sz magis eas inducãt vt ab alio pñiam accipiãt. vt i glo. xxx/iij.q.ij. Placuit. Et ꝟ totũ ẽ ppter honestatẽ. fm Bartholomeũ brixiẽ. et ppter ordinẽ fm Hugo. Quãtũ tñ ẽ ꝺ iuris rigore si pꝰbiter dat penitentiã ꝯcubine sue p delicto ꝑmisso valebit penitẽtia: fm archi. q̄ ita notat. xxxiij.q.ij. vbi ꝟ idem sentit Laurẽtius polon⁹ dicẽs cũ glo. xxx.q.i. oẽs. q̄ pꝰbiter oriẽtal' sic̃ rutenus vl' grec⁹ nõ audit pecca ta sue vxoris. quia nec ipa libere confitet' si adulteriũ ꝑmisit. Ergo in oĩbꝫ istis melio⁹ ẽ psonas hmõi remittere ad superiores. z g̃ miror de tantis in hoc magnã difficultatẽ faciẽtibus an pꝰbiter possz audire sue ꝯcubine ꝯfessionez. Ego aũt video q̄ iste casus ẽ eꝑal' vt dictũ est supra de casibus eꝑalibꝫ. Quarto caueat sacerdos ne existẽs ĩ crimĩe audiat ꝯfessiões alioz. nã tal' g̃ uiter peccat. naz sacerdos bñ docẽdo populũ z male viuendo instruit eũ q̄modo eũ debeat ꝺdẽnare. xl. di. ca. multi. et de pe. di. vi. qui vult. ℣. sacerdos. vbi dicit Augustin⁹.

Sacerdos cui omnis offert peccator. ante quẽ statuit oĩs languor: in nullo eorũ sit iudicandus que in alio' est iudicare ꝑmptus. vbi dicit glosa. q̄ peccat sacerdos in crimine iniungens penitẽtiã. et vez est. vt. iij.q.vij. Itẽ in euãgelio. vbi dicit glo. q̄ si in necessitate suus parochian⁹ petat ab eo penitentiã ꝺterat ipe sacerdos: z statim iniũgere põt vt dicit glo. Quãdo ergo tu simplex sicut et ego legis autoritates q̄ nõ soli sancti existentes soluũt pctõres: sz etiã mali qñq̄ iudicabant aliorũ excessus et pctã: sicut saul cũ a dño esset r̃probat⁹ ppl'm ꝺi iudicabat: et ei⁹ iudiciũ vniuersus populus expectabat. Itẽ dauid cũ esset adulter et homicida introgat⁹ a ppha sñiam in diuitẽ dedit q̄ ouez pauperis rapuit dicẽs. Filius mortis ẽ vir q̄ fecit ꝟ. ij. Regũ xij. Itẽ salomõ cũ amore mulierculaz deos gentiliũ coleret: tamen vniuersa plebs israelitica ad ei⁹ iudiciũ ꝯfluebat. Sic z achab q̄uis coleret baal. tñ decẽ tribus iudicabat. iij. Regũ. xxij. Non te decipias q̄sq̄ ista legẽs. q̄z nichilominus grauiter peccas.

licet absolutio quam facis in subditos teneat apud deum quātū ex officio non ex iuris merito. quia vtiq; melius faceres si ex vtroq; absolueres. qz et tibi meriti gratiā mererēris: z ꝓfitenti veniā adaugeres. Quinto caueat sacerdos ne audiat sacerdotē sine licentia speciali vel generali ep̄i sui. nisi ep̄us sciret vel approbaret tacite vel expresse. Et hoc est contra multos plebanos quorū vnusquisq; audit aliū. z p̄sertim in casibus fornicatōnū q̄ sunt casus ep̄ales vt mltoties clamaui z adhuc clamo more lupi in celū et terram q̄ isti decipiunt se.

Sexto caueat cōfessor ne ꝓfitentē q̄ nō vult vl̄ nō pōt sufferre onus pn̄ie remittat a se vacuū. Caueat etiā ne exigat iuramentū a cōfitente: de pctō illo de q̄ ꝓfessus ē amplius nō faciēdi neq; ꝓmittēdi. ℔ enim reprobat. xi. q. iij. vbi glo. ij. dicit q̄ ab hereticis fuerūt entib⁹: z ab incēdiarijs vl̄ in horrēdis criminib⁹ silib⁹ tātū iuramentū exiget vt iuret confitēs de cetero se nunq; simile ꝓmissurū. Et expresse phibet glo. ibidē ℔ nō fieri in q̄libet pctō mortali. Ego tñ cōperi quosdā sciolos apud se a mulieribꝫ cōiugatis extorsisse iuramenta sup̄ fornicatiōz de cetero nō faciēdā: q̄ntū piculi sit quilibet aduertere p̄t. Qñ g̃ venit ad te hō qui non vult subire onus pn̄ie: dicas sibi iuxta tenorē ca. q̄ q̄dē. d. pe. z re. Q̄ si ꝓfitet̄ sed se dic̄ abstinere nō posse: nihilomi⁹ eius confessiōez audias. z dicas ei q̄ nō est vera penitētia talis. sz q̄ disponat se q̄nto citius pōt ad p̄positū abstinendi a pctis hmōi. Cū aūt hz p̄positū abstinēdi a pctis: sz ñ vult subire on⁹ pn̄ie tam magnū sicut sua pctā req̄rūt: dicēdū est ei. Charissime fili. tu debuisti p̄ istis pctis pn̄iam agere tātā vl̄ tātā. sz exq̄ ñ vis sufferre eā. scias q̄ exiget̄ a te ī purgatorio. z nihilomi⁹ ex q̄ habes ꝓtritōnez ego te absoluā. ī ℔ ei casu meli⁹ ē d̄ misericordia facere rōez q̄z d̄ iustitia. si tñ essz suspect⁹ aliq̄s d̄ q̄ p̄sumit̄ q̄ ñ faciat q̄d ei p̄cipit: dicēdū ē ei. q̄ si ñ facias ℔: puto q̄ ñ restituat talē rē d̄ q̄ ꝓfitet̄ q̄ carebit fructu ꝓfessionis. Et iste ē mod⁹ optim⁹ z securus

De penitentijs infirmoz. z decedentiū de hac vita.

Abitis cau
b telis modis ⁊ dispoſi
cōibus penitentiū in
bona ſanitate. Uidēdū eſt ꝺ
penitētiꝫs ifirmoꝝ ⁊ decedē/
tiū de hac vita. Eſt igitur
ſciendū ꝙ ſacerdos circa quē
libet morituꝝ ꝑmo ad eū ve
niens: ita q̄rat ꝑm ꝓſiliū An/
ſelmi dicēs. Chariſſime fili
habes ne forte intētōez abſti
nēdi a pctis ſi ſupuixerꝭ: ⁊ ꝺ
eis ſatiſfaciēdi. Et ille dicat
ꝙ ſic. Itē letarꝭ ꝙ ī fide chri/
ſtiana ꝺcediſ. Et ille rn̄deat.
Et tiā. Itē faterꝭ te n̄ ita bn̄ vi
riſſe ſic̄ debuiſſes. rn̄deat fa/
teor. Itez credis ꝙ ꝑꝑ te eſt
mortuꝰ filiꝰ ꝺi viui ieſuſ xp̄s
rn̄deat. etiā. Itē credis reſur
rectionē mortuoꝝ. rn̄deat. eti
am. Tūc hortare ifirmū di/
cēs. Age ḡ pn̄iaz dū ē aīa in
te: habēdo verā ꝓtritōez. ⁊ in
morte chriſti verā fiduciā cō
ſtitue: huic morti te totū cō/
mitte. hac morte te totū ꝓte/
ge ⁊ inuolue. Et cū dn̄s deuſ
tuꝰ voluerit te iudicare. i. iu
xta pcta tua. dic. dn̄e mortez
dn̄i n̄ri ieſu chriſti obūcio ī/
ter me ⁊ iudiciū tuū. alit̄ tecū
nō ꝓtēdo. Si dixerit deuſ ꝙ
mereris dānatōez. dic. atten/
do crucē dn̄i n̄ri ieſu chriſti:
⁊ nll̄a merita mea. ip̄iuſq̄ me
ritū offero ꝑ merito meo. mō
qꝺ ego hr̄e debuiſſem nō ha
beo. Iſtis ſic habitis audiat
eū ꝓfeſſionē. ꝙ cū ꝓfeſſus fue
rit nō ē ei imponēda q̄ntitas
penitētie ſz īnoteſcēda. xxvi.
q. vi. Ab ifirmiſ. ꝙ poſtq̄ cō
ualuerit illā pn̄iaz ꝫuare ꝺbe
bit. Dicat ḡ ei ꝓfeſſor. Bone
fili. ecce tu ꝑ iſtis pctiſ tm̄ de
beres pati ſi ſupuiueres. vn̄
exq̄ iā nō potes ſatiſfacere ꝑ
eis in pn̄ti vita: doleas ſaltē
q̄ntū potes. roga tn̄ amicos
ad faciendū ꝑ te oꝛōes et ele/
moſynas. ſi aūt ꝓualueris ac
cedas itez ad me ⁊ ego iniun
gā tibi penitētiaz ſalutarem.
Quare autē īnoteſcēda ē pe/
nitētia taliter ꝺcedēti. archi.
ī dicto. c. Ab ifirmis. dic̄ ꝙ ꝑ
pter duo. ſcz vt ſciant amici
quā recōpenſatōez facere de/
beant. ⁊ vt iſte ſciat q̄liter pe/
nitere ꝺbeat ſi ſupuixerit. Et
idē ponit ꝫba q̄lit̄ tales ſunt
āmonēdi dicens. Talia pctā
q̄lia tu ꝑpetraſti tot annoꝝz
a nobis penitētiā accipiūt. ſz
te interim q̄ſq̄ euaſeris foꝛ
te expectam⁹ vt tūc tibi con/
gruā pn̄iam īponā. ſi āt dn̄s
n̄r vite terminū tibi dare vo/

hnerit per autoritatē Petri ⁊ pauli principis cui date sunt claues r̄gni celo ꝙ absoluo te a peccatis tuis p̄dictis. ⁊ sacrificia ⁊ p̄ces: necnō elemosynas ⁊ ieiunia: necnō ⁊ cetera opa pietatis q̄ ꝓ te fiant tibi ꝓfutura in redemptiōez anīe iudico ⁊c̄.

Quō sacerdos se habere debeat erga infirmos.

Taurem v praticam habeat sacerdos circa p̄dicta sic ꝓcedat. veniēs ad īfirmū p̄missis istis interrogatiōibꝫ sup̄dictis: audita ꝯfessiōe nō iniūgendo sz innotescēdo penitētiā eo mō q̄ sup̄dictū est sic eū absoluat. Misereat tui deꝰ omnipotēs ⁊ dimittat tibi pctā tua ⁊ pducat te ī vitā etnā. Dñs nr̄ ihesus christꝰ te absoluat ab oīb⁹ pctīs tuis q̄ ꝯmisisti cogitatōne: locutiōe ope ⁊ omissione. ⁊ autoritate dñi nostri ihesu christi q̄ fūgor in hac pte ego te absoluo ab oīb⁹ sentētijs excōicatōis minoris et maioris ab hoīe vel a canone in relatis: ⁊ ab oīb⁹ pctīs tuis deo ⁊ mihi ꝯtritꝰ ⁊ ꝯfessis aut oblitis: ⁊ r̄stituo te in gremiū sctē mr̄is ecclie: ⁊ pticipatōi sacramētoꝝ In noīe p. et. f. et. s. s. amē. Si vero decedēs habet bullā papalem a pena ⁊ a culpa in agōe tm̄: tūc obseruet forma bulle ⁊ absoluatur sic Et primo tā in isto casu q̄ in oīb⁹ supradictis ꝓmittat decedēs satisfactionē oīb⁹ q̄b⁹ tenet vl̄ a q̄b⁹ illicite aliq̄d recepit p vsuras vl̄ aliter īiuste. Et h̄ faciat p se si supuixerit infra certū tpus sibi assignandū. vl̄ p suos heredes quos tūc obliget. ⁊ tūc deinde absoluat p̄mittēdo sicut ꝓius. Misereat tui omnipotēs ⁊c̄. ⁊ autoritate dñi nr̄i ihesu christi et sctōꝝ Petri et pauli: ⁊ autoritate dñi A. pape mihi ī hac pte vigore gr̄e tibi facte ꝯmissa: ego te absoluo ab omnib⁹ sentētijs excōicatiōis maioris vl̄ minoris ab homie vl̄ a canōe in relatis. Cōcedoq̄ tibi omniū pctōꝝ tuoꝝ de q̄b⁹ ctritꝰ es ⁊ ꝯfessus plenā remissionem In n. p. f. ⁊ s. s. Circa p̄dicta tn̄ ē sciēdū: q̄ q̄libet sacerdos simplex i mortis articlo hz plenā autoritatē absoluendi ꝺcedētē ab oīb⁹ excōicatōnib⁹ ⁊ pctīs. Fuata tn̄ forma ecclie. Un̄ q̄ntūcūq̄ vnꝰ sit excōicatus a iure vel ab hoīe

dũmõ fuerit ĩ forma eccleſie abſolut⁹ ſepelier̃ ĩ cimiterio. niſi ius ſibi ſpecialit̃ denegaſſet ſepulturã ꝛ inhibuiſſz. vt ptz de tozneamẽtis ꝑ totũ: et ſic de alijs. Forma aũt eccl'ie circa iſtos ſeruãda ẽ hec. Prĩo ſi ẽ excõicatus ꝑ ptũaciã promittat ſtare ꝛ parere iuri. ſi ãt eſt excõmũicat⁹ ꝑ debito promittat q̃ cito ꝯualeat ſatisfaciat creditori. ſiue ſint vſure ſiue rapine ſiue ſpolia: ſiue q̃cũq; aliõ debitũ. Q, ſi cõtigerit eũ decedere tũc ponat heredes ſuos. vl' alios habẽtes ibi bonos fideiuſſozes ſuos: q̃ ꝑ ipo ſatisfaciãt cũ effectu. ꝛ h̃ ipi fideiuſſozes debẽt facere ꝛ ꝑmittere añq; abſoluat̃. Dicẽdũ eſt etiã ei q̃ ſi ſuperuixerit et ĩfra tpus ſibi aſſigtũ poſtq; ꝯualuerit nõ ſatisfecerit: reincidit in ſentẽtiã eandem excõicatõis. vt in. c. eos q̃. de ſen. excõ. li. vi. Si autez eſſet paup q̃ nõ poſſz facere l' habere fideiuſſozes: ſ̃altim ꝑmittat q̃ poſtq; ad pĩguiozez fortunã veniet vult ſatisfacere: ꝛ ſufficit. ꝺ ſolutõibꝫ. odoard⁹. Oẽz aũt ꝑmiſſis ſacerdos coz̃ teſtibꝫ ꝑt eũ ſepelire ĩ cimiterio vl' in eccl'ia. eo mõ q̃ dictũ ẽ ſup̃. Unde ſic dicit Brego. papa. ix. c. vl. ꝺ ſepulturis cuilibet curato. Parochiano tuo q̃ excõicat⁹ ẽ pro manifeſtis exceſſibꝫ. videlicz ꝑ homicidio: incẽdio: violenta manuũ iniectõe in ꝑſonas eccl'iaſticas: vl' eccl'iaꝝ violatione: vl' inceſtu: dũ ageret ĩ extremis ꝑ p̃ſbiteꝝ ſuũ iuxta formã eccl'ie abſolut⁹. nõ debent cimiteriũ ꝛ alia eccl'iaſtica ſuffragia denegari. ſed ei⁹ heredes et ꝑpinqui ad q̃ſ bona ꝓuenerũt ipi⁹. vt ꝑ eodem ſatisfaciãt cenſura eccl'iaſtica ſunt ꝯpellẽdi. Dec ibi. Et qz m'lti dubitãt vtꝝ talit̃ abſoluti ĩ agõe poſtea ꝺbẽt abſolui ꝑ iudicẽ ſupioꝛẽ exq̃ fuer̃t excõicati ẽ ſciẽdũ q̃ ſi p̃dicti ĩfirmi ꝯualeſcũt ꝛ faciãt ea q̃ eis iniũgunt̃ nõ debẽt vlteri⁹ q̃zere vlterioꝛẽ abſolutõnẽ ab aliquo iudice a q̃ fuerũt excõmũicati: ſz ꝓtẽti erũt abſolutiõe ſimplicis ſacerdotis. per quẽ fuer̃t ĩ agõe abſoluti. alꝫs enĩ ad q̃d valet illa forma circa eos obſeruata. Illa eĩ abſolutio circa eos facta dũ trade bat̃ in agone licz nõ deceſſerit eſt valida intãtũ ac ſi ꝑ illũ iudicẽ per quẽ fuerũt excõmunicati fuiſſet facta: quia in tali articulo quilibet ſacerdos

est papa. de pe. di. i. quē peni tet. ⁊ de sen. excō. nō dubites. ⁊ eodē ti. eos q. lib. vi. Sciat autē sacerdos q absoluit vsu rariū vel raptorē: vl incēdia rium: sacrilegū: homicidā: p cussorem clerici. vl silez ī ago ne sine forma supdicta. puta nō accepta ab eo pmissiōe vl cautiōe fideiussoria sufficiēti q ipe solus soluat illos qs ne gociuz tangit. Tenet enī exq nō satisfecit forme statute ab eccl'ia et illis subtraxit psonā contra quā restabat eis actio. Ad hoc facit cle. eos q. de se pulturis. in fi. nec puta ipsuz absolutū fuisse quo ad actio nem. quia eccl'ia non habebit eum p absoluto nisi al's sacer dos satisfaceret p eo.

Regule quib⁹ pctā morta lia atq⁹ venialia sunt ꝯgscēda

Expediris

e modis ꝯgruis qb⁹ se ꝯfessores circa au diēdas ꝯfessiōes regere ꝺbēt: vtile iudicaui confessoribꝫ oc casionē dare aliquā ꝯgnoscē di: et si nō certitudinalit: ꝯsi cturatiue tñ pctā mortalia et venialia. Pro q primo est sciēdū q peccatū mortale sic diffinit. est ꝯmissio siue omis sio voluntaria: recte rōi ꝰria. rōne cui⁹ et de p se pdit gtia. Uñ ex hoc nō pl⁹ accipe nisi q pctm̄ mortale ē ꝓuersio in ordiata p delectatōez ad crea turā sup deū vl eqliter cū ꝺo. Ueniale aūt fit p delectatōez in creatura citra deuz vl sub deo. Et ꝺr mortale qsi magis dignū morte. quia īfert mor tem culpe: ⁊ aufert vitā gtie. Ueniale aūt qr venia dignū. Et cōmittit veniale ex impo tentia et inaduertētia ⁊ igno rantia. Et cū nullū istoz pce dat ex malo ppositō siue ma licia. ergo ꝺr venia dignum.

Ponaz igit aliqs regulas ꝺ noticia peccatoz mortaliū. Prima est qñcunq⁹ hō pfert creaturā creatori. vtputa ma gis ei intēdēdo. sibi plus cre dendo. ꝺ ipa pl⁹ ꝓfidendo q⁹ de deo. aut ei maiorē honorē exhibendo q⁹ deo. similiter ei plus placendo q⁹ deo. ⁊ man datis eius pmpti⁹ obediēdo aut ei subiciēdo. aut difficili ora p ea q⁹ pro ꝺo sustinēdo. pl⁹ in ea q⁹ in deo delectādo. aut p ea diuina mādata trās grediēdo: aut ī ea nfficientiā suā ponēdo: tūc sp psumitur mortale peccatū. Ex hoc col lige hoc notabile dictū q⁹ qñ

amor vl' affectio ad creaturã
siue ad se siue ad aliũ: tm̃ cre/
scit in hoĩe vl' ẽ tã magna q̃l
ea ꝓstituit vltim⁹ finis. sic q̃
aliqs nec actu nec habitu or/
dinat illã creaturã: nec ei⁹ di/
lectionẽ aut etiã seip̃m ꝑ in de
um: sed vellet cũ tali creatura
ꝓtentari ꝛ nõ curat deũ offen
dere aut p̃cepta ei⁹ trãsgredi
ꝓpter illam creaturã. vl' non
curaret de btitudĩe dũmodo
posset hic manere cũ tali crea
tura. oĩa ista sũt mortalia. qr
ĩcludũt ꝓtẽptũ dei: licz ñ for
malẽ tm̃ interp̃tatiuũ. ꝛ est fru
itio creature q̃ p̃ponitur deo
Hoc est contra illos curiẽses
q̃ amore suaꝫ amasiaꝫ deba
chati dicũt. O si tecũ possem
imꝑpetuũ manere nõ curarẽ
si deus in celo resideret: ꝛ me
hic tecũ dimitteret. O miser
omniũ miseroꝫ infelicissime:
qui non gustasti q̃ suauis est
dñs sperantibus in se: ꝛ quã/
ta p̃parauit diligentibus se.
Si tm̃ aliqs diligit creaturã
pl⁹ q̃ debz: sz tm̃ ꝓp̃ hoc deum
nollet offendere aut ei⁹ amici
ciã pdere. nec trãsgredi ei⁹ p̃
ceptũ: aut eũ ꝓp̃ hoc deserere.
tũc ñ oꝛtz q̃ sit mortle. Se
cũda regla qñ aliq̃d ꝓmittit
ꝫ dilectõem dei vl' primi no
tabilit̃ tũc ẽ mortale. Illd an
tẽ est contra dilectõez dei per
quod violat̃ amicicia int̃ deũ
ꝛ hoĩem. vt cũ fit aliq̃d ꝫ eius
phibitõez vl' qd̃ sibi displicz
Illd vo fit ꝫ dilectiõz primi
qd̃ hõ facit primo: et tm̃ sibi
nollet hoc fieri. iuxta illd Nõ
facias alĳs ꝛc. et quod tibi rõ
nabiliter ꝛ ex debito vis fieri
ꝛc. Et potest etiã attẽdi penes
scandalũ actiuũ qd̃ ego infe/
ro primo meo p̃ mala exẽpla
Sed q̃ tũ iportat ꝫ dilectõz
vl' q̃ntũ sit illud scãdalũ ad ḣ
q̃ sit mortale non p̃cise deter
minatũ est. qr in modico face
re ꝫ primũ aut ĩ paruo scãda
lizare nõ est mortale. vñ q̃libz
attendat seip̃m q̃d sibi vellet
fieri ꝛ q̃d sibi nollet fieri. et p̃
qd̃ factum et nõ factũ int̃ se ꝛ
primũ amicicĩã quam sil' ha
bẽt solueret Tercia regula
qñ aliqs ꝓmittit vl' obmittit
ꝫ p̃ceptũ dei vel eccl'ie vel le/
gis nature vl' supioꝛũ. Et p̃
sertim si sunt p̃cepta de neces
sitate salutis. vl' facit ꝓtra vo
tum publicũ: vl' ꝓtra iuramẽ
tũ licitũ tale ẽ mortle Quar
ta regula qñ aliq̃d fit vel ob
mittitur ꝫ conscientiã vere vel
falso dictãtẽ aliquid esse moꝛ
tale: vel contra cõscientiã foꝛ

midantē ꝑbabiliter ꝛ dubita
tiue an sit mortale. si ꝯsciētia
ñ sit sufficiēt ĩstructa Qui
ta regl'a ē de actib⁹ int⁹ manē
tib⁹. qñ q̄dē q̄s habet solā co
gitatiōem de aliq̄ ntūcunq̄
turpē vl' malā absq̄ tñ ꝯpla/
centia seu delectatōe vel ꝯsen
su. tunc nunq̄ est pctm̄ mor/
tale sed vel veniale vel nullū.
Qñ vero est cōsensus in actū
q̄ esset pctm̄ mortale tūc sem
p ē mortale. qr de⁹ voluntatē
p facto acceptat. Quādo au
tem cū cogitatōe aut compla
centia ē delectatio morosa in
aliqd turpe. ꝛ spēal'r ĩlibidīo
sis. tūc ē mortale ꝑm dictum
Aug. esto q̄ nō sit ꝯsensus in
actū sed in solā morosam dele
ctationē. ꝛ hoc bñ ē attenden
dū. plures enī hic decipiunt.

Ex his ḡ iam ponam⁹ pra
ticā de singul' pctis mortali/
bus. Et ꝑmo d̄ supbia q̄ tūc
est pctm̄ mortle ꝑm ꝑmā r̄gu
lā. qñ q̄s subtrahit se a subie
ctōe et obediētia diuīa. et to/
tam vitā suā ordiat ad laudez
humanā ꝛ ad vanā gloriam.
Tal' enī exq̄ nō curat hoc fa/
cere ad laudē dei ꝛz pot⁹ hūa
nam. videt hoīes pl⁹ diligere
q̄ deū. qr illis pl⁹ vult cōpla
cere q̄ deo. Sil'r ē mortale q̄
regulā scōam cū q̄s ꝑ sua su/
pbia facienda faciat extorq̄re
paupes primos ꝑ suis tuni/
cis pompose faciēdis. Simi
liter cū quis nō curat scanda
lizare primos. sicut sūt mulie
res ornantes se que ꝑbēt oc/
casionē vidētib⁹ ad ꝯcupiscē/
dū eas. Uel cū q̄s ꝑsūptuose
trāsgredit' ꝑcepta dei vl' ꝑce/
pta legis nature. vt faciens al
teri qd̄ sibi displicz. tūc ē mor
tale ꝑ terciam regulā. Qñ ꝑo
q̄s appeteret hūanā laudē vl'
vanam gl'iam aliꝯs modis tūc
est veniale. Item auaricia est
mortale pctm̄ ꝑ secūdā regu
lā qñ aliq̄s appetit diuitias
habere nō curādo an ꝑ frau/
dē: mēdacia: vsuras: piuria. ꝑ
ludos illicitos: vel emptiōes
vel venditiones exercēs illi/
citas: vel detinēdo debita ali
orū: vel mercedem seruoꝝ su
orū peccat mortalit'. Sil'r ꝑ
ꝑmaz regulā est peccatū mor
tale si nimis magna spes ī eis
ꝯstituit' Est etiā ꝑ terciā regu
lam peccatū mortale qñ pro
eis acq̄rēdis negligūt' ꝑcepta
salutis. vt forisfaciendo die dñi/
co vl' festino. Itē ꝑ q̄rtā regu
lā fit peccatū mortale. quādo
dubitat' de ꝯtractu an sit lici/
tus: ꝛ tñ exercet'. Quando ꝯo

appetunt diuitie pl⁹ q̄z sūt ne
cesse: sed tamē nollet eas acq̄/
rere malo z iniusto mō venia
le ē pctm̄ ſm Aug. i li. de pur
gatorio. vl' qñ nollet offēdere
deū: nec ī eis ꝓfidere: tūc etiaz
est veniale ⁊c. Itē gula ē pec/
catum mortale ꝑ ꝑmā regulā
qñ q̄s tantā delectationē ī co
mestatōe vel potatōe habet q̄
ꝓpter ipam nō curat deū offē
dere aut missas negligere vel
ieiunia frangere. Itē quādo
hō ḡuat se potu intm̄ q̄ vsuz
rōnis amittat: obliuiscēs vbi
sit: z redditur vt bestia. vl' cū
aliū studiose inebriat. z hoc ē
peccatū mortale ꝑ scdam r̄gu
lā. Et h̄ est veꝝ si scit fortitu/
dinē potus. quia si nescit z bi
bit excessiue causa sessiōis vl'
collatōis amicoꝝ et socioꝝ ē
veniale. Itē ꝑ q̄rtā regulā est
mortale si q̄s ꝫ ꝓscīaz sibi di
ctantē. quia talē potū bibere
īmoderate ē destructio capit⁹
vel quia h̄ ē pctm̄ tali die. vl'
qr inde scandalū orit ⁊ pctm̄
mortale Hoc attēdat p̄sbiter
visitans tabernas: ex cui⁹ vi
sitatōne scāḋalizant laici: si ta
lis peccat mortal'r iudicet se/
ip̄m. Si autē q̄s ꝓmedit vel
bibit ex delectatōne vel vltra
mensurā: vl' precios⁹ cibos
sumit: sz tñ nollet ipe sibi ꝑ h̄
ordīare aliq̄d impedimētū sa
nitatis vl' salutis. licet ei ene
niat dolor capitis vl' īfirmi/
tas alia est veniale. Itē ira qñ
ꝓcedit vsq̄z ad odiuz ꝓximi.
ita q̄ vult notabil'r nocere ꝓ/
ximo ī reb⁹ corꝑe vel honore
ē mortale ꝑ scd̄az regulā. Si
aūt ex cōmotōne subita vult
malū ꝓximo nō bñ ḋliberat⁹
q̄d tñ deliberat⁹ ñ faceret: nō
ē mortale. Itē īuidia q̄ ē tristi
cia ḋ bono ꝓximi. si ꝓcedit ex
odio ꝑsonali est pctm̄ mortle
ꝑ scd̄am regulā. vl' si gaudz ḋ
malo ꝓximi: z tristat' ḋ ip̄i⁹
bono z tñ ex hoc nullā habz
vtilitatē semꝑ ē mortale. Sz
si ideo gaudet de malo ne sit
ei nociuus. puta gaudet ḋ sui
inimici depssione. vt ꝑ h̄ sit si
bi ad nocendū minus potens
hoc nō est peccatuz mortale.
Sil'r detrahēs z infamās ex
inuidia est mortale. Itē luxu
ria q̄ est oīs coitus extra tho
rū matrimonialē sꝑ est pecca
tū mortale. Sil'r concupiscē
tia cū delectatiōe' morosa. vel
ꝓsensus in talē actuz. Et oīs
actus turpis in loc⁹ īpudicis
vt oscula z alia q̄ ꝓsecundaret
hō facere corā hominib⁹ sunt
peccata mortalia. Similiter

dicẽdũ est de amicicia ⁊ fauore viri et mlieris. q̃dã dicũt q̃ est mortale pctm̃ eodẽ mõ videlicz dũ vn⁹ vult cõplacere alteri in actibꝫ p̃scp̃tis. s. oscułis motibꝫ ⁊ tactibꝫ inordinatis dãs sibi ptãtem in se exercẽdi. vel habẽs animũ paratz ad ꝟ dum alter nollet exercere. Et tales stantes ĩ tali pericułlo vel ꝓposito nõ sunt ĩ via salutis. Itẽ acidia est tediũ de diuinis rebꝫ ⁊ de rebꝫ spũalibꝫ. vl tarditas et pigricia ad audiẽdũ de deo et faciẽdũ ea q̃ ad deũ spectãt. ⁊ ẽ mortale. Uñ patz q̃ distractio cogitatio vl occupatio exterior infra diuinũ officiũ ẽ pctm̃ acidie. Et si ẽ studiosa applicatio ad talia inꝑtinentia. ita q̃ nõ curet hõ a se repellere huiusmodi cogitatiões et dimittere occupatões ẽ mortłe peccatũ. Et nota circa p̃dicta q̃ aliꝺ est mortale. aliꝺ venialle ⁊ aliꝺ crimiale. vñ int mortalia ⁊ criminalia est differentia sicut inter genus ⁊ speciẽ. nã omne criminale ẽ mortale: sed nõ ecõuerso. mlta enĩ mortalia sunt q̃ nõ sunt crimialia id ẽ capitalia q̃ nõ inducũt ꝺ capitationẽ siue depositõem vel exiliũ vl intrusionẽ carceris. licet qꝺãmodo oẽ peccatũ vocet crimẽ. dist. xxv. vnũ orariũ. §. criminis appellatõ. Primũ peccatũ criminale est pctm̃ hereśis. vt errare in fide trinitatis. xxij. q. ij. ꝓmũ. Secundũ ẽ incestus. vt habetur xxxij. q. vij. ca. Adulteriuz. ⁊ ca. flagicia. Terciũ est homicidiũ. l. di. placuit. Quartum crimen lese maiestatis. vi. q. i. si q̃s. iij. q. v. accusatorib⁹. Quĩtũ crimen sacrilegij. ij. q. i. In ꝓmis req̃rendũ ẽ. xvij. q. iiij. Si q̃s in atrio. ⁊. c. ff. Sextũ incest⁹. iij. q. iiij. ꝯsanguineoꝝ. xxxv. q. iij. de ĩcestꝫ. ⁊ eadẽ. q. vij. hec salubriter. Septimuz ꝯspiratio. xi. q. i. Cõspirationũ. ⁊. c. si q̃s clerico. Octauũ adulteriũ. xxij. q. vij. q̃d in omnibꝫ. ⁊ eadem causa. q. iiij. Nonũ falsum testimoniũ. xxij. q. iiij. nõ ꝑiurabis. vi. q. i. quicũq;. Decimũ est crimen symonie. respectu cui⁹ omnia crimina ꝓ nihilo reputant. vt ꝺ symonia. sicut symoniaca. i. q. vij. c. vlt. Undecimũ est vsura. iiij. q. iij. plericq;. Alia aũt pctã non vocãt crimialia qz nõ sunt capitalia licz mortalia sint. sũt eĩ dispẽsabilia sine decoloratiõe stat⁹ ecclesie. i. q. xij. dispẽsatores.

et.c.et si illa.ꝓm archiꝺ.xxv. ꝺist.audire. Jtē pctā mortꝫlia sūt oīa ꝯ ꝺecē pcepta ꝯmissa. que enumerat apl's ad Ro.i. vt idolatria:auaricia. īuidia: ꝓtentio:dolus:susurratio :detractio:ꝓtumelia: supbia: elatio:inuentio maloꝝ: inobedientia. Ħā q talia agūt digni sunt morte. Jtem ad Gal'. v. enumerat alia dicēs. Manifesta sunt opa carnis.q sūt fornicatio.īmūdicia.īpudicicia. luxuria.auaricia.veneficia.īimicicie:ꝓtentiōes.emulationes.rixe.dissensiōes. secte. inuidie. homicidia. ebrietates. comesationes. Et sequitur. Qui talia agunt regnū dei ñ conseqntur. Ad ista aūt reducunt oīa alia mortalia. Sed peccata venialia enūerat Augustinꝰ.xxv.ꝺist. vt cū alīqs plus accipit in cibo vl' potu q̄ꝫ sit necesse.plꝰ loq̄t q̄ꝫ oꝝtz. plꝰ placet q̄ꝫ expedit. q̄tiens pauperē īportune petētē exasperat. vl' si sanus alīs ieiunātibꝫ pndere voluit. Aut sōno deditus tardius ad eccl'iam surgit. aut vxorē excepto desiderio filiorꝝ ꝯgnoscit. qꝺ tñ sepe est mortale. q̄tiēs īcarceratos tardiꝰ req̄sierit vl' īfirmos ñ visitauerit. Si discoꝛdes nō ꝓcoꝛdare curauit Si plus filiū vxorē vl' seruū exasperauerit seu increpauerit: aut coꝛrexerit. Si fuerit plꝰ blāditus. i.adulatꝰ alicui q̄ꝫ expedit. Si pauꝓibꝫ esurientibus nimis delicatū cibū pparauit. Si in eccl'ia aut extra ecclesiam iocosis vel fabulosis vl' ociosis vꝺbis īstiterit. Si aliq̄d iurat īcaute qꝺ postea implere non pt. Vl' cū facilitate vl' temeritate maledicit. Hec oīa ptāto diutius ptraximus putātes m'trū eē vtile circa ħ sacrm pnīe ꝯgnoscere pticl'ariter ꝛ ad oculū il la sine q̄ꝫ cognitiōe nō bñ pt expediri istud sacrm.

De sacramēto extreme vnctionis.

Nfirmat

i quis ex vobis inducat pſbiteros eccl'ie: vt oꝝent sup eū. vngētes eum oleo in nomine dñi. Jaco. v. c. Quia vt dicit glo.ꝺ appel. c.qua frōte.homo ppt peccatum citiꝰ moꝝi pſumit'.xi.q. iij. Epi.ꝛ.xij.q.i. c.ij.et.xxiij. q.iiij. Ea vindicta. Et glosa ordinaria sup verbo themat' ꝺicit.q multi ꝓpter pctā plectunt' morte coꝝpis.hinc ē q

ſaluator puidens de remedio ꝺ̃ pctã hoim ſanor. vt de penitentia. puidere etiã ẽ dignatus ꝺ remediꝭ ꝺ̃ pctã hoim ifirmor. vt de extrẽa vnctõe. p quã q̃dẽ pctã vẽialia dimittunt. ꝛ etiã infirmitas corpis interdũ alleuiat. Unñ ſeq̃tur i themate. Et oratõ fidei ſaluabit ifirmũ ꝛ alleuiabit eũ dñs Glo. interlinear. id ẽ ſi eũ cõtigerit mori ſic dimittent. Et bene hoc exp̃ſſum eſt in ap̃lis. de q̃bꝫ dicit Marci. vi. q vngebant oleo mlt̃os infirmos ꝛ ſanabantur. qꝺ vtiq; fit virtute hui⁹ ſacramenti. ꝛ ñ alia ſimplici vnctõe. Hã apoſtoli tũc vngentes cõferebant hoc ſacramẽtũ a xp̃o eis p̃ceptũ. Unñ dic̃ lyra ſup Mar. vbi ſupra q ex eo q ap̃li ſic vngebant patz q vnctio extrema q̃ eſt infirmorũz fuit inſtituta a chriſto. quod ẽ ꝓtra mlt̃os dicentes. q Jacobꝫ ap̃lus ī verbis p̃miſſis eã inſtituiſſz. qꝺ falſum eſt. cũ null⁹ ap̃lus aliq̃ ſacr̃m inſtituere potuit: ſz bñ publicare potuit iſtitutũ. Et hoc fecit Jacobꝫ in ꝟbis p̃miſſis nr̃i thematis dicẽs. Infirmat̃ q̃s ex vob ꝛc̃. Unñ dicit Tho. in. iiij. diſ. xxiij. q. i. ar. iij. q omia ſacr̃a chriſt⁹ inſtituit p ſe. ſed que ſunt diffíciliora ad credendũ illa p ſe pmulgauit. alia autem ſeruauit ap̃lis pmulgãda ſicut extremá vnctionẽ et ꝓfirmatõz Unde p iſta verba thematis nr̃i a iacobo fuit iſtud ſacramentũ pmulgatũ ꝛ non inſtitutum. Diffinit̃ autẽ extrema vnctõ ſic ſm Scotũ vbi ſupra. eſt vnctio infirmi hoĩs facta in partibꝫ determinatis corporis cũ oleo ꝓſecrato ab epo. miſtrata a ſacerdote certa verba cum intẽtiõe debita pferente ex inſtitutõne diuĩa efficaciter ſignificans curationẽ venialiũ. Ex q̃ diffinitõe ſatis patet euidẽter a q̃ debeat iſtud ſacram̃tũ ꝓferri. ex q̃ materia ꝛ ſub q̃ forma. de q̃bus p ordinẽ eſt videndum.

Et p̃mo ſcienduz eſt q materia hui⁹ ſacramẽti eſt oleuz oliue ab epo ꝓſecratũ. Et nõ eſt oleũ balſami ſicut in cõfirmatõe. Cui⁹ rõ eſt. qr q̃ habz exire ꝺ ꝛia nõ optz q habeat odorẽ bone fame q̃ per balſamũ deſignat̃. ſed ſufficit ip̃m habere bonã ꝓſcientiã. Nec poteſt aliquis h̃ ſacramentuz conferre niſi ſacerdos. Et ſi alius ꝓfert nihil facit. Unñ in diffinitõe dicitur a ſacerdote

ministrata. Scdo sciẽduz est de forma hui⁹ sacramenti q̃ est septuplex ad septẽ vncti ones ꝑncipales. Circa qd sci endũ q; i q̃busdã eccl̃ijs dicit ista forma in collatõe hui⁹ sa cramẽti. Ungo oculos tuos oleo sacrificato In no.p. et f. z s.s. Sic. vngo nares ⁊c. z cõ seq̃nter labia man⁹ et pedes. Sed in rei veritate ista ꝟba ñ sunt vera forma hui⁹ sacr̃i. sz bene sũt dispositio ad formã. Forma aũt hui⁹ sacr̃i vera ẽ hec. Per istã sacrã vnctionez z p istã sacratissimã bñdictio nem indulgeat tibi dñs q̃cq̃d deliq̃sti p visum. similiter re/ sumendo sup aures. nares. la bia. manus et pedes. Licz au tem in hoc sacramento fiant multe vnctiões. vltima tamẽ vnctio. s. i pedibꝫ ẽ forma r̃spe ctu omniũ ꝓcedentiũ: z agit i virtute omniũ. Et ideo in vl tima gr̃a infundit q̃ effectũ sa cramenti ꝓbet. Uñ ꝑm Tho mã in. iiij. di. xxiij. Si iaz ali que ptes essent inuncte z ꝓsbi ter deficeret. sicut ꝓtigit i pe stilentia: qd factũ ẽ nõ debet iterari. sz dictõ es q̃ restãt per aliũ sacerdotẽ debent cõpleri Sint g̃ ꝓsbiteri cauti vt ꝺ ce ro corrigant libros suos z agendas. i q̃bꝫ cõit habẽt for mã sacramẽti hui⁹ p illa ꝟba Ungo oculos tuos vl nares tuas ⁊c. Istud eni sacr̃m ꝓfer tur p modũ suffragij ꝑm tho mã. z ideo dat p solã oratõez. z p ꝟba optatiui modi. Und dixit Jacob in ꝟbis thema t̃. Inducãt ꝓsbiteros vt orẽt p eo. illa ꝟo ꝟba. Ungo ocu/ los tuos ⁊c. nõ sũt de suba sa cramẽti sed de bene eẽ ꝑm Pe trũ de thar̃. di. xxiij. z Tho ma i. iiij. q. iiij. ar. ij. Quibꝫ autẽ ꝓferendũ sit hoc sacr̃m. Respondeo q; solũ est dandũ infirmis et numq̃ sanis. nihil enim efficit in eis. Et hoc pa tet ex diffinitõne prius data i qua dicit q; hoc sacramentuz est infirmi homis. Nec ꝺz da ri infirmis istud sacramentũ ex piculo exterioris violẽtie. puta armorũ vl submersiõis ꝑm doctorẽ subtilẽ in. iiij. di. xxiij. Et ex hoc soluo vnum dubiũ. de quo cuz audirẽ seu tentiarũ libros ꝺubitabatur a lectoribus et a format̃ bac calarijs sacre theologie anva leat vulneratis vl submergẽ dis h̃ sacramentũ. Ptz enim q; nõ. dico eni ꝓbabiliter q; si q̃s est vulneratus et ex vulne ribus inflictis incidit infirmi.

tatẽ longã ex qua despat ꝺ vita sua: puto ꝙ ei sit ꝺandũ. sz alꝫs recẽter vulnerato iã decedenti nõ est ꝺandũ. Silr suspẽdendo vl submergẽdo non est ꝺandũ. qr illi nõ ꝺicunt infirmi. nec moꝛiunt ex defectu nature sz ex euẽtu foꝛtũe: ꝑm Petrũ. Itẽ nõ ꝺebet ꝺari pueris: furiosis et amẽtibꝫ q̃ prius nõ petierũt bꝫ sacramentũ Si quis tamẽ senio deficerz subito ĩ articulo moꝛtis ꝓt ei ꝺari bꝫ sacrm. Sz tñ aꝺultis vsũ rõis hñtibꝫ nõ ꝺat nisi petãt spẽalr. sed tñ q̃ ĩ vita sua habuit bonũ ꝓpositũ oĩa sacramẽta suscipiendi sibi necessaria vl vtilia: etiam si amitteret loquelã vngat ĩ noĩe chꝛisti. Non ꝺebz etiã q̃s inungi sepius in ea ꝺẽ infirmitate nisi eaꝺem ĩfirmitas vltra ãnuz ꝓtrahatur. ita ꝙ vno anno in ea ꝺẽ infirmitate null⁹ bis inungatur. ne sacramẽtuz istuꝺ vilescat Iterat tñ bꝫ sacrm in ꝺiuersis ĩfirmitatibꝫ. vl in eaꝺem recidiua. qr nõ habz effectũ ꝓpetuũ. eo ꝙ sanitas coꝛpis et mentis q̃ sunt eius effectus reiterari possunt z amitti z recupari. Debet autẽ fieri vnctio sup oꝛganis q̃nq̃ sensuũ. q̃ sũt q̃si ꝓme radices peccãꝺi. Uñ oculi vngũt ꝓpter visum quo peccam⁹. Aures ꝓpter auꝺitũ Nares ꝓpt odoratũ. Labia ꝓpt gustũ. Manꝰ ꝓpter tactũ. Pedes ꝯo ꝓpter vim motiuã: quod nõ ẽ ꝺe necessitate. Coꝛ autẽ ñ vngatur. quia est prꝛincipiũ ĩmeꝺiatum vite: z remotũ actõis. nec genitalia ꝓpter immũꝺiciam z reuerentiã sacramẽti. nc lingua ꝓpter abominatõnez. Itez ꝑm Tho. mutilati inungi ꝺebent quanto ꝓpinquius possunt circa partes q̃ inungi ꝺebuerant. qr q̃ꝫuis nõ habent mẽbꝛa: tñ habent potẽtias q̃ illis mẽbꝛis ꝺebẽt. saltẽ in raꝺice. z iõ interi⁹ peccare pñt ꝓ ea q̃ aꝺ eos ꝓtinẽt. Et effect⁹ extreme vnctõnis ꝑm Tho. ẽ q̃ꝺã sanatio spũalis q̃ ꝺat ꝫ q̃nꝺam ꝺebilitatẽ vel infirmitatẽ que in nobis rẽlinquit ex peccato actuali vl oꝛiginali. cõtra quã ꝺebilitatem hõ roboꝛat ꝓ hoc sacramẽtũ Et q̃ hoc robur seu foꝛtituꝺo gr̃am facit: secũ nõ ꝯpatit peccatũ. ideo ex cõseq̃nti si inuenit pctm̃ aliq̃ veniale vel moꝛtale oblitũ q̃ꝺ culpã tollit. ꝺũmoꝺo ñ ponatur obex ex parte recipientis. Secunꝺarius autem effectus ei⁹ est

corpalis sanitas Sz di. q̄ re nō semp hō infirm⁹ vnctus surgit de infirmitate sz sepius morit. Rñdeo q̄ cū in isto sacramēto sanitas est effect⁹ secūdari⁹. z ideo nō dat nisi ꝑm q̄ expedit ad sanitatē spūalē. quia tūc semp eaz inducit dū modo nō sit impedimētū ex parte recipientis. Uñ ptz q̄ vnctus in extremis si nō surgit ab infirmitate illa ꝑ illam vnctionē signuz est q̄ sanitas corpalis ē sibi nociua. et vult de⁹ potius eū sic habere infirmū q̄ sanū. vl̄ signū ē q̄ infirmus nō bene dispositꝰ ē ī cō sciētia. ita q̄ adhuc aliq̄d habet qđ impedit ne sanitaſ corporal̄ sibi restituat. als raro fallit. In hoc sacrō vnctio exterior est sacramentuz. sed res sacramenti est sanitas corpis z aīe. res autē z sacramentū ē vnctio spūalis interior. i. mētis iocūditas vl̄ solaciū. Potest autē hoc sacramētū sacerdos conferre cū vno clerico q̄ sibi rñdeat ad oratōnes et ad psalmos qui ibi dicunt. Si tamen caret clerico ꝑt sol⁹ expedire totū. in wilhelmuz z Hostien. Si autē vngit sacerdos nō est opus clerico q̄ rñdeat ad psalmos z ad orationes. sed ipemet rñdeat solus dicens cū dr in letania. sācta maria. ora ꝑ me. sancte petre ora ꝑ me ⁊c̄. Similiter cū dicit. a morte ꝑpetua. rñdeat. libera nos dñe. Nec vngātur sacerdoti manus in palmis īteriorib⁹. quia ibi vncte sūt per ep̄m in ordinibus: sed exterius vngantur in supficie. De hoc tamē nō ē magna vis qualitercunq̄ faciat. sz tamē illud securius ē et tuti⁹ Pratica hui⁹ sacramēti est facilis Nam p̄mittit sacerdos p̄mo veniens ī domū infirmi septē psalmos penitētionales cū letania. Demū querat ab infirmo si postulat sacram vnctionem. Tercio dicit oratōes positas ī libello ad hoc ꝯgruas Quarto vngit eum forma supradicta. Quinto tergit cum stupa canapi vel lini loca vncta et proīcit in ignem. Sexto lauat manus sale et aqua et similiter proīcit ad ignem Septio alligat loca illa mūdo panniculo vsq̄ ad terciaz diē. que tercia die ꝯburentur Octauo relinquit signū passionis christi in cuius virtute istud sacramentū sicut et alia habent virtutē sanatiuā anime et corporis.

Ordinis

De sacramento ordinis

Egale sa

r cerdotiū. gens sctā ppl'us acquisitōis. .i. Petri.ij. Et si christ⁹ descē dens de celo ad terras hūanū genus nō solū a ſuitute diaı bolica redemit.et libertati ac dignitati restituit.iuxta illō. Non sumus enī filij ancille: sz libere.q̄ libertate liberauit nos christ⁹.ad Gal'.iiij.ꝛ Jo hānis.viij. Si filiꝰ vos libe rauerit vere liberi eritis. mul to tñ meliori modo statuz sa/ cerdotalē ī illa libertate extu/ lit ꝛ dignificauit.ita vt ñ solū ipi sacerdotes sint liberi nō cōmuni vt ceteri homines in ꝯmunione vniꝰ fidei ꝛ ptici/ patiōe sacramentoꝝ:sed etiaz q̄ sint q̄si duces p̄sides et re/ ges:dispensatores ꝛ rectores diuinoꝝ misterioꝝ.vñ dicūt sacerdotes q̄si sacri duces vl' sacra dātes:vel sacra sacrificā tes seu ꝯsecrātes.qđ vtiq̄ ma xim̄ est ꝛ excedens cōmunē statū fideliū.vnde merito Pe trus nesciens eos cōpare ali/ is q̄ excellētissimis p̄sonis in ꝯgregatōne fideliū: scz regib⁹ dicit. Regale sacerdotiuz. Ne ergo sacerdotes putarent esse tm̄ nobiliores vt reges.addi tur.gens sctā.s.spēaliter scti ficata dño iesu christo. ꝛ ne le uis reputatiōis in sanctitate estimarent vt ceteri.subiūxit. populus acq̄sitionis. i. speci aliter acq̄situs et deo appro/ priatus. Non enī sacerdotes solū sunt popul⁹ dei et oues pascue ei⁹ iure creatōnis vt oēs hoīes.nec redēptōnis so lū vt oēs christiani.sz iure spe cialissimo ꝛ peculiari q̄ voca/ uit eos vt virtutes ei⁹ nūciēt vt dicit.i. Pe.ij. Quib⁹ nō su pra hoīes solū sz sup seip̄z qđ ām modo dedit ptātē.dādo vi/ delicz eis ptātē ꝯsecrādi ꝛ ꝯfi ciēdi corp⁹ suū et sanguinez. vt ꝛ Matth.xxvi. Circa igit' sacm̄ ordis sacerdotalis videdū ē p̄mo de substātiali/ bus.scdo ꝺ accidētalib⁹. tcio decaut' Quātū ad p̄muz sciēdū q̄ ordo sic diffinit' per magistꝝ sniaꝝ.li.iiij.dist. xxi iij. Est signaculū qđdam ec clesie q̄ spūalis prās tradit ordiato. Jta etiā diffinit Hu go ꝺ scrō vic. Ordo aūt sa cerdotal' m doctorē sic diffi nit' i specie. Ordo ē institutio in gdu eccl'ie simpl'r p̄eminen te.disponēs h̄ntē ad ꝯficiēdū eucharistie sacramentū, facta:

ab epo p certa ꝟba cū intētōe debita ꝓferēte. Et ī ipa ordiatōe qdā ē sacrm tm. vt ptās q tradit. qdā res tm. vt gra q ꝓfert. qdā res et sacrm: vt caracter q imꝑmit ī singulis ordīb: vt statī patebit. Sūt autē sex de substantia hui⁹ sacrāmēti. Primū est ptās ordinantis. quia oꝓtz vt sit epus. Scdm est materia. s. vnctio ī sacerdotib⁹. z tact⁹ illoꝝ q sūt tāgenda. Terciū ē forma verboꝝ. Quartū ē sexus virilis. qz fcīa ordīari ñ ꝑt. nec rcipit caracterē ordīs si milles ies ordinaret. Cui⁹ rō ē ꝑm Tho. qz cū ī sacerdotio ꝺbeat significari eminētia gdus: z fcīa tenet statū subiectōis. iō nō est apta ad suscipiendū ꝫ sacrm. Quītū ē intētio debita vt epi scop⁹ intēdat ꝓferre z cleric⁹ suscipe. Sextū ē q ordinād⁹ sit ꝑus baptizat⁹. alꝫ ñ suscipet ꝫ sacrm. qz fundamētum oīm sacrōꝝ et ianua ē baptis/mus. Ubi aūt fundamentuz deest nihil desup edificari ꝑt. de ꝑsbitero ñ baptisato. c. miserāte. z. c. veniens. Caracter aūt confirmatiōis nō ꝑexigit de necessitate sed de congruo

Ulteri⁹ est sciēduz q septē sunt ordīes. Prim⁹ ē ostiarius. cui⁹ ē custodire locū ꝓfectōis sacramētoꝝ ab immundis. s. infidelib⁹ et excōicatis. Scds ē lectoratus. cui⁹ ē legere ꝓphetias: ad īstruēdū illos q volūt credere Et iō ꝑm Tho. ꝓphetie q̄si ꝑma rudimenta eis legenda ꝓmittunt. Terci⁹ est exorcistaꝝ. quorū est artare demones p adiurationē ne dominent ī coꝝpe nō dum baptizato. Quartus est accolitoꝝ. qui ē ꝑsentare materiā. vrceolū cū aq z vino et lumen accēdere. Alii ꝟo enumerant adhuc alios duos ordines. s. psalmistaꝝ et cātoꝝ. q tñ ꝑm Tho. in. iii. di. xxiii q. iii. ar. ii. nō sunt ordīes. nec sunt illa nomīa ordinū sed officioꝝ. tamē inter ordīes large acceptos ꝓputant. Et isti vocant minores ordines qs ꝓnt abbates bñdicti ꝓferre ī clusiue vsq ad lectoratum. vt lxix. di. qm̄ videm⁹. vbi glo. dicit q possunt facere psalmistā ostiariū et lectorē: et hoc licet abbati in suo monasterio Exorcistaz vero aut accolitū facere nō licet. qz isti duo ꝑ solū episcopū fiūt. vt dicit ibidem in. c. non oꝓtz. Hec fuit sīa Hugonis z Laurentii. qs sequit Archi. ibidē. Idez

tenēt Raymūd⁹ ⁊ Goffred⁹ i sentētijs eoꝝ. de epo q̄ renūci auit epatui. Et p̄t abbas tali ter ordiare supradictos: non solū in q̄ttuor tpib⁹: sed etiaz diebꝫ dñicis: sz tm̄ i suo mōa sterio: alꝫs alteri faceret p̄iudi ciū. Jstā aūt habet ptātez ab bas nō solū ex ordīe sz ex ptā te bñdictōis. vñ licz abbas n ꝓsecratus manū imponere ñ p̄t ordinato. vt in. c. qm̄ vide/ mus. et. c. nō oportet. ⁊. c. cuz contingat. de eta. et qua. or. ta men manū benedictōis p̄t im ponere. de supplēda negligen tia p̄latorū. c. i. scz recipiendo ꝓfessos. ⁊ sic nō potest ordinē ꝓferre nisi sit benedict⁹. De h̄ iam determinatū est de ꝓuile gijs. c. abbates. li. vi. et de col latōnibus ibidē. īmo psalmi/ stam et cantorē potest ordīa/ re simplex sacerdos. vt. xxiij. di. vbi dicit. Psalmista ⁊ can tor p̄ñt absq̄ scientia epi sola iussiōe p̄sbiteri officiū suscipe cantādi. dicēte sibi p̄sbitero. vide vt qđ ore cantes corde credas. ⁊ quod corde credis opibus approbes. Laurēti⁹ etiā. xciij. di. nō licz. exponit h̄ c. cum dicit in eo officiū cātā disuscipe. i. suscepti officij ex ecutionē. Quod etiā probat Hosti. in summa de ordīatis ab epo q̄ renūciauit epatui cir ca ꝓncipiū. Raymūdus vero in sūma eodez titulo notauit hoc intelligēdū de sacerdoti/ bus curā hñtib⁹: q̄ soli h̄ p̄ñt. videt tñ q̄ cū nec alios ordi nes posset q̄s exeq̄ sine licen/ tia ei⁹. ita nec aliq̄d specialita tis in psalmista hic introdu/ catur. Sz Jnno. Bernar. et Petrus de sampzana dicūt h̄ posse quēlibet sacerdotē. Et hāc vltimā sentētiā approbat Archi. in p̄dicto c. psalmista. Utr̄ aūt infigat caracter aīe p hmōi ordinē dicit ibidez ar chidyaconus q̄ nemo scit. et ideo ꝓcutiēs talē nō incidit ca nonē. Quia vt dicit Uincēti us. hic ordo nō est de princi/ palib⁹. nec ōr ordo p̄p̄e sz lar ge. ⁊ istam sentētiā tenēt theo logi: q̄ dicūt psalmistatū can/ toriatū ⁊ epatū nō ee ordīes. Credit tñ archidyacon⁹ vbi supza q̄ ꝓcutiens psalmistaz incidit canonē. nec sup eū secu lare iudiciuz p̄t habere pote/ statē. ⁊ dicit q̄ si obmittat or do iste ⁊ conferat lectoratus ⁊ accolitatus nō en repetēd⁹. Hostiē. tamē in. c. contingit. de etate et q̄litate ordi. dicit q̄ sit repetendus. Hec de istis.

Deinde sequũt sacri ordines qui dicunt maiores. Primus ẽ subdyaconat⁹. ad quẽ ꝑtinet oblatões recipe ab offerentib⁹ ꝛ eas dyacono offerre. itẽ legere epłaz ꝛc. Scõs ẽ dyaconatus. ad quẽ ꝑtinz hostias ordinare ī altari. similit legere euãgeliũ. Terci⁹ ẽ ꝑsbiteratus. ad quẽ ꝑtinet ꝯsecrare corpus christi ꝛ sanguinẽ. ꝛ hic est actus principał. ali⁹ aũt ꝯseqns. ſ. soluere ꝛ ligare. ꝑ quẽ actũ ꝑpał corp⁹ christi mystićũ. ſ. fideles christiãi vt sint apti ad corp⁹ christi vez. De ẽpatu autẽ an sit ordo est diuersitas inter theologos ꝛ iuristaſ. Nam theologi dicũt cum ñ esse ordinẽ. Juriste vo ꝯmuniter tenent ꝙ sit ordo. ꝺ quo Joh. an. in nouella sixti notat pulcre circa phenium. Et hoc idez tenet doctor subtilis in. iiij. sentẽtiaz. di. xxiiij ar. ij. In ꝙlibet autẽ ordie caracter imprimit. cum eis per episcopuz porrigit liber cum forma ẏboz. accolito cũ dak candelabz. subdyacono cum dak calix vacu⁹ cũ alijs vasis ꝙz vsus ẽ in ꝯfectõe eucharistie Dyacono ꝛ presbitero qñ eps ponit manũ capiti. ꝛ hꝫ ꝓpositio ꝯfert gr̃e plẽitudinẽ. Tho. tm̃ dic̃ di. xxiiij. q. v. ar. ij. ꝙ subdyacono imꝑmit caracter in datõe calicis tm̃. cuius actus ꝑncipalis est circa vasa tm̃ et ñ circa ꝓtẽta vasis. Uñ nõ ꝑt tãgere corpus christi sine necessitate mag̃. Sed actus dyaconi nec ẽ sup vasa tm̃ nec sup ꝓtẽta ī vasis. qz il le ẽ act⁹ sacerdotis. sz ẽ sup corpus ꝓtẽtũ ī vase tm̃. Uñ ei⁹ ẽ dispẽsare corp⁹ xꝑi ī patena. ꝛ sãguinẽ ī calice. iõ ptãs ei⁹ ad actũ ñ potuit exꝑmi ꝑ dationẽ vasis tm̃: nec marie tm̃. sz exꝑmit ꝑ actũ in ꝫ ꝙ dak sibi liber euangelioz. ꝛ in hac datione imꝑmit caracter ſm Tho. vbi sup̃ dicens. ꝙ cõtactus iste instrumẽtoz taliũ ẽ de essentia sacr̃i. qz ꝺz. accipe hoc aut illud. Impositio autẽ manus non est de necessitate et substantia hui⁹ sacr̃i. vt de sacramẽtis iterãdis. c. vl. Et licet isti caracteres in essẽtia distinguant: tm̃ in fine vniunt. quia ad vltimũ caracterẽ ꝑsbiterat⁹. ſm Pe. ī. iiij. di. xxiiij. q. ij. ar. i. et Joh. parisi ent. nõ est credẽdũ ꝙ caracter vnius ordinis ꝑsupponat caracterẽ alteri⁹ ordinis. Nã vt dicit Tho. vbi sup̃. in ꝑmitiua ecclesia aliqui ordinabant

ad ꝑsbiteros.qui tñ ꝑus inferiores ordines nõ acceperũt: z tñ poterãt q̃ inferiores. sed hodie statuit eccl'ia vt non ingerat se q̃s ad maiores q̃ ꝑus in minoribꝫ officiꝭ se ñ hũili auit .ideo hoc est de ꝯgruitate z nõ ꝺ necessitate. Et nota ꝟm Tho.i.iiij.di.xxiiij. q. ij.ar.ij.q ep̃us ꝑmo ꝑpat ordinãdos ꝑ tria. scz ꝑ bñdictionẽ ꝑ quã diuinis officiꝭ mãcipant.ꝑ manus impositõnẽ: ꝑ quam dat plenitudo ꝯtie:ꝑ quaz ad magna sunt idonei. z solis ꝺyaconis et ꝑsbiteris fit manus impositio.tercio ꝑ vnctõnem ad aliquod sacramentũ tangendũ: quod fit solis sacerdotibꝰ qui proprijs manibus tangunt corpꝰ christi. Unde etiã calix et patena vnguntur.

De accidẽtibus huius sacramenti.

Et autez sciendũ q̃ illa dicuntur accidẽtalia sacrifi q̃ requirunt de ꝯgruitate z non de necessitate sacramẽti. Congruũ est ergo ꝑmũ vt nõ ordinet q̃s ad sacros ordines nisi habeat etatẽ legitimã. Etas aũt ꝑ subdyacono est.xx.annorũ.ꝑ ꝑsbytero. xxv.z ponitur in clementina. de etate et q̃litate ꝑficiendoꝝ .c. generalem. Et vt notat Joh.an.i.c. et tui.de ꝑbendis.li.vi .i glo. iiij.nõ est opus seruare interstitia longa temporũ in ordinibus suscipiẽdis sicut ꝑi?. vnde habens etatẽ legitimaz laicus i carnisꝑuio ꝑt cantare missam i sacerdotio ꝯstitutus in festo pasce. Si tñ q̃s i minori etate recipit ħ sacrãm tũ:tenet. sz peccat z debz suspendi ab executõne ipi? .z ordinator a collatõne ordinũ. z cũ ħ ꝑt ꝯpelli vt sibi ꝓuideat de aliq̃ bñficio .de tempo.or. c. vel nõ est. Hoc enim q̃ q̃s impfectis annis discretõis rẽcipiat sacramentũ ordinis. licet ꝟm Thomã sit ꝓpter honestatẽ sacramenti institutũ. ita vt iam sit ex necessitate ꝑcepti: non tamẽ est ex necessitate sacramẽti. Unde si ordo sacer conferẽt puero carẽti vsu ratõnis:tenet quantũ ex vi sacramenti. Dicit tñ Tho.q i illis sacramẽtis vbi actꝰ suscipientis requirit:ibi vsus rationis ẽ de necessitate sacramẽti.sicut in penitẽtia et matrimonio.Sed in quibus actꝰ suscipientis non requiritur:

vsus etiã rõis nõ est de necessitate sacramẽti sicut ẽ in ordine sacro. vbi solũ spũal' ptãs dat'. z ideo vsus rõnis nõ requritur Sciendũ q̃ licz laicꝰ ignarus nihil sciẽs de lr̃a ordinem posset sacrum suscipe q̃ntũ est ex vi sacramẽti. peccat tamẽ q̃uiter ep̃us ꝓferens tali ordinẽ sacrũ. Nam dicit Tho. q̃ tenet ordinandꝰ scire quod ptinet ad eius officiuz ꝑm magꝫ et minꝰ. vñ sacerdos religiosus ex q̃ recipit ptãtez tm̃ sup̃ corpus christi verus ꝓsecrãdi. ideo sufficit q̃ soluz sciat illa que requirũt ad consecrationẽ corpis christi. Curatus aũt vt plebanꝰ tenetur plus scire. qz pmouet sup̃ corpus christi mysticũ: qđ est ecclesia. Uñ debz scire ea q̃ spectãt ad ppl'm. Ad ep̃m ꝥo ptinet scire etiã difficiles q̃stiones sacre scꝓture. Qđ g̃ dr q̃ de subᷓa sacri ordis sũt eloq̃a diuña. vt dr. xxxviij. di. Dẽs psallẽtes. exponẽdũ ẽ non de subᷓa ordis sz de subᷓa executionis. qz scz tal' exeq̃ nõ pt sacrũ ordiꝑ̃ nisi sciat illud qđ ad illũ ordinez spectat exeq̃ndũ. Jtẽ licz sex tpa ãni sũt deputata ad ꝓferẽdũ ordies: tñ b̃ nõ ẽ de subᷓa ꝑm Ray. et hoc exp̃sum est de tẽpo. dr. Sane. Congruũ tñ valde ẽ vt nõ alꝫs nisi p̃dictis sex tpibus ꝓferant'. s. q̃ttuor temporibus singulis. sabbato sitiẽtes: z sabbato pasce. vt dicit' dist. lxxv. c. vlti. Potest tamẽ ep̃us ꝓferre minores ordines diebus dñicis: sed nõ mult'. ne videat' generalẽ ordiatõez facere. vt de tempo. dr. de eo. Ideo autez sabbato ꝓferunt' sacri ordines. quia sabbatũ significat requiẽ. per qđ significat' q̃ qui ordinat' ad sacros ordines irreuocabiliter transit de labore in requiez. puta de labore seculariũ negociorum ad requiẽ: ad vacandum spiritualibꝫ. vt dicit'. lxxxviij dist. fornicari. Possunt etiaz ꝓferri ordines sacri in die dominico mane. ita tamẽ q̃ ordinandus z ordinator continuẽt ieiuniũ p̃cedentis sabbati. qz tũc mane dñice diei trahitur ad sabbatuz ꝑpter cõtinuationẽ ieiunij. sed b̃ non faciat ep̃s sine necessitate. vt si forte infirmaret' sabbato põt differre in crastinũ. Et intelli ge de vno z eodem ordine nõ de diuersis. Nam nullꝰ debz suscipe duos ordines. vel minorem z vnum sacrũ in eisdẽ

ḡttuor tpibus. Pena aũt or/dinatorũ extra dicta tpa ẽ sus/pẽsio ab executiõe illi⁹ ordis quẽ suscepit. vt de tẽpo .or.c. ꝯ. Potest tñ cũ eis dispensari vt mĩstrẽt imposita eis peni/tẽtia. vt in.c. Consultatõi. ibi dem. Ordinator vo debz pri uari autoritate ordinandi. vt ibidem patet.

Decautel hic obseruãdis

T primo

c caueat epus ne ordi net alienũ clericũ vl laicũ. vt de tẽpo. ordi. cũ nul/lus. li. vi. Quod si fecerit per annũ a collatõne ordinũ ẽ sus pendendus. Et interim cleri ci sui absq; licentia sua a vici nis epis possunt ordinari. vt patet de tẽpo. ordi. li. vi. Cle rici vero qui sine ppr̃ epi li/centia ordinant ab executiõe ordinũ suspendant. tñ epus ꝑt cum eis dispensare. ix. q. ꝯ. lugdunen. de tempo. ordi. ꝙ translationẽ. Secundo caue at epus ne ordinet aliquẽ ad sacros ordies sine titulo. alꝫ solus ei puidere tenebitur de bñficio. Tercio caueat ne or/dinet p symoniã. vt de symo nia. p totũ. nec solus epꝰ sed etiam notarius nõ debz for/matas vẽdere. de symonia. c. .i. Quarto caueat ordinãdus ne recipiat ordinẽ aliquez ab episcopo quem scit symonia/ce in ordine susceptũ: siue sit occultũ siue manifestũ. qr nõ recipit executionẽ: ꝛ indiget dispẽsatione. i. q. i. si q̃ a symo niacis. Dicit tamẽ Tho. ꝯ. ꝯ. q. viij. ꝙ si essz symoniac⁹ alia ex causa posset ab eo recipe or dines dũmodo sit occultũ. qr talis epus nõ est suspẽsus ad alios sed ad se tm̃. Quinto caueat ordinãdus ne tẽpore ordinatõis sit ĩ peccato mor/tali. nam mortaliter peccarz. dist. xl. multi. Et idem sctũs Tho. in. iiij. di. xxiiij. Nec ta lis potest vti ordine sic suisce/pto ꝫm ipz. qr facit ꝰ ꝓceptũ illud Deut. xvi. Juste qđ iu stũ est exequaris. Unde talis quotiẽs talẽ actũ exercet sem ꝑ peccat mortaliter. Dicit tñ Tho. ibidẽ. ꝙ subdit⁹ hmõi ordinati in pctõ mortali tene tur ab eo recipe sacramentuz si est occultũ. et hoc q̃diu to leratur ab ecclesia Tñ dic idẽ Nõ est tutũ talẽ ad aliquem actũ sui ordinis exequenduz inducere durante ꝫscientia ꝙ iste sit in pctõ mortali. quã tñ ꝺponere possz, qr̃ instãti bõ

posset a diuīa gr̄a emendari. Sexto caueat cleric⁹ ne ordi net sine examīe. alˢ dicit fur/ tiue ordinatus: ꝺm Hosti. vt lxiiij. di. extra ꝓscientiā. nec ꝓ sunt ei formatorie. si tñ est di gnus ꝛ notus nihil obest. qꝛ tales nō sunt examinādi. Ar/ chi. xxiiij. di. c. null⁹. Sz si ē indign⁹ deponi debz. de cor/ pore viciatis. exposuisti. Si etiā sit ignot⁹ q̄uis dign⁹ de poni debz. xxiiij. di. c. vlti. et mˢto forti⁹ si ē indign⁹. l. dis. ex penitētiꝫ. Debz etiā ꝓfite ri publice ep̄o suo crimīa seu notoria impedimēta iurꝭ vel facti. vt ibidē ꝺr. Si aūt sub ticet talia: etiā post penitētiaz impediūt execūtōnē. Nec eti am suscipiat aliquē ordinem superiorē obmisso inferiori. qꝛ ℔ ē ꝓ saltū ꝓmoueri. Et talis ꝺz deponi si ℔ faceret ex mali cia. sec⁹ si ex ignātia vˢ negli/ gētia. dist. xlviij. sic̄ olim. Ex dispensatōe tñ epi ad obmis/ sum ordinē ꝑt ꝓmoueri. sz in suscepto p⁹ ñ mīstrabit. Daꝛ aūt gr̄a ḡtūm facies in ℔ sacro. q̄ necessaria ē ñ solū ad digne suscipiēdū sacr̄m. sz etiā ad di gne mīstrādū ꝺm Tho. et Pe trū in. iiij. ꝺi. xxiiij.

De sacramēto mr̄imonij

Propter

p fornicatiōem ha/ beat q̄sq̄ vxorez suā. i. ad Thori. vij. et. xxxij. q. ij. ca. bis ita. Licz mr̄imo/ niū in statu innocētie sit insti tutū in officiū nature. ℔ est in ꝓpagatōez et multiplicatōez plis ad dei cultū. qꝛ tñ natu/ ra lapsa viciata est ex origīali peccato. adeo vt falcē ꝓpam i messem nō vereaꝛ mittere alie nam. q̄rens indifferēter quā/ cūq̄ feminā cū qua fornicati onis expleat peccatū. Jō ma gnus doctor gentiū p̄dicator ꝛ rector ꝓuidens de remedio: ꝺicit vt ꝓpter fornicatiōz eui tandā vnusq̄sq̄ habeat vxo/ rem suā. ꝙ qꝺ damnat pctm̄ fornicatōis ꝛ cōmendat statū matrimonij cōiugalis. Jn q̄ bus ꝟbis primo apl's suadet vitare fornicatōnē. ibi. ꝓpter fornicationē. secundo consu lit remedij adhibitiōez. quia habeat vxorem suā. Per pri mū damnaꝛ errorꝭ illorum qui ꝺicunt simplicē fornicatōem non esse peccatū. allegātes sā ctos patres. scz Abraam Ja/ cob Dauid et alios qui habe bant concubinas. nec tamē il la fornicatio imputata est ad

peccatū. Quibus respondet ꝑm Thomā in. iiij. sentētiaꝝ dist. xxxiij. q. iiij. quia quelibet fornicatio extra mrīmonium que tollit debitā ordinationē parētis ad plem. quā natura ex cōcubitu intendit est peccatū. ideo ꝑm ipm sine dubio simplex fornicatio est peccatū mortale. etiā si lex scꝑta nō esset: quod est multū notabile. Ubicūqꝫ autē legim⁹ aliquos patres habuisse ꝯcubinas illud fuit ꝑ speciali dispēsatōe spūssancti: ꝛ ad designādum aliq̄d. Hoc enim q̄ filij Iacob ex liberis et ancillis fuerūt heredes designat q̄ christo in baptismo nascunt filij ꝛ heredes per bonos et malos ministros. Sic etiā alia oīa in predictis patribus ad mysteriū pertinēt. vt habet lati⁹ xxxij. q. iij. c. i. ij. ꝛ. iij. De quo cui placet sufficiēter informari videat notata mea sup. vi. precepto. scz Nō mechaberis. Per secundū dānat bigamia cum dicit. habeat vxorē suā. ꝛ sic vnam tm̄: non plures simul. Unde saluator repetens illud Genes. ij. Erunt duo in carne vna Matth. xix. dicit. Itaqꝫ iam non sunt duo sed vna caro.

De spōsalibus hic primo agitur.

Circa istū sacrm̄ ꝑmo videdū ē de substātialib⁹. scdo de accidentalib⁹. tercio ō cautelis Quātū ad ꝑmū sciēdū q̄ q̄dā sūt accidētalia mrīmonij. s. sponsalia. ꝛ iō de ipis ꝑmo videndū ē. scdo q̄d sit matrimoniū. tercio q̄ req̄runtur ad matrimoniū. quarto q̄ impediunt ipm. Quātū ad primū sponsalia ꝑm Frācisc̄ ō sarabellis sup rubrica de spōsalib⁹ sic diffiniuntur. sunt futuraꝝ nuptiaꝝ seu mrīmonij ꝑmissio. Et diffinitō illa trahitur ex canone. xxx. q. v. nostrates. Dicūt a spōdeo des. qz vt dicit Caspar de caldarijs. q̄ olim sponsus ꝛ spōsa mittebant cautōnes q̄b⁹ spōdebant se in iura matrimonij ꝯsentire. ꝛ fideiussores dabāt q̄bus id se obseruaturos obligabant. Oñqꝫ etiā spōsalia dicūt matrimoniū. sed tūc debent intelligi si sunt sponsalia de p̄senti. Et fiūt sponsalia q̄ttuor modis. Primo nuda ꝑmissiōe. vt cū dicit. promitto te ducere in vxorē. Secundo datis arris spōsalicijs. vt

pecunie vl alterius rei. Ter/cio anuli subarratõne. Quar to interueniẽte iuramẽto. vt cũ alter alteri iurat dicẽs. Ju ro q te in vxorẽ ducere volo. Quomodocũq; g̃ q̃s istoꝝ q̃t tuor modoꝝ ꝓmittit ducere aliquã ꝛ postea nõ curat: pec cat mortalit nisi legitimũ im pedimentũ iterueniat. Sci endũ tñ q si spõsi sibi ꝯnuicez displicent et dissentiũt si spõ salia nõ fuerint iurata pñt se mutuo absoluere. vñ notant doctores in. c. ꝓterea. de spõ/salibus. vbi inter ceteros Ja cobus de alberga notat q qñ eccl̃ia videt q sponsi sibi ꝯnui cem displicẽt debz dissil̃are. i. nõ debz cogere spõsum ꝛ spõ sam ad pficiendũ mr̃imoniũ ppter malũ qd̃ posset inde p uenire. s. vxoricidiũ vl mutua adulteria ꝓtrabẽtiũ. Et hoc placet Laspar. Si autẽ tm alter dissentit: dicit goffred9 q exquo alter dissentit: dissen tiens p̃cise compell̃t donec i eodem statu ꝑmanet. sed si cũ alio cõtraxerit p verba de p̃sẽ ti cessabit coactio. Idez vult Innocenti9 ti. de sponsalib. Ẽn autẽ sponsalia iurata pñt mutuo partiũ dissensu dissol uil̃icz antiqui doctores dubi tant de hoc. moderni vero ex pedierũt istũ casuz. Uñ Uin centi9 in ca. ꝓterea. de spõsali bus. ponit distinguẽdo an iu ramentũ dirigat̃ in deũ an in hoiem. Prio casu nullus põt absoluere nisi de9. Scdo ca/su hõ cui iurat̃ põt absoluere Tũc aũt dirigit̃ in deum ꝟm Jo. an. qñ is q iurat magz in tẽdit placere deo q̃ homib9. siue sit in faciendo aliq̃d meri toriũ: siue in abstinẽdo ab ali quo illicito. Exempluz ꝑmi. iurauí abbati intrare mona/steriũ. ꝟ enĩ tm̃ deũ ꝯcernit: ñ abbatem. vnde abbas nõ põt me absoluere a iuram̃to. Si militer iurauí nõ occidere ho minẽ ꝛc̃. Ad hoiez aũt tũc di rigitur. si iurauí tibi scribere libz. ab hoc enĩ tu potes me absoluere. qz te solũ ꝯcernit ꝟ opus. Licet enĩ omne iuram̃ tũ cõcernat deũ ꝑncipaliter: qz p religionẽ ꝓmittit̃. tamẽ qz ꝯcernit cõmodũ ei9 cui iu ratur põt ab eo dimitti. de iure iurãdo. c. i. Idẽ etiã tenz Las par dicens. q sponsalia etiaz iurata mutuo dissensu tollun tur: quia sublata obligatione sublatuz est iuramentũ. sicut dicit̃ ꝺ statuto ꝛ iurato. et no tat̃ de p̃bẽdis. dilecto. Facit

ꝺ ꝫ regula. qꝫ fauore.li. vi. Et notat.xxxi.q.iij.c.i.ī glo. penultima.vbi dicit ꝙ parē/tes sicut possunt frāgere spō/salia filiorū.sic et iuramēta re mittere Cōcludo ergo dico ſm Frāciscū de sarabell' ꝙ si aliqs iurat spōse eius intuitu ꝑt spōsa ſpm absoluere. secus si intuitu dei seu ob pietatem vt cū spōsus esset diues ꝛ spō sa pauprima. Tamē dic Frā ciscus ꝙ etiā in ꝫ casu ꝑt euz sponsa absoluere .qz licz iura uit intuitu dei .tñ exq̄ ꝓmo/dū ꝓcernit sponsam. ipa ꝑt re mittere ꝓdicta. ꝛ sic generalit obseruat.nam eccl'ia se ñ ītro mittit de spōsalibꝫ de futuro. nec ad instantiā alteri⁹ partis Ambobꝫ ergo dissentiētibus etiā si iurassent mutuo se ꝑñt absoluere. Et nota ꝙ etas seu tps ꝓtrahendi sponsalia vtrobiqꝫ est septenniuz. vnde sponsatio que fit in quinqꝫ vl' sex annis nulla ē. vt de despō satōe impubeꝝ. litteras. Haz ex talibꝫ sponsalibꝫ inducitur publice honestatis iusticia. Est aūt publica honestas ſm Franciscum in.c.inuenis.de sponsalibꝫ:impedimentū qꝺ nec ex consanguinitate nec ex affinitate ꝓcedit: sed ex q̄daz honestate que ī matrimonijs considerāda est. vt ille q̄ pri⁹ contraxit sponsalia cuz aliq̄. ipa mortua non ducat aliq̄m consanguineā ipius infra q̄r/tum gradum. vt in ca.ad au/dientiā. vt de sponsalibꝫ. ca.i. li.vi. Ratio autē hui⁹ ꝓstitu tionis est quia experientia do/cuit graues rixas ꝛ inimicicī as inter cōsanguineos oriri quādo vni desponsatā aliqs de consanguinitate spōsi pro curat habere. Silr qñ qs cō sanguineā sponse sue ipa mor tua cum qua nōduz ꝓfecerat matrimoniū vult ducere nō est honestū. cum ꝙ hoc quasi duo consanguinei vident vnī mlieri copulari. qꝺ honestas phibet. Ueruntamē ius cō/mune est ꝙ si quis desponsat puellam ante septē annos. si ī terim ipe morit potest eā fra/ter suus ducere. Silr si more reť illa puella añ septimū an/num vir duceret ei⁹ sororem aut matrē Et hoc totū habes de despōsatōe impubeꝝ. lras Sunt autē ócto casus in qbꝫ soluunť spōsalia. Primus si alter sponsoꝝ post despōsatō nem transeat ad religionē. qꝺ etiā potest facere ꝓtracto ma trimonio añ copulā carnalē.

tunc enim mulier potest alteri nubere q̃si post mortẽ viri. qr̃ religio ẽ q̃dã mors .ꝯm tho mã. in. iiij. di. xxvij. q. iij. Secũdus qñ spõsus se absentat p lõgũ tps. spõsa cũ alio põt ꝫbere. Tercio si alter eoꝝ incurrat lepram vel paralisim. Quartus si supueniret affinitas. vl̃ quia sponsus ꝯgnouit ꝯsanguineã sponse. Quintus si mutuo se absoluũt. Sexto si alter eoꝝ fuerit medio tempore fornicatus. qr̃ tunc redditur alteri suspectus de fide postea seruanda. Septimo si spõsus cũ alia ꝫbit p ẏba de p̃senti vel etiã de futuro cum copula carnali Si tñ ꝫbit cũ prima sine iuramẽto. cũ secũda cũ iuramẽto debz adherere p̀me: z penitere de p̃iurio. Octauus qñ q̃s impubes ꝫcit sponsalia: z venit ad etatẽ adultã: z petit absolui a vĩculo sponsaliũ. z sibi dari licentiã nubendi. In oib⁹ aũt istis casib⁹ debẽt spõsalia autoritate eccl̃ie absolui p̃terq̃ in primo quinto et sexto. in q̃b⁹ solluunt ipo iure. Addit etiã novum casum Hosti. s. si fama ẽ q̃ inter eos ẽ canonicũ impedimentũ.

De diffinitõe matrimonij

Consequẽter de mr̃imonio sciendũ q̃ ip̃m sic diffinitur. Matrimoniũ est viri z mlieris cõiunctio indiuiduam ꝯsuetudinẽ vite retinens Ista diffinitio tradit. xxvij. q ij. c. i. Per h̃ q̃d ꝺr viri z mlieris excludit vir cũ viro. vl̃ mulier cũ mliere. vl̃ vni⁹ viri cũ multis mulierib⁹. qr̃ tal̃ ꝯiunctio nõ causat mr̃imoniũ sed peccatũ. Dicit etiã ꝯiũctio. s. amoris z mr̃imonialis. Dicit etiã indiuiduã vite ꝯsuetudinem retinens. quod est tm̃ dicere q̃ neuter eoꝝ absq̃ alterius ꝯsensu potest continẽtiã p̃fiteri vl̃ orõi vacare nec se alteri copulare. sed sibĩ ĝnuicem seruare fidẽ z debiti redditionem mutuã. Silr̃ debent eis mutuo de necessitatib⁹ puidere z subuenire inuicẽ. Et h̃ intelligendũ est totũ de mr̃imonio copula carnali ꝯsũmato. qr̃ non cõsũmatũ tali copula p̃t separari p ingressuz religiõis vt de sponsalib⁹. cõmissum. Intelligit etiaz h̃ de mr̃imonio fideliũ. quia matrimoniũ infideliũ potest separi altero trãseunte ad fidẽ. Ratio autẽ beati Tho. in. iiij. dist. xxiiij

q.i. Quare cõiunctio mr̃imonij̃ est inseparabilis vsq; ad mortem inter homies ꝛ non inter alia anialia. est hec. Quia aliorum animaliũ filij̃ possunt sibi victũ statim habere. vl̃ saltem ad eorũ sustẽtationẽ vnũ sufficit. sicut est ỏ vacca equa asina et similibus. ꝛ ideo ibi nõ est certa cõiũctio certi masculi ad certã feminã. nec etiã necessaria diuturna ꝯiunctõ. eo q̃ femina in eis sufficit ad educandũ fetũ sine masculo. In his autẽ quoꝝ filij̃ indigent vtriusq;. s. tam pr̃is q̃ matris sustentatõe aliud est. Silr vbi inuenit aliq̃ determinatio quantũ ad tp̃us sustentatõis ꝛ educatõis sicut ĩ auibus. vñ passeres turtures et colũbe habẽt determiatas feminas. q2 habẽt educare pullos ꝛ alter eoꝝ non sufficeret ad q̃rendũ victũ cũ ꝛ se eq̃lit nutrire debeant. Non aũt sic est in hominibꝫ vbi filiꝰ indiget cura parentũ ad magnuz tempus. Et g̃ matrimonialis ꝯiũctio inter solos hoies dicitur indiuisibil̃ fm totã vitã alterius ꝯiugis Oportz ei filiũ generari: educari: nutriri ꝛ doceri: ꝛ sibi de necessarijs vite a gentibꝫ puideri. Eo q̃ iuxta ap̃lm. optz patres filijs thesaurisare. ij̃. ad Ꝯhori. xij̃. Jsta autẽ req̃rũt magnũ tps Et q̃ ad hoc dicit Lyra sup Mattheũ. xix. c. q̃ mr̃imonium nõ solũ est de iure diuino sed etiã de iure naturali. q2 ℔ natura dictat q̃ vir ꝛ mulier cohabitent simul per totã vitam ad educandũ et p̃mouendum prolez vsq; ad perfectũ statum virtutis. Dicit autez matrimonium potiꝰ q̃ patrimoniũ. q2 maxima onera sũt in matre q̃ ĩ viro. Et dicit a matre q̃si matris muniuz. q2 munit a matre: ꝛ dat mlieribus esse matres. Et q2 etiã finis p̃ncipalis mr̃imonij̃ ẽ bonũ plis. in cuiꝰ p̃curatiõe mr̃ magis laborat. ꝛ iõ ab ip̃a denomiat. Fuit aũt mr̃imoniũ institutũ a deo in statu innocentie. vt ỏ2 de voto. c. i. li. vi. Et ℔ p illa ẅba. hoc nũc os ex ossibꝫ meis. q̃ ẅba adã spũ sancto illustratꝰ dixit Ben̄. ij̃ in fi. et. xxvij̃. q. ij̃. lex diuina. Et p hoc r̃probat illa opinio q̃ dicit q̃ mr̃imoniũ sit institutuz a deo illis verbis. Ere scite et mltiplicami. quod videtur incõueniẽs. cum etiam illa verba p2ius dixerat deus nõ solũ ad hoies: sed etiaz ad

bestias. Ben̄.i. Et q̄ uis matrimoniū etiā sit institutū tpe moysi ꝛ tēpe christi. ꝑ fuit tñ diuersis respectibꝫ. Nā vt dicit Tho.di.xxvi.in.iiij.ꝟm q̄ ordinatur ad generatō ez plis q̄ erat necessaria etiā añ pctm̄ institutū est a deo in statu innocentie.in hoc q̄ de⁹ formauit mulierē in adiutoriū viri. Et hoc modo dicit officiū fuisse institutū. Sed quantū ē in fmediū peccati fuit institutū post peccatū tpe legis nature. Scōm autē determinatōnem psonaꝝ habuit institutionē in lege moysi. vbi nō nisi de certis tribubus copulabātur.sed ꝟm q̄ repsentat ꝯiunctionē christi ꝛ ecclesie sic habuit institutōnē in lege noua Et ꝟm hoc dicit sacr̄m noue legis. Et ex ꝑ habet q̄ due ꝓncipales sunt cause institutōis mr̄imonij.s.educatio plis ad cultū diuinū: ꝛ vitāde fornicatōis causa. Alie sūt mlte cause min⁹ principales.s. pulcritudo vxoris.diuitie.r̄formatio pacis. Et ppt istas causas si etiā ducat vxor seruatis verbis de psenti tenet mr̄imoniū.

Sciendū autē erq̄ vt dicitur.vij.ethicoꝝ.i actu carnali ꝓuinatur hō magno bono. scz vsu rōis. Quia vt dic̄ ꝑhs tal⁹ act⁹ furat intellectū sapiētis. Et vt dicit Aug.xvi.li.o trini.ipa voluptas carnal⁹ q̄ maioꝛ in voluptatibꝫ carnalibus neq̄t ī ueniri mom̄to ipso tpis quo ad ei⁹ q̄uenit extremū:pene oīs acies ꝛ vis rōis obruit. Nullus añt ꝟm rectaz ratōnem debz se obligare ad aliquod ī q̄ tantū malū patit. nisi sit aliq̄ bonū recōpēsās istō damnū. Unde a sctis patribus ponūt excusantia illū actum tam dānosum. scz bonum fidei:plis et sacramenti. Fides hic sumpta est fidelitas siue iusticia ad actum ad quē obligat se.s. vt ille nō q̄rat aliā.nc ecōuerso. Silr bonū plis obligat q̄ ad cultū diuinū.s. vt religiose.i. sctē ꝛ de note educat. Bonū añt sacramenti est illa indissolubilitas inter virū et mulierē. ꝛ signat indissolubilitatē coniunctōnis christi ꝛ ecclie. Et hoc est bonum intrinsecū mr̄imonij. qz pfectio prima est formal⁹, prima añt duo bona.s.fides et ples sūt bona extrīseca mr̄imonij. Ex his patet q̄ erq̄ vt dictum est:sacramentū est bonū excusans istū actū. videtur q̄ act⁹ iste mr̄imonialis non so

lum est bonus. sz etiaz sctūs. quā sanctitatē habz ex indiui sibilitate ꝓiūctōis. ꝑm quā si gnificat ꝓiūctōez christi z ec clesie. Ita etiā dic tho. i dist. xxxi. i q̄sto. q. iiij. Ex q̄b oi/ bus infert ꝑm Bonauē. ibidē scdo ꝓncipali. q. ij. q᷑ q̄ coit cā fornicatōis vitāde i vxore. ne scz vxor fornicet. sic reddēdo debitū nullo mō peccat. sz ma gis meret. qz exercet op9 iusti cie ꝫ ē fidei ad quā tenet. z iō eis culpa excusat. Si vo co it causa fornicatōis vitāde in seipo. s. ne ipe sol9 fornicet. i ꝫ peccat venialr. z ꝫ si ñ pulsat a carne. Nam exquo nō ꝓt ꝓ/ creare plem. nec ꝓpt eā ꝓcreā dū coit. nec cōpellit ab vxore ad reddendū debitū. aliq̄ sup fluitas est ibi. z iō peccat sz ve nialiter. imo dici ꝓt ꝑm Pe. de tha. in. iiij. di. xxx. q. iiij. ꝓn cipali. q. ij. ar. i. q᷑ q̄rens dele/ ctationē in ꝓiuge sistendo tñ intra fines mrimonij. s. qñ cū altera mliere id non facerz ve niale est peccatū. licz etiā fiat causa explēde libidis. Sz si q̄rat delectatōez i ea ñ vt i cō iuge: sz vt in alia mliere q̄cūq̄z tūc est pctm̄ mortale. ꝫ ē ꝓtra bugonē. xxxi. q. i. Quō. vbi dicit vsum matrimonij ñ pos se impleri sine pctō saltē veni ali. qz ꝓt etiā eē mrimonij cū fit bono ītuitu sic fuisset ī sta tu innocentie ꝑm Frāciscū in rubrica de spōsalib9. ꝫ idē in/ nuit Jo. an. ī glo. sup. c. alma de sen. ex. li. vi. sup vbo sacra/ mentis. vbi dicit q᷑ dat gr̄a ꝓ istud sacramētū. sz nō sic per alia sacr̄a. Cōfert aūt in hoc sacramēto gr̄a adiuuās ad il la opa que in mrimonio req̄/ runt. Rō ꝑm tho. in. iiij. dist. xxvi. q. iiij. Quia vbicūq̄z di/ uinitus dat facultas aliq̄d fa ciendi dant etiā auxilia sine q᷑ bus nō ꝓt ꝓueniēter vti illa fa cultate. sed in mrimonio dat diuinitus facultas vtēdi vxo re. et ꝓ ꝓseqns datur gr̄a qua idem ꝓuenienter fieri possit. Hec sctūs tho. Et ꝓ ꝫ r̄ꝓ/ batur glo. i. q. i. Quicq̄d. Et i am dic doctor subtilis q᷑ effe ctus isti9 sacr̄i sunt due gr̄e ī aīabus ꝓhentiuz: z ꝫ nisi sit ober mortalis pcti. Et ten nō sufficit ad gr̄am ꝓcipiendam q᷑ cōtrahēs nō sit fictus r̄spe ctu sacramenti. i. q᷑ nō ficte re cipe intendit. sz optet q᷑ ꝓus penituerit. qz illō sacr̄m ñ dat penitentiā. Est ergo vn9 z to talis effectus isti9 sacramēti. scilicz gratiosa coitio aioruz.

Dec doctor subtil. pro isto dicto est. c. vnicū de sacra vnctōe Ulteriꝰ ē sciendū ꝺ illis que requirunt ad mr̄imonium vt sit vex. Prio req̄rit etas debita pſonaꝝ ꝯhentiū. Fā vir debz esse. xiiij. ānoꝝ. z femīa. xij. annoꝝ. vñ sic̄ spōsalia infra septimū annū non tenent. sic mr̄imoniū etiā non tenet infra. xiiij. annū. Quantūcūqꝫ enī fuerit mr̄imoniuz de ꝓbo ꝺ p̄senti infra. xiiij. annum. nihilominꝰ nō est aliud nisi sponsalia de futuro vsqꝫ ad. xiiij. annū. Et ista pñt rū pi postqꝫ spōsi vl̄ alter illoꝝ venerit ad debitā etatē. Secūdo req̄rit ꝯsensus mutuus ꝯhentiū pſonaꝝ p ꝓba de p̄senti. Lōsēsus aūt ille ſm bonauen. in. iiij. di. xxviij. dz esse in mutuā corpis ptātē. Uerba aūt de pñti sūt ista ex pte viri. Accipio ego te ī meā vxorē. Uerba aūt mlieris sūt ista Ego te accipio ī meū virum. Et sunt ista verba necessaria qꝛ sacr̄m est res sensibil. z iō ī eo req̄rit signū exp̄ssiuū. q̄ exp̄ssio ꝯueniēti ꝰ fit p ꝓba ꝺ p̄senti. vñ z iste cōsensus p̄t bñ p alia ꝓba expediri vl̄ exp̄mi inter homines vsitata q̄ istis eq̄pollent dicēdo. Lonsentio in te tanq̄ in vxorē. Silr si p̄cessit interrogatio inter aliqs de ꝯhēdo. Si alter eoꝝ dicat volo te de cetero hr̄e in vxorē. Et illa rn̄det. Et ego te volo habere in vir̄. Ul̄ volo q̄ tu sis vxor mea. z illa. z ego habeo te p viro. Jn omnib⁹ talib⁹ ꝯtrahit matrimoniuz. Sz si diceres. volo te accipe in vxorē. vl̄ volo ī te ꝯsentire tāq̄ ī vxorē nō esset mr̄imonium. Silr si dicat vir. pmitto q̄ te nō dimittā p melioꝛi vel p peioꝛi. etiā iudicandū est p matrimonio. Jtē si post datā fidem dicāt aliq̄. bibam⁹ noie mr̄imonij z osculemur nos. wilhelm⁹ dicit q̄ nō est mr̄imoniū nisi vellēt p̄ recedere a sponsalib⁹ et ꝯhere de p̄nti. qꝛ illud dictū significat futurū matrimoniū. sed si diceres. bibamus p matrimonio ꝯcto esset mr̄imoniū. Frācisc⁹ tn̄ dicit. q̄ illa ꝓba bibam⁹ nomie mr̄imonij sunt ꝯfessio veri matrimonij. et ḡest mr̄imoniū. Jn omnib⁹ aūt istis vbi ꝓba dubia sunt. recurrenduz est ad intentionē ꝯhentiuz: z ad ꝯmunē verboꝝ vulgariū intelligentiā. vnde credo q̄ p illa ꝓba sponsi ītterrogati. scz in polonia ꝺicēdo. A. placet

tibi hꝛe Ki vxoꝛē. illo respō
dente. placet. ⁊ mlier interro/
gata rñdeat silr. cōtrabaꝫ ve/
rū matrimoniū. ar. c. ex lris.
de sponsalibꝫ. Nam ꝑ illa ꝟ/
ba omnes in polonia intelli/
gunt cōtrahi mrimoniū. Er
go si sic vicini ꝯmunit intelli
gunt debēt etiā ꝯhentibꝫ illa
verba facere eundē sensū. Nā
vt dicūt doctoꝛes ī. c. ex lris.
de sponsalibꝫ. in talibꝫ recur/
rendū est ad intellectū vicino
rū. Hoc appꝛobat Frācisc⁹
ibidez. Et dicit Hostiē. q ꝙ
uis alter nō intellexit ad lraz
vl linguā: si tn intellexit affe/
ctū vl sensum nutu vl signo
sufficit. Et nō refert an nutu
vl lingua intelligaꝫ. ar. ꝺ trās
latōe. inter coꝛpalia. xliij. dis.
si rectoꝛ. Unde si spōsus dat
anulū dicendo in theutonico
ꝑ verba de pñti. ⁊ spōsa polo
na recipit anulū: annuēdo di
cit ꝯsentire. in dicto ca. ex lris
Dicit etiā Franciscus ꝺ sara
bellis in. c. ex parte. de spōsali
bus q si dicat vir. pmitto q
te ducam ī vxoꝛē. ⁊ de cetero
tenebo te vt vxoꝛē. Si talis
contrahit cū alia ꝑ verba ꝺ p
senti adherebit scōe: ꝓpt ꝟba
illa ducā te. q sunt de futuro.
q etiā verba restringunt ꝑ se/
q̄ntia. cuz dixit. tenebo te vt
vxoꝛē. Et dicit Innocenti⁹.
q hec ꝟba ducam nō sonant
tm̄ actū: sz etiā ius. vt sit sēsus
pmitto q tūc fiam tua legiti/
ma vxoꝛ. ⁊ hoc est si sunt ꝟba
mulieris. Illa aūt ꝟba. pmit
to q tenebo te ꝑ vxoꝛe habēt
sensum. ac si dicat vir. habeo
tecum mrimoniū. vl accipio
te in meam vxoꝛē. ⁊ pmitto q
ꝺ facto tenebo te ꝑ vxoꝛe Si
autē dicat. pmitto q nūq̄z ha
bebo aliā nisi te. licz istaz non
teneaꝫ simplr accipe si nullā vx
oꝛem in vita sua vult ducere.
tn̄ si vellet ducere aliā nō ꝓt.
qꝛ de cōmūi vsu loquendi sē/
sus est. Recipiā te et nō aliaz
si vxoꝛē voluero ducere. Itē
si cōcubina dicat alicui. nolo
q me cognoscas nisi tāq̄z vx/
oꝛem: ⁊ vir taceat ⁊ ꝯgnoscat.
Dicit Johānes ꝺ lignano q
est pꝛesumptū matrimoniū.
Sed tn̄ Laspar dicit q non.
qꝛ nō exꝑssert. ⁊ etiā qꝛ tacēs
habeaꝫ ꝑ ꝯtradicēte in hoc ca
su: cū agaꝫ de obligatōe ipi⁹.
scz sꝺ ꝯditōe vl sub mō. Sꝺ
ꝯditōne fit. vt ꝯbo tecū si pri
meo placuerit: vl si inuenero
te habere centū marcas. ⁊ sic
de similibꝫ. et talis contract⁹
suspendit matrimoniuz vsq̄z

ad existentiã conditõis. i. non prius tale matrimoniũ tenebit nisi ipleat illa ꝯditio. Si tñ interi ꝓsensus de ꝑsenti vl copula carnal fuerit subsecuta tenebit mrimoniũ. eo ꝙ tales vident recessisse a ꝯditõe. vt de ꝯditõib apposit. ff. lis. c. sup eo. c. ꝑtuas. Et ff intelligendũ ẽ de ꝯditõe honesta. ql es sunt due ille supra posite. Nam si essz ꝯditio cõtra substãtiã mrimonij. vt ꝯho tecũ si nõ plificabis. vl do nec mihi aliã inueniã. vel si te exponas p questu pstituendi omnes tales nihil agunt. Si tñ qs dicat. ꝯho tecum si te ꝙginẽ iuenero. c postea seqtur coitus nec inuenit virgo. dic Bern. et Hosti. ꝙ iudicabit p matrimonio. c hoc in foro iudicij. tamẽ in foro anime ñ sic iudicabit. qz dignuz est vt mulier que mentita ẽ se eẽ virginẽ maneat decepta. c vt viro subueniat q forte vult vitare bigamiã. Sz sub mõ ꝯhit sic. do tibi tunicã vl cinguluz vl anulũ vt ꝯbas mecuz alio ḡn reuoco qđ donaui. tal ꝯtus statim tenz. Sed si non seruet modus poterit reuocari. Dicunt tñ doctores ꝙ licz posset ꝯbi mrimoniũ sub ꝯditõe: nõ tñ sub mõ. c hoc est tenendũ. Mrimoniũ tñ ex causa contractũ tenet siue causa sit vera siue falsa. vt ꝯho tecũ quia pulcra es siue diues. nisi causa esset ita falsa ꝙ ꝓtinerz in se aliquod impedimẽtũ. vt contrabo tecũ qz libera es. nã si non esset libera nõ tenz matrimoniũ c. Et sciendum etiã ꝙ si qs ꝯhit cũ aliq cuz ꝯditõe. deinde tñ anteaduentũ ꝯditõis ꝓtrahit cũ alia pure debz manere cũ scđa. etiaz si sit cõsanguinea ꝑme

De impedimẽtis mrimonij

Nunc vi

dendũ est đ impedimentis mrimonij.

n

Sunt autẽ. xij. impedimẽta q impediũt mrimoniũ ꝯbendũ c dirimũt iã ꝯctũ ꝑm Innocen. in. c. inuenis. de sponsalibz. Primũ ẽ furor. xxxij. q vij. c. neqz furiosus. vbi dic. neqz furiosus neqz furiosa ꝯhere pñt matrimoniũ. sz si ꝯctũ fuerit. s. añ furorẽ nõ separeꝝ. s. ppt furorẽ. Et rõ qz tl es ñ pñt ꝯsẽtire. si tñ habẽt lucida intualla tũc bñ pñt. vt dic glo. ibiđ. Scđm si eẽt vtroqz articlo. i. testiculo carens vel ipotẽs coire. xxxi. q. vij. Illi

Terciũ ē affinitas. vt si quis sponsaz de p̄senti ꝯsanguinei sui recepit ī vxorē: z eā ꝯgnit impedit ꝯhēdū z dirimit cō tractū. ita q̄ p̄ma restituit. sz mulier nō p̄t induci ad abstinentiā ppt̄ publice honestatz iusticiā. vt de eo q̄ ꝯgnouit cō sāguineā vxoris sue. c. discretionē. Quartū ē error in p̄sona. vt cū q̄s putās ꝯhere cuz K. ꝯhit cū vrsula Quintū est error in ꝯditōe seruili. vt si q̄s ꝯtrahit cū aliqua putās eam esse liberā cum tamē est illiberā. vt de cōiugio seruoz. c. ij. Sed q̄d dicendū est ō iacob q̄ deceptus est in p̄sona. s. qui putās rachelē cū ꝯcubitū habuit lyā. z tñ tenuit mr̄imoniū Rñsio ſm g̃tianū. xxix. q. i. c. .i. q̄ illud mr̄imoniū ñ tenuit ex p̄cedenti ꝯsensu sed subsequenti. qz post copulā carnalez ī eadē ꝯsensit de nouo. Error tamē q̄litatis nō excludit cōsensum mr̄imonij. vt si putat bonꝰ q̄ tñ est malꝰ. vt si putat virgo q̄ tñ inuenit corrupta. Sit̄ error fortune. vt si putat spōsa diues q̄ tñ ē pauꝑ. In oīb̄ istis casib̄ ñ dirimit matrimoniū ꝯctum. Sextū est votū solēne: vt sacri ordīs vl̄ p̄fessiōis. vñ si q̄s p̄fessiōe facta i religiōe vl̄ ī sacro ordine vxorē duxit dirimit̄ matrimoniū. vt q̄ clerici vl̄ vouentes. c. insinuāte. z de voto. ca. vnico. li. vi. Alia aūt vota simplicia licz impediāt ꝯhendū: nō tñ dirimūt iam ꝯctū. vñ si q̄s vouet simpliciter nō velle ducere vxorē et postea duxerit tenet mr̄imoniū. Sed ille peccat mortaliter sic ꝯhens. z nō dz petere debitū ab vxore: sed tñ tenet̄ reddere q̃n petit̄ ab eo. vt notāt doctores ī c. rursus. q̄ clerici vl̄ vouētes. de q̄b̄ vide ibi materiā istam Sz tñ si q̄s habēs votū simplex q̃rat a sacerdote an possz ꝯhere dat ꝯsiliū Hosti. q̄ p̄t dicere q̄ sic. Si aūt q̃rat vlterius an tale mr̄imoniū tenebit. debz dicere q̄ nō. alꝰ peccaret: qz daret occasionē mortaliter peccādi. Septimū si machinatꝰ est in mortē p̄oris ꝯiugis seu vxoris. vel eā ducere p̄misit. de eo q̄ duxit in mr̄imoniū q̃m polluit p adulteriū. ca. significasti. Et dicit Jo. an. ī. c. laudabilē. ō ꝯuer. infideliū. q̄ q̃n machinatio ē ab vtroq̄. s. a viro z a mlīere ī mortē mariti tūc sufficit ad dirimendū matrimoniū sine adulterio. Q̃n vo machinatō

est ab altero tm̃. tũc ñ sufficit sine adulterio. vt ꝺ diuortijs c.i.et istꝺ impmẽdũ est menti qz raro iste pũctꝰ bñ intelligit Octauũ si ẽ alteriꝰ cultus. vt saracenꝰ vl̃ iudeus .xxviij.q. .i.caue. Nonum si ꝙ vim coactus est ꝯhere. vt de spõsalibꝫ cũ locum. Et itellige ꝺ vi vel metu q̃ cadit in ꝯstãtẽ viꝝ. vt dicit glo.i.ibidem.que etiam dicit ꝙ minoꝝ metus excusat feminã q̃ viruꝝ. qꝺ silr nota. Decimũ ẽ sacer ordo. vt q̃ clerici vl̃ vouentes.c.i.ꝛ ꝺ voto c.vno.li.vi. Undecimũ si ẽ alteri nupta. ꝺ sponsa duoꝝ:c. ij. Duodecimũ ẽ publice honestatis iusticia. de spõsalibꝫ c.iuuenis.et.c. ad audientiaꝫ Sũt alia duo impedimta q̃ impediũt ꝛ nõ dirimũt.s.tps feriaꝝ. vt de ferijs.c. capellanus. Et interdictũ eccl̃ie. vt de desponsatiõe impubeꝝ. c. ad dissoluẽdũ. De oĩbꝫ istꝭ dãtur ꝟsus ꝙ Jo.an.i sũ. q̃rti sb hac forma. Error ꝯditio votũ cognatio crimẽ. Cultꝰ disparitas vis ordo ligamẽ honestas. Si sis affinis vl̃ si eo ire neqbis. Hec sociãda vetãt ꝓnubia iũcta retractãt. Et ꝺ vltimis duobꝫ dant ꝟsus. Ecclesie vetitũ necnõ tps feriaꝝ

Impediunt fieri: ꝓmittũt facta teneri.

De cautel' huiꝰ sacramẽti.

C primo

e caueat vir ne volẽs a muliere extorq̃re carnalẽ ꝓmixtionez fingat se eã ducere velle nõ habẽs tñ ĩ tentõem et ꝓpositũ eã ducẽdi Nã tal' si eã nõ ducat ꝑiter peccat. licz in foro penitẽtiali nõ iudicat' ꝓ mr̃imonio Et licet ml'ier q̃ simplici anĩo sibi ꝯsentit a peccato excusat. tamẽ deceptor tal' si vult verã penitẽtiã agere necesse hz eã sine fictõe ducere q̃ tũ in eo ẽ vl' dare sibi virũ ꝯuenientem vl' aliter satisfacere. Et ħ fm tho. Et ħ si vir est eq̃lis ꝯditionis cũ illa. Nam si vir esset melioris ꝯditõis. puta nobil' ꝛ ml'ier rustica vl' ribalda ꝑt ꝓbabiliter ꝑsumi ꝙ ñ fuit decepta sed se ꝺcipi finxit. ꝛ tũc in tali casu si ille nõ aĩo ducẽdi cohabitauit cũ ea nõ tenet eam ducere: nec ei satisfacere: vt dicũt doctoꝛes Secundo caueat ne quis spõsam suam contractis spõsalibꝫ ante q̃ solẽnitates mr̃imonij fiãt. scz anteq̃ in facie eccl'ie copulant' audeat ꝯgscere. naz talis

peccat ſm wilhelmū. Et h̄ intellige in illis ꝓtib⁹ vbi ꝑme nuptie bñdicunt. Uñ cū isti nō sunt ⁊gines nec alter illorū. post illā occultā ꝯmixtionē si accipiūt bñdictōez quaz soli ⁊gines vl̄ alter ipoꝛ accipe ꝯsueuit: peccāt. cū scōe nuptie nō sūt bñdicēde. si tñ nō esset ꝯsuetudo i aliq⁹ ꝓtibus ꝑmas nuptias bñdicēdi. sicē in polonia credo q̄ sponsus cognoscēs sponsam anīo ꝯsū mādi matrimoniū añq̄ in facie eccl̄ie copulent nō peccēt nisi veniaꝛ. hec Tho. in. iiij. sñiaꝝ. di. xxviij Tercio caueat vir ne cū illa ꝯbat ꝑ ⁊ba de p̄senti cuz qua alter ꝯxit ꝑ ⁊ba ō futuro ⁊ copula carnali ꝯsūmauit. qꝛ nec vez nᶜ aliq̄ō censet matrimoniū quod postmodū de facto ē subsecutū. vt ō spōsalib⁹. is q̄ Quarto caueāt ꝓntes ne ꝯbant ꝑ filios aut ꝑ filiab⁹ spōsalia vl̄ mr̄imoniū cū additōne pene. nā taꝝ adiectio pene nō valet de iure. vt ōꝛ i. c. gēma. ō spō. eo q̄ mr̄imonia debēt eē libera. Et h̄ ē ꝯ nostrates q̄ stipulāt penas nisi ipleāt filij eoꝝ volūtatē. Dic̄ tñ Frāciscꝰ de zarabell̄. Joh. andree. Uincētius ⁊ abbas in dicto c. gemma. et archiō. xxx. q. vj. c. vno. q̄ bñ p̄nt stipulari vl̄ dari pignoꝛa int ꝯbētes. sz nō pene. Rō qꝛ pena solū ꝑmittit. arre ⁊o dant. faciliozes autē sumus ad ꝑmittēdū q̄ ad dandū. Jtē arre fiūt i modica q̄ntitate. pene ⁊o in magna. ⁊ iō timoꝛe magne q̄ntitatis posset q̄s ꝯpelli ad mr̄imoniū Uincentius tñ dicit q̄ si sint extra nei oīno q̄ ñ habēt ꝯbētes ꝑsonas in sua ptāte. isti p̄nt stipulare penas inter se. ⁊ ꝑdunt eas: vl̄ acq̄ūt si spōsi nō stāt in eoꝝ ꝑmissionib⁹. Jnt ⁊o pentes vl̄ alios q̄ habēt sponsos in ptāte nō bz hic locū ō pignoꝛib⁹. Etiam teneaſ q̄ sl dat pignꝰ loco arre tūc tenet. si autē ꝑ pena tunc nō. Jtē si dat ꝑ ꝯuētionē nō tenet. si autē ꝑ traditōem tenet. Hoc autem ōꝛ ſm Jacobū de arra q̄ ratio pignoꝛis tenet si tradit. secus si cōstituit tm̄. qꝛ qñ cōstituit tm̄: tūc cedit loco arre. sed si ꝯstituit cedit loco pene

Quinto caueant ꝓtraben tes ne in cognatōe carnali spirituali vel legali contrahant. Nam ꝓhibent contrahere consanguinei vsq̄ ad quartū gradū inclusiue in collateralibus. in ascendentib⁹ autē ⁊ in

descendentibꝫ ꝑpetuo. Jn cognatõe aũt spũali phibẽt biscz baptizatꝰ z leuãs. Baptizatꝰ z filij leuãtis. Jtẽ baptizatus z pũx leuãtis ꝑus ꝓgnita. Jtẽ leuãs z pentes leuati. Et eodẽ mõ dico de baptizato et baptizãte. Silr intr confirmatũ et tenẽtẽ: z inter confirmãtem z confirmatũ. Jn alijs aũt sacramẽtis nõ ꝓtrahit talr cognatio. scz in penitẽtia. qr penitentia nõ est sacramẽtũ collatũ ꝑ modũ generatõis sz sanatõis. ideo ꝑ ipm nõ ꝓbitur spũalis cognatio. alꝫ enĩ filiꝰ ꝑsbiteri nõ posset inuenire vxorẽ in tota parochia. ꝟm tho. in. iiij. sententiarꝫ. dist. xxij. q. i. ar. ij. licet inter sacerdotes z ꝓfitentẽ contrahit fedus. nõ tñ deriuat ad alios eorũz cognatio. tamẽ cathecismꝰ licet impedit contrahẽdum: nõ tñ dirimit cõtractũ. vt de cognatione spũali ꝑ cathecismũ. li. vi. Jtem cognatio legalis impedit vsqꝫ ad emãcipatõnez. Est aũt cognatio legalis illa qñ ꝙs adoptat in filiũ aliquẽ extraneuz corã iudice. z dico coraz iudice qr alꝫ facta in ꝑuato nihil valet ꝟm Hosti. ō cognatiõe legali. ca. vnico ꝛc. Et qr ista cognatio apō nos hodie nõ viget: ideo de ipa supsedeo. Sexto caueat vir ne dimittat vxorẽ suã propr quãcũqꝫ causam: nisi ppr fornicationẽ. vt ōr in glo. c. i. ql. i. uit. de diuortijs. Et intellige tã de fornicatõe carnali qꝫ etiam spũali. sicẽ est idolatria vel beresis. Silr si mortem viro machinat. Jn istis tñ casibꝫ nõ ducet aliã qꝫdiu viuit quã dimisit. xxxij. q. iiij. oẽs causatões. Ratio qr licet q ad cõiugalẽ thorꝝ sit diuisio z diuortiũ: nõ tñ quo ad vinculũ qō est indissolubile z ꝑpetuum. Ex hoc patz qꝺ mlier a viro ñ sepatur ꝑ furto vl ꝑ alio crimine: vel ꝑ alio impedimẽto. vt ōr in. c. q siuit. de diuortijs. nec etiã ꝑ aliq defectu corpali. s. ꝑ surditate: cecitate: ꝑ fetore oris ꝛc. Et intellige etiã qꝺ qntũcunqꝫ esset notoriũ crimen fornicatõis in vxore. nõ ꝑt vir sine iudicio ecclie ꝑpa autoritate eam dimittere: liczꝫ bñ ꝑt debitũ sibi in ꝑuato denegare. Archi. i. c. porro. z. c. significasti. de adulterijs. Jn hoc tamen casu qñ alter fornicatur spũaliter. s. si labat in heresim nõ ꝑt is q remanet i fide aliam ducere illa viuente heretica. Secus si aliquis

infidelis vel pagan⁹ ꝓuertit. cui⁹ vxor nō vult ꝓuerti vel nō vult cohabitare sine ꝓtumelia creatoris. qz talis ꝑt cōtrahere etiā viuente tali vxore. vt de diuor. c. v. Septimo caueat vir ne vxorē i adl'terio deꝑhēsaz inficiat. quia licz fm leges ciuiles nō puniatur talis occisor aliq pena. tñ fm ius diuinū punit. xxxiij. q. ij. inc hec. vbi exꝑsse phibetur tale vxoricidiū. Debz enī eā potiꝰ corrigere z sibi recōciliare. cū de⁹ pat⁹ sit accipe ipius pniam. exēplo mlieris adultere Joh. viij. vt dic̄ bonauētura in. iiij. dist. xxiij. q. i. et Tho. q. i. Qui etiā addit q occidens vxorē ꝑpt adulteriū vel odiū. ex statuto eccl'ie ꝓtrahere cū alia nō debet. et maxime si occidat eā vt ꝓtrahat cū alia. secꝰ est si nō eo aīo qz tūc licz nō debeat ꝓhere. si tñ ꝓhit tenz Octauo ne alid̄s habens aliquē sacz ordinē ꝓtrahat matrimoniuz. qz tale matrimoniū non tenz. vt de voto. c. vno. li. vi. Similiter ecōuerso caueat ne contrahens p verba de ꝓsenti cū aliqua sacrū ordinē accipiat. qz talis debz restitui vxori. z si ꝑt esse sine scandalo vxorꝭ debet deferre habitū z coronaz clericalē. Nec potest ꝓtrahere post mortē illi⁹ vxoris. et si ꝓtraxerit nō tenz matrimoniū fm Innocē. Nec etiā p⁹ mortē vxoris poterit i suscepto ordine ministrare. vt i extrauaganti Johis pape vicesimisecundi. que incipit. Antique. Talis enī restitut⁹ vxori tenebit reddere debitū. sed non poterit petere. Nono caueant ꝓiuges ne post bñdictionē acceptā ꝑma nocte cōmisceant. vt. xxxij. di. spōsus. Alibi etiā dicit q biduo vel triduo debent cōtinere. vt in xxx. q. v. aliter. Sed hoc ē cōsilium nō ꝑceptū. z iō ne quis obliget sub ꝑcepto spōsos ad talia h̄ pono ꝓ auisamēto. qz multi faciūt indiscrete cōscientiā de talib⁹ ipis ꝓiugibus ꝑ modū ꝑcepti. qđ fieri non debet. sed ꝑ modū ꝓsilij tm̄ z c̄. Decimo caueat vir vel femina ne sine parētū ꝓsilio vel ꝓsensu nubat. qz dicit Ambro. i li. de pr̄iarchis. Hō est virginalis pudoris eligere maritū. Unde z euaristus papa dicit. quia aliter nō est legitimū coniugiū nisi a parētibus tradatur. Et euripidion i ꝑsona cuiusdā fem̄e legit.

dixisse. Sponsaliū meoꝝ pa
ter meꝰ curā subīt. maritum
eligere nō est meū. Hec oīa
habent. xxxij. q. ij. Non ois
.§. Cum ergo dicit. et. §. ho/
norātur. Si tamen fecerit te
net matrimoniū. qz hoc solū
est de honestate ⁊ nō de neces/
sitate. maxime si habz annos
legitimos. scz vir. xiiij. ⁊ fēa
xij. Dicunt tñ leges q femīa
post. xxv. inuitis parētibꝰ nu
bit. et vez est. Undecimo
caueat sacerdos ne clādestine
aliquos copulet. hoc est ne p
termissis bānis in eccl'ia ali/
quos ītroducat siue copulet
Nam talis sacerdos suspēdi
tur p trienniū. vt notat ō clā
destina desponsatōe. c. Cū in
hibitio. Duodecimo caue
at sacerdos ne benedicat secū
das nuptias. qz irregularita
tē incurreret. p̄t tamen p ep̄m
sup eo dispēsari. vt in extra/
uaganti iohis .xxij. q̄ incipit
concertatōni. Tredecimo
caueat vir ne sp exigat vl' red
dat ō debitū vxori. qz h̄ p̄ceptū
ō redditōe debiti cū affirma
tōne nō obligat nisi p loco ⁊
tpe ꝯm Joh. parisien. Quia
obligat sp sz non ad sp nec p
sp. sed qñ p̄t esse debite circū
stātionatꝰ ꝯm doctorē subti/
lem in. iiij. di. xxiiij. qz fortio
ri vinculo obligat ad nō red
dendū. vt in h̄ casu. qz tenet
nō occidere fetū in vtero pre
gnātis. vel nō esse causa abor
sus. Similit si redditio debi
ti vergit i detrimentū sanita/
tis nō tenet reddere. qz tenet
potiꝰ ppriā incolumitatez q̄ꝫ
istud detrimentū vitare i cō/
iuge. Silz nō tenet satisface/
re volūtati mlieris tpe mēstrui
ne ples nascat lepr̄osa. q̄ alīs
p̄t p̄crearī sana. ⁊ etiā qz talis
coitus inducit ppetuā sterili
tatē in mliere ꝯm Augus. pro
pter ꝯmixtionē semīs cū san
guine. vñ si ꝯtingeret nasci fe
tū fit lepr̄osus scabiosus ce/
cutiens: vl' interdū caducus.
vl' obsessioni demonuz tanq̄ꝫ
vas immūde ꝯpositū aptus.
Et ideo in lege mosayca ac/
cedens ad menstruatā mor/
te moriebat. que mors nō in
fligebat nisi p mortali. Et si
ōz. tñ lepr̄oso viro tenet mlier
reddere debitū. licz non tenet
secū cohabitare. vbi tñ certis
simū est q̄ ples nascet lepr̄osa
ergo simile est in menstruata.
Respōdeo ꝯm doctorē subti/
lem vbi supra. qz in mēstruo
ōt expectari tpus cōgruū vt
nascat ples sana. in lepra. ꝙo

non. vnde melius est q̄ nascat lepr̄osa vl̄ aliq̄lis q̄ oīno nulla. q̄r melius est sic esse q̄ non esse. Uerūtn̄ dicit Tho. vbi supr̄a. q. ij. ar. ij. Si est fluxꝰ innaturalis ꝛ diuturnus p̄ot vir ad talem accedere. q̄r alꝫ oporteret viq̄ ꝑpetualit̄ abstinere. Dicit etiā q̄ mlier menstruata p̄ot reddere debitum viro petenti. debz tn̄ eū auertere p̄cibus vt sufferat. nō tn̄ ita efficaciter debet auertere q̄ possit esse occasio sibi incidendi in aliq̄s pessimas corr̄uptiones sicut ad id ꝓnus creditur. Si autē credit q̄ petit ignorāter. debz mlier aliquā occasionē p̄tendere vel infirmitatez allegare ne debitum reddat. nisi piculū viro timeatur. Dicit aūt Tho. q̄ accedens ad p̄gnatā nō semp̄ peccat mortaliter nisi timeat̄ abors̄us. Dicit etiā ipe q̄ si tunc vir p̄ter cōsuetudinē ꝛ modū a natura institutū quantū ad sitū exigit debitum a ꝓinge. puta a parte posteriori vl̄ ad latus nō semp̄ est pctm̄ mortale: sz q̄nq̄ p̄t esse sine pctō. dimittere autē ꝑpriū vas sp̄ est peccatū mortale ꝛ sodomiticū. quia hoc est cōtra naturā cōiugij. Hec sctūs Tho.

De expositōne misse

Hoc facite

b in meam cōmemorr̄atōnem. Luce. xxij. d conse. dist. ij. iterat̄. Quia ꝑm beatū Tho. in tercia ꝑte sume sue. q. lxxxiij. ar. iiij. mysteriū nostre salutis totū comp̄henditur in sacramēto eucharistie. ideo tale sacramentū p̄ ceteris agit̄ cum maiori solēnitate. Que q̄dem solēnitas in misse officio cōsistit. vbi recolitur singularis mēorr̄ia dominice passionis. iuxta quod ipe iturus ad passionē fieri p̄cepit dicens. hoc facite ī meā ꝓmemorr̄atiōnē. glo. id ē ī memorr̄iā mortis mee. Et q̄r singule partes misse inenarrabilē dulcedinem redūdāt diuinorū mysteriorr̄. designāt enim gesta facta ꝛ opa christi: qui opatus est salutē in medio terre. et p̄cipue circa mysterium sue passiōis resurrectōnis et ascensiōis. iō de singul̄ particulis hui⁹ sacri officij breuit̄ intendam⁹ Circa q̄d sciendum q̄ missa dicit̄ ꝑmo a mittendo. q̄r angeli ibi mittunt̄: vt dicit Grego. de cōse. di. ij. q̄ si sanguis. Scdo rōne filij qui ibi mittitur a deo patre.

Expositio prime

Tercio rõne nr̃i q̃ mittimus vota nr̃a ad deũ p̄ sacerdotẽ. vt nobis de⁹ mittat bñdictõnem ⁊ gr̃am. Quarto rõe. s. cathecumiõr̄. q̃ vt dic̃ Hugo antiq̃t⁹ admittebañt vsq̄ ad offertoriũ. ⁊ ab offertorio foras mittebãt. Cathecumini autẽ erant nouiter credentes nõdũ baptizati. Habz autez multa noia istud officiũ misse seu sacr̃m. Dicit enĩ missa ꝓpter rões p̄dictas. Itẽ dicitur eucharistia ab eu q̄ ẽ bonũ: ⁊ charis gr̃a. q̃si bona gr̃a Dicit hostia ab hostiby vincẽdis. qz p̄ eaz nr̃i hostes vincũtur. Immolatio dz ꝑm Isid. vi. ethimo. ab in ⁊ moles. qz in mole. i. in cumulo altar̄ sacrificat. Cõmunio dz. qz esca est omniũ fideliũ. Juxta illd Omnes d̄ vno pane ⁊ d̄ vno calice p̄cipam⁹. Dicit viaticus: qz dat in hac via p̄sentis vite ad sustentatõez. Dicit sacrificiũ q̃si sacz facies. quia mystica p̄ce cõsecratur. ī psal. Immola deo sacrificiuz laudis ⁊c. Dicitur etiã actio ꝑm Leonẽ papã. quia hic quasi in quodã iudicio agim⁹. Hã locus est ecclesia. iudex deus. actor diabol⁹. reus popul⁹. Pscientia testis. sacerdos defensor. Sic dicit Aug⁹ de se in oratõe q̃dam. Sũme sacerdos q̃ me inter te et meũ populũ esse voluisti ⁊c. Secũdo videndũ ẽ quis instituit missam. Rñdeo q̄ Petrus Jacoby ⁊ Basili⁹ cesarienses ep̄s. De petro dz in cronicis q̄ primus antiochie p̄mã missam celebrauit sub triby oroibus. vt dicit Hugo d̄ sancto victore. libro. ij. de sacramẽtz c. viij. De Jacobo ⁊ Basilio habet de cõse. di. ij. Jacobus Dicit autẽ Archid. in dicto c. Jacobus. q̄ iacobus instituit dicere secretã. Basilius autẽ alia addidit Pro quo sciendũ q̄ missa quondã non cum tanto apparatu nec cuz tanta solẽnitate dicebat. Primo enim ab aplis dicebãtur tm̃ illa verba ī celebratõe misse que domin⁹ dixit. Hoc est enĩ corpus meum. sed postea apostoli addiderũt dominicã orationẽ. Et adhuc etiã apostolorum cõsuetudo p̄sentat singulis annis sancto die veneris. excepto q̄ illo die non consecratur. Postea apostoli vel eorum successores instituerunt q̄ epistola ⁊ euangeliũ legeretur ante sacrificiũ. Primo autẽ legebat epla Scõ

euãgeliũ. Tercio dñica orõ. Quarto dicebãt ℣ba dñi. et tũc offertoriũ inchoabat a lectore. q̃ mos sabbato sancto pẽthecostes adhuc seruatur. Postea vero sctĩ pres ⁊ apli illas solẽnitates q̃ nũc sunt i missa addiderũt. vt Alexãder. Belasi⁹ Brego. Leo Celestinus Damasus ⁊c. Canonez autẽ dicit Brego. fuisse ꝓpositũ a q̃dã scolastico. Apli ci tñ ibi mkta addiderũt. sicut ifra patebit i suis locis de q̃libet istoz specialit. Tercio videndũ est de ꝓparatõe sacerdotis. Et qr sacerdos est q̃si pugil qui dimicare habz cũ diabolo ꝓ delictis ppli in missa. ió armat se ꝑmo orõibus. secũdo vestibꝫ sacris. tercio cerimoniis debitis. Prio igit dic̃ ps. Quã dilecta. Bñdixisti. Inclina. Credidi. et De pfũdis Et h̃ q̃ntũ ad illos q̃ dicunt officiũ romanũ qđ Lin⁹ instituit. Dicunt aũt isti quĩq̃ psalmi fm Innocen. ppt trãsgressionẽ q̃nq̃ sensuũ. Et etiam qr in q̃libet eoz fit ꝓmẽo ratio de his q̃ spectãt ad illđ sacrm ⁊ ad remissionẽ pctõz In ꝑmo dr de altaribꝫ. Altaria tua dñe ℣tutũ. In scđo đ missa dei: ibi. Oñde nobis dñe ⁊c. In tercio đ orõe. ibi. veniẽt ad te ⁊ adorabũt coram te. In q̃rto đ oblatõe. ibi. calicẽ salu. ac. ⁊c. In q̃nto de finali redemptiõe. ibi. Dr apđ dñm miscõia ⁊c. Scđo sacerdos ornat se pectẽdo pilos et purgãdo euulsos. ꝓ qđ designatur cogitatõnũ malaꝝ mũdatio. Tercõ lauat manꝰ. iuxta illđ Isa. Lauami ⁊ mđi este te. Quarto induit sacrs vestibus Circa qđ sciẽdũ q̃ aliter induit epus q̃z simplex sacerdos. Nã eps fm Joh. beleth ꝑmo induit sandales vl sotulares. qđ đsignt ocreas pugilloz. Ipe enĩ tũc dz pugnare cũ diabolo. vñ accipit spũ alia arma. Alba ꝓ lorica operit. cingulũ ꝓ arcu. subcingulũ ꝓ pharetra. ⁊ dicit subcingulũ quo stola ligat. Stola circũdat collũ. q̃si basta ꝺ hostẽ vibret. Manipulo proclamat. Casula q̃si clipeo ptegitur. Libro ꝓ gladio vtit. Dextra quam galea caput ptegit. Sed simplex sacerdos ꝑmo habz calceos sine q̃bus null⁹ dz celebrare. etiã q̃ hz ex voto ꝓfessionis incedere discalciatus fm Bern. de parãtinis Et hoc significat hũanitatẽ christi. quã Johes baptista

calceñ appellauit. vñ i signū despōsatōis christi ꝛ ecclesie incedimus discalciati. Et de mū sacerdos ponit humerale. qđ designat velamē christi qđ habuit cum sibi dicebat velato capite. ꝓphetisa nobis christe. Alba sigt vestimētuz q̄ herodes illusit christū. Luce. xxiij. Cingulū significat flagellū q̄ cesus ē circa colūnaz. Joh. xix. Manipulus funē quo ligatus fuit. Joh. xviij. Cōphēderūt ꝛ ligauerūt euz. Stola significat ligamē q̄ ligatus fuit ad colūnā. Casula significat purpureū vestimētū. Ista spūalr significāt virtutes in sacerdote. Hā hūerale significat fidē quā apls appellat galeam. Eph. vi. Alba spem que totū ꝓtegit. Rom. viij. Spe salui sumꝰ Cingulus iusticiā Isa. xi. Erit iusticia cingulū lumboꝝ eiꝰ. Manipulus significat fortitudinem ꝓtra ipedimentū diaboli. Stola ab vtroq̄ humero significat prudētiā ꝛ tpantiā Casula q̄ totū opit significat charitatē. Habet ꝙ sacerdos simplex sex indumēta. qr habet sex officia. s. baptizare. ꝓficare. cathecisare. ligare. absoluere ꝛ ꝓsecrare. Eps vero habz nouē. s. caligas. sandalia. succictoriū. mitrā. dalmaticā. tunicā. cirothecas. anulum ꝛ baculū. qr epus habet plura officia q̄ sacerdos. scz virgīes ꝓsecrare. ecclias dedicare: clericos ordiare: synodū celebrare. chrisma ꝓficere. vestes: vasa ꝛ alia sacra eccle ornamēta ꝓsecrare: ꝛ ꝓfirmare. Consecratōem autē vestimē toꝝ ꝑdictoꝝ Stephanꝰ istituit āno dñi. cclvij. Deīde sacerdos accedens altare dicit. Auferꝛ a nob dñe cūctas iniq̄tates nr̄as ꝛc. signādo se ī facie. ꝙ qđ petit oia ipedimēta a se auferri seu remoueri. Tā dē osculat reliq̄as ī medio altaris dicēs. Oro te dñe ꝙ merita oīm sctōꝝ tuoꝝ: ꝛ eoꝝ q̄rum hic ossa recōdita sūt: vt eoꝝ ītercessiōe nobis dignerꝭ indulgere vniuersa ꝺlicta nostra. ꝙ qđ petit sctōꝝ suffragium q̄si ex se sit indignꝰ. Deinde osculat libꝝ dicēs. Dignꝰ sim dñe accipe libꝝ et apire signacula eiꝰ. qm̄ occisus es ꝙ nobis ꝛ r̄demisti nos deo in sāguine tuo. Osculū illū qđ facit in medio altaris significat iudaicū populū Euangeliū ꝺo gentilē q̄ ꝙ euangeliuz credidit. Uñ qr christꝰ vtrū

ꝑ ppl'o veniẽs in mundũ dedit pacẽ. iõ vtrũq; osculatur Qz autẽ prius sacerdos accedit ad dextꝝ cornu altaris significat q; prius christꝰ p̃dicauit iudeis. deinde gentib⁹.

His expeditꝫ vidẽdũ ẽ de ipo officio. qđ hz sex ptes. q̃ꝝ ꝓma vocaꝝ p̃patõ ⁊ durat ad epl'az. Scđa instructio. ⁊ durat ad offertoriũ. Tercia oblatõ: ⁊ durat ad p̃fatõz. Quarta ꝯsecratio. ⁊ durat vsq; ad orem⁹ p̃ceptis. Quĩta sacrĩ p̃ceptio. ⁊ durat vsq; ad ꝯmũionem. Sexta gr̃aꝝ actio: et durat vsq; ad finem.

De prima parte misse.

T quia populus debet ꝓmo venire cũ mentis deuotione ad eccl'iam. ideo missa ꝓmo incipiꝫ ab introitu. Pro quo sciendũ q; olim missa inchoabaꝫ a lectõibus sicut adhuc fit in sabbato pasce ⁊ pẽthecostes. Unde Celestinus primus natõe romanus Anno dñi. ccccxxvij. instituit vt ab ĩtroitu inciꝑet. Post quez Gregorius primus anno domini. cccccix. cantualẽ introitũ ꝯposuit. ⁊ significat desiderĩũ sctõꝝ patꝝ q̃ incarnatõez christi desiderabãt clamãtes deuote. Emitte agnũ dominẽ dñatorẽ terre ⁊c̃. Et iterum. Utinaz dirũpes celos. Per celuz autẽ designaꝫ desideriũ numerositaꝫ. q; diuersi diuersimode clamabãt. Iõ aũt vt ꝯmũiter introit⁹ sumitur de psalmis. q; olim cãtabanꝫ in ꝓncipio misse. cl. psalmi. sed q; tediosuz ppl'o erat. iõ Pelagi⁹ statuit vt solũ aliq̃d de ipis sumereꝫ. s. ĩtroit⁹ cũ ℣su Aliq̃ tñ scti hñt spẽales ĩtroitus ĩ suis festis ꝑ ꝓ reuerentiã eoꝝ. Addiꝫ etiã gl'ia patri q; licz sol⁹ filius sit incarnat⁹. tñ tota trinitas opata ẽ incarnatõem. qđ damascen⁹ papa instituit. Obmittiꝫ tñ ĩ missa defunctoꝝ. q; illi nõ sunt in statu gl'ie sed pene. Simile ĩ dñica passiõis dñi. q; tũc nõ recoliꝫ gl'ia sz ꝯfusio ĩ psona filij dei facta Resumiꝫ aũt introitus iõ. q; tã p̃cedẽtes q̃ꝝ seq̃ntes scti ĩ fide x̃pi sũt concordes. vñ ⁊ q̃ p̃cedebãt et q̃ seq̃bantur clamabãt osanna.

Sciendũ aũt q; sacerdos debz ꝓmo egredi de sacristia q̃ñ introitus inchoaꝫ. Sigt aũt egressus ille christi egressũ de vtero ℣gis glorioſe. de quo processit tanq̃ sponsus

Expositio prime

de thalamo suo Scdo populꝰ dz venire cū mētis hūilitate. qđ designat Kyrie eleyson. qđ etiā Grego. papa cantare nonies istituit. Et ē grecū significās tm̄ sic dne miserere. Fit aūt i greco vt inuakt christi titulꝰ scptus fuisse grece hebrayce z latine. vñ osanna et sabaoth hebrayca sunt. reliq̄ vo latina. vel vt ois lingua confiteakt christi passiões Et fit nonies vt ad nouē ordinū angelox ꝯtēplatões posſim̄ ꝓuenire. Triplicakt autē ad laudē trinitatſ. Et r̄cte sequkt post introitū. Introitus enī significat aduētū christi i carnē. Kyrieleyson vo ī mentē. qđ signakt ꝓ ꝑ qđ dr Miserere nobis. Tercio dz populꝰ venire cū mētis erectõe qđ sigt cātus angelox. ſ. gl'ia in excelsis deo. Et recte seqkt post illa duo ad significāduz qꝙ hō ad aduētū christi in carne z mēte debz gaudere gaudio spūali z vocali exp̄mere. Et ꝓmo icipikt a sacerdote. secūdo a choro ꝯplekt. ꝑ qđ dsignakt qꝙ ꝓmo vnꝰ chorꝰ. i. vnꝰ angelꝰ ī natiuitate dñi icepit istū hymnū. post ꝑ alij multi ip̄m ꝓseq̄bankt. vt dicit Lu. ij Et qz iste hymnꝰ dictus ē ad laudē dei in natiuitate q̄ ē mediatoz dei et hominū. iō ī medio altaris dicit. vl qz in media nocte natus ē. Et qz etiā iste hymnus ī ortu christi in mūdū dictꝰ est. iō facie versa ad orientez ipe incipit. Et qz istđ cāticū ē leticie. iō ī aduētu nō canit. qz scti pres nō in re sz in spe habuerūt ꝓmiuz. Spes autē que differt affligit animā. Prouer. xiij. Similit ī. xl. z. lxx. vbi r̄colit lapsus ꝓmi hois flebit: nō dr. Unde nouē septimanis tacetur ꝓpt nouē chorox angelorū consortū ꝓuationē. Itē in die innocentū nō cantat. qz fuerūt nō ī gl'iaz sz ī vituperiuz christi occisi. Generalit tn̄ dr iste hymnus qn̄ dr. Te deuz laudamus. excepto sabbato pasce z cena dñi ꝓpt spēales rões. In cena autē dñi n̄ dicitur nisi ab epo. Sed sabbato pasce ab omnib. qz illa missa est qđāmodo diei seq̄ntis. scz resurrectõis christi. vñ in nocte deberet celebrari. de ꝯse. di. ij. nocte. Deinde sacerdos vtit se ad populū dicēs. Dñs vobiscū. qđ valet tm̄. i. dominꝰ tribuat pctõrib affectū z volūtatē bonā. Sed eps dicit. pax vobis. quia ē vicariꝰ

christi. q̄ dixit apl'is suis p⁹ resurrectõem suã. pax vobis. q̄si diceret. ī pśenti deꝫ vobis pax pectoris. ⁊ ī futuro pax etnitatis. et chor⁹ respondet. Et cũ spũ tuo. i. dñs q̄ est in corde tuo sit etiã nobiscuz in corde nr̃o. Et hoc verbũ Dominꝰ vobiscũ sumptũ est ꝺ libro Ruth. c. ij. Sic enī legiꝫ booz salutasse messores suos. ⁊ ꝓpheta ī Paralip. asa regẽ ⁊ q̄ cũ eo erãt. ⁊ angelus salutãs gedeonẽ dixit. dñs tecuz Sed hoc verbũ. ⁊ cũ spũ tuo sũptũ ẽ ab apostolo ad Thimotheũ vl'. Sciẽdũ tñ q̄ sacerdos ꝑtit se in missa q̄nq̄es ad designandũ q̄ christus post resurrectõez suã ipo die resurrectõnis q̄nquies apparuit suis electis. Prio marie magdalene. secũdo mulieribꝫ tercio petro. quarto duobus discipulis in emaus euntibꝫ. quinto omnibꝫ discipulis absente thoma Et q⁹ ppl's ꝓuenit ad orandũ cũ intentõe īpetrãdi. ideo statim seq̄t collecta. Uñ dicit sacerdos. oremus. significans illud quod christꝰ dixit apl'is. Orate ne intretis ī tẽptatõez. p qꝺ etiaz reddit se indignũ. vñ q̄si conuocãs ad se fideles dicit. oremus. i. omnes orate. vt quod petim⁹ facili⁹ impetrem⁹. Et tũc dicit collecta seu orõ que designat q̄ christꝰ dãs nobis exemplũ orauit. Et dicit collecta. q⁹ fit sup ppl'z collectũ. vel q⁹ in ea colligit ppl'i orõ seu deꝑcatio. Et fit ī dextera parte altaris. p quã designꝫ bona eterna et spũalia q̄ ꝑmo sunt petenda. iuxta illꝺ. Primũ querite regnũ dei. Fit etiam versus orientẽ iuxta Damascenũ. li. iiij. c. xi. vt paradisum affectare mõstrarem⁹. que est in partibꝫ orietis. Secũdo vt christũ crucifixũ qui versus orientẽ stans in cruce respiciebat attendam⁹. Tercio vt ipm iudicẽ inde venturũ significem⁹. Quãdoq̄ autẽ dicit vna orõ rõne solẽnitatis. Aliq̄ñ due vel tres vsq̄ ad septenariuz et nõ vltra. q⁹ ꝯm Innocen. dñs septẽ petitiõibus docuit orare Et etiã q⁹ vltra. in tediuz verteret. de conse. di. ij. cũ omnia. Uñ autẽ ponũt pluzes collecte tũc ꝑmo ponãt due. postea tres. vl' ꝑmo vna ⁊ postmodũ due ita q̄ maioz numerus seq̄tur. Et sp̄ fiat ī numero ipari. q⁹ pśone diuie sunt ipares ī numero. Et dirigunt oẽs orões

Expositio secũde

pñi ⁊ filio ⁊ ñ spũisctõ. qz cuz ipe sit donũ a dono non petit donũ. ſm Bern̄. de parãtinis De mõ autez ꝯcludendi collectas dant ꝙlus. Per dñm dicas cũ pfez psbit oras. Cum ꝓpm memores p eũdẽ dicere debes. Cũ christo loqrs. p eũ dẽ dicere qras. Qui tecum si sit collecta finis ī illo. Si spiritꝰ almꝰ eiusdẽ dicere debes Hoc ẽ. vbicũqꝫ ad deũ pfez dirigit oro. ⁊ nõ ẽ mẽtio de filio dicat p dñm ⁊c. Si autez ibi ẽ mẽtio filij dicat p eũdẽ dñm ⁊c. Si aũt ibi ẽ mentio de spũsctõ dicat p dñm ⁊c. q̃ tecũ viuit ⁊ regnat in vnitate eiusdẽ spũssti deꝰ p oĩa secula seculoꝝ amẽ. i. p oĩa pñtia ⁊ futura. Nullꝰ aũt dz sibi facere nouas collectas que ñ sũt ab ecclia ꝓbate. qz hꝰ ꝓhibuit ꝯciliũ affricanũ. cui intẽfuit Augꝰ. Sciẽdũ etiã q̃ si ponit collecta defunctoꝝ in missa viuoꝝ q̃ illa debet esse penultima ⁊ non vltima. qz finis dz suo ꝑncipio cõuenire. Nullo aũt mõ in missa defũctoꝝ collecta ꝓ viuis dz ĩponi. qz mortui viuos iuuare ñ pñt. Itẽ collectas dici ꝓcepit Simachus natõe sardꝰ. anno. cccc. xciiij.

De secunda parte misse

Expedita

e ꝑma ꝑte misse q̃ est ad ꝓpli ꝓpatõem. dicẽdũ est de scõa q̃ ẽ ad ꝓpli instructõez. ⁊ incipit ab epla in q̃ docet ꝓphs in diuis mãdatis. Et habet sex ptes. scz mysterialẽ informatiõez. de q̃ in epla. penitentionalẽ opationẽ. de q̃ in graduali. salutarẽ lamentatõez: de q̃ ī tractu. spirualẽ exultatõnez: de q̃ in alleluia. ꝑncipalẽ instructiõem de qua in euãgelio. ⁊ spẽalem fidei instructiõez. de q̃ in symbolo. Scõm autẽ Innocen. epla significat officiũ ꝓcursoris: qui ꝓibat añ faciẽ domini Et qz ꝑdixit. penitentiã agite: iõ seqt gduale. Sed quia post pniam sequit gaudiũ. qz ipe dixit. Appropinqbit enī regnũ celoꝝ. iõ seqt alleluia. qd̃ est cantus gaudij. Et qz post Johãnis doctrinã secuta est doctrina ꝙpi. iõo seqtur euãgeliũ q̃ ẽ doctrina christi. post quã secuta est fides apostoloꝝ. ideo seqtur symbolũ. Quare autẽ epistole nõ fiunt de libris moysi. quia ī illis ꝓmittũtur tẽporalia. In epłis vero pauli eternalia. Et hac

ratõne lectões de libris moy
si terminant in grauẽ accẽtũ.
Sed lectões epistolaꝝ i acu
tũ. qz sursum tendũt. Gradu
ale ẽm Innocẽ. dicitur a gra
dibus in quib⁹ cantabat. z si
gnificat cõuersionẽ fidelium
penitentiũ. Et interponitur
versus ad designandũ q nul
lus verã penitentiã facit nisi
plene conuersus sit ad deum.
Et obmittitur graduale ĩ fe
stis paschalib⁹: et loco ei⁹ dici
tur. Hec dies. Quia illi dies
statũ ecclesie futurũ felicẽ in
sinuant. scz statũ post resurre
ctionẽ: vbi non erit pena sed
gaudiũ. Alleluia vox leticie
significat gaudiũ penitentiũ
quod habẽt exp̃misso p̃mio.
Et canitur etiã in aduẽtu. qz
licet sancti patres habuerunt
spem de incarnatõne christi.
tamen qz certi de hoc erãt. iõ
exultabãt. Sed in septuage
sima obmittit. qz tũc casus p̃
mi hominis deflet. loco cuius
canitur tractus cũ plixitate z
asperitate vocis. significans
plixitatẽ miserie p̃sentis inco
latus. Et hoc Symach⁹ pa
pa instituit sic z collectas. Ad
dit etiã quãdoqꝫ psa post al
leluia. scz que est vox exulta
tiõis. ad signandũ gaudium
corporis et anime. Et est isti
tuta a Nicolao papa. Prius
enim cantabat neuma qõdaz
longũ post alleluia. loco cui⁹
Nicolaus papa in festiuita
tibus p̃cipuis prosam canta
re instituit. Significat etiaz
diutina ptractio notaꝫ ipius
alleluia gaudium celestis pa
trie quod est absqꝫ fine. et fit
sine voce significatiua. qz ta
le gaudiũ nulla lingua expri
mere potest zc. Euangelium
quod legit in sinistra pte alta
ris designat q p ip̃m peccato
res sunt vocati. Et dicit ver
sus aquilonẽ ad enitatõnem
malorũ et imitatõnẽ bonoꝫ.
Mali enĩ per aquilonẽ signi
ficantur. Nam per aquilonẽ
diabolus frequenter designa
tur. cõtra quẽ est euangeliuz.
Et dicit in loco alto. s. in pul
pito. qõ nõ fit in epistola. qz
altus loc⁹ datur seruãtibus
euangeliũ. qz celũ. Et ppt̃ h
etiã terminat in altũ. Premit
titur autẽ ante euangeliũ do
minus vobiscũ. salutatio po
puli. per quod disponit po
pulũ ad audiẽdũ deuote. Et
cho⁹ rñdet. z cũ spũ tuo. id ẽ
sicut tecũ est deus ad dicẽdũ
verbuz dei. ita nobiscum sit
ad audiendum. deinde signat

se in ꝓncipio ⁊ i fine. Prio in libro facit signū crucis. q̄si dicat. crucifixū ꝑdico. Scdo i pectore. q̄si dicat. crucifixum credo. Deinde i facie. ac si dicat. crucifixū ꝑdicare nō erubesco. Silr pplus faciat ne diabol⁹ ꝟtat facies ac mētes eoꝝ ab auditōe ꝟbi dei i ꝓncipio. ⁊ i fine ne ꝟbuz tollat de cordibꝫ eoꝝ. Debz etiā ppls stare ⁊ nō sedere. in signuz q̄ fūt q̄ti pugnare ꝓ euāgelio. ⁊ caput eleuare in signū reuerentie. Et ꝫ statuit Anastasi⁹ papa ꝑm⁹ anno dñi. ccccliij. habet etiā de ꝺse. di. i. apostolica. Itē arma vl baculos ponere. in signū q̄ iuxta doctrinā euangelicā q̄ti sunt ñ armis sed patiētia se defendere. iuxta illud. Si quis te ꝓcusserit ad vnā maxillā ꝑbe ei et alterā. Aliqñ autē thurificat circa euāgeliū. ꝓ qꝺ significatur odor bone opatōis. iuxta illud. Sic luceat lux vr̄a ⁊c. Dat etiam osculū libri tm̄ sacerdotibus post euāgeliuz ⁊ clericis. ad designādū q̄ ipis debēt esse manifesta diuīa secreta. ceterꝫ aūt i ꝓbol. Lu. viij. Post hoc canit symbolū nicenū. qꝺ marcian⁹ roman⁹ post siluestꝝ īstituit. āno dñi cccxxxix. Et dicit a sin qꝺ est con. ⁊ bolos morsus. q̄si ꝯpositū ꝓ morsellos quos. id ē articulos. Est enī collectum ex diuersis locis sacre scripture in quo est tota fides. Cōpositū est tm̄ ꝓpter maiorē cautelam. s. ꝓpter hereticos. ne sit difficile q̄rere articlos fidei in scꝑturis mltis. Et est triplex symbolū. Primū apl̄oꝝ scz credo. qꝺ ꝯmūit ꝺr in prima ⁊ in ꝯpletorio. Secūduz athanasiū. s. Quicūq; vult saluus esse. Et terciū nicenum. qꝺ i synodo nicena fuit ꝯpositū. Istud autē poti⁹ canit̄ missa q̄; aliud: qr cōditū ē tē pore veritatis ꝓpalate ꝯ hereticos insurgētes. et clarius est determinatiuū fidei q̄; symbolum apl̄oꝝ. ideo potius canitur istud q̄; illud. Uñ licet eadem sit ꝟitas vtrobiq; . magis tm̄ clare in vno q̄; in alio. Canit aūt alte ⁊ exp̄sse. vt oēs illud discant ⁊ sciāt

De tercia parte misse

Consequē

ter videndū ē de tercia ꝑte misse q̄ ꝺr oblatio. q̄ ꝓtinet sub se sex ꝑtes. Pria ē ppli exultatio ꝓ quib⁹ offerre debet. ⁊ hec signat

ꝑ offertoriũ. Scꝺa ẽ oblatõ nis ꝓsentatio. ibi. Suscipe ſancta trinitas. Tercia eſt altaꝛ ſ thurificatio. Quarta coꝛ dis hũiliatio. cũ ꝺꝛ. ĩ ſpũ humiliatõis. Quĩta ſeq̃ns oꝛatiõẽ. ſ. ſecretũ. Sexta manuũ ablutio Circa qꝺ ſciendũ ꝙ ſacerdos poſt ſymbolũ diĉ dñs vobiſcũ. ad ſignificãdũ ꝙ exꝯ ꝺꝛ ad oblatõem accedere. ⁊ nulla oblatio ꝑt eſſe acceꝑta ſine deo. iõ diĉ. dñs vobiſcũ. Et qꝛ tã ſacerdos q̃ꝫ poꝑpul⁹ debẽt eſſe valde attenti circa oblatõez hoſtie ſalutariſ vñ tũc q̃ſi excitando ꝑplm ſacerdos diĉ Oꝛem⁹. Nõ tñ vlteri⁹ ꝓſeq̃t voce alta. ſꝫ ſub ſilẽtio diĉ offertoriũ. ꝙ qꝺ ꝺnotat ſuã itẽtõez maxime cõllectã ad deũ. Significat etiã illud ſilẽtiũ latibulũ chriſti añ paſſionẽ. qñ iudei ꝓſpiraueꝛt ꝫ eũ. vt ſi q̃ſ eũ ꝓfiteret extra ſynagogã fieret. cantat tñ tũc chorus valde letabũde ad deſignandũ hilaritatẽ offerẽtiũ qꝛ datoꝛẽ hilarẽ diligit deus Et quia legit etiaꝫ de dauid ꝙ citharã cũ cantoꝛibꝫ ꝑcutiebat. Tenent autẽ fideles ad oblatiões ꝑm conſuetudinez approbatã in aliq̃bꝫ feſtinitatibꝫ. vt de ꝓſe. di. iij. oĩs chriſtianus. qꝛ dictũ ẽ a dño. Nõ apparebĩ ꝓſpectu meo vacuus. Licꝫ aũt ꝫ ſit ꝑceptũ: tñ q̃ntũ ad q̃ntitatẽ. vt tãtũ vel tãtũ offerat ñ ẽ ꝑceptũ ſꝫ ꝓſilium. iuxta illꝺ Exo. xxv. Ab oĩ hoĩe q̃ offert vltroneꝰ accipietis eas. ſ. oblatões

Equitur

ſ ſcꝺa ꝑs ꝛcie ꝑtis. ſ. oblatõis ꝓſentatõ

Circa qꝺ ſciẽduꝫ ꝙ ſacerdos volẽs ꝓſentare oblatõem deo parat ꝓmo materiã. Et ꝓmo ꝑ hoſtia accipit panẽ triticeũ azimũ mũdũ et puꝝ. ⁊ ꝑ ſanguis ꝓfectõe accipit vinũ bonũ ⁊ ſapidũ admixta modica aq̃ q̃ poſſet abſoꝛberi a vino. q̃ facto diĉ Fiat hec ꝓmixtio vini ꝑt ⁊ aq̃ In n. p. ⁊ f. ⁊ ſ. ſ. Deide accipit calicẽ tenendo vna manu ĩ medio. ⁊ reliq̃ ſuſtẽtãdo pedẽ calicis. ⁊ alte ſubleuãdo diĉ. Suſcipe ſcta trinitas hãc oblatiõez. q̃ oꝛõ deſe indicat q̃d vl ꝑ q̃ tũc oꝛat. tũc enĩ oꝛat eccl̃ia deũ ⁊c. Dicta ãt iſta oꝛõe ꝺꝫ calicẽ deponere ꝺoꝛſũ ⁊ patenã ꝺſup tollat. ⁊ panẽ ad pedes calicis collocare. vicꝫ inter ſe ⁊ calicẽ ꝑm modũ magꝫ cõez. Calix ſignificat chriſti diuĩtatez. patena

hūanitatē q̄ diuitatē sic̄ patē na calicē ꝓtexit. Sz tūc patē na sub corꝛali obfuak. qꝛ di/ scipuli relicto christo oēs fu/ gerūt. Calix aūt corꝛali ope rit qđ sigt sepulturaz christi. Dz aūt corꝛale eē đ lino mū do z cādido fm Hugonē. et fm ꝯciliū lugduñ. vt etiā hr̄ i bocardo. li. iij. Hoc īstituit siluester ꝑmꝰ āno dñi. cccxv. Nec dz ī eo alteriusꝛ rei matia ꝑciosioꝛ aut vilioꝛ misceri. vñ dicebat Job. de deo fm q̄ re fert archi. de ꝯse. di. i. ꝯsultu. q̄ illi ḡuit peccāt z offendunt q̄ mittūt corꝛale ꝯfici cū fari na ad h̄ q̄ stet rigidū sup cali cē. Nec tale corꝛale dz ꝑ mu/ lieres lauari nisi ꝑ sacerdotē ꝑ⁹ lauet in vase spēal̄ ad h̄ ꝓputato. ī q̄ nihil est postmo dū lauādū. vt dꝛ de ꝯse. dis. i. nemo. Significat aūt h̄ corꝛ/ pale fm arch. vbi sup̄ eccl̄iaz Q, aūt supponit calici signi ficat q̄ christi passionē eccl̄ia non desinit imitari. Corꝛale aūt multo laboꝛe candidatur z eccl̄ia multo laboꝛe christo cōformat. Itē significat syn/ donē in qua christꝰ fuit inuo lutus. et iō fit corꝛale de lino qꝛ sic̄ linū mlt̄z pulsiōibꝫ z tū siōibꝫ ad cādoꝛē deducit. ita eccl̄ia ꝑ illud significatū. q̄ ꝑ corꝑ⁹ xp̄i ītelligit multz p̄ssi/ onibꝫ z passionibꝫ ad cādoꝛez vite etne ꝑducit. Et ita etiaz corꝑ⁹ xp̄i ꝑ illud significatū ꝑ mltas tribulatiōes vēit ad gl̄iaz. vt dic̄ glo. ī. c. ꝯsultu. đ ꝯse. di. i. Et qꝛ dictum ē q̄ ca lix cooptus significat xp̄i se/ pulturā. hinc est q̄ tūc maria magđ. venit vngere iesū ⁊c̄.

Ercia parz

t est altarz thurificatio. Maria enī magdale/ na accepit libꝛā vngēti nardi pistici pꝛecioſi z vnxit pedes iesu. z domus īpleta ē ex odo re vngēti. Et sacerdos ī mo/ dū crucz supducit z circūdu/ cit icēsū sup̄ sacrificiū z altaꝛe vt z crucz signaculo z thuris incēso diabolice fraudis ma lignitas extricetur z effugiat Q, vo tercio supducit et cir cūducit icēsū desigt q̄ maria ter exhibuit z adhibuit vn/ gētū circa corꝑ⁹ iesu. Primo cū vnxit pedes ipi⁹ ī domo sy mōis phariseī. Scđo in do/ mo symōis lepꝛosi sup caput ei⁹ vnguētū effudit. Tercio cū emit aromata vt veniens vngeret iesū ⁊c̄. volūtas enim reputat ꝑ facto. cū et ꝑ seipāz

nō steterit q minus expleſſet qđ incepit. Q, vo postmodū vndiq; totū incēſaꝝ altare de ſignat q; factū illđ totā reſp/ ſit eccl'iam. ſicut dñs ipſe te/ ſtaꝝ dicens. Amen dico vob vbicunq; rē. Mat. xxvi. Et Leo papa ſtatuit incenſū ſu per oblatā fieri. qđ ꝛ ꝯcilium rothomageñ. fieri ſtatuit De alīs etiā thurificatiōis ſigni ficatōibus plura vide in rati onali diuinoꝝ

Equitur

ſ q̄ꝛta ps tercie ptis de hūiliatōne. vbi ſacerdos dicit inclinato capi te. In ſpū hūilitatis rē. ꝛ eſt ozō Dañ. iij. c. vbi ſacerdoſ p funde īclinaꝝ habēs manꝰ añ pectus, ꝛ circa h̄ oſculaꝝ alta re in ſignū crucſ. qꝛ p paſſiōz crucis recōciliati ſumus đo. ꝛ in eius amicicīā admiſſi. ad Eph̄. v. Alīꝫ tñ nō oſculāꝝ h̄ altare. Deinde ſeq̄ꝝ ozō. Ubi ſciēdū q; ſacerdos vꝛit ſe tūc ad ppl'm eos ſalutādo dicēs hec vba. Ozate p me pctōze. p q̄ vba ſacerdoſ īploꝛat auxi liū circūſtāriū pp'r altitudinē ſacrī. Et debēt iſta vba ſono roſe ꝛ exp̄ſſe dici. Et tūc vꝛit ſe ſacerdos ad alterā partem dicens. dñe exaudi ozōez me am. qꝛ tūc ozat ſingulari oza/ tōe. Et ī h̄ m'lti errāt ſupp̄ſſe illa vba dicēteſ. ꝛ cū h̄ nolēteſ ſe vꝛtere ad ppl'm. nec ad alte/ rā ptē altarſ. qđ ñ ē ſine pctō. Iſta āt ꝯuerſio ad ppl'm cuz ſilētio ſubſeq̄nte ſignificat oc cultam apparitionē chꝛiſti q̄ apparuit petro. qꝛ licz certuz ſit q; ei in die reſurrectōis ap paruit. vt ꝺꝛ Luc. vl. tñ īcer/ tū eſt vbi. g̃ fit ſub ſilētio Uſq; q̄nto ſeq̄ꝝ ſecreta qꝛ ſecrete ꝺꝛ vt notet mētal' ꝯuerſio ad de um. vt ſit ſacrificiū añ deū g̃/ tū. Debēt enī tot dici ſecrete q̄t fuerūt ī p̄ncipio collecte. ꝛ eodē ozdie poni ꝛ ꝯcludi Sz tñ in fine oīm ꝺꝛ exp̄ſſe. p oia ſecl'a ſeclꝰ. ſ. ad ſignificāduz q; licz ſacerdos ozat vt p̄ſona ſingl'aris. tñ exq̄ p toto ppl'o ozat. iō occl'te nō debet finiri. Uel ad īnuēdū q; ſacerdos hic poſtulat auxiliū ppl'i. vñ exp̄ſſe rōdet clericus amē. ad deſignādū q; poſt lazari reſu/ ſcitationē chꝛiſtus publice p̄ dicauit.

Eſtat nūc

r videre ꝺ q̄nta pte ſ/ cie p̄t̄ſ. q̄ ꝺꝛ ſeq̄nſ ozō vl'm p̄fatō. quehabz quattuoz

Expositio tercie

ptes. In ꝑma ppl̃us salutaꝫ cū dr. Dñs vobiscū. In secū da rō assignaꝫ. ibi. Ve dignuz ⁊c̄. In tercia laus diuia a po pulo cantaꝫ. cū dr. sctūs sctūs sctūs ⁊c̄. In q̄rta canō ipe in choaꝫ. ibi. Te igiꝫ clemen. ⁊c̄. Quātū ad ꝑmū sacerdos sa/ lutādo ppl'm ꝑmo excitat eū ad attētōnez dicēs. dñs vobi scū. Scdo ad mētis erectōz. ibi. sursum corda. Tercio ad gr̃aꝝ actōes. ibi. gr̃as agam⁹ Excitaꝫ autē ad attētōez ꝓ/ pter reuerētiā sacramēti in q̄ christ⁹ sumiꝫ ipe fons bonita tis. iō sacerdos dic̄. Dñs vo biscū. Deinde dicit. sursū cor da. ad designādū q̄ circa ꝫ sa cramētū debem⁹ habere alti tudinē contēplatōnis. ⁊ ea q̄ sursuz sunt appetere. vt dicit Lol. iij. Et etiā qr istō sacra mentū nō ꝑt rite ꝑfici sine il/ lo q̄ est sursuz. a q̄ cūcta bona ꝓcedūt. vt dicit grego. Et a quo oñe bonū ꝓcedit. vt dr Jaco. i. Et ad designandū q̄ hoc sacramētū non ꝓdest nisi habētibꝫ corda sursū. Ad qō statim rñdet mīster. habem⁹ ad dñm. Et ē sensus. i. habe/ mus corda nr̃a ad dñm leua ta. Sz forte in ꝫ multi mēti/ unt̄ bñtes corda depssa. q̄s ar guit ppha dicēs. Filij hoim vsq̄q̄ graui corde. Tercō ex citaꝫ ppl's ad gr̃aꝝ actōnes. ibi. gr̃as agam⁹ dño deo no stro. Ubi vide ꝙ gruētiaz lau dis. qr enim est dñs q̄ a seruis vult laudari. Malach. i. Si ego sum dñs vbi ē honor me us. Et qr deus ideo vult co li. et qr noster est. iō specialit vult honorari l' venerari. Et qr tā innocētes q̄ penitentes habēt laudare deū. ideo dr re cte. dignū et iustū est. Et cer/ te dignū ratōe sue maiestatis iuxta illud Apoca. vij. Bñdi ctio ⁊ claritas ⁊ sapia ⁊ gr̃aꝝ actio honor et virt⁹ et fortitu do deo nr̃o. dignū etiā ꝓ tātis bñficijs nobis ipēsis. dignū ratōe supabundātis charita/ tis. exq̄ ꝓpo filio suo nō pep cit deus ⁊c̄. Quarto statim rō assignaꝫ hui⁹ a sacerdote cuz dr. Uere dignū. Et hic inci/ pit p̄fatō q̄ repsentat illō gau diū pueroꝝ cātātiū i die pal/ maꝝ. Bñdictus q̄ venit i no mine dñi. Tpe aūt q̄ cātaꝫ p̄/ fatio debent man⁹ eleuari: ad designandum q̄ tūc sacerdos vult orare ꝓ celestibꝫ. Et per ista verba sacerdos approbat ꝓmo deū digne esse laudādū. scdo. inuitat angeloꝝ exēplo

cum dicit. quã maiestatẽ tuã laudãt angeli .q.d. ſm Jnnocen. dignũ est: quia mera nos volũtate fecisti. Justũ: qz mera miscõia redemisti. Equuz qz gratuite nos visitasti. Salutare quia ꝑpetue nos saluasti. Nos tibi semp. idẽ in oĩ tẽpoze. et vbicz. i. in oĩ loco Et si ñ actualiter tamẽ habitualiter: nõ ponẽdo videlicz obicẽ mortal' peccati. Unde non cessat orare qui nõ cessat benefacere. ſm Augustinuz.

Circa qõ sciẽdũ qꝺ tm̃ decem sunt ꝑfatões. Pelagius enĩ papa statuit nouẽ. sed vrbanus papa anno dñi. ccccxliiij. addidit decimã de btã ꝟgine. Quotidianã autẽ ꝑfationẽ fecit Simachꝰ natione sardus. Anno dñi. ccccxciij. Prima est de natiuitate. secũda de epiphania. tercia de q̃dragesima. quarta de resurrectiõe. q̃nta de ascensiõe. sexta de pẽtecoste. septima de trinitate. octaua õ sancta cruce. nona de apostol'. decima de beata virgine. de hoc habeť õ cõsecra. di. i. ĩuenimus. Exquo patet ꝑfationẽ nouiter inuentã de dedicatiõe eccl'ie esse supfluam z erronee introductã. nisi alias interueniret autoritas pape, de qua tñ vsqꝫ mõ nõ cõstat. Uñ illi ea vtẽtes gr̃uiter peccãt. Cũ enĩ vnã collectã minimã nõ possunt mutare vl' addere. multo magis tã solẽnẽ ꝑfationẽ ꝑ suo libitu ĩ mutare q̃s ꝑsumat. Deĩde sequitur sanctꝰ. qõ Sixtus ꝑmus anno dñi. cxxix. ĩstituit. ꝑ qõ sacerdos orat vt laus nostra z voces nostre laudibꝫ et vocibꝫ angelorꝫ associent'. qz angeli semꝑ cantãt sctũs. Ter autẽ canit' ad honorẽ trinitatis. Osanna bis. ad designandũ duplicẽ stolã seu gaudiũ. corꝑis. s. z aĩe. z significat tm̃ id ẽ obsecro salua

Equitur

sexta ꝑs tercie ꝑtis ꝓncipal' misse. scz ablutio manuũ. Primario eĩ sacerdos abluit manus ad significãdũ qꝺ debꝫ carere mortalibus. sz in ꝫ loco abluit. qz iuxta posse suũ dꝫ etiã carere venialibus. Et iõ solũ capita digitorꝫ ꝑfundit. Et licet aliqui dicũt tũc versiculũ .laua bo inter innocẽtes manꝰ meas. tñ conuenientꝰ obmittit ꝑter continuationẽ seq̃ntis canonis q̃ incipit. Te igitur. cuiꝰ ꝑludiũ fuit sanctꝰ. Sen

sus enim est. Te igitur clemẽ tissime. id est te qui sanct⁹ es. domin⁹ deus sabaoth depre cor. quod cõgrue fieri nõ pos set interpositis aliq̃bus ver/ bis. puta. lauabo inter inno/ centes manus meas ⁊c̃. q̃ fa/ ciunt notabilẽ discõtinuatio nem illaꝝ orationũ principa liũ. ⁊ ideo cautius obmittit q̃ dicitur.

De quarta par te misse

Equitur

quarta ps pricipa lis misse. scilicz ca non. Ad cuius euidentiã sciẽ dum q̃ canon grece interp̃ta tur regula latine. quia multũ regulate cõpositus est. Dicit autez q̃ Belasius papa cano nem principaliter ordinauit: licet a pluribꝫ sit aliquid ad/ ditum in eo. tamẽ ab vno est ꝓpositus. Dicitur aũt q̃ Cle mens secundus Anno. lxxi. post Cletũ instituit canonez ante consecrationẽ. ⁊ ita dicit canon q̃si ex regulis sanctoꝝ patrũ editus ⁊ compositus. Dicit etiam sub silentio ꝑm Innocentiũ. primo ad signi/ ficandum q̃ christ⁹ secesserat in Effrem a iudeis. Secun do propter maiorẽ conuersi/ onem mentis ad deũ. qz tunc sacerdos debet intrare thala mum cordis. ⁊ ostio sensuum clauso deũ orare. Tercio pro pter piculi euitatõem. ne vsu quotidiano verba sacra vile/ scant. Quarto propter maio rem reuerentiaz. quia que in publico fiunt citius vilescũt Hec Bernardus de parãti/ nis. Incipit autẽ ab illa lit tera T. que valde repzesentat signũ crucis. ad significandũ q̃ hoc sacramentũ seu sacrifi cium fit ad memoziã passio/ nis christi in cruce. Et fit cir ca canonem imago crucifixi: vt tanto melius imprimatur memoria christi passionis in cruce ipsi celebrãti. Accedẽs autem sacerdos post ablutio nẽ primo benedicit se. secun/ do compositis manib⁹ oscu latur imaginem crucifixi: in/ clinando se hũiliter. designãs humilem inclinatõem quam fecit christus ante suam pas/ sionem: in qua factus est su/ dor eius sicut gutte sanguinis decurrentis in terram. si cut habetur Luce. xxij. Alij autem osculantur altare ad si gnificandũ q̃ per hoc sacra/ mentum acquirimus veram

dilectõem cum christo .quia minister nõ debet esse infidelis :vt iudas. Deinde incipit dicens. Te igitur. Circa quod notandum q illa coniũctio igitur est illatiua respectu precedentiũ .vnde exquo dixit prius.sanctus domin⁹: nunc infert. Te igitur clemẽtissime pater qui es sanctus. Dicitur autez clementissim⁹ quasi in misericordia summe abundans. Et hec verba dicens sacerdos se inclinat designans christi humilitatẽ seu humiliatõnem ad passionez. Additur etiam per iesuz christum filium tuum dominum nostrũ. Hoc fit ideo :qz christus docuit in suo nomĩe omnia esse petenda. Juxta illud Johannis.xvi. Amen amen dico vobis:si quid petieritis patrem in nomĩe meo ꝛc̃. Describitur autem quadruplicit̃er. Primo vt saluator: quia iesus. Matthei ꝑmo. Uocabis nomen eius iesus: quod interpretatur saluator. Secundo vt rex. quia christus: quod interpretatur vnctus. Psal. Unxit te deus deus tuus. Tercio vt patri naturaliter dilectus. quia filiũ. Quarto vt nobis prelatus, qz dominũ nostrum. Supplices id est humiles rogamus :fm Bernardũ de parãtinis .rogamus ꝓ illis que nobis deficiunt. ac petimus ꝓ illis que ad salutem nostram nobis necessaria sunt. Uti accepta habeas. id est accipias seu grata habeas. Et aliqui hic osculantur altare q̃si ostẽdentes se compati christo .sz non est de essentia .Et debet produci illa dictio vti in fine. nam licet idez valet vt et. vti tamen plus est expressiua. Hec dona. dicuntur dona q̃ dantur a superioribus .quia hoc sacrificiuz fit virtute supremi dei. ideo dicit donum Munera. dicuntur munera quia dantur seu offerunt̃ ab inferioribus. hoc enim sacrificium ministerio sacerdotum offertur deo patri. Hec sancta sacrificia dicuntur .qz fiunt ꝓ peccatis nostris. Dicuntur autem illibata .id est incorrupta. non q̃ illa accidẽtia nõ possunt corrumpi. sed q̃ contentum sub eis scilicet corpus christi et sanguis nõ corrumpitur. Juxta illud. Non dabis sanctũ tuũ videre corruptionem. Fiunt autẽ tres cruces in verbis istis

Expositio quarte

Hec dona. hec munera. hec
sctā sacrificia illibata. Pro
quo sciendū q̄ sacerdos ideo
vtitur sepius signo crucis cir
ca hoc sacramentū magis q̄
circa aliud. quia istud sacr̄m
est magis memoriale passio-
nis christi que ad crucē ē ter
minata. Fiunt aūt hic primo
tres cruces ad designādū tri
plicem christi traditōez. q̄rum
prima fuit gratiosa a deo p̄re
ex dilectiōe. q̄ ppio filio suo
nō pepcit sz p nob̄ tradidit il
luz. Secūda fuit a iuda. que
fuit ex auaricia ⁊ cupiditate.
eo q̄ pecuniaz pro eo recepit.
quā appellat mercedē iniq̄ta
tis. Tercia fuit a iudeis q̄ fu
it ex inuidia. qr sciebat pila-
tus q̄ p̄ inuidiā tradidissēt eū
Quia igit̄ de⁹ pater dedit eū
nobis in donuz. iō p̄ma crux
fit cuz dicit̄. hec dona. Et qr
iudas p munere tradidit eū.
iō scda crux fit cū dr. hec mu
nera. Qr vero iudei ad mortē
tradiderūt eū vt crucifigeret̄
in sacrificiū illibatū. iō tercia
crux fit cū dr. hec sctā sacrifi-
cia illibata. Vl̄ etiā fm guil̄.
manitinensem. tres cruces fi-
unt in reuerentiā eius qui est
trinus de⁹ in psonis. cui⁹ po
tentia fit cōuersio panis, ⁊ vi
ni. Et fm Bern̄. ō parātinis
significat crucifixionē tripli-
cē. quaz prima fuit in volū-
tate et affectu q̄n collegerūt
pontifices sciliū. Joh. xi. et
Matth̄. xxvi. Scda fuit in
vocibus clamantiū. crucifige
crucifige Luce. xxiij. ⁊ Joh.
xix. Tercia in crucifixiōe ma
nuū et pedū. Luce. xxiij. Est
itaq̄ sensus istoz verborum
quantū ad triplicē effectum.
Nā qr christ⁹ dat⁹ ē liberalit̄
iō dr dona pluraliter. qr vo da
tus ē vtil̄r. iō dr munera. ⁊ qr
datus ē vt nos sctificarz mē
talit̄. iō dr. sacrificia illibata.
id ē īmaculata. Sz quare
dr pluralit̄ dona munera ⁊c.
⁊ nō donū mun⁹ ⁊c. cū hic n̄
fiūt plura sacrificia seu sacra
menta sed vnū tm̄. Rñdet̄ q̄
licz corpus et sanguis christi
sint ppie loq̄ndo ꝯposita di
stincta. tm̄ dicunt̄ vnū integri
tate. sicut ꝯmestio in vna mē
sa quantūcunq̄ fercula sunt
diuersa aut potus diuersi. ni
hilomin⁹ dicit̄ vna ꝯmestio.
⁊ hoc vnitate integritatis. qr
cibus ⁊ pot⁹ simul integrant
refectionē: et habēt vnū effe-
ctū et nutritōem. Et isto mō
istō sacr̄m dicit̄ vnum. Qn̄ g
dicūt̄ dona munera pluralit̄

referr ad illas substãtias panis ꝛ vini q̃ plura sũt ꝯposita p se ꝛ nõ dũ sũt corp9 ꝛ sãguis christi vnũ. Vñ ꝑm Horam sup Dat. q̃uis ibi sint plura materialr. nõ tñ formalr ꝓpr vnã opatõez quã intẽdũt. scz refectionẽ spũalem.

Equitur

S In primis q̃ tibi offerimus. vbi ponit optatio salutis eoꝝ p q̃b9 offertur h̃ sacrificiũ ꝛ cui. quia deo pri. vñ dic̃. i ꝑmis. i. ꝑncipaliter tibi. Scdo q̃s offert. qr sacerdos ex pte toti9 eccl'ie iõ dic̃ offerim9. ñ offero. Ex q̃ ptz q malicia sacerdotis nõ viciat effectõez ꝯsecratõis. qr nõ offert ex bonitate vl' malicia ꝓpa. sz ex officio qd gerit ex ꝑsona eccl'ie. Tercõ p quo offert. Et ꝑmo qr generalr p tota eccia. vñ dic̃. p tota ecclesia catholica. i. vniversalr toto orbi terraꝝ diffusa: ꝛ fidei sacr̃is vnita. ñ p synagoga iudeoꝝ abiecta ꝛ dispsa vbiq̃ p diabolũ Quarto oñdit q̃d petit. vñ dic̃. quã. s. eccl'iaz pacificare digners. vt. s. pacẽ hẽat ab hereticis ꝛ scismaticis. digneris etiã eã adunare. i. ĩ vnitatẽ colligere q̃ dispsa ẽ inr fidos vl' paganos. Vl' ꝑm guil'. manitineñ. orat hic ꝑsbiter p invicẽ discordãtibꝫ. vt vnianr ĩ charitate Addit aũt. vt custodire digners. s. a vicijs ꝛ ꝺmonib9. et regere. s. in ꝓspis. Deinde orat p ꝑsonis singularibꝫ. ꝛ ꝑmo p capitaneis ecclie. s. papa. q̃ ꝥba addidit Clemẽs ꝛ postea Pelagi9 papa ꝯfirmauit. vñ idẽ dic̃. Cõstat ab vniverso orbe sepatũ esse qui ob quãlibet dissensionẽ inter sacra mysteria aplici põtificis ꝑm ꝯsuetudinẽ memoriã non freq̃ntat. Deinde p epõo ꝓpo. vnde dicit. p antistite nr̃o. qd eps celebrãs obmittit cum sit met antistes. post h̃ addit de seculari ꝑncipe. vñ dicit. ꝛ ꝑncipe nr̃o. hoc enĩ ẽ ꝯsiliũ apli. i. ad Thi. ij. c. vbi inq̃t. Obsecro ꝑmo oĩm fieri obsecrationes. orões: postulatões: ꝛ gr̃tiaꝝ actões p oĩbꝫ hoĩbꝫ. pro regibus et p oĩbꝫ q̃ ĩ sublimitate sunt ꝓstituti. vt q̃etam et tranq̃llã vitã agam9 in oĩ pietate ꝛ castitate. Debz aũt intẽtio celebrãtis fieri ad ꝑsonã illi9 epi ĩ cui9 dyocesi celebrat. Rome tñ ñ dr. p antistite nostro. qr ibi papa ẽ eps. Silr dicẽdũ de ꝑncipe illo in cui9 regno vel ducatu celebrat. de

Unde descēdit generalit orādo p omnib fidelib. Unde dic. z p oīb orthodoxis. i. vers catholics. nō scismatics vl hereticis. Uñ orthodoxus dr ab orthos ti. qd ē rectū. z doxis glia vl doctrīa. qsi recta glia vl doctrina. Qui grecte glifi cant deū et rectā fidei doctri nā sequunt orthodoxi vocāt atq; aplice et catholice fidei. id ē p apl'os fundate z pdica te fidei cultoribus

Emento

m etiā dñe famlor fa mularumq; tuar. vbi itez descēdit in spēali ad memoriā certar psonar Uñ licz de⁹ noscat oia. nec op⁹ est sibi demōstrare psonā p qua orat pbiter. cū oīa nuda sint oculi ei⁹. Heb. iiij. Sz tamē obliuisci dr illor qbz grāz su am nō infundit. Silr dr illo rum recordari qbz grāz suam z dona largit. Et ē mod⁹ vul gariū q cōit dicūt tribulati. de⁹ oblitus est mei. Petit er/ go hic duo. Prīo explicite p qbusdā. scdo p oīb circūstā/ tiis. Uñ dic. memēto dñe fa mulor famularumq; tuar. non dic suor. qr seruit⁹ pctīm de/ signat. Joh. viij. Qui fac pec catū seru⁹ ē pcti. Et tales q̄s diu sunt i pctis obliuiscunt a deo. iuxta illd. Pctōres n exaudit de⁹. Joh. ix. Sz famu lus dr a fauore. qr ēi fauore z gra dñi. vt sūt pctōres puersi z penitētes p pctis. z tles de us uouit. vñ petit pbiter re/ cordari taliū. Et sciēdū q̄ sacerdos dz facere mēoriā or diate. vt. s. p̄mo oret p illos qui sūt maiori charitate diligēdi Et qr ordīata charitas icipit a se. iō p̄mo fac mēoriā suiipi us. cogitādo tm mēte vl exp mēdo vt de⁹ sui misereat. z di mittat pctā et tribuat gtiam. Deinde orat p pres z mres pen tib et fratrib atq; sororibus Tercio p bñfactoribz. Quar to p inimicis et p psecutoribz. Quīto p infidelib vt puertā tur ad fidē. Et hic q̄dā faciūt eis dispositōz i mēte sat pul crā. faciētes talē memoriā ad silitudinē ordis casuū. qr p/ mus est ntūs. in q̄ suiipi⁹ re/ cordant. Secūdus gtūs. z si gnificat genitorem. i. pentes. Tercius datiu⁹. z significat datorē vl benefactorē. Quar tus accusatiu⁹. z significat ac cusatorē vl inimicū. Quītus vtūs. et significat vocandos ad fidem. Sextus ablatiuus

ꝛ significat mortuos a nobis ablatos. Et de istꝭ fit mentio i scda mēoria Sz q̄re p̄ꝰ p vi uis q̄ p mortuis oram⁹. Rñ deo qꝛ viui sūt i maiori pic'o qꝛ pñt dānari. mortui āt p q̄ bus orat sūt i purgatorio. de q̄bꝫ nō timet. Et de ista mēo ria dz se cito expedire ppt di/ stractōez mētis ꝛ euagatōez. Nō sic q̄dā faciūt dormitātes i tali mēoria. ita q; q̄nq; ppl'a res ꝼcedūt a missa tedio victi. ꝛ ꝫ est scandalū: et p ꝯsequēs fugiendū

Equitur.

S Et oim circūstātiū. id ē audiētiū missaz digneris esse ppici⁹. q̄s vides in te credere recte ꝛ te deuote diligere. Et ex ꝫ ptz q; valde vtile est interesse misse. qꝛ pro talibꝫ spēalit' orat. Uñ statu/ tum est vt oēs fideles audiāt missam dñicꝭ diebꝫ ꝛ festiuis diebꝫ. de ꝯse. di. i. oēs fideles. ꝛ. c. missas. Et dicūt doctores ꝫ idē esse p̄ceptū vt ibidē ptz Sequit. p q̄bꝫ tibi offerim⁹ vl' q̄ tibi offert. i. ñ solū ill' digne ris misereri ꝓ q̄bꝫ ꝫ offerim⁹ sacrificiū laudis. sz etiaz ill' q̄ soli ꝫ offerūt p se suisq; oibꝫ vicz ꝯsanguineis ꝛ affinibꝫ fa miliaribꝫ ꝛ amicis. p redēptōe aiaꝝ suaꝝ. q. d. nō p tpali lu/ cro sz p spe salutꝭ ꝛ incolumi tatꝭ sue. i. p salute ꝛ incolumi tate sua sperāda. Et qꝛ bona hoīs triplicia sūt. iō p eternis p̄ us orat. s. p spe salutis. scdo p corpalibꝫ. iō dic̄. icolumita tis. i. corpalis sanitatis. tercō p spūalibꝫ. iō dicit seu addit. p redēptōe aiaꝝ suaꝝ Sequit. q̄ reddūt vota sua eccl̄o do vi uo ꝛ ꝙo. Uota dicunt illa q̄ volūtarie ꝓmittūt. Dicūt aūt tē vota nr̄a. qꝛ fiūt a nobis ex libertate arbitrij sine coactōe Dicūt etiā dei. qꝛ p gr̄az eius fiūt quam dat ill' q̄ vouēt vt possint etiā ea ꝓficere. Sz circa p̄dicta q̄rit q̄re p̄sbit' nō orat p̄mo p se. sz p⁹ et p̄ncipa lit' orat p papa ꝛ se obmittit. Ad qđ dō q; ibi orat vt p/ sona publica. iō publicū bo/ nū seu cōe ptulit ꝓpo bono. ꝫ aūt orat vt psōa singl'ar; ītrā do mēoriā singulariū ꝛ puata rū psonaꝝ. ꝛ iō p̄ponit se oibꝫ

Ommuñ

c cātes. postq; posuit cō memoratōnez illoꝝ q̄ salute indigēt. ꝫ ponit illos q̄ ad salutē adiuuāt. vt sūt scti. Et p̄mo ponit eos ī generali

Expositio quarte

Scdo in speciali. Dicit g. cõ mũicantes Et ꝟ posuit Li nus papa. Cõmunicantes. i. pticipãtes cũ sctis. in hoc q deũ videmus. licz differenter. qz nos p fidem: ipi ad oculũ. Tñ erquo idẽ obiectũ habe mꝰ cũ illis. s. vnũ deũ. g ptici pamꝰ cũ eis. z mẽoriã venerã tes. i. veneraãter colimꝰ. In p mis gl'iose ỽginis marie geni tricis dei z dñi nr̃i iesu christi sz et btõꝝ apl'oꝝ ac martyrũ tuoꝝ petri z pauli. vbi ponit xp̃ũ. apl'os. z. xp̃ũ. martyres Cõ fessores aũt ñ ponit. Cuiꝰ rõ est. qz tpe q̃ positꝰ ẽ canõ ñ ce lebrabaꝫ memoria ꝯfessoruz ita solẽniꝫ. vl' iõ ponũꝫ martyres. qz imitati sunt christũ in passiõe. z maximũ honorem ostẽderũt p ipo moriẽtes. qõ nõ fecerũt ꝯfessores. ꝟ autẽ sacrificiuz est maximi amoris. Ponunꝫ etiaz aliq̃ martyres minꝰ notabiles. qõ factũ ẽ di uina dispensatõe Bã vt dici tur dum sctĩ pr̃es deleuissent istos z alios scribere vellent. cras ĩuenerũt illos ỽletos au reis lr̃is scꝑtos. vñ bonũ ẽ eti am aliqñ minꝰ sctis reputatꝫ reuerẽtiã impẽdere. z eoꝝ suf fragia postulare. Qz ꝼm tbo. q̃busdã sctis datũ est patro cinari spẽaliter et ĩ specialib negocijs. vt btõ Anthonio ẽ ignem ⁊c. Preponiꝫ aũt oĩb sctis btã virgo maria. qz ipa ẽ salutꝫ nr̃e pcipua adiutrix. z ipa in celo ꝑmuz locũ tenet post dei filiũ. deĩde ponũtur apli: qz ipi tradiderũt nob forꝛ mã z ritũ huiꝰ sacrificij. dein de martyres q̃ p illo q̃ est ĩ ꝟ sacramẽto se obtulerũt hostiaz viuentẽ. Petimus aũt hic eo rũ suffragiũ significãtes q̃ q̃z diu sumꝰ in hac vita necesse habemus eoꝝ suffragia postu lare. cũ ipi christo sint in gl'ia ꝓpinqui. vñ possunt nob im petrare gl'iam. Post eleuatõ nem ỽo petimꝰ eoꝝ ꝯsortiũ: designãtes p ꝟ q̃ post resurre ctõnẽ iũgemur sctõꝝ ꝯsortio z ñ idigebimꝰ suffragio. Nõ dirigimꝰ aũt orõnes nr̃as ad sctõs. vt p eos impleanꝫ que postulamus. sz vt eoꝝ pcibꝰ nr̃e orõnes sortianꝫ effectum In q̃busdam libris ponitur hic signũ crucis cũ dicitꝫ. mu niamur auxilio. sz nõ habz fũ damentũ. cũ nõ petimꝰ ꝟ mu niri signo crucis sz patrocinio sctõꝝ. Quõ aũt sctĩ videt ora tões nr̃as. dicit hic Berñ. de parãtinis q̃ ñ cognoscũt eas cognitiõe naturali vel beata.

sed virtute reuelatõis p quaz cognoscunt orões nostras vocales siue mẽtales. Fit etiam additio in quibusdã festiuitatiby. qz ibi petimus ptectiõez diuinã specialẽ. vt in natali. i epiphania. in pasca. ascẽsione z pentecoste. In quiby specialia dona circa nos facta recolũtur. que nobis dari tũc postulamus. In fine autẽ hic ñ dicitur amen. quia angeli respondent amen.

Incipitur

h oblatõnem. ꝫ addidit Leo papa ãno domini. ccccxliiij. vbi ꝙsi ꝯphẽdendo oia supradicta sũmarie cõcludit. Petit ꝙ ꝗttuor. Prio petit acceptatõez oblatõnis. Vñ dicit. Hãc igit oblatõez seruitutis nre. Et vide quare hic pbiter spẽaliter appellat se seruũ. supi ꝯvocat alios appellat famulos. Rõ qz ꝗlibet debet se reputare pctõrẽ z ñ alios. Dicit aũt hec oblatio seruitus. qz sum empti ista oblatõe. iuxta illd. Empti estis p cio magno. Sz z cũcte familie tue q tibi famulant et seruiunt. vt placat accipias. licz enĩ de sit sp placat. i. miseri cors ꝙtũ ẽ i ipo sacrificio. tñ sepe offendit exptẽ mistrorũ qñ sunt ĩ pctõ. Seqt. dies ꝙ nros. vbi petit fed pacẽ. Vñ dicit. dies ꝙ nros in tua pace disponas. z loqt nõ solũ ꝺ pace tpis sz etiã pctoris. que est cessatio a pctis atq ab eterna dãnatõe. Nos eripi. vbi petit euasionẽ carceris. s. damnatõnem ppetuã Et in electoz tuorũ iubeas grege numerari. vbi petit adiunctionẽ cũ electis. p iesum christũ dñm nostz. Et istã pticulã sctũs gregoi ꝯposuit. Fit aũt appositio isti pticule certis diebus. vt ĩ resurrectiõe z pẽte. Exq enĩ petim remuneratiõez q fit p resurrectõez christi z spũssancti missiõz. iõ tũc fit additio. ſm alios etiã ĩ cena dñi. qz p illud sacrificiũ tũc institutuz dat remuneratio. iuxta illud. Qui manducat hunc panez ꝛc. Hec aũt verba dicens sacerdos se pfunde inclinat: significans q legalis sacerdos sũmo ꝯonamine obumbraba tur ne videret. vl quia orauit christus pfunde se inclinãdo z bũiliãdo sñ horã passiõis

Seqtur scda ps canonis.

Vam ob

q lationez ꝛc. Hec est

secunda pars canõis. in q̃ ponit sacrificiũ ꝓsecratio. Et habet tria dicta. Prio nãq; virtus ꝓsecrãdi petit Scõo ipa ꝓsecratio pficit. ibi. q̃ pridie. Tercio rei ꝓsecrate ꝓmemoratio exprimit ibi. vñ et mẽores. Circa ꝑmũ primo ponit sacrificiũ oblatõem. Secũdo oblatõis bñdictionẽ. ibi. q̃sumus benedictã. Tercio sacrificiũ trãssubstãciatõez. ibi. vt nobis. Dicit ergo. quã oblatõnẽ. i. terrenã materiã ad coꝛpꝰ filij tui destinatã. ꝯm guil. manitiñ. Tu deus q̃sumꝰ in omnibꝫ. i. tota cogitatõe. tota cognitõe. tota mente. ⁊ toto intellectu digneris facere bñdictã. i. ꝑ quã hoĩes bñdicant. Ascriptã. i. ꝑ quã hoĩes ascribunt in celo. Ratã. i. ꝑ quã de visceribꝫ christi esse censentur Ratõnabilẽ. i. ꝑ quã a bestiali sensu exuant. Acceptabilez vt q̃ nobis metipis displicemꝰ ꝑ hanc acceptabiles vnico filio eiꝰ simꝰ. Ita expõit Aug. de ꝓse. dist. ij. vtq; sub figura. Sz Jnno. exponit referẽdo ad christũ. bñdictã. i. ĩmunẽ a peccato. ascꝑtã. i. scꝑturꝭ ꝓnunciatã et figuratã. Ratam id ẽ nõ trãsitoriã sicut vetꝰ lex Rationabilẽ. i. q̃si nõ peculiarem. sicut erat hostia legalis. que nõ mũdabat a pctõ. acceptabilẽ ꝓtra illaz: de q̃ Jsa. et Hiere. dicunt. Obtulisti hostiã nõ acceptã. Cõmunit tñ hoc refertur ad differẽtiã oblatiõis iude. Illa enĩ traditio fuit maledicta. ideo ista sit bñ dicta. Illa aũt ꝑscripta vl' discripta de libro viuentiũ. ido digneris facere ascriptã illaz Illa fuit irrita. i. iniqua ⁊ detestabilis. ideo deus fac istaz ratam. Itẽ illa fuit irratõnabilis. iõ deꝰ fac istã rõnabilẽ. id ẽ ratõe plenam. vt fiat rationabile nr̃e fruitutis obseq̃ũ. Ille reddidit mala ꝓ bonis: ꝓpter qd̃ reprobatꝰ ẽ. sed tu deus fac hãc acceptabilẽ per quã tibi nos reddas acceptos Fiũt autẽ hic q̃nq; signa crucis. tres ꝓmões sup panẽ ⁊ calicẽ simul. q̃rta autẽ sup panẽ ⁊ quinta sup calicẽ ꝑ se. Et significant q̃nq; loca vulnerũ eius. Uel ꝯm Jnnocen. tres significant triginta denarios ꝑ quibus venditꝰ est christꝰ. Due autẽ vẽditionẽ ⁊ emptionẽ siue vẽditorẽ et venditũ. Uel ꝯm Bern̄. de parãtinis: ⁊ ꝯm Guil. manitiñ. significãt tria q̃ christꝰ fecit circa ℞ sacramentũ. Hã accepit. bec

nedixit ꝛ dedit.ecce tria. Et specialiꝫ fit crux sup oblataz ꝛ vna sup calicē. quia dixit. Hoc est enī corp⁹ meū. ꝛ ite/rū.bibite ex ꝫ oēs. Et seq̄tur. vt nobis corp⁹ et sanguis fiat dilectissimi filij tui dñi nr̄i iesu christi Ubi petit trāssubstantiatiōem panis i corpus christi p hoc verbū:cū dic̄ fiat. Illud enī est verbū creatōnis siue creatoris. Beñ. i. vbi dixit.fiat lux.ꝛ sequit̄.ꝛ factū est ita. Et non dicit sacerdos. vt faciā corpus christi. qz nō est nisi minister huius conuersionis Ideo nō in ꝓpria persona sed in ꝑsona xp̄i dicit. fiat Dicit aūt dilectissimi filij tui qz nullus pōt esse dilect⁹ deo q̄ntūcūq̄ sctūs sicut christ⁹. rōe cui⁹ dilectōis ꝓpter ipm totius mundi peccata īdulsit Fiunt autē due cruces. vna sup panem.alia sup calicē:ad significandū q̄ hoc sacramētum valet ad salutē corporis et anime.

Equit.qui pridie.

Hec verba addidit alexander ꝑmus anno dñi.cxxij. Et hic pficit consecratio. Circa qō primo rep̄sentat quid christ⁹ in cena fecit. Unō dicit. Qui ꝑdie. i. vna die anteq̄ passus est. vel vna die p̄cedēte añ passionē. accepit panē. ꝛ in hoc loco tersis digit⁹ sup corporale accipit sacerdos hostiā reuerēter. Et debz eam teuere submisse nō ostendēdo populo vel ministro. ne videat aliquo mō añ consecratōez. Unde dic̄. accepit panē in sanctas ac venerabiles manus suas. ꝛ eleuatis in celū oculis ad te deum patrē suū omnipotentē. Et hic eleuat sacerdos oculos supra celum. in quo christ⁹ significatur. qz oc̄los mēt⁹ debem⁹ eleuare in celū vñ veniat auxiliū nobis. vt dicit̄ i psal. Qz omne bonū desurſum descendit. Sequit̄. Bñas agens nō p se sed p nr̄a redemptōe. benedixit. ꝛ fit ibi crux sup hostiaz .que significat q̄ christ⁹ passus est in natura hūana .s. in corpe et anima. quia dixit Tristis est anīa mea vsq̄ ad mortē. Et iō p se bñdicit̄ hostia et p se calix. Et nō intelligas q̄ christ⁹ bñdixit. i. crucē fecit sup panem .cū virt⁹ crucis nulla fuit ante passionem ei⁹.sz bñdixit. i. verba ꝓsecratōis.scz illa. hoc est enim corpus meum:sup panez ꝓtulit.

q̄ñ virtute ꝟborũ facta ē sta tim bñdicta trāssubstātiatio panis in corp⁹ christi. vnd ex pone. bñdixit. i. vim bñdictō nis ꝟbis p ipm̄ patris dedit. vt trāssubstantiaret panis in corpus christi vez. Seq̄t. ac fregit. deditq; discipulis suis dicens. Accipite ⁊ ꝯmedite.

Ubi sciēdū q̄ licz hic dica tur q̄ xp̄s p⁹ fregit ⁊ tūc ꝯse crauit. tñ ita ñ itelligēdum ē q̄ xp̄s pus fregisz ⁊ tūc bñdi xisz. sz q̄ xp̄s p⁹ bñdictōez ⁊ ꝯuersiōez fregit. Uñ sic con strue lr̄az. Accepit panē ⁊ bñ dixit. s. dicēs. h̄ ē ei corp⁹ meū ⁊ tūc fregit deditq; discipulis suis dicēs. accipite ⁊ ꝯmedi te h̄ ē eni corp⁹ meū. Pri⁹ q̄ꝑ tulit illa ꝟba vt eis vim ꝯficiendi tribuerz. deīde ea ꝓtulit vt ap̄los formā ꝯficiēdi doce ret. Ita dicit Guil. Cōmūit tñ dz. q̄ semel ꝓtulit christ⁹ il la ꝟba. tūc scz q̄ñ voluit dare ap̄lis. Uñ dādo eis hic bñdi xit ꝑ illa ꝟba iā dicta. s. hoc ē eni corpus meū. Item dicit Gorra sup̄ matth̄. Et ita ꝑ il la verba semel plata sil̄ ꝯfecit ⁊ formā ꝯficiendi dedit. vt di cit Bern̄. de parātinis. Un de sensus ē. bñdixit fregit de ditq; discipul̄ suis. ⁊ tunc di xit. Hoc est eni corp⁹ meum Et iste est verus intellectus.

Hoc est enī

h corp⁹ meū. Ista ē for ma ꝯsecratōnis vene rabilis sacramēti eucharistie quā dicens sacerdos habeat intētōnem verā ꝯsecrādi cor pus christi. Nō obmittat aūt illā ꝯiūctōez eni. q̄z licz nō sit de substātia sacr̄i. est tñ de es sentia p̄cepti. vnd̄ ḡuit pecca ret obmittens eā. Aliq̄ ꝟo di centes ista ꝟba tenēt hostiam in manib⁹. ita q̄ possit videri a circūstātib⁹. quod est graue periculū. q̄z tunc potest ado rari ꝑ simplices ante ꝯsecrati onē. qd̄ erit graue peccatum idolatrie. Et ideo teneat eam valde deprēsse in altari ne vi deatur. Fit autē eleuatio ho stie sacratissimi corp̄is christi vt ostendat̄ omnib⁹ oblata es se ad salutē. iuxta illd̄. Ego si exaltat⁹ fuero a terra ⁊c. Se cundo vt extunc populus co gnoscat esse veritatē sacramē ti que non ꝓius facta est. sed mō vt iaz sciat veraciter ado rare deū p̄sentem. Expositio autem ist̄ius forme verborū requiratur supra in tractatu de sacramēt⁹ circa sacramētū

eucharistie. vbi sufficiēter ex pedita est. Seq̄t. silr ꝛc. vbi ponit forma ꝯsecratōnis san guīs chꝛisti. Ubi sciēdū q̄ sa cerdos volēs pferre ista ⁊ba dꝫ ipm calicē accipe ambab manib .⁊ cū dicit. Bñdixit. dꝫ facere crucē sup calicez :te nēdo calicē ī manu sinistra ne tactu vl impētu cadat. Crux sup calicē significat passionē chꝛisti ī aīa: vt dictū ē. ⁊ etiaꝫ nr̄am salutē ī aīa .⁊ facta cru ce dꝫ tenere calicē sicut prius Et hoc facto pfert ⁊ba conse cratiōis habēdo intētōez ꝯse crādi sanguinez chꝛisti. Et si p̄t bn̄e actualē est tāto melius Debet aūt pferre ⁊ba ista si ne aspiratiōe magna. nō sic̄ q̄ dā fatui faciūt: faciētes anhe litū magnū ac pessimū in ho stiā vel calicē. ita q̄ astātes scā dalizantur. Unde dicit. Si milit postꝫ cenatū ē accipies hūc pclaꝫ calicē. Et ponit h ptinēs p ptēto. i. vinū cuz aq̄ mixtū in calice ad trāssubstā tiādū in sanguinē suū. Dicit etiā hūc calicē .qꝛ idem ē nūc q̄ fuit tūc in specie similis q̄n tū ad materiā calicis. q̄ntum ⁊o ad ptētū chꝛisti sanguinē idē ē in nūero nūc q̄ fuit tunc Addit aūt pclaꝫ. qꝛ istō sacri ficiū inter oīa est p̄clarissimū Unū ps. Calix me⁹ inebrians q̄ p̄clar⁹ ē. Sequit. in sctās ac venerabiles man⁹ suas. q̄ tpe recipiat sacerdos calicez in man⁹. Sequit. Jtē tibi g/ tias agēs. qō referas ad illud qō dictū est. silr mō. ⁊ facit si cut ꝑus agēdo gr̄as deo pr̄i. Seq̄t. Bñdixit deditq̄ di/ scipulis suis dicēs. Accipite ⁊ bibite ex h omnes ꝛc.

Jc est enī

b calix sanguīs mei no ui et eterni testamēti mysteriū fidei. q̄ p vobis ⁊ p multis effundet ī remissionē pctōꝝ. Doctotū ē de forma consecratōis sanguis. ⁊ expo nit. hic est calix sanguīs mei. id ē. hic ē sāguis me⁹ ī calice ptētus. noui. i. vltimi: ⁊ etni id ē ꝑpetui testamēti. mysteri um fidei. i. habens secretā et absconditā intelligentiā tenē dā p fidem. qꝛ alīō videt ⁊ ali ud sub visis specieb⁹ firmit esse credit. q̄ p vob⁹ et p mlt̄is effundet ī remissionē pctōrū. Dic notāter p mlt̄s. ⁊ nō dic p oīb⁹. qꝛ licꝫ p oīb⁹ effusus ē q̄ntū ad sufficientiā. ita q̄ suf/ ficiens est saluare omnes. nō tn̄ quantū ad efficaciā. qꝛ nō

oñes efficiunt saluati p ipm
Dicit aũt p vobis. q. d. iude
is. qz apli iudei erãt. z p mul
tis. s. gentilibꝫ. in remissionez
pctõꝝ. i. ppt remissionẽ pec/
catoꝝ. His dictis eleuat sa/
cerdos calicẽ vt ppls adoret
sciẽs iã ibi ꝺaciter esse sangui
nẽ christi. Aliq aũt eleuãt te/
ctũ calicẽ. aliq discooptũ: sed
nõ est vis. Nam coopt9 desi/
gnat occultũ z difficile myste
riũ sacramẽti hui9. discoopt9
autẽ significat sepatõnez san
guinis christi a suo corpore
tpe passionis. Et ob hãc etiã
causam sepatim cõsecrat cor
pus christi et sanguis. vt si/
gnificatio exprimat. vt dicit
Hostra sup Matth. xxvi. ca.
Hec qtiẽscunq fecerit ĩ mei
memoriã facietis. hec clausu
la qz tã ꝓsecratiõis corpis q̃
etiã sanguis respicit ꝓplemẽ
tũ. iõ post vtrũq est dicenda

Sciendũ etiã q tpe eleua
tõis dz fieri a ppl̃o ꝺuota in
clinatio. vt dz in. c. sane. de ce
le. mis. et pñt dici hec verba a
ppl̃o. vt dicit glo. ibidẽ Sal
ue lux mũdi. ꝺbũ pñis. hostia
ꝺa. viua caro. deitas integra
ver9 hõ. Possũt etiã dici ista
Trãssubstantiant res iste in
corp9 et sãguinẽ tuũ dñe. ad
honorẽ et laudẽ nois tui. ad
remissionẽ peccatoꝝ et ad sa/
lutẽ animaꝝ nostraꝝ. Potest
etiã dici tunc pater noster ꝛc.
Vñ et memores dñe nos ser
ui tui. vbi ponit cõsecrate rei
ꝓmemoratio. qz eni christus
dixit. Hoc facite in meã ꝓme
morationẽ. ideo et p̃sbiter di
cit. Vñ z mẽores nos ꝺui tui
Hoc dicũt mistri causa hũili
tatis vocãtes se ꝺuos. Sz et
hec plebs tua sctã. i. p baptis
mũ sctificata. eiusdẽ christi fi
lij tui dñi dei nr̃i tã btẽ passi
onis. Et hic sacerdos man9
extendit ad modũ crucis. vt p
illã extensionẽ manuũ suarũ
extensionẽ manuũ xp̃i repsen
tet in cruce. ꝺ qꝺ tñ faciũt illi
qui vix manus mouent vere
cũdantes manus extendere ĩ
hoc loco. Sed tu miser sicut
et ego. vt q̃d vereris tãti dñi
et dei tui repsentare figurã et
dispositionẽ qua te redemit.
et non vereris circa illicitas
choreas. et forsan amplexus
mulierũ extendere manus pe
des brachia atq̃ totũ corp9.
z repsentare diaboli figuram.
Sequitur. necnon ab inferis
resurrectionis. vbi sacerdos
contrahit ad se brachia et si/
gnificat ab inferis resurrecti

onem. Sequitur. sed et in celos glorioſe aſcenſionis. vbi ſacerdos erigit altius manus vſq; ad humeros. in ſignū q̄ chriſt⁹ eleuatis manib⁹ ferebatur ī celū. Et ab hoc loco ſtrīgunt digiti. ſ. pollices ⁊ indices vtriuſq; man⁹. nec diſiūgunt niſi q̄n opus eſt tāgere ſacrm. qđ fit ob reuerētiā ſacrāmēti. ne digiti aliq̄d tāgāt poſt p̄tactū corp̄is chriſti. ne etiā eis incaute aliq̄d cohere at quod p diſiūctōnē dep̄dat quod eſſet magnū peccatū. iō ſit ſacerdos ī hoc mlt̄ū cautus. Seq̄tur. Offerim⁹ p̄clare maieſtati tue. id ē p̄ oīb⁹ alīs clare. quia licz corp̄a ſanctoꝝ erunt clara. tn̄ deus p̄clarior eſt in ſua maieſtate. qr̄ eſt ſpeculū ſine macula. Seq̄tur. de tuis donis. qđ dicit ratōe ſpiritualiū. ac datis ratiōe t̄palium in p̄ſenti. Et q̄d offerimus ſubdit. hoſtiā puram. quia chriſtus cōcept⁹ eſt ſine originali peccato de virgine. ſanctā: ſine mortali. immaculatā: ſine veniali. panē ſanctum vite eterne. panē viatoribus p̄ſentis vite p̄ vita eterna conſeq̄nda p̄patū. ⁊ calicē ſaluti⁊ p̄petue: qr̄ ip̄e ē refician⁹ ⁊ inebriās ī patria. ſm Ber.

de parātinis. Fiūt autē hic q̄nq; cruces. ad deſignādū q̄ chriſt⁹ ī q̄nq; ſenſib⁹ patieba tur: vl̄ etiā plagas et vulnera duas manuū ⁊ duas pedū: ⁊ vnā later⁊: ſm Guil. Daniceſ. Facit aūt tres cruces ſup vtrūq;. ſ. corp⁹ et ſanguinē. ⁊ duas p̄ ſe quālibz ſingl̄aric Scōm aūt Ber. de parātinis ſignt q̄nq; effuſiōes ſanguis x̄pi. ſ. ī circūciſiōe. in ſudore. in flagellatōe. ī crucifixione: ⁊ ī later⁊ aptōne.

Sequit tercia ps canōis.

Vpraque

ſ ppicio ac ſereno vultu ⁊c. hic ponit tcia pars canonis in qua ponit effect⁹ ſacrāmēti q̄ eſt reſ tn̄. Et ſūt tres ptcule. Primo petit do nor̄ acceptatio. Scō o diuīe miſicordie īploratio. ibi. ſupplices. Tercio collatio glorie ibi. memēto dn̄e. Dicit ergo. ſupplices te rogam⁹. Vbi ſacerdos cācellat manus ī modum crucis eleuādo eas. ita q̄ aliq̄liter ad mīſtr̄ p̄trahi p̄nt. ⁊ ē ſēſus. Supplices te rogam⁹ vt ſup̄ iſta dona ppicio ac ſereno vultu reſpicere digneris. ppicio. i. accipiēdo ea tanq̄ tibi gratuite placita.

ac sereno .i. miticordi. iuxta illud. Illumiet vultū suū super nos ⁊c. Respicere digneris.i.accepta habere dignerſ. Uñ sequit. Et accepta habere sicut accepta dignatus es habere mūera pueri tui iusti abel. De isto abel hr̄ hystoria Ben̄.iiij. vbi dicit. Respexit dn̄s ad abel et ad munera e⁹. ⁊ ita fuer̄t deo accepta. Seq̄tur. ⁊ sacrificiuz pr̄iarche nr̄i abrae q̄ filiū suū voluit īmolare. Bene.xxij. qđ reputatuz est ei ad iusticiā. Sequit. Et quod tibi obtulit sacerdos tuus sūmus melchisedech. De isto dicit Bern̄. de parātinis q⁹ fuit primogenit⁹ noe. q̄ vixit tēporibus abrae. ⁊ iste obtulit panē ⁊ vinū ī sacrificiū. gr̄as agens deo pro victoria abrae cōcessa sup quinq; regibus. p q̄ oīa dsignat istius sacramenti grata deo acceptabilitas. Nā sic abel obtulit ḡta primogenita. sic christ⁹ oblat⁹ ē p̄mogenit⁹ ī mlt̄is fr̄ibꝫ. Et sicut abraā vnicū obtulit filiū. sic christ⁹ vnic⁹ dei pr̄is oblatus est. Et sic melchisedech obtulit panē ⁊ vinū. sic christus in pane ⁊ vino sacramentū hoc instituit. de q̄ dr. Tu es sacerdos ineternū ſm ordinē melchisedech. Uocat aūt abel puer̄ nō a puericia: q⁹ fuit vir. xx. annor̄. ſz a puritate innocētie. Abraā autez dicit patriarcha. i. pr̄ fidei catholice. q⁹ p̄mus in deū credidit. et p̄mus incarnatōez p̄cognouit Joh. viij. Uidit ⁊ gauisus est. Sanctū sacrificiuz immaculatā hostiā. Hoc addidit Leo papa.

Applices

Hic petit diuīe gr̄e īfusio. Uñ dic̄. Supplices. i. hūiles. te rogamus oīpotens deus. vbi sacerdos hūiliter īclinat cancellatſ manibus positis sup altare. que cancellatio sicut et p̄ma significat q⁹ p crucem et passionez petit offerri ista. Sinistra autē supponit. p quā significat passio xp̄i. Sz dextra supponit p quā xp̄i r̄surrectio dsig̃tur. Seq̄t. Jube b^c pferri p man⁹ sancti angeli tui. qđ exponit Tho. in. iiij. sen. di. xiij nō q⁹ angel⁹ ista ꝓsecret cum ptātem nō habeat. sed oratōnem sacerdotis et ppl̄i deo p̄sentat. ſm illud Apocal. viij. Ascēdit fum⁹ aromatū ī conspectu dn̄i. id est vota vl̄ supplicatiōes fidelium de manu

angeli.q̄ sūt orōes sctōz. Exponit̄ g. Jube hec vota vl̄ supplicatiōes fideliū pferri p manus.i. p mīsteria angelōz in sublime altare.i.ī eccl̄iaz triūphātē vl̄ ī plenā pricipatōez deitatis.qđ ē sublime altare. Uñ sequit̄. ī ꝓspectu diuīe maiestatis tue. Vl̄ iube pferri hec id ē eccl̄iaz militātē i sublime altare.i.ī triūphantē. et h̄ fac p manꝰ angeli.i.filīj tui. Seqūtur. Et pst̄a. vt q̄tq̄t.s.fideles ex hac altaris pricipatōe rc̄. Et hic ꝑmo sacerdos diſſiūgit manꝰ:et osculat̄ altare ī dextera pte. p qđ repsentatur osculū iude qđ dedit christo cū surrexit ab orōe: ꝛ fit h̄ in detestatiōez ipiꝰ iude. Sequit̄. sacrosctm̄ filīj tui corpus. et hic facit crucē sup hostiam. Sequit̄. ꝛ sanguinē. ꝛ h̄ fac alia crucē sup calicē Seqūtur. sūpserimꝰ oī bñdictiōe celesti ꝛ gr̄a r̄pleamur. hic figt se añ faciē. Crux sup hostia desigt vincula q̄bꝫ alligatū fuit corpus christi. Crux sup calicē desigt flagellū q̄ eductꝰ ē sanguis de corpe. Crux sup faciē designat sputa ī facie christi. vl̄ signt iste cruces q̄ xp̄s tolerauit: vel etiā q̄ tria ꝛba dixit ī cruce. ꝑmū. pater dimitte illis. scōm. ī manꝰ tuas. tercium. vt q̄d dereliq̄sti me.

Ememto

m etiā dñe famulorūꝫ famularūq̄ tuarū. vbi petit̄ collatio gl̄ie: ꝛ ꝑmo mortuis: postea viuis. Und dicit. memēto dñe famulorū famularūq̄ tuaꝝ. Ubi sciendū q̄ licꝫ q̄dā mortui sūt ī celo. q̄dā ī iferno. ꝛ q̄dā ī purgatorio. tñ q̄ nob nō ꝓstat ꝺ singul̄ in spēali. iō q̄si estimātes eos esse ī purgatorio ora mus p oīb. ideo dicim⁹ Memēto dñe rc̄. q̄ nos ꝓcesserūt cū signo fidei.i.oñdert aliqꝺ signū fidei. puta habuert cōtritōem vl̄ deuotōez deceden tes. Nā ꝺ talib⁹ adhuc ē spes Et dormiūt ī somno pacis. i. sine pctō mortali. ſm Bed. ꝺ parātinis. Et ꝺz hic fieri memoria eodē mō sic sup. Prio p ill̄ p q̄bꝫ spēalit̄ missa legit̄ vel q̄ in spēali memoria sūt tibi ꝓmēdati. Scꝺo p pentib⁹ mortuis. Tercio p bñfactoribus. Quarto p oīb⁹ fidelib⁹ defunctis. Non autē p inimicis ſm quosdā. Et hoc dico de illis de q̄bus certū est q̄ ñ reconciliati decesserūt. Quia p illis nomiatim nō ē orādū.

l

ĩmo nec generaliter nisi sub conditõe inquãtum sũt suscep tibiles suffragij Seq̃t scõa memoria. Ipis ꝛ oibꝫ i ꝓpo req̃escẽtibꝫ.i.in fide ꝓpi q̃escẽ tibꝫ.locũ refrigerij lucis ꝛ pacis vt indulgeas dep̃camur. Et nõ est op⁹ dicere ipis dñe. qz p̃mittitur ꝑus.memẽto dñe. Unde illud qõ seq̃t.s.indul/ geas refert ad illud dñe. alit vnũ illoꝝ supfluueret. Et dic locuꝝ refrigerij Unde regnũ celoꝝ dicitur locus refrigerij respectu purgatorij q̃ est loc⁹ ardoris maximi ꝛ caloris. qz ꝑm Aug. ibi ẽ pena maiꝛ q̃ aliq̃ q̃ ꝑt excogitari in mũdo. Dicit etiã locũ lucis.qz pur/ gatoriũ est loc⁹ obscuritatis. Dicit etiã locũ pacis.qz pur/ gatoriũ est locus inq̃etudis. quia nunq̃ aĩe habent pacez nec q̃etem. nõ sicut q̃dam fin gunt dicentes eos feria scõa q̃escere.aliqui ꝯo dñico die. q̃ oia sunt friuola ac insana.ꝛ sacris scꝑturis ꝓria. Seq̃ tur. Nobis q̃z pctõribus.vbi petit glie collatõz viuis. Pri mo enim petit collatõem eius dem glie. Scõo glie societa tẽ cum sctis ap̃lis. Tercõ po nit mediatorẽ ꝑ quẽ hoc exe/ q̃ postulat dicens. ꝑ dñm ꝛc.

Circa primũ nota q̃ sacer dos dicẽs ista verba eleuata modicũ voce tundit pect⁹ su um ꝑ quod interrũpit silẽtiũ. significans ꝑ hoc cõfessionez ꝛ contritõem latronis penitẽ tis in cruce. q̃ increpans aliũ dixit. Nos q̃dem.s.tãq̃ pctõ res digna factis recipimus. Unde sacerdos dicit. nobis quoq̃ pctõribꝫ famulis tuis de multitudie miseratõnũ tu arũ sperãtibus.s.sicut ille la/ tro sperauit. Percussio autẽ pectoris significat illam tun sionẽ pectoris illoꝝ q̃ aderãt ad spectaculũ passiõis chri/ sti.et ꝓcutiẽtes pectora reuer tebant in hierl'm. Exaltatio ꝯo crucis significat clamorẽ centuriõis dicentis. Uere fi/ li⁹ dei erat iste.Seq̃t Partẽ aliquã et societatẽ donare di gnerꝭ. Licz tñ de⁹ sit simplex nõ habẽs ꝑtes. tñ dicit ꝑtem aliquã ꝑpter ħ qz q̃libet ꝑm meritũ habebit diuine facieꝭ visionẽ.ita q̃ vn⁹ alio ꝑfecti⁹ videbit deũ. vel qz scti vide bunt deũ totũ. nõ tñ totaliter. id ẽ nõ ꝑm omnes modos q̃/ bus est visibil'.quia est infini tus.ꝛ cum cõprehendi ñ pos sit:ꝫ quasi partẽ dabit nobis. Totaliter autẽ non est comꝑ

hensibilis deus nisi filio suo q̄ est in sinu suo: vt dr Joh. i. Seq̄t. cū Johāne. fm Ber. de parātinis. s. Johe baptista. Et p̄fert stephano. nec mirū. qz et aplis p̄fert. Adiūgit stephano. qz isti duo erāt primi martyres noui testamenti Innocētius tñ dicit q̄ hic repetit Johes euāgelista ppter priuilegiū virginitatis. qz v̄gines sequunt agnū q̄cunq̄ ierit. Ante vero consecratōez ponit ppter priuilegiuz apostolatus. Sed credit Bern. q̄ melio intelligatur de baptista q̄ ppt excellētiā singl'aris sctitatis nō dz excludi a canone. Postea ponunt duo apli. scilicz matthia z barnaba. q̄ ideo post cōsecratōez z nō añ ponunt. qz isti post ascēsiōez dñi fuerūt electi. Deīde ponitur Ignacio. de q̄ legit q̄ cū esset deuot⁹ christo z btē v̄gini post ei⁹ mortē inuētū ē hoc nomen iesus aureis lr̄is scriptū i suo corde ī oib⁹ ptibus. Ponunt aūt q̄nq̄ martyres post mortē christi ppt quinq̄ vulnera christi Itē ppt septē dona spūssctī ponūt septem virgines ibidē q̄ sequūt. Sequit. Nō estimator meriti. qz ñ fm exigētiā meritoz retribuis: sz magis p̄miādo q̄z q̄s/q̄z meruit. Deinde ꝯcludit. p̄ christū dñm nostz. Et nō dicit amen. qz fm doctores illd rñdent angeli. qz fit ōtinuatō ad p̄cedentia. vñ statim seq̄t. in cui⁹ v̄tute hoc petim⁹. cū dr. p̄ quē. s. xp̄z h̄ sacr̄m habz originem q̄ ad pl'a. Et p̄mo q̄ ad eē nature. vñ dr. creas. Secūdo q̄ ad eē sacr̄i. vñ dr. sctificas. Tercio q̄ ad esse v̄tuts. vñ dr. viuificas. Quarto quo ad effectū gr̄e q̄ est vita anie. vñ dr. bñdicis. Quinto q̄ ad augmētū gr̄e eiusdē. Et q̄z tū ad opatōem et vsum. vñ dr. z p̄stas nobis. Est g̃ sensus. p̄ quē. s. christū tu deus p̄ oīa bona creas ꝯdendo naturā. viuificas ꝯsubstantiādo naturā. bñdicis accumulādo g̃tiam: z p̄stas q̄ntuz ad vsum. Oīa enī creata sunt p̄ christū Joh. i. Oīa sctificant. quia a plenitudine ei⁹ accipiunt vniuersi. Oīa viuūt. qz ipe est vita. Joh. xiiij. Oīa bñdicūtur quia ipe est bñdict⁹ fructus ventris. Lu. i. Et aliq̄ dicūt p̄ quē hec oīa dñe semp bona creas. Et est sensus. hec oīa scz panē et vinum et aquā creas fm causas primordiales: z̄c. sanctificas scōum causas

sacraim̃tales. viuificas vt trās
ferāt in corp⁹ xp̃i ⁊ ei⁹ sangui
nē. Et iō bn̄dicis vt nos per
ipa bn̄dicamur. Scōm alios
ꝺ ꝓnomē hec nō ponit ibi. i
quo seq̄nda ē ꝺ suetudo eccle
sie. Seq̄t. ⁊ p̄stas nobis. vbi
sacerdos remouet corpale ꝺ
calice. ad denotādū q̄ christ⁹
emisit spm̃. ⁊ velū tēpli scissū
est. et apta sunt nobis absconditā i lege mysteria. Accepta
q̄z hostia dicit. et p̄stas nobis
p ipm. s. tāq̄z mediatorē. ⁊ hic
fac̄ vnā crucē p totū os calicis
ꝓcedēdo vltra calicē. Un̄ dic̄
Et cū ipo. Et hic facit minorē crucē. s. a labio calicis ad aliud. Post hoc dicit. Et in ipo
⁊ hic fac̄ adhuc mīorē crucē.
scz i calice. Tandē subdit. est
tibi deo p̄ri oīpotēti. vbi iterū facit magnā crucē sup primū labiū calicis. incipiēdo ab
extremo calicis labio vsus se
ipm. Deīde subīfert. in vnitate spūssancti oīs honor ⁊ gl̄ia
⁊ hic facit paruā crucē in pedem calicis. Est aūt sensus ꝺ
bonz. p ipm in tāq̄z mediatorez.
cū ipo tāq̄z cū eq̄li. ⁊ in ipo tāq̄z in ꝺ substātiali. Ubi signāt
tres p̄sone sctē trinitatis. vnde patri attribuit auctoritas.
vn̄ dicit p ipm. filio eq̄litas.
ideo ꝺr. cū ipo. spūisctō ꝓmūi
tas: iō ꝺr. in ipo. Signa vero
crucis tria p̄ua facta p illa ꝺ
ba. sctīficas ⁊c. que fiūt coop
to calice signt tres crucifixiones ꝟm tho. Aaz hora tercia
crucifixus ē linguis iudeoz
clamantiū: crucifige ⁊c. Hora sexta manibꝫ gentiliū: vt dicit Jobes. Hora nona emisit spiritū. Et q2 post intuallū triū horaꝝ christ⁹ crucifixus ē manibꝫ gētiliū. cū milites crucifigerēt iesum. iō itez
sacerdos facit tres cruces sup
calicē discoopt̄ū sup trib⁹ ꝺbis. s. p ipm: cū ipo: ⁊ in ipso.
designans illā crucifixionē q̄
facta est post tres horas interpositas inter terciā ⁊ sextam.
Quia ꝺo ibi fuit diuisio corpis ⁊ anie: iō itez facit duas
cruces vt dictum est. Uel ꝟm
Buil. manitiñ. tres cruces. p
illa ꝺba p ipm ⁊c. significant
fidē cēturiōis q̄ credidit vnū
deū in trinitate. Due ꝺo alie
significāt duo sacramēta que
fluxerūt ꝺ latere christi. vicz
aqua regeneratōis baptismi
⁊ sanguis redēptōis generis
hūani. Ut signāt q̄nq̄z cruciatus christi. añ mortē tres. s.
alapas: sputa ⁊ flagella. i mor
te crucifixionē: ⁊ post mortez

laterꝫ apt̃oez. q̃nta vero signat aīe a corpe sepat̃oez. q̃nta de sc̃ēluz in limbū. Seq̃t. p oīa secla seclorum. qđ debz dici alta voce. Dz añq̄ ħ dicat ponatur reuerēter hostia añ calicē in suo loco. Et tūc statim debet cooperiri calix. q̄ facto dr. p oīa secla seclorum. Et ħ alta voce ad designādū q̄ christꝰ clamās alta voce emisit spiritū. Et rñdet amē ad significādū clamorē mliez lamētātiū dominū. vnde et tunc chorꝰ lamentabiliter rñdet

Quīta ps p̄incipal' misse.

Remus

o p̄ceptꝫ salutaribꝫ ꝛc̄. Hic ponit sacramēti p̄ceptionē. Circa quā p̄mittūt mlte p̄p̄atōes. s. tam generales. vt sūt pr̄ nr̄ ꝛc̄. q̄ꝫ spēales. vt alie orōes. Dicit g̃ Oremus p̄ceptis salutaribꝰ moniti Circa qđ sciendū q̄ hec orō p̄us nō dicebat in missa: sed Gregoriꝰ fecit eaz dici. qz ñ fuit dignū eā obmittere i ħ officio cū sit nr̄i saluatoris. Grecia aūt nō p sacerdotē sz p se clamāt eam in missa. Apud nos vo sacerdotes. et ħ cū magna reuerētia. vñ q̄si nō p̄sumēs subito subrūpe i eam p̄mittit p̄fationē dicens. Oremꝰ p̄ceptꝫ salutaribꝫ moniti. nō simplr. nō nr̄a autoritate vl' temeritate: sz p̄ceptis salutaribꝫ moniti. p̄ceptū. scz dñi. ꝛ monitis. s. mgr̄i nostri. q̄ sunt salutaria. i. ad salutem disponētia. formati. i. istructi intus ꝛ exteriꝰ. Et dic̄ formati. q̄ iformatio sigt solū exteriorem doctrinā. Ad oñdenduz aūt q̄ nos sumꝰ a deo formati. i. instructi intꝰ. s. in intētōe. ꝛ extra. i. i opatōe. iō dicit. audemꝰ dicere. q. d. exq̄ habemꝰ p̄ceptū et monitōnez de ista orōe dicēda. ꝛ exq̄ illa orō est ꝓposita p illū q̄ errare nō pōt ideo audemꝰ cū fiducia dicere. Dicit aūt alte. qz christus palā p̄dicauit. Uel fm Joh. beleth. qz sūpta ē ꝺ euāgelio quod est p̄dicādū sup̄ tecta. ꝛ etiā omni creature. Dic̄ etiā sacerdos solꝰ in fine amē. sub silentio. Cuiꝰ rō est: qz in alīs orōib⁹ amen exp̄mit affectū optantis. ideo a ppl'o vl' a clero dicit. in hac autē amē sigt ꝓclusionē affirmantis. vñ hic valet tm̄. i. exaudita est orō. Sz ne hoc videat p̄sumptuose asserere: dicit amen sub silentio ad euitandū ostentationem ppriā Sequtur orat o

Expositio quinte

Libera nos q̄sum⁹ dñe. vbi petit petitōnū explicatio. qz enī in orōe tria mala petim⁹ a nob remoueri. iō b explicāt q̄ sint. vñ dicit. Libera nos q̄ sum⁹ dñe ab oīb⁹ malis p̄teritis p̄sentibus et futuris. Et qz nos nō sum⁹ digni b ex se p̄mereri nisi donet nob orōe beate virgis marie et ap̄lorū Petri et pauli atq; andree et alioz. iō eos b ī auxiliū īploramus. Et rect⁹ ordo ē. exq̄ enī pacē querim⁹ a mal. merito debz implorari ꝟgo btā q̄ est mater veri Salomōis pacifici. s. christi: cū ap̄lis trib⁹ seq̄ntib⁹. q̄ sunt testes pacis. s. Petr⁹ paul⁹ et andreas. Et ponunt ibi tres ꝓpt solēnitatē. Nā petr⁹ ꝓpt p̄uilegium p̄rogatiue dignitatis. Paulus ꝓpt p̄uilegiū p̄dicatōis. et īmēsi laboris. et Andreas p̄opter nimiū affectum ocupite crucifixiōis. Dicit aūt sub silentio illa orō. quia desigt quietem triduanā in sepulcro vbi tūc siluit a p̄dicatiōe. Cū aūt sacerdos dicit. Da ꝓpic⁹ pacem dñe in diebus nr̄is: accipit patenā de altari et osculat signū crucis faciēdo. p qđ designatur q̄ sumus reconciliati deo p passionē christi. Tādē sacerdos ī fine discooperit calicē: et hostiā reuerēter accipit et eam sup calicē frāgit. ꝓmo p mediū. et tūc dicit. p dñm nostrū iesum christū filiū tuuz. postea medietatē q̄ erat in dextera manu ponit super patenā et frāgit illam q̄ erat in sinistra manu p mediū dicēs. qui tecū viuit ac regnat. et ꝯiūgendo illā particulā q̄ ē ī sinistra ad illā q̄ ē ī patena ad modum lune dicit. in vnitate spūssctī deus. Illā ꝟo vltimā quā bz in dextera manu tenēs sup calicē dicit. p oīa secula seculoz Et tandē erecto modicū calice cuz illa particula quā tenz in dextera manu subiungit. pax dñi. faciens crucē magnā sup calicē a labio ad labium. deinde subdit. sit sp. faciēs minorē crucē. tercio addit. vobiscū. faciendo terciā intra calicē. Et quia alta voce ista fiūt ideo p b signat gaudiū quod habuerūt ap̄li de resurrectōe dñi nostri iesu christi. Et iō qz gauisi sūt viso dño. populus clamat dicēs. et cū spiritu tuo Sciēdū aūt ē ꝺ significatōe oīm istoz p̄dictoz q̄ p calicē passio xp̄i designat et ebrītudinis fruitio. Unde ps. Calix meus inebrians q̄ p̄cla

rus est. Per patene rotũdita tẽ signat bonoꝝ opeꝝ pfectõ Sacerdos autẽ volẽs frãge re hostiã. ꝑmo eã sup patenã locat. deide eã tollẽs supꝝ calicẽ frãgit ad significãdũ qz nemo passionib⁹ hui⁹ mũdi meritorie se valet exponere. vel ad eterne fruitõis btitudinẽ admitti nisi prius in bonorũ opeꝝ pfectõe fuerit solidat⁹. Ũñ apl's Eph̃ .vi. Accipite armaturã fidei vt possitis resistere ĩ die malo z in oĩb⁹ pfecti stare. Patena g̃ hostie sup ponit. et hostia supꝝ calicẽ frãgitur. qz xp̃s ex latitudĩe charitatis q̃ significat ꝑ patenaz se supposuit passiõi. Super calicẽ ꝙo frangit ne minutie aliq̃liter spargãt Frangit autẽ ĩ memoriã ei⁹ qꝺ christ⁹ fregit et dedit discipulis suis ꝛc̃. Frangit autẽ ꝑmo ĩ duas ꝑtes ad sig̃ndũ duplicẽ p̃destinatoꝝ statum. s. eterne glie et tpalis miserie. Subdiuidit autẽ vna medietas ĩ duas ꝑtes. q̃ꝝ vna offert ꝑ illis q̃ sũt in purgatorio. alia ꝑ illis qui sunt in mũdo. Pars aũt illa q̃ post ꝑmã fractiõem remanet in manu dextera z ponit supꝰ patenaz designat illos q̃ iam sunt in glĩa. et iã tenent illã rectitudinẽ cui nulla obliq̃tas admisceri p̃t. z ideo dextre cõpant. Illi aũt q̃ adhuc sũt in miseria ꝑ sinistrã signant. vbi sunt multa obliq̃. Subdiuidit autẽ illa q̃ est in sinistra et nõ q̃ est in dextra. qz illi q̃ sũt in celo statũ vniformẽ iam tenent. z vna btitudine fruunt. Illi aũt q̃ sunt ĩ miseria sunt diuersi seu diuisi. qz q̃dã sunt in miseria purgatorij. quidaz sunt ĩ miseria hui⁹ mũdi Particula autẽ illa q̃ est in sinistra post diuisionẽ addit ad illam q̃ est in patena Quia ꝼm aug. de⁹ habz duas man⁹. dexterã q̃ miseret. z sinistraz q̃ punit. Illis ergo qui sunt in purgatorio inq̃ntum ibi purgãtur respondet sola punitio. z iõo particꝛa que in sinistra manu tenetur illos figurat. Illi ꝙo q̃ adhuc sunt in p̃senti vita in qua est status merendi conse q̃ possũt miꝛicordiã. z iõ ipi ꝑ aliã ꝑticulã q̃ ĩ manu dextera remanet designant. Quia vero absq̃ dubio illi q̃ sunt ĩ purgatorio cõiungent eis q̃ sunt in celo. iõ ꝑticꝛa sinistre manus ꝯiungit illi q̃ est in patena. Sed qz illi q̃ sunt ĩ hac vita egẽt multũ passiõis christi. q̃ ex effusiõe sanguis eius

ꝑcessit. iō ꝑticula q̄ in dextra manu remānsit. q̄ signat illos q̄ sūt in mūdo: mittit̄ in sāguinē xp̄i in calicē. Itē sacerdos dicēs hec ⁊ba tenet hostiā sup os calicis. ꝑ qđ signat̄ q̄ viuentes in corpe indigent miseri/cordia dei: ⁊ merits christi passionis Sacerdos aūt volens dicere. ꝑ oīa secla seculoꝝ erigit se ad significandū q̄ vult petere existentiā ꝑpetuā dñi nobiscū. vñ subdit. Pax dñi sit sp vobiscū. ad significādū q̄ dñs post resurrectōez pacē dedit Sz sciēdū q̄ sacerdos dicēdo. ꝑ oīa secla seculoꝝ eleuat modicū calicē. ad significādū ppl̄o vt ppl̄s pacē cōsiderans ꝫ intelligat ⁊ dicat amē. Particula autē quā tūc sup calicē tenz significat q̄ viuentes adhuc petunt iuuari merito passiōis ⁊ effusiōis sāguis christi. Itē ꝑ ꝫ q̄ sacerdos alte dic̄. pax dñi repñtat psonā xp̄i. q̄ post resurrectōz dixit apl̄is. pax vob⁹. q. d. Do vob pacē pectoris i via. ⁊ pacē etnitatis i patria. Est g̃ sensus. Pax dñi. i. pax pectoris qđ ē a vicijs sit i pñti vobiscū: ⁊ i futuro pax etnitatis. Ille aūt tres cruces sup sanguinē xp̄i signt triduū sepulture. vl̄ tres mlieres q̄ erant circa monumentū christi De inde sacerdos mittēs corpus xp̄i i sāguinē dic̄. Fiat h̄ cō mixtio corpis ⁊ sanguis dñi nr̄i iesu christi mihi ⁊ et oīb⁹ sumētib⁹ salus mētis ⁊ corpis. ⁊ ad capescēdā vitā etnā ꝑpatio salutar̄. q̄ ꝑ mixtio significat q̄ aīa vnita ē corpi christi i resurrectōe. Et bñ ꝫ fit post pax dñi. qz postq̄ dñs pacificauit oīa q̄ i celo ⁊ i tra sūt. ꝑmo vniuit aīam corpi. Hc oīa wilhelm⁹. Deīde seq̄t agn⁹ dei. Et sciendū q̄ añq̄ dz agn⁹ dei fit modicū silētiū dicēdo hāc orōez. Fiat hc cō mixtio. ad designdū illō manifestū silentiū apl̄oꝝ. qđ fuit ante resurrectōez xp̄i. añq̄ scirent apli nec essent certificati postq̄ apparuit mlieribꝫ fm Ber̄. de parātinis. Dicit autē christ⁹ agn⁹. qz agnouit pr̄em sibi obediēdo. Itē matrē i cruce pēdēdo. Vl̄ dz ab agnon grece qđ ē piū latine. qz pie ꝑ nob⁹ se obtulit. Canitur aūt tribꝫ vicibꝫ ꝑpt̄ tres rōes fm Jnno. s. ꝑpt̄ obediētiā pr̄is. ꝑpt̄ noticiā mr̄is. et ꝑpt̄ redēptōe generis hūani. Uel fm Rauañ. dz ter ꝑpter tres ptes corpis christi misti.

ci.s.in celo.in terra: z dormiẽ
tiũ siue ĩ purgatorio Dicitur
aũt ꝑmo.miserere nob̃ bis.vl
timo aũt dona nob̃ pacez ꝯm
Tho. Rõ est.qz ꝑ prima duo
petim⁹ amotõz culpe z pene.
ꝑ terciũ aũt.s.ꝑ pacẽ petimus
assecutiõez oĩs boni zc̃.vl̃ qz
ip̃e r̃demit nos a miseria cul
pe z pene: z dedit plẽitudinẽ
gr̃e. Illo tñ dona nobis pacẽ
additũ est ꝓpt̃ ꝑsecutõz tyrã
noz. Post h̃ seq̃t orõ. Dñe ie
su christe q̃ dixisti aplis tuis
pacẽ meã do vob̃ zc̃. vbi post
q̃z sacerdos vẽit ibi. eãq̃z paci
ficare z adunare zc̃. etiã oscu/
latur patenã in sinistra ꝑte ad
significãdũ q̃ ꝑ h̃ sacr̃m vult
vniri christo ĩ charitate. post
q̃z ꝙ pleuerit ꝙba oscular̃
reliq̃as vel crucẽ si habz. si ñ
habet oscular̃ altare in dexte
ra parte. qo̅ fit ad significan/
dũ antiquũ ritũ. vbi ꝑus sin
gulis diebꝫ cõicabãt. sz cũ nr̃
h̃ potuit fieri sine picto ordĩa
tũ fuit vt ĩ tribꝫ festiuitatib⁹
ꝺmũicarẽt. scz natiuitate. pa
sca z penthecostẽ. Reliq̃s tñ
diebꝫ osculũ pacis recipent z
panẽ bñdictũ Sed qz h̃ fieri
nõ posset ĩ.xl. vbi nõ ꝑt sumi
panis bñdict⁹: ordinatũ fuit
vt ꝑ eo fieret collecta in fine
sup ppl̃m dicẽdo. incliate ca
pita vr̃a deo. Et sciẽduz q̃
pax dñi nõ dar̃ ĩ missa defun
ctorũ. sz dicit̃: dona eis req̃ez.
qz mortui nõ indigẽt pace tẽ
porali. qz nõ sunt ĩ ꝓturbatõ
ne hui⁹ mũdi. vl̃ qz ñ sunt in
pace sz in penis. ꝯm Berñ. de
parãtinis. iõ dicim⁹. dona eis
requiẽ. Aliq̃ aũt dicũt in offi
cio mortuoꝝ. dona eis req̃ez
sempiternã z locũ indulgẽtie
qo̅ tñ dissonat. qz ibi nõ ẽ lo
cus indulgentiaꝝ. eo q̃ illi q̃
sunt ĩ purgatorio sũt extra lo
cũ militãtis eccl̃ie vbi solũ ẽ
loc⁹ merẽdi ĩdulgẽtias. vñ qz
illi q̃ sunt ĩ purgatorio nullo
mõ merent̃ eis ꝑ modũ suffra
gij. vtiq̃z satis improꝑe optar̃
loc⁹ indulgẽtie. Si tñ illo̅ di
ctũ ĩtelligar̃ sicut dona eis lo
cũ indulgentie. i. locũ in q̃ in/
dultis culpis z penis eos re/
colloces. s. in celo: z tũc bñ ꝑt
sustineri. Item dicende sũt il
le tres orões. scz dñe iesu chri
ste fili dei viui: q̃ ex voluntate
patris. z dirigit̃ ad filiũ. z alie
scz. Dñe sctẽ pr̃ oĩpotẽs eter
ne deus. da mihi h̃ corp⁹ zc̃.
Et post hoc dicit. Dñe ñ sum
zc̃. Deinde sumpto corpore
christi et sanguine abluat ca
licẽ primo: z ablutiõz sumat.

secūdo abluat int⁹. z etiā sum mat. qō tamē in die natiuitatis christi nullo mō facere debet. qz tūc nullā ablutōez debet sumere si vult aliā missaz celebrare. sz dz ablutōez dare ꝓmūicantib⁹ subditis. vl' reseruet ī vase mūdo. s. ī ampulla si nō habet calicē.

Sexta pars misse

Exta pars

s misse est q̄ntū ad grārū actōes. q̄ dz ꝓmūio q̄ fit in memoriā ei⁹ q̄ ppl'us olim singulis diebꝫ ꝓmūicabat ꝟm Johez beleth. vel iō vt p eam cōicem⁹ deo et sctis Dicit etiā ꝓplēda. qz p eā cō plet missa. Sz tñ ꝓplēda poti⁹ dz collecta p⁹ ꝓmūionem. Tot aūt fieri debēt ꝓplende q̄t sūt orōes añ epl'az. z significat grām subseq̄ntē nob necessariā. z dz ī dextra pte ꝓuertēdo libꝫ. p qō signat' q̄ adhuc ī fine secli iudei ꝓuertent' ad dexterā fidei q̄ nūc sunt in sinistra. Jurta illō ad Ro. ix. Reliq̄e isr'l' salue fient. Deīde sacerdos oīb⁹ pactis ꝓuertit se ad ppl'm dicēs. domin⁹ vobiscū Ubi sciēdū q̄ sacerdos salutat ppl'm septies in missa. ꝑmo añ ꝑmā collectaz. scōo añ euāgeliū. tercio post credo. q̄rto ī ꝑncipio pfatōis. q̄nto post pax dñi. sexto post ꝓmunionē. septimo hic in fine misse ad significādū q̄ tūc est dñs nobiscū q̄ñ habemus septiformē grām spūsctī. Deinde sacerdos ꝟtit se ad populū cantās. Jte missa est. z hoc tēpe suo. cuius sensus est ꝟm Bernñ. de parātinis z Johez beleth. Jte ad ꝑpa. qz missa est ꝓsummata. vl' ite missa est id ē hostia ꝓsūmata est. vl' hostia et oblatio est missa. igit' se q̄mini et ite post eā. Jste aūt ꝟgressus a missa ad ꝑpria ꝟm Johem beleth significat regressum populi isr'l' de captiuitate babilonica cū gratiaꝝ actiōe. iō dz. deo grās. Dicit aūt semp Jte missa ē q̄ñcūq̄ Te deū laudam⁹ dz. vl' gl'ia ī excelsis. q̄ñ autē nō dicūt. tūc dicit bñdicamus dño. Et est sumptū ꝺ apl'o vl' ꝺ Judith c. vij. vbi dicunt captiui. bñdicamus dño. Et est sensus. referamus grās vl' laudes ꝺo Et ē vox būilioꝝ q̄ꝫ ite missa est. Et iō nō ꝟtit se sacerdos ad ppl'm dicēdo benedicam⁹ ꝛc. ad significādū q̄ nunq̄ꝫ debem⁹ cessare referre grās deo Waldeñ. autē sup̄ ps. xxvij.

Berēgariū dicit īstituisse ita dicendū. bñdicam⁹ dñm z ñ dño. qz bñdictio nō fit ad vtilitatē dei sz ad nr̄am. nos aūt dicim⁹ indifferēter q̄ vtrūq; p̄t dici. Creatura nāq; bñdicit creature bonuz optando. creatura aūt creatorē duplr. scz laudādo z bonū ei tribuēdo. Creator autē creaturā bonū augēdo. Et ꝟ duplr. vl̄ īnūero vl̄ i merito. sicut ei crescit bonum sic z merita. Dec Waldeñ. Sz Bern̄. ō parā tinis dat tres rōes. Prīa qñ celebram⁹ de sctis in celo dicim⁹. Ite missa ē. q̄si puocātes pplm. Ite. i. festīate illuc vbi illi sūt. Qñ aūt p vnis īmūdo. bñdicam⁹ dño. qz nescim⁹ an sumus in gr̄a. iō timere debemus ne effectus misse euanescat īnobis. Sed cū celebram⁹ p mortuis dicim⁹. Requiescāt īpace. qz eis ꝟ cōpetit.

Dis expedit⁹ bñdicit sacerdos pplm dicēs. Celesti bñdictōe Prīo stās añ altare benedicit seipz. deīde dicit fuertēdo se ad pplm ī dexterā ptem altaris. z p⁹seq̄nt ad populuz ī medio altar⁹. z filius. z vltio redeūdo. et spūsctūs amē. p qō ō⁹signat missio spūsctī in apl̄os. licet aūt spūsctūs ibi tm̄ datus est. tm̄ qz tota trinitas missionē opata est. iō ōz. pr̄ z filius et spūsctūs. Post hec oīa sacerdos flectēdo se coraz altari hūiliter dicat. Placeat tibi sancta trinitas obsequiū rc̄. Et deinde hymnuz triū pueroz cū psalmis z oratōibz cōsuetis. Cōtra hoc tm̄ multi sacerdotes peccāt q̄ nō se flectūt dicētes istā orōem. Placeat tibi sctā trinitas rc̄. cū tamē flectere cōgruit. p eo q̄ tūc gr̄az actōes r̄ferūt sctē trinitati p bñficijs ī missa exhibit⁹. Et qō deteri⁹ ē q̄ aliq̄ obmittūt hāc orōez īq̄ gruit peccāt. Unde legit⁹ q̄ q̄dā obsessus a demone postq̄ adductus ess̄z ad q̄ndā sacerdotem in eccl̄ia ille volēs certificari a diabolo q̄d de ei⁹ vita senti ret. q̄siuit de ipō q̄si de alio dicēs. q̄d tibi videt⁹ ō iacobo sacerdote. Rñdit demō. Olim fuit nr̄ s̄z iā ē dei. Deīde idē sacerdos q̄siuit de socio suo dicēs. q̄d tibi videt⁹ de bartholomeo socio meo. Respōdit ō mon. si nō subtraheret bon⁹ ess̄z. Ille vo fuit valde admirat⁹ q̄ diceret eū furem cū tamē sciret eū sanctū hoiez. Interrogauit igit⁹ q̄d nā subtraheret Rñdit demō. subtrahit

deo illam oratõez post missã. placeat tibi ꝛc. Qđ mltũ no/bis placet: ꝛ deo maxie displicet. q̃ oĩa fuerĩt ita ꝓpta sic̃ ille dixit. ideo caueat sacerdos ne aliq̃d obmittat qđ est de consuetudine ecclie circa missaz obseruandũ

Lautele seruande in celebratõne misse.

Equũtur

cautele circa missaz obseruande. ꝛ ꝑmo generales tã laicis q̃z clericis necessarie: Prĩa igiĩ cautela generalĩ est. vt tã clerici q̃z laici eccl'iam: ꝑcipue tpe celebratõis misse: hũilit' ꝛ duote frequẽtent: ꝛ q̃eta ꝙuersatõe deo grata atq̃z inspiciẽtibꝫ placita ꝓximũ nõ solũ instruãt: sz et reficiant. de emunitate ec. c. decet domũ. li. vi. Scđa vt audiẽtes missam q̃tiẽs audierĩt a ꝑsbitero dici nomẽ dñi nr̃i iesu christi flectãt genua. ꝛ caput iclinẽt fuerẽter: vt dꝛ ibi dẽ. Tercio vt nll'a ꝓphana ꝛ mlto fortiꝰ feda colloq̃a ꝓferãt: vt ibidẽ pulcre dꝛ. Quarto caueãt ne aliq̃s añ finẽ missse recedat sinẽ magna necessitate. idẽ si exit de ẽmõe. qđ si fecerit excõicet', maxie si ꝫ fecerit ꝓtẽnẽdo sacerdotem ꝑdicãtẽ tãq̃z minꝰ sciẽtẽ. sic̃ solent facere q̃dã laici lr̃ati dicẽdo. q̃d audirẽ istũ ribaldũ cũ ego plꝰ scio de scꝑtura q̃z ipe. Cõtra q̃s est canõ. xxxvij. dist. sedule. ꝛ. c. cũ ex iniũcto. de hereticis. vbi talia ꝓhibẽt. Sz q̃ tales possent excõicari habes expsse de cõse. dist. i. vbi sic dꝛ. Oẽs fideles qui ꝓueniunt ĩ solẽnitatibꝫ sacris ad ecclesiãz ꝛ scꝑturaꝫ apl'oꝝ ac euãgeliũ audiãt. Qui aũt nõ ꝑseuerauerint in orõne vsq̃z duz missa ꝓgatur nec sctãz ꝙmũiõnẽ ꝓcipiũt velut inq̃etudines ecclie ꝙmouẽtes ꝙuẽit cõione ꝓuari. Et iste est canõ apl'oꝝ Et ibidẽ in ꝙcilio cartaginẽsi dꝛ. Sacerdote ĩ eccl'ia verbũ dei ꝓponẽte q̃ egressus fuerit de auditorio excõmũicet Et ex ꝙcilio agateñ. ibidẽ habetur. Missaꝫ die dñico secularibus totas audire speciali ordine ꝑcipimus. ita vt ante sacerdotis bñdictõnez egredi ppl's nõ ꝑsumat. qđ si fecerit ab epo publice ꝯfundat'. vbi dic̃ glo. ꝫ dico ꝑceptũ eẽ Uñ ꝯ ꝑceptũ faciũt q̃ diebꝰ dñicis missam nõ audiũt. Hoc etiaz est cõtra illos q̃ venientes ad missam nõ audiunt quid ibi

legit aut ꝑdicat: sz circũeunt eccl'iaz sic iudei synagogã. cũ tñ dicat i ps. Stãtes erãt pedes nostri i atriis tuis. Et de talib⁹ ꝓt dici illo ps. In circũitu impij ambulãt. Cõtra qs exp̃sse ẽ canõ Anastasij papa: ꝺ ꝺse. dis. i. aplicã. vbi ꝺr. q cũ legit euangeliũ nõ sedẽtes nec stãtes sed curui dẽm⁹ audire. Si aũt sessio ꝓhibet multo magis discursus z circũit⁹ Hoc idẽ habes i ca. qñ antẽ. ibidẽ. vbi Cypan⁹ dicit esse standũ ad oratõem et vigilandũ z incũbendũ ad ꝓces toto corde. neq; aliq̃d carnal' hoĩs et secl'aris esse cogitãdũ Ꝺ si ꝓhibetur carnal' cogitatio. q̃nto plus carnalis locutio z cõfabulatio Quãto caueat laicus ne vacu⁹ die festiuo ad missam veniat. de ꝺse. di. i. Oẽs christiani. Qz scriptũ est. Nõ apparebis in cõspectu dei vacu⁹. ℔ tñ est ꝺsiliũ ꝟm glo. ibidẽ dieb⁹ ꝑuat⁹: sed dieb⁹ festiuis videt esse ꝓceptũ. Unde videt q oblatões sint exigẽde: z q parochiani sint ad eas cogẽdi. vt. xvi q. i. statuim⁹. Est tñ argumẽtũ ꝺ. xij. q. i. duo. dicit tñ glo. in. c. oẽs christiani. vbi supꝺ. q si sacerdos est pauꝑ ꝓt diuina subtrahere parochianis nisi dent. vt de symonia. c. cũ sit. Sexto caueat q̃libet ne alibi nisi i ꝑpa parochia die festiuo missaz audiat: alꝫs poterit excõmunicari. vt ꝺ parochijs. c. i. Septimo caueat q̃sq; ne audiẽdo missam prope altare nimis appropinq̃t. vt de vita z honestate cleri. c. i. Et ista sunt intimãda populo sepius: vt debita reuerẽtia circa sacramenta ecclesiastica habeatur.

Equũtur

Sequũtur cautele clericis necessarie Et ꝓmo caueat sacerdos ne in vestib⁹ vl' ornamentis sordidis celebret: sed ornamẽta ꝑdicta iuxta meliorẽ dispositõez mundet: z iuxta facultatẽ bonorũ ecclesie meliora q̃ poterit cõparet. Unꝺ dicit Stephanus eps familiari amico hylario q vestimẽta eccl'ie q̃libet dũmõ mistrant sacra debẽt esse mũda et honesta Hoc est cõtra illos q̃ de bonis eccl'ie cõparãt eis tunicas ꝑ decẽ marcis et ornamẽtũ ꝑ missa ꝑ media marca aut sexagena. Hꝭ debẽt i aliꝭ q̃ aureis vl' argẽteis calicib⁹ celebrare. ꝑmit-

Cautele circa

tit tñ canon stanneũ hr̃e cali/ cẽ ppt̃ pauptatẽ. de cel̃e. dis. i. calix. Scdo caueat ne pl̃es missas celebret p̃ter diẽ nati/ nitatis xp̃i. vbi tres celebrãt. z sine necessitate magna. Et ꝟ fit in istis casibꝫ. vt si p̃ mis sam celebratã de die occurrit funus. tũc ī ꝑma missa nõ su mẽdo aquã ablutiõis potest postea celebrare reḋem. Jtẽ si occurreret hospes magn̄ vt ꝑnceps vl̃ magn̄ dn̄s ḋ non audiuit missam. Jtẽ si occur rerint sponsi volẽtes audire missam. Jtẽ si aliḋs habuerit plures ecclias ppt̃ pauptatẽ vni cmẽdatas. Jtẽ si supue/ nerint pegrini. adhibita sem p̃ p̃dicta cautela ne aq̃ abluti onis ꝑoris misse sumat̃. ꝺ his hẽm̄. c. i. de cele. mis. c. cpsulu isti. Dicit tn̄ Frãcisc̄ ꝺ sara bellis ibidẽ. qꝫ ẽ fugiẽdũ ni si necessitas suaderet. Tercõ caueat celebrãs ne sine lumĩe z cãpana celebret. vt de cele. mis. c. i. qr̄ xp̃s cãdor ẽ luc̄ et ne: vt ibidẽ dr̄ ī. c. sane. Quar to caueat ne pl̄ ponat de aq̃ ꝗꝫ de vino. qr̄ dic̄ Joh̃. an. in c. pnicios⁹. de cele. mis. qꝫ cre dere dẽm̄ qꝫ ꝺ latere xp̃i ma/ ior ꝗꝫ titas exiuit sãguis ꝗꝫ aq̃ vt dr̄ in. c. iij. ibidẽ. Quĩto ca ueat ille ḋ sol̄ ẽ ī eccl̃ia ne ꝑ/ pter missam peculiarẽ. i. ꝑua tã seu ex deuotõe celebrãdaz obmittat missam ꝺ die. vt dr̄ ī. c. ḋdã. ꝺ cele. mis. Sexto ca ueat ne legat missam ad alic̄ petitões ppt̃ hꝫ qꝫ hr̃et bonos segetes. vl̃ vt sibi ī hastiludio bñ succederet. qr̄ ista ꝼm Jn/ nocen. reꝓhendunt̃ in. c. ḋdã. de cele. mis. Octo forti⁹ aũt caueat ne legat missaz vt de⁹ aliqs ꝓdat. qr̄ tal̃ ḡuit̃ peccat Et est deponẽd⁹ ꝼm Jo. an. ī c. quidã. vbi sup̄. pro quo alle gat. xxvi. q. v. ḋcũqꝫ. Septi mo caueat ne nimis mane ce/ lebret. s. añ diẽ. qr̄ ꝼm sanctũ Tho. istꝺ sacr̃m ꝓtinet ad di em gr̃e. sicut dicit apl̃us Ro. xiij. Nox ꝓcessit ꝛc̄. Cõtra il los ḋ canunt Rorate añ diẽ. cum tamen in auror̄a cantari debet. Excipit̃ tamẽ natiui/ tas christi. in q̄ canit̃ missa p⁹ mediã noctis. q̄ significat sta tũ añ legẽ ḋ fuit ī tenebr̄s. vt dic̄ glo. de cele. mis. Uerũtn̄ epis ꝓcessum est: vt videt̃ ꝼm Joh̃. an. ḋ sũt ī via qꝫ pñt ma turi⁹ ꝗꝫ alij audire. vt de pui. c. vi. li. vi. Octauo caueat ne legat quis missam nisi p⁹ ma tutinũ primã z terciã. ideo ex quo hor̄a tercia dicit̃ passus

et crucifixus linguis indeo/
rum: videtur q̄ tunc est hora
conueniēs celebrandi: ſm do
ctores modernos

De dicēdis horis canōicis

Portet sē

o per orare. Lu. xviij.

Sicut dicit Henri/
cus de vrimaria de pfectōne
īteriōris hoīs. li. ix. c. i. cuiuſ
libet iusti hoīs sui cordisq̄ p
fectio ad iugem t indisruptā
oratōis pseuerātiā tēdit. Et
quantū hūane fragilitati con
cedit ad ꝯtinuā trāquillitatē
mentis niti debz t ad ei⁹ ppe
tuaz puritatē. ppter quā pos
sidēdā et omnē laborē corpis
t cōtritōem spūs indefesse q̄
rimus et iugiter exercemus.
Et sicut ad orōis pfectōnem
tēdit structura vtutū. sic nec
ipe vtutes absq̄ orōis iugi/
tate et pseuerātia pñt cōpleri
Quocirca saluator nr̄ nos am
monēs vt hāc pseuerātiā orā
di teneam⁹ dicit. Oportz semp
orare. Nō ē aūt itelligēdū q̄
hō sic q̄tidie debeat orare vt
nec dormiat nec ꝯmedat: vel
nec laboret: sz q̄ instāter tpib⁹
ꝯgruis oret. Ūñ lyra dic̄ sup
Lucā sup loco thematis nr̄i
q̄ hec dictio. sp nō importat
ꝯtinuitatē tpis. q̄ oportz orati
onē interrūpi tpe dormitōis
t aliq̄ aliaq̄ necessitatū. sz i/
portat ꝯstātiā siue insistētiaz
orōis tpib⁹ t horis ad h cō/
gruis. Hinc dicit Beda sup
locū istū. Dicēdū est eū semp
orare t nō deficere q̄ canoni/
cis horis rogare non desistit
Pro q̄ facit illō qđ i collatōi
bus patz legit d abbate Lu
cio. q̄ iactitātes q̄sdam mona
chos q̄ sine intermissiōe orarēt
t nullū aliō op⁹ facerēt corri
piēs dicit. Qñ māducatis et
bibitis q̄s p vob⁹ orat. q̄ audi
to illi obmutuerūt. Ille vero
ꝯseq̄nter subiūxit. Ego ostē
dā vobis q̄ opans manibus
meis sine intermissiōe oro. Se
deo enī iuuāte deo infundēs
mihi paucas palmulas t fa/
cio ex eis plectā. t dico. Di/
ferere mei de⁹ tē. Et illas ple
ctas vendēs ꝑ sedeci nūmis
duos pono añ ostiū dom⁹. et
q̄ recipit orat p me tpe q̄ ego
māduco vl̄ dormio. atq̄ ita ī
plet a me q̄ sine intermissione
oro. Iste pr̄ laboriosus nihil
aliō significabat nisi statū lai
calē oposum t manuali labo
re insudantē. q̄ vt dic̄ Hosti.
ñ valēs ꝯtinuis tpib⁹ oratōi
bus vacare laborat manualiq̄

z corpal'r.et de labore suo bo
na tpalia: possessiões: oblatõ
nes:et mltiplices reddit9 z p
uentus psonis spũalibꝫ psol
uit. hac itaq; intentõne vt eo
deficiente vel desistẽte a iugi
orõne.spũales deũ exorẽt vt
sic sp orare videat'. Qui q̃dez
stat9 spũalis sp orare dr cum
horis tã nocte q; die ꝯpeten
ter distinctis septẽ vicibꝫ ho
ras canonicas psoluit. q̃ rõne
iura canonica dictũ septẽ ho
raꝝ canonicaꝝ officiũ pensũ
seruitutis appellãt. vt i.c.i.d
cele.mis. Ex q̃ ptz totũ clerũ
in sacris istitutũ obligari ad
horas canonicas singul' die/
bus dicẽdas. Circa q̃ꝝ ꝯside
ratões vt facili9 memorie cõ/
mendẽt' q̃ sequũt' ponũt' aliq̃
dubia p q̃stiũculas breuissi/
mas cũ solutõibꝫ earũdẽ. Et
p̃mo q̃ritur an oẽs clerici i sa
cris istituti tã bñficiati q; nõ
bñficiati ad horas canõicas
teneãt'. Et dõm ẽ ꝑm Jo. an.
in.c.i. de cele.mis.et i glo. vi.
cle.p̃me.d cele.mis.q; sic. Jdẽ
notat archi.xci. di. eleuteri9.
vbi ipe dat hui9 dicti rões di
cens.qr ordini sacro officiũ ẽ
annexũ .vñ subdyacono dr i
ordiatõe sua .vide si actenus
fuisti ad eccl'iam tard9 modo
sis velox.si somnolent9 modo
sis vigilans. Et si dr.tñ forte
nõ habz bñficiũ de q̃ seruiat.
Rñdeo q; imputet sibi z epo
q̃ eũ sine titulo ordiauit. Ue
rũtñ dicit archi.xcij. di.in.c.
Si quis p̃sbiter.q; licz quis
sponte ordinẽ accipiẽs se hu
ic necessitati supponit. nõ tñ
tenet' interesse eccl'iasticis offi
cijs sicut ille q̃ est ad ꝫ depu/
tatus ꝫm Hugonẽ.q̃ etiã cre
dit q; is q̃ nõ ẽ alicui9 eccl'ie
cleric9 debz cogi intesse diuis
officijs.z ꝫ si ꝯmode p̃t itereſ
se. Scdo q̃rit'.q̃d si cleric9
bñficiat9 nescit horas legere
Rñdeo.nõ excusat'. qr dz sci/
re legere.alꝫs p̃uat' bñficio.cũ
tales habere debẽt ꝯpetentẽ
scientiã.vt dr in.c.cũ i cũctis.
de electõe. Lõpetens aũt sci
entia ꝫm Archi.xxxvi.di. Il
litteratos.est vt sciat canones
penitentiales. psalteriũ: ome
lias:et hmõi.xxiij. di.c.q; eps.
imo dicit Hugo .lxxxv .dis.
in.c. Archi.z in.c.oẽs.xxxviij
dis. Non solũ req̃rit' q; sacer/
dos sciat in libro legere pfecte
sed etiã debz cordeten9 p ma
iori gte scire psalteriũ. Uerũ
tñ dicit Innocen.q; licz cleri
cus cantãs cum alijs nõ oĩa
intelligit q̃ canũtur.tamẽ nõ

peccat mortal̃r dūmō cor̃ suū
sursum ad deū habeat culpā
dicens. Est tñ clericus si ista
cōmunia ignorat q̄ ad ei⁹ offi
ciū spectāt ꝑm Host. de q̄li
tate ꝛ etate ordinandoꝝ. eā te
nē. Tercio q̄r̃it. q̄d si aliquis
puer maior septēnio ex dis
pensatōe obtinet bñficiū nō
curatū: ꝛ nescit horas legere
Rñdeo ꝑt cū eo ep̄s dispēsa
re ex cā necessaria vl̄ vtili. vt
aliq̄s alias orōnes loco hora
rū dicat. Rō mgr̃i stanislai ō
scabinū dñi mei in q̄daꝫ posi
tōe sua est. qr̃ exq̄ dispēsat epl̄s
in p̄ncipali. s. i bñficio. dispē
sare p̄t et ī accessorio. s. officio
Quarto q̄r̃it. q̄d si q̄s ē infir
mus. Rñdeo ꝑm Inno. de ce
le. mis. c. i. si ē tal̃ infirmitas q̄ī
pedit a dicēdo vel audiendo
horas excusat̃ infirm⁹. nec te
net̃ postea aliq̄d dicere. nec p
isto penitere. qr̃ necessitas le
gē nō hꝫ. de obſuatōe ieiuni
orū. ꝓsiliū. Sec⁹ ē ꝑm Host.
si est aliq̄ infirmitas q̄ solū im
pediret dicere sꝫ non audire.
tunc enī sacerdos debꝫ aliq̄m
aliū corā ipo legētē audire si
eū hr̃e p̄t. Vl̄ si ē infirmitas le
uis sic̄ vetus q̄rtana. in q̄ etiā
sua negocia ꝓcuraret. tūc oēs
horas legere tenet̃ ꝛc. Quito
q̄r̃it. q̄d de illo q̄ amisit librū
in via eūdo. Rñdeo q̄ si casu
ꝶ accidit p̄t excusari ꝑ illa vi
ce ab horis. sꝫ nihilomin⁹ di
cat illa q̄ scit. puta orōes vel
pr̃ nr̃ ne vacet ocio. Rō hui⁹
dicti q̄re isti nō ꝛputat̃. qr̃ per
eū nō stat. ergo sibi nō dꝫ im
putari. ex regula iuris lib. vi.
Qō ꝑ me. Sexto q̄r̃it an cle
ric⁹ bñficiat⁹ in scolis stās ō
licētia ep̄i vl̄ ꝑegrinās ad cu
riā excusat̃ ab horis canonicis
dicēdis. Rñdeo. licet aliq̄ di
cūt q̄ tales excusant̃ si ꝑ alios
loco sui i ecclīs ꝓstitutos cō
pleant̃: ꝛ ꝶ si est cleric⁹ bñfici
atus in minoribꝫ ꝓstitut⁹. p
ut recitat archi. xci. di. eleute
rius. allegādo dictū abbatis
ꝛ petri de sampzana. de cele.
mis. ca. i. Tu dicas audacter
q̄ talis clericus siue sit bñfici
atus siue nōdū sit ī maioribꝫ
ꝓstitut⁹ siue in minoribꝫ. nec
ꝓpter studiū: nec ꝓpt̃ labores
ꝑegrinatōis ab horis canoni
cis excusat̃. nec archiep̄s nec
ep̄s possit sup̄ his dispensare
aut in aliō ꝓmutare. nec ab
bas cū mōacho ꝓpt̃ studiuꝫ.
ita scribit Archiē. ī dicto. c.
eleuteri⁹. ꝛ Raymūd⁹ ī sūma
ī titulo de officiīs clericoꝝ. c.
nunquid. ꝛ seq̄ntibꝫ. Ex his

oĩbus sumit istud documen/
tū q obmittēs horas ex volū
tate aut ex accurata negligen
tia peccat mortalit. Tenetur
etiā eas resumere vl dispēsati
ue in alio genere satisfactōnis
recōpēsare. Rō. qr exq̄ tal solu
uere tenet et nō soluit. necesse
est vt soluat. Uerūtn̄ si fieret
multitudo negligentiaꝝ pōt
dispēsari secū vt alio die secus
nō faciet nisi satisfaciet. vt di
cit Jo. an. i. c. dolētes. et In/
no. in. c. i. de cele. mis. Et idez
dicit Host. q si est tāta diuer
saꝝ horaꝝ negligētia q q̄si i/
possibile ē eas redicere ꝯmu/
tet in aliā pn̄iam. Septīo q̄/
rit an ille q̄ ex occupatōe lici
ti opis vt quia multū scripsit
vl audiuit ꝯfessiōes vel alid
fecit p qđ neglexit horas mor
taliter peccet. Rn̄deo non. qr
talis p ignorantiā ꝓbabilē ex
cusatur. de clerico excōicato
mīstrāte. aplica. Octauo q̄ri
tur. an tot q̄s peccata ꝯmittit
mortalia q̄t horas vnius diei
obmisit vel neglexit. Respō
deo q̄licz officiū totū vnius
diei sit qđdā totū integratuz
ex suis partibꝫ. z vno p̄cepto
p̄cipiat. z p ꝯsequens trāsgredi
ens oēs sil vna die nō peccat
nisi pctō vno mortali. Tn̄ si
q̄s negligit vnā horā. vtputa
p̄mā vel terciā ꝛc. z alias cō/
plet etiā peccat mortal. sz nō
ita ḡuiter sicut obmittēs vel
negligens oēs horas. vñ vnū
peccatū mortale est ḡui⁹ alio.
Est aūt veritas q̄ p negligen
tia horaꝝ vni⁹ diei integre ī/
currit q̄s mortale ḡui⁹ q̄z pro
negligētia vni⁹ horę canoni
ce diei illi⁹. Rō. quia maior ē
p̄ceptus diuīe laudis in toto
q̄z in pte. Nono quer̄it an at
tentio mētis ī horis sit neces
saria. Rn̄deo ꝼm Tho. q̄. q̄. q
lxxxiij. q̄ duplex ē attētō. vna
q̄ attēdit ad ꝓba ne q̄s in eis
erret Scōa q̄ attēdit ad fin̄ē
orōis. s. ad deū z ad rē p qua
orat. q̄ q̄dem maxīe est neces/
saria. Et hāc etiā idiote p̄n̄t
habere. Qn̄ ḡuagatio mētis
fit in orōe ex ꝓpōsito pctm̄ ē
mortale z impedit orōnis fru
ctū. vñ p̄cipit clerici vt offici
um diuinū q̄z tū de⁹ dederit
studiose celebrēt parit z ꝺuo
te. de cele. mis. dolentes. Hoc
aūt ꝓtingit qn̄ horę canonice
trāscurrunt z yncopant. vel
extranea et ꝓphana: vana z ī
honesta colloq̄a intermiscēt.
vt ꝺr ex cōcilio primo vien. ꝺ
cele. mis. graui. in cle. Euaga
tio tn̄ que fit p̄ter intentionē

oratõis fructum nõ tollit. qz dicit Basiliꝰ qꝫ cũ hõ ex fragilitate neqt orare attẽte: deꝰ illud ignoscit. vñ dicit glo. v. in cle. ḡui. ꝓmo allegata. qꝫ in tali casu satis ẽ ex labꝫs suis seruire deo ĩ diuĩs officiꝫs. licet coꝛ diuertat ad alia: ꝑm Inno. et Host. ỏ cele. mis. in c. dolentes. q̃ tenent. qꝫ talꝭ nõ peccat mortalꝭ maxime cogitando spũale q̃d: vel tpale qỏ ỏ sui natura nõ sit malũ. sic ille q̃ ĩ vesꝑis cogitat de ꝑmõe faciẽdo post vesꝑas. ꝑcipue si esset fatigatꝰ. ỏ q̃ ꝑ Tho. iiij. sñiaꝝ. di. xv. Ex q̃bꝫ oĩbꝫ infert qꝫ si subest necessitas q̃ dilatõez nõ capit. pñt licite tũc alia negocia expediri. Scỏo infert qꝫ si q̃s studiose ĩcipit legere horas et tandẽ ĩ medio errat: sed in fine se recolligit: merito nõ frustratꝭ apud deũ. Ratio qꝛ semꝑ nõ requirit ĩtentio ꝑ actus essentiales. Ñ ꝓpheta dauid ỏ se dixit Coꝛ meum dereliqt me. ꝑs. xxxix. Satis enĩ est qꝫ maneat ꝑ virtutem. qỏ fit qñ cũ bona intẽtõe q̃s accedit ad orãdũ licz ĩ ꝓsecutõe mens ad alia rapiatꝭ Semꝑ enĩ vis ꝓme intẽtõis manet. nisi tanta esset euagatio qꝫ attentio oĩno periret

Et tunc notũ est qỏ dic Lyꝓanus li. vi. de oratõe dñica Ut q̃d audiri postulas a deo cũ teipm nõ audis. Et Lassianus dicit. Nunq̃d orat etiã q̃sq̃ flexis genibꝰ si ꝑ diuagationẽ distrahit. Dec in glosa magna ĩ cle. Si dñm. de reliquꝫs ꝛ veneratõe sctõꝝ. Ex q̃ ꝑz qꝫ hic solũ negligẽtia accurata ꝛ crassa dãnatꝭ: ꝑm Inno. in. c. dolentes. Decimo q̃ ritur q̃d de illo q̃ nõ interfuit ꝓncipio horeꝛ alicuiꝰ. vt qꝛ neglexit sed non malicioseꝛ. qꝛ forte pulsum tã cito nõ audiuit vt sic induatꝭ. Nunq̃d ille dz ꝓncipiũ repetere. Rñdeo qꝫ nõ oꝑtz a capite incipe nisi magnã ꝑtẽ obmitteret. quia tũc ỏberet repetẽdo adiplere ꝑm Inno. Et sicꝛ dico ỏ fine horeꝛ si aliq̃s ex necessitate exit choꝝ. tũc enĩ residuũ supplet ꝑ alios. qꝛ oẽs sunt vnũ coꝛpus in dño. de ꝓstitutõibus. Cũ oẽs. Undecimo q̃rit. an si obmissus vel neglectus est vnus psalmꝰ debeat fieri ĩpetitio in choro. Respõdeo ꝑm Innocentium qꝫ non est tanta obmissio psalmi vnius qꝫ deberet repeti: si scandalum in populo immineret. Unde melius est obmittere ꝛ non

repetere ꝓpter scãdalũ popu
li. qz merito dicerẽt. Ecce cle
rici nostri aut suffusi sunt aut
ignari nesciẽtes q̃d cãtãdum
sit. Ex q̃ dicto arguẽdi sũt il
li cauillatores nõ cãtores cho
ri. q̃ ꝓpt vnũ accẽtũ aut tonũ
variatũ vl erratũ faciũt silen
tiũ. qõ tñ sepe ꝯtigit et male.
ꝛ itez reincipiũt. q̃ potiꝰ dicẽ
di sũt diuinoz turbatores q̃z
cãtores. Uerũtñ vbi hᶜ sine
scãdalo fierẽt. vt si ppl's deel
set: meliꝰ fit repetitio psalmi
q̃z obmissio: ꝺm Jo. an. in. c.
dolentes. Duodecimo q̃rit
an degradatus ab ordine su
spensus et excõmũicatus: et
q̃libet criminosus teneat ad
horas canonicas. Rñdeo q̃
sic. q̃z diu tolerat ab ecclesia.
ptz qz nõ dz esse melioris ꝯdi
tõis malꝰ q̃z bonꝰ. Si ꝯ bo
nus obligat mlto magꝭ malꝰ
Unde licz isti amiserũt hono
rem nõ tñ onus. alꝫ ex mali
cia cõmodũ reportant tales.
tñ in horis nõ debent dicere.
dñs vobiscũ ꝛc. Tredecimo
q̃rit. vtz q̃s habẽs pl'a bñfi
cia i pl'ib ecclesijs dz plures
dicere horas. Rñdeo nõ: ꝙz so
lũ simplices. Nec obstat illꝺ
Brego. Cũ crescũt dona rõ
nes etiã crescũt donoz. Illꝺ
enĩ fit ppter impossibilitatẽ
facti ad qꝺ nemo obligat. vi
deant tñ tales q̃ diuites sunt
qz tl'es occupãt et subtrahũt
alijs paupib9 necessaria. vt in
alijs bonis opib9 recõpẽsent
Et debz dicere illi9 eccl'ie ho
ras ſi q̃ maiorẽ hz ḡdũ dignita
tis vl officiũ. vt si es decanus
in vna et in alia canonic9: di
cas illius eccl'ie horas vbi ha
bes decanatuz. vñ qz laudes
dat vt vn9 hõ. iõ simplas nõ
duplas horas tenetur dicere
Si eccl'ie diuerse sunt eiusdẽ
dignitatis: vel aliq̃lia bñficia
habz in diuersis. tũc si est ab
vtraq̃z ecclesia absens. eligat
quod officiũ voluerit. Si tñ
hz eccl'iaz parochialẽ in vna
dyocesi: ꝛ in alia ꝑbẽdã. dicat
horas ꝺm eccl'ie parochialis
ꝯsuetudinẽ ꝛc. ꝑ q̃ facit illud
Ambrosij. ad q̃mcũq̃z eccl'iaz
deueneris eiusdẽm morẽ ser
ua. xcij. di. illa. Ex q̃ infert ꝺm
Wilhelmũ laudinen. in. c. di
gnemini. de cele. miss. in cle. q̃
aduene ꝯmedẽtes carnes vl'
alia q̃rta feria vl' sabbato die
loco vbi ñ ẽ ꝯsuetudo pecca
rẽt. licz in patria sua ꝯmedat
de ꝯsuetudie. Rõ qz debet se
ꝯformare his cũ q̃b9 ꝯuersat.
xcij. di. c. i. ꝛ de statu regulariũ

c.ij. Quartodecimo queritur vtr monachus existēs plat⁹ eccl'ie secularis reget eā i horis fm ꝯsuetudinē illi⁹ eccl'ie vel fm officiū mōachale. Rñ detur fm Joh.an.in cle. ō cele.mis.in v.licite.q non reget fm monachale officiū: sz fm clericale. h dicit placere Joh. xvi.q.i.c.iij. Boffre. de statu monachoꝝ.in sūma. c.sed nū quid.et Hosti.in sūma eiusd c.ij. Quīdecimo q̄rit que sit ꝯpetens hora p q̄libet hora canonica regulariter dicenda Rñdeo q septē sunt hore canonice .s.matutinū.p̄ma.tercia:sexta:nona: vespe t ꝯpletorium.vt in .c.i.de cele.mis. xc.dis. p̄sbiter. Et sūt iste hore institute in memoriā passionis christi. Hā matutinū significat detētōez christi q fuit post cenā i media nocte.vñ tali hora dz q̄libz dicere matutinū:vt ei ꝯueniat illd. Media nocte surgebā ad confitēdū tibi. Tho. tñ dicit q sufficit matutinū dicere p⁹ tres ptes noctis.i.ante auroram .t h hodie approbat q̄si p oēs doctores. Qd tñ ꝯ m'tros ē.q ꝯsūpta nocte i potatōe gula t eb etate nō nisi clara die dicunt matutinū.q̄s arguit illud p pheticū. Ubi eras cū me laudarēt astra matutina. Cōtra q̄s est decre.de cele. mis. dolētes.vbi dr .q tales circa ꝯmessatōes supfluas et ꝯfabulatōnes illicitas.vt de alijs taceā fere medietatē noctis expendūt.t somno residuū flinq̄ntes vix ad diuturnū ꝯcentuz animū excitant trāscurrentes vndiq̄ cōtinua syncopa matutinū. Prīa vero canit in aurora orto sole i memoriā rsurrectōis christi q tūc dr surrexisse q̄ntū ad noticiā m'liez. q orto sole venerūt ad monumentū. Prīa etiā hora visus est in littore post resurrectōez Prima hora cōduxit pcurator vinee operarios .Mat .xx. Et sigt laudē hois quā deo i puericia impēdit. Tercia canit in memoriā sue crucifixionis. qz tūc ē ore blasphemantiū et accusantiū iudeoz crucifixus .Tūc etiā spūsanctū misit apl'is. Et significat laudem hois in adolescētia. Sexta canit in memoriale corporalis passionis .tūc enī tenebre facte sūt a sexta hora vsq̄ ad nonā. Eadez hora discubuit cū discipul' in ascēsiōe. Et signat laudē hois in iuuentute Nona canit. qz tūc xp̄s emi-

sit spm̃. z lat⁹ ei⁹ fuit pforatũ Uñ pfluxerũt sacramẽta. scz sanguis i redemptõem. z aq̃ i ablutõez. Et signat laudẽ hominis i virilitate. Uespe dicunt in memoriã depositiõis christi de cruce. Et significat laudẽ hois i senectute. Cõplet oriũ aũt canit i memoriaz sepulture christi. Et sigt laudẽ hois in decrepita. Uñ ỽsus. In matutino dãnat tpe christus. Oñ surrexit ꝑmaz canit ordo fidelis. Tercia cũ canit tunc est cruciamina passus. Tenebre sunt sexta ꝑ mundi climata facte. Emissus nona diuinus spũs hora. Uespere claudũt christi mẽbra sepulcro. Christo bissena custodia ponit hora. Quãuis aũt horis ꝯpetẽtib⁹ z distinctis hore canonice in ecclijs cathedralibus vl collegiatis regulariter sũt ꝯplẽde. ꝑt tñ i horis canonicis dicẽdis ex cã rõnabili. vt qz plebanꝰ habz visitare ifirmos z eos ꝓcurare sacramẽtis vl habz audire ꝯfessiões. z cũ ℔ aspicere licitos labores corpales. oẽs horas inclusiue dicere etiã añ diẽ. Silr q̃ habz ꝑdicare vl aliq̃d legere in facultate vtili scolarib⁹. potest etiã simul ante diẽ oẽs ꝯplere Qui ỽo ℔ facit cã lasciuie. vt scz expeditis horis ante diẽ i die liberi⁹ vacet ocio z vanitatib⁹ seculi nõ ꝑt ℔ facere sine pctõ ſm Tho. in q̃dã q̃libeto. Sũt etiã aliq̃ q̃ añ medium noctis oẽs horas euadunt. Et hi silr peccãt cum adhuc nõ sunt digesti. vt legitur in vitas patr̃. q̃ q̃dã pater qñ orabat valde mane angel⁹ sibi portabat vuas nõ maturatas. qñ ỽo nimis tarde tũc portabat putridas. qñ ỽo cõpetẽti tpe: tũc portabat maturas et valẽtes. Sz q̃rei q̃dragesima dicũt vespe añ ꝑn dium ferialib⁹ dieb⁹ cum missa. Rñdeo ſm Archi. de ꝓse. di. i. Solet enĩ ieiuniũ q̃dragesime magis celebrari ad imitationẽ christi. Et qr xp̃s ieiunauit. xl. dieb⁹. z. xl. noctibus nihil ꝯmedẽs deberem⁹ nos toto illo tpe ieiunare nulla die vl hora ꝯmedentes sic ipe nõ ꝯmedit. Et qr ℔ facere nõ possum⁹ ꝓpter defectũ nature: saltez tota die ieiunãdo volumus eũ imitari. z qr instante et vrgente famis necessitate nõ possumus expectare vt finiat dies. expectam⁹ saltẽ q̃ hore diurnales finiãtur. hore. s. q̃ in die sunt celebrãde

quaꝫ vltima est officiū vespe
tinū. Cōpletoriū eni qđ seqꝫ
licet deputeꝫ huic diei q̄si cō
plēs ipaz. nō tñ decātaꝫ i hac
die. sz post finē ipi⁹ i ꝓncipio
seq̄ntis diei. qz ꝫm ꝯputatio/
nem canonicā a vesptino tpe
incipit seq̄ns dies. Ar. lxxv.
di. qđ a patrib⁹ Et iō statutū
est q̄ i q̄dragesima vespe post
missam nonalē stati celebrant
sine interuallo. qđ ñ fit i alīs
ieiunīs q̄ nō cū tanta distri/
ctōe seruant. hec archi.

De modo dicendi horas canonicas.

Onsequē
ter q̄ritur de mō di/
cendi horas canoni
cas. Est aūt mod⁹ dicēdi ho
ras ꝫm modū et formā ꝛ dis
positōem eccl̄ie cathedraliꝫ si i
ea habeaꝫ spēaꝫ rubrica. alio
q̄n recurriꝫ ad metropolitanā
eccl̄iam. cui⁹ rubrica ab oīb⁹
est seruāda. vt ꝺr in ꝯcilio to
letano. xij. dist. de bis. qua de
ficiente recurriꝫ ad romane ec
clesie ꝯsuetudinē. Hoc est cō
tra mꝫtos romipetas q̄ in pa
trīs nr̄is volūt dicere horas
canonicas ꝫm modū romane
curie: cum tamen habeāt spe
ciālē modum et formaz et ru
bricam in eorū cathedralib⁹
aut metropolitanis eccl̄ijs.
Et hi incidunt in penā dicti
ꝯcilij. s. suspensiōis a ꝯmūiōe
p sex mēses. Hā licz eccl̄ia ro
mana seq̄nda est in sacr̄is. nō
tñ in diuīs officijs. vt notat
Joh. an. de cele. mis. c. i. Do
nachi aūt orabunt ꝫm rubri
cam sui ordinis. vt ibidē dicit

Item q̄ritur. vbi hore ca
nonice sunt dicēde. Rñdeo in
cathedraliꝫ eccleſijs dicēde
sunt. imo etiā i parochialiꝫ
eccl̄ijs si fieri pt ꝯgrue. iuxta
illō. In eccl̄ijs bñdicite deo
dño. Uerūtñ qz curati in pa
rochialiꝫ debēt occupari cō
fessiōibus et ꝑcuratiōe sacra
mentoꝝ tā circa sanos q̄z īfir
mos. iō sufficit eis orare ꝑua
te in eccl̄ijs vl̄ in domiꝫ. dū
tñ i loco honesto sit ꝛ quieto.
nō sicut q̄dā discoli ꝯsueuer̄t
horas dicendo pellere scro/
phas vel vaccas ad pascua: ꝛ
in pelēdo rūpe ꝟba horaꝝ ꝑ
clamores ꝛ ꝑminatōnes scro
phaꝝ vl̄ vaccaꝝ. Quidā etiā
in lecto iacēt̄es apodiati. ꝛ qđ
deteri⁹ est dicere iacēt̄es supi
ni in dorso posito libro viati
co supra pectus murmurant
horas. Alīj vero de domo in
domū discurrēt̄es ꝑ villā vel

opidū clamitāt in plateis sonoroſe vt more phariſeoꝝ orare videant. Alij vo añ foreſ eccl'ie ſtantes aut i cimiteriis circūeūtes ſalutātes ꝑſonas ad eccl'ias deſcēdentes. vñ fit aliqñ vt dicat. dñs vobiſcū. ⁊ rñdeat. bonū mane dña ḡti oſa. q̄ potius errare q̄ orare dicendi ſunt. Nam hore cum magna reuerētia ⁊ etiā attēti one dicēde ſunt. Que aūt ſue rentia eſt in talib⁹ locis cū tā tis ſtrepitib⁹. De q̄b⁹ dic Iſi. ō ſū. bo. Quid ꝓdeſt ſtrepit⁹ labioꝝ vbi cor eſt mutū. Sicut enī vox ſine modulatōne fit vox porcoꝝ. ſic orō ſine deuotōe ē vox boum. Et qō deteri⁹ eſt nōnulli int' iſta ſordida ⁊ abhorrēda ⁊ abominanda opa vbi etiā cū cane loq̄ verent cū deo i orōe loquūtur. Certe mētior: ſi ñ audiui q̄ndā p̄ſbiterū voce alta veſpas dicere b. ꝑgis ſedēdo i cloaca ⁊ purgādo aluū. Qō nephaſ q̄ tū pudoriſ hēat ⁊ culpe attendere p̄t vnuſq̄ſq̄ ſenſatus Ideo corrigat' tā inepta corruptela ne de⁹ vñ placari debuit acri⁹ puocetur Uerūtñ qō dictū ē ō attētiōe int'pta tōez ſcipit mitiorē. Quia dic ſctūs Tho. q̄. q̄. q. i. q̄ licz in oratōibus ꝑuatis debeat eſſe magna deuotio ⁊ attētio orā tis. qñ enī ſentit' abeſſe deuotio dimittēda eſt. Nō tñ ſic ē i horis canonicis i q̄b⁹ nō req̄rit' deuotio ex neceſſitate ōbiti vl' p̄cepti eccl'iaſtici: ſz ex cōſilio. vñ ſiue ſit deuot⁹ ſiue nō nihilomin⁹ ſunt hore dicēde a p̄ſbiteris. alioq̄n expectando deuotōez q̄ nō ē i ptāte noſtra raro orarem⁹. Intētio tñ oīno requirit' vl' actualis vl' habituali. vt vicz intendat deum orare p̄ ſalute ꝓpria ⁊ aliorū. Et p̄ hoc patz etiā q̄ ſacerdos orans in pctō mortali q̄uis fruſtrat' deuotiōe ⁊ gra dei. tñ ip̄e horas dicere tenet'. q̄ licz nō exauditur ꝑ ſe. tñ ex quo orat in ꝑſona toti⁹ eccl'ie ꝑ alios exaudit'. Unde i h̄ caſu ꝓpat' faci accenſe q̄ ſeip̄am cōſumit ⁊ alios lucet. ⁊ canali qō alios aquā influit ⁊ i ſe putreſcit. ⁊ cineri ſeu lixiuio qō alios mūdat et in ſe ſordidat'. Pro iſto igitur facit qō ſcripſit in cle. Joh. an. Si dñm. in glo. magna. vbi querit: an orationes malox ꝓſint his pro quibus orant. Et dicit' q̄ ſic. niſi ſcienter malum eligerent. Ad hoc etiaz facit qō ſcribit Archi. iij. q. vij. in grauioribꝰ

horis canonicis

Facit etiã ad hoc exp̃sse glo. xlix. dist. c. i. vbi dicit. q̃ si ex certa scientia malꝰ eligit a populo. z sit ꝓformis eoꝝ moribus: nocet subditis. alꝫ spũs sanctus eũ ꝙ malũ sicut ꝙ bonum opaꝫ remissionẽ pctõꝝ. vt. i. q. i. Si fuerit. Ar. ad hb vi. q. i. ex merito. viij. q. i. audacter. vñ illd dictũ Bre. i pastorali q̃ dicit. Cũ is q̃ displicet ad intercedẽdũ mittit ira ti animꝰ ad deteriora ꝓuocaꝫ xlix. di. c. i. sic ĩtellige ꝙm Archi. ad deteriora ꝓuocaꝫ. s. ꝯ eum q̃ mittit. non ꝓtra eum q̃ mittit. nisi scienter mittaꝫ idignus. Et sic hoc videꝫ intelligere Hugo Laurentiꝰ z Johãnes. maxime qñ scienter ordinatur indignus aut ꝓsentatur ad ordines vel bñficium. His enim modis aliqs mittitur ad intercedẽdũ ꝙ ppl'o.

Jtẽ queritur an horæ canonice legende sunt alta voce vt ab alijs audianꝫ. vl' potiꝰ submissa vt a solo deo audiãtur. Rñdeo ꝙm Joh. an. in dicta glo. magna. q̃ licz deꝰ agñscat cordis deuotiõem. nõ tamen frustra vox adiungiꝫ. vnd dicunt theologi q̃ oro q̃ fit per ministros ecclie. id ẽ ꝓsbiteros qualis est in horis canonicis. ideo fit vocal'r et exp̃sse. qr talꝫ orat in ꝓsona totius ecclie ac ppli. vñ vt ppl'o innotescat q̃ ꝙ eo orat sacerdos merito fit exp̃sse et vocaliter oro. tñ nõ est sic de illa que ꝓuate fit ꝙ alio. De necessitate adiũgiꝫ tamen vox prime ad excitandum interiorẽ deuotionẽ. fortis enim z signis nosmetipos interius excitamꝰ ad sanctuz desideriũ augendũ. vt dic beatus Augꝰ ad ꝓbam. que fuit vxor adarisi pcõsulis. vt dicit Jsido. li. v. virorꝝ illustriũ Secũdo ad redditõem debiti. vt. s. seruiat deo orãs ꝙm se totũ in corde et corpe. de ꝯsecr. v. Hunqd. Tercio ex q̃dã redũdãtia ab aĩa in corpꝰ ex vehemẽti affectõe. Vñ psal. ps. xv. Letatum est cor meũ z exultauit lingua mea ꝛc.

Et tunc q̃ritur an accoliti teneaꝫ dicere septem psalmos Rñdeꝫ ꝙm Paulum aluor ratispanen. ꝙm ĩ tractatu suo de heresi q̃ sic. Cuiꝰ ratio precipue inter ceteras ẽ. qr exq̃ dicunt clerici a cleros qd ẽ sors qr in sortẽ z in ptẽ dñi sũt vocati. ratõnabile videtur vt dicant aliquid ratõne sui officij Hoc tñ dependet ad consuetudinẽ an singul' diebꝫ an tm

festiuis dicere debeãt. Est tñ ꝓsonũ rõni qꝫ q̃ nõ student in scolis aut studꝫs. vt singul' di eb⁹ orẽt septẽ psalmos .iuxta illud ambrosij. qr semp pecco debeo sp habere medicinam. de ꝓse. di. ij. in fine. Itẽ q̃ri tur an sacerdos teneãt ad horas btẽ virgis marie. Rñdeo ſm eundẽ vbi sup̃. qꝫ sic. licz ñ de iure tñ de optima ꝓsuetudine q̃ iam ꝑ lege putãda est. vt dic̃ Aug. ad ꝓsulariũ ꝑsbiterꝫ. xij. dist. in his reb⁹. vñ in ꝟ casu ñ valet illoꝝ excusatõ q̃ dicũt. qꝫ hore btẽ virginis non ꝑcipiunt ꝑ aliquã ꝓstitutionẽ autẽticã eccl'ie vniuersalis. nec ꝑ sacrã scripturã. ergo sunt in bñplacito. Quib⁹ respondendũ est qꝫ multa fiũt i eccl'ia dei q̃ nõ sunt de institutõe eccl'ie vl' ꝑcepto scripture sed ex solo ꝓsuetudis vsu antiquo. q̃ ꝑtermitti nullo mõ debent sine piculo salutis. vt signatio crucis q̃ fideles signatur. ꝟba plixa orõnis sup' panem et sup calicẽ. bñdictio fõtis. trina vnctio olei illoꝝ q̃s baptisamus. q̃ oĩa vt dic̃ Augustin⁹. xi. di. eccl'iasticaꝝ. ob seruata sunt reuerẽter a patribus magis silentio q̃ publicata scripto. vt dicit Paulus de leazarijs. Stephan⁹ puticialis gentin⁹. in cle. graui. ō cele. mis. qꝫ vbi est ꝓsuetudo qꝫ ꝑlati et maiores eccl'iarum dicũt horas btẽ virginis ob mittẽtes eas peccãt mortaliter nisi subsit causa ratõnabilis.

Ān aũt iste hore debent dici in festis btẽ virgis. exq̃ tũc totum officiũ est de btã ỽgie. Dicendũ est qꝫ ibi recurrẽdũ est ad consuetudinẽ cathedralis eccl'ie. Nam in q̃busdã eccleſ̃s dicunt nõ obstãte offtcio solẽnitatis. in q̃busdã nõ Et sic stat ꝓsuetudĩ eccl'ie cathedralis q̃ est mr̃ oim inferiorũ. a qua ñ licz discedere. xij di. nõ dicet. Itẽ q̃rit an oẽs sacerdotes tenent ad vigilias mortuoꝝ. Rñdeo ſm wilhelmũ qꝫ curati tenent ad vigilias mortuoꝝ ordiarias iuxta consuetudinẽ eccl'ie cathedralis. vbi est ꝓsuetudo qꝫ maiores ꝑlati dicãt vigilias singulis diebus q̃dragesime in aduentu et ĩ vigilijs apl'oꝝ. debẽt etiã ipi curati dicere vbicunq̃ sint siue circa eccl'ias ꝑprias siue in studꝫs. Uerũtñ ad extraordiarias nõ tenent ſm ipm curati ĩ studꝫs existẽtes aut alꝫ beneficiati Extraordinarie vocantur q̃ dicunt

spēaliter p anima' cuiuslibet defuncti. ad qs dicēdas solū illi astringunt q circa eccl'ias sunt pñtes. sil'r q ī illis sūt in anniuersariis defunctorum.

Uñ vlteri9 q'rit an aliqs dicēdo horas de sctis vl' ō martiribꝫ qñ dicēde essent ō feria peccet mortal'r. Rñdeo. licet fm wilhelmū non refert p qs psalmos laudet de9: tñ determinatio eccl'ie maioris est seqnda. Nam fm cōsuetudinē eccl'ie maioris iustū ē vt vnus qsqꝫ inde sumat regl'as magisterij vñ honoris ꝯsecratōez accepit. xcij. di. de his. Et beatus Ber. dicit. Spūssctūs illas horas gtas non recipit q qm̄ alio qꝫ debes neglecto eo qō debes obtuleris. Uñ istō viciū reprobat exp̄sse de cōse. di. v. in die. vbi dicit Grego. septim9. q illi q in diebꝫ qtidianis tres tm̄ mō lectōes legūt nō ex regula sctōꝝ patrū sed ex fastidio et negligentia probantur hoc facere. Dec ibi.

Itē q'rit de illis q dicūt nouas hist'rias nō approbatas p ep̄m. Rñdeo q peccāt mortal'r fm Ber. sup Cāti. fmone. xxvi. vbi dicit. q qcqd sine voluntate superioris fit vane glie deputabit nō mercedi

Ep̄s tñ pt inducere ꝯsuetudinem nouā ī eccl'ia sua q ad officia celebrāda. xij. di. nouit. ꝛ de cōse. di. iij. c. i. Et exp̄sse in glo. xci. di. eleuteri9. sup ver. vigilijs. qō sic intelligit fm Archi. ibidē q epi in his que circa solēnitatē eccl'ie tm̄ cōstitūt. q ꝯsuetudine nō p̄cepto maiꝝ sunt ītroducta mutare possunt et statuere. vt dicit Jacobꝫ ō alberga. Statutū tñ ab epis vl' sctis patribꝫ nō pñt imutare. Dc ibidē. Itez q'rit qd de ill' q obmittūt dicere suffragia sctōrū. Rñdeo q peccāt si h faciūt ꝯ ꝯsuetudinē eccl'ie cathedral'. vt sup dictū ē. fm dñm paulū alnoz qz ꝯtēptoꝛes laudabil' ꝯsuetudinis sicut ꝛ legis puniūt. dis. xi. In his. Et h si faciūt ex negligētia affectata. qz nō curant. vel vt citius p̄currāt horas et vacent potibus vel ocio ꝛc. Sed quid ō illo q prius orauit cōpletoriū qꝫ vesperas ꝛc. vtrū teneat redicere vero modo. Rñdeo fm dominū paulū vbi supra: q non tenet: sz caute implebit vesperas quas incaute obmisit. et penitebit de negligentia.

Itē q'rit an dicere pater noster ante horas et post sit

ſceptuz. Rñdeo q̄ ꝺ poſt ho
ras exp̄ſſe p̄cipiť in ꝯcilio ge/
rũdẽſi. de ꝯſe. di. v. c. id ſemp.
vbi ſic ꝺr. Illꝺ ſp placuit ob
ſeruari: vt oĩbꝫ dieꝫ poſt ma
tutinas et veſpas orꝯ ꝺñica
a ſacerdote p̄ferať. Añ ꝫo ho
ras dicere p̄r nr̄. licz nõ appa
reat eſſe p̄ceptũ ſcp̄tũ. apparz
tñ licitũ dignũ z iuſtũ. Nam
p̄us inuocãdus eſt omniũ re
rũ p̄r. q̄ p̄termiſſo nullum rite
bonũ fundať exordiũ. vt dic̄
Boecius in de ꝯſol. ph̄ie. li.
iij. Rõnabile autẽ eſt vt p̄us
orꝯ illa p̄cedat quã auctor ſa/
lutis dictauit z inſtituit. q̄ꝫ il
le q̄s ſcti p̄res poſtea dictaue
rũt. Itẽ expedit ꝑ petere ea
q̄ ſũt magꝭ neceſſaria z vtilia
ad ſalutẽ q̄ꝫ q̄ ſunt minꝰ neceſ
ſaria. Magꝭ ãt neceſſaria ſũt
q̄ ponũť ĩ ꝺñica orõe z vtilia
q̄ꝫ q̄ ponunť ĩ alĳſ. cũ ibi ſum
ma totiꝰ ſalutꝭ z p̄fectõis ꝯſi
ſtat. Petimꝰ enĩ ibi ſctificari
nomẽ ꝺi in nobꝫ z aduenire re
gnũ celoꝝ. qꝺ p̄mo eẽ q̄rẽdũ
ſaluator docuit. vt hr̄ Mat.
vi. Itẽ ꝯſiliũ eſt vt illa orꝯ p̄
mittať q̄ diſpõit hoĩez z aptũ
reddit humiliãdo ad effectuz
orõis ꝯſeq̄ndũ. hmõi autẽ eſt
orꝯ ꝺñica. in q̄ petimꝰ ꝺimit
ti nobis debita noſtra: z a ma
lo liberari. quibꝫ nõdũ exped/
itis orõis effectꝰ fruſtrareť.
niſi enĩ nobis p̄rꝰ debita di/
mitterenť: z a malo culpe libe
raremur nullatenꝰ aliq̄d ipe/
traremus. cũ ꝺr Job. ix. De
us pctõres nõ exaudit. et p̄s.
Pctõri dixit deꝰ. q̄re tu enar
ras iuſticias meas. z aſſumiſ
teſtamentũ meũ p os tuũ Ad
iungiť etiã Aue maria in p̄n/
cipio horaꝝ. qr ꝺignũ ẽ vt il
lã ſalutemꝰ ĩ p̄ncipio nr̄i opiſ
q̄ quã ſalꝰ nr̄a exordiũ ſũpſit
Dicit enĩ Bern̄. qr ꝺeꝰ nihil
nos vult habere ſalutis qꝺ p
manus marie nõ trãſiret. Ali
qui vero incipiũt horas q̄ il/
lũ ꝫſiculum. Scti ſpũs aſſit
nobis gratia. Sed nõ eſt viſ
Ego incipio q̄ aue maria iſta
rõne. qr nec gr̄am ſpirituſſan
cti me poſſe obtinere puto ſi/
ne marie ſuffragio. iꝺoq̄ ad
eam p̄imo recurro quia im/
petrare niſi per eam meliꝰ nõ
ꝺubito.

Cautele in dicẽdis horis
canonicis ſeruande

Equũtur

ſ cautele circa horas
canonicas obſeruã
de. Et p̄ño ſeptẽ impedimẽ/
ta q̄by fruſtrať effectꝰ orõnuz

horis canonicis

De quibus habeꝫ i cle. ḡui. ō cele. miſ. Caueat ḡ q̄libet ne legat trāſcurrēdo ſiue ſincopādo ſicut aliq̄ faciūt dicētes Dixit dñs a dextris meis. aut extranea aut ꝓphana colloqa intermiſcēdo. qz dicit Frācíſcus verteley. Friuola qui ꝓfert dū ſacra p̄ſbiter offert. Lectio ſacra dei non deputatur ei. Tarde ad chorꝝ veniēdo. añ finē officij ſine cā exeū do. aues i horis portādo. ſeu venaticos canes. ſine tonſura vl̄ veſte ꝓpetēti horis intereſſendo. Et ℔ eſt ꝯ cāpanatores criſpatos: comatos: manicatos miniſtrātes celebrātibus ſ p̄ſbiteriſq̄ grauiꝫ peccant. vt ptz vbi ſupra. Scōo caueat horas canonicas cantans ne laſciuos z diſſolutos cāt⁹ ibi ꝓſonet, ſicut q̄daz theatrales. i. ſecl̄ariū chorearꝝ cantilenas cōfictis modulatiōib⁹ ſpūalium ꝓſonantiarꝝ diſcantiſant. Cōtra q̄s eſt aplus ad Eph̄. v. dicēs. Cātātes z pſallentes i cordib⁹ vr̄is dño. vbi dicit Hiero. z ponit. xcij. diſ. c. Cantātes. vbi dicit. Audiant b̄ adoleſcētuli. audiāt hi q̄bus in eccl̄ia eſt pſallendi officiū. deo nō voce ſz corde cātādum. nec in tragediarꝝ modum guttur et fauces medicamine liniēde ſunt. vt i eccīa theatrales moduli audiaꝫ. z cantica. Et Bre. dat h⁹ rōez. dicens. xcij. di. c. i ſancta. vbi dz. plerūq̄ fit vt i ſacro miſterio dū blāda vox q̄rit ꝓgrua vita negligat. Et cātor minister deū moribꝫ ſtimulet: cum populū vocibꝫ delectat. Hoc etiā phibeꝫ de cele. miſ. i cle. i. vbi a cantilenis phibz abſtinere. p quo facit. xxvij. di. p̄ſbiterꝝ. z de cōſe. di. v. ñ oꝑtz Et. xxvij. diſt. c. ij. hodie ꝓuiſum eſt hoc optime p Johā. xxij. in extrauagāti. q̄ īcipit. dicta ſctōꝝ patꝝ decreuit auctoritas. i q̄ reprobat cantuz cantilenaꝝ i triplis z mutetis vulgaribꝫ īfra ſolēnia miſſaꝝ z horaꝝ canōicaꝝ. Et p̄cipit tl̄es ſuſpēdi ab officio p octo dies. Permittit tñ diebꝫ celebribꝫ et feſtiuis in miſſa et in diuinis officijs aliqs fieri cōſolatōes. videlicz ꝓſonantias: q̄ melodiā faciūt īfra octauā q̄rte et q̄nte z hmōi ſuper eccl̄iaſticum officium z cātū ſimplicē. ita tñ q ipi⁹ integritas illibata ꝑmaneat. hec ibi.

Tercio caueat ne īcōgrue verba tam in horis q̄z in alijs diuīs officijs. ſiue cantando

siue dicēdo submisse ꝓferat. ℔ eni mltū scādalizat audientes. Et licz ℔ oīb clericis generalit sit cauendū. tñ ab ipis canonicis z ꝑlatis eccliaruz cathedraliū maxime ē vitandū. Tales arguit Lassio. sup illud ps. xlvi. psallite sapiēter dicēs. Nemo sapiēter facit qđ nō intelligit. Signū aūt nō intelligentie est incōgruitas. vnde credit stephan⁹ scribēs sup cle. ne ī agro. de statu monachoz. q ignorātia grāmatice q̄ maxime in incōgruitate ꝯsistit repellit quē a canonicatu eccl'ie cathedralis. Ar. xxiiij. di. qñ. et de eta. z q̄li. c. fi. de ꝯsang. et affi. c. i. z de rescrip. c. statutū. li. vi. z. c. i. z. c. fi. si corpe. li. vi. vbi ꝑbat ℔ ꝑ argu. Quarto caueat clericus orās ne in horis resumet vnū et idem ℣bū pluries. qz dr Eccli. vij. Ne iteres verbū in oīōe tua Contra qđ faciūt q̄dā dicētes. pr nr ꝑ nr q̄ es sexies aut septies. Et ñ dico septies tm̄ sz etiā septuagesies septies. q̄ iterātia ꝓcedit ex inaduertētia. ex indeuotōne ac mētis distractōne. qz dum alia cogitāt: in vno ℣bo liguā tādiu figunt donec cogitatōnes pertransibunt. z hi poti⁹ irritant deum q̄ orant. Haz dicit Seneca Perturbat mētem auditoris qđ sepe dicit. s. vna et eadem voce. imo qđāt modo de⁹ in hoc blasphematur. dum ꝑ hoc videt semel dictum non audire vl' intellige re nisi sepi⁹ ei resumatur. cū tñ dicat. Scit eni pater vr̄ celestis quib⁹ indigetis. Mat. vi. Videat q̄libz tā cleric⁹ q̄ laic⁹ vt ī oīōe stet vl' sedeat q̄et⁹. aut flectat ḡuot⁹. man⁹ leuādo: pect⁹ tūdēdo: suspirādo: et sursum inspiciēdo. Isti eni sūt modi orādi ī scꝑturis sctis approbati. Hā dr in ps. Stātes erant pedes nr̄i. Et Mar. xi. Cū stabit⁹ ad orandū dimittite z̄c. Sic martha stetit z ait ad christū. Dñe nō ē tibi cure z̄c. Luce. x. Sic le prosus genuflexit et impetrauit curatiōem. Mar. i. Idro picus stās ante christū obtinuit sanitatē. Lu. xiiij. De sedēdo Mat. xxvi. dr. vbi xps dixit aplis. sedete ℔. z seq̄tur. z orate ne intret⁹ ī tēptatōem Idē Mar. xiij. De q̄ete dr Matth. vi. Cū orauer⁹ intra ī cubiculū tuū: z clauso ostio ora. Cubiculū aūt est loc⁹ q̄etis z locus pacis. De flexura dicit de leproso. ꝓcidens ado

rauit Lu.v.qđ vtiqz flectere est necessariũ.sic̃ paul⁹ đ se dicit. Flecto genua mea ad deũ p vobis. Eph̃.iĳ. Et idez de sctõ stephano q̃ positis genib⁹ orabat Act.vĳ. De eleuatiõe manuũ hr̃ Exo.xvĳ.vbi moyses eleuatis manib⁹ orauit. Et Dauid Eleuatio manuũ meaz sacrificiũ vesptinũ. p̃s. cxl. De tũsiõe pectoris habeť Lu.xviĳ.vbi publican⁹ percutiẽs pect⁹ orabat. De suspiratõe Joh̃.xi. vbi christ⁹ infremuit spũ et turbauit seipz volẽs lazaz suscitare. De sursum inspiciendo đz Joh̃. xi. vbi christ⁹ suspiciẽs in celuz dixit. Pater gr̃as tibi ago q̃ niã exaudisti me.

De excõmunicatiõe

Si quis ec

clesiã nõ audierit sit tibi sicut ethnicus et publicanus. Matth̃.xviĳ.et xxxiĳ.q.i.oñib⁹. Dñs vt ait doctor subtilis in.iĳ. sniaz. di.xix.q.i.ar.v. In ecclesia ẽ duplex foz. vnũ secretissimũ in quo idẽ est accusator z re⁹. z ad istud ptinẽt claues ecclesie. Aliud est foz publicũ. i q̃ habz eccl̃ia autoritatẽ corrigẽdi publica debita. Et talis autoritas ꝓgscẽdi i cã z sentẽtiãdi publice qđãmõ p̃t etiaz dici clauis. Pria dicit clauis ordinis. Scđa clauis iurisditõis. ad quã q̃dez clauẽ iurisditõis ptinere videť dictũ nostri saluatoris supza p̃missũ. si q̃s eccl̃iaz nõ audierit sit tibi sicut ethnic⁹. i. excõicatus z gẽtil. z publican⁹. s. vt publicus pctõr vitet. Per eccl̃iaz aũt intelligit̃ plat⁹ ecclesie. vt exponit Beda z Hylari⁹. cui⁹ scz plati lata est sentẽtia. sicut statũ ibidẽ dic̃ saluator. Amen dico vobis: qđcũq⁹ ligaueritz sup̃ terrã erit ligatũ z in celis. Fm Hylariũ tal̃ sententia iudicio diuino approbatur. Cõformit̃ aũt istã iurisditõez tã christ⁹ q̃ apli exercuerũt. Nam dñs mlierem dep̃hẽsam in adulterio p̃ sententiã absoluit dicẽs. Nẽo te cõdẽnauit mlier, q̃ ait. nẽo domine. z ip̃e subiunxit. nec ego te cõdẽnabo. Joh̃.viĳ. Sic̃ autẽ tũc absoluit eã ita potuisset cõdẽnare eã. De petro q̃z legit̃ q̃ publice ananiam z saphirã ad mortẽ sententiauit. vt đz Actuũ.v. De paulo etiam legit̃ q̃ chorinthiũ fornicantẽ publice excõicauit. vt đz.i.Chor̃.v. Itẽ.i. ad Thi.

.i. Hymeneũ et Alexandrum tradidit satħāe ꝑ blasphemiam. Idez etiā ꝓhibz ꝯmunicare notoriis peccatoribꝰ. .i. Chor. v. ꝛ. ij. Thes. iij. et ij. Thim. iiij. facit vitare alexandr erariũ. Itē ad Tytuz iij. hereticũ post alterā monitionē facit vitare. Idē q̄z ad Gal. i. scribens ait. Si angelus vobis de celo aliꝺ euāgelizauerit ꝓterq̄z qꝺ euangelizauimus vobis anathēa sit. sic ḡ anathema tenet ꝓtra angelũ ꝛ cōtra hominē. Denicz Joh. Chorinthiũ hereticum publice excōmunicauit et vitare ꝓcepit. q̄ oīa arguũt hereticoz modernorũ ꝟsutias. q̄ ecclie detrahētes dicũt eaz nō habere auctoritatē excōmunicādi: suspendēdi: ꝛ īterdicendi. ꝛ ꝑ ꝯsequens dogmatizant nō esse curādas ecclīasticas cēsuras: cū tamē dicat Chrisо. xi. q. iij. c. nemo ꝓtēnat. vbi dicit. Nemo ꝓtēnat vincula ecclie. nō enī homo est q̄ ligat. sz christꝰ q̄ hāc potestatē dedit: et dominꝰ fecit homines esse tanti honoris.

Circa igit ꝓsecutōez huiꝰ materie breuiter de triby ꝑncipalib ē ꝯsiderādū. ꝑmo q̄dē de excōicatōne. secūdo de suspensiōe. tercio ꝛ vltimo de interdicto. Est autē excōicatio a q̄libet licita cōmunione ꝛ legitimo actu sepatio. xi. q. iij. Euidēter. Alibi enī vocatur eterne mortis damnatio. xi. q. iij. nemo ep̄oz. Alibi enī ꝺr aīe ꝛ corpis detrimentuz. ij. q. i. ꝺ manifesta. Itē deiicit de ecclīa ꝛ tradit dyabolo. xi. q. iij. audi. Et breuit excōicatio q̄ dicit alio nomīe anathema non est nisi a deo sepatio. xxiiij. q. iij. Certū est. Et hoc est magna pena. Hā q̄n quis excōicat statim mēbz dei esse desinit ꝛ incipit esse membz diaboli. xi. q. iij. excellentissimus. Dorq̄z vt ab ecclīa repellit rapido ore demonū de uorat. xi. q. iij. absit. Sūt aūt due spēs excōmūicatōis. vna q̄ sepat a sacramēt ecclie ꝛ a participatiōe fideliū et ab ingressu ecclie. Et hec dicit maior seu anathema. Alia est q̄ sepat solū a sacramentis. vt est qꝺlibz pctm̄ mortale. Et hec ꝺr minor. de vtraq̄z dicit iij. q. iiij. engeltrudā. Ꝑma nō absoluũt simplices sacerdotes. sz a secūda ī casibz tm̄ ipis pmissis a iure. Unde sciēdū q̄ q̄ttuor sunt genera excōicatorũ. vt colligit. xi. q.

tiũ.ad mensã. Primo qñ ds pec cat z de⁹ recedit ab eo. Secũ do qñ ds de psilio sacerdotis abstinet ab eucharistia. Ter cio qñ ds est excõicat⁹ mino ri excõicatõne. vt qz pmũica uit excõicato in locutõne. vl pmisit sacrilegiũ. vel est symo niacus. Quarto qñ ds est excõicatus excõicatõe maio/ ri. z tunc ppie dicit excõica/ tus z etiã vitand⁹ fm Joh. ō deo ds ita notauit in pdicto ca none. ad mẽsam. z archi. ibiō post eum. Circa istã mate riã est videndũ de quattuor. Primo ds sint casus in ds ibus ds ipo facto incidit in sniam excõicatõis a iure. Scdo ds sit effectus excõicatõis. Ter cio in ds casibus pticipans ex cõicatis incidit in eandẽ sen/ tentiã excõicatõis. Et in ds pmittit ds pticipare licite ex cõicato. Quarto de forma fe rẽdi sniam excõicatõnis z im pendẽde absolutõis De p/ mo sciẽdũ qꝙ dnãginta sũt ca sus in ds ipo facto ds sniam excõicatõis incidit. ds bñ enu merat Joh. an. in. c. eos q. de sen. ex. li. vi. in glo. iiij. z eodez ti. in cle. in. i. glo. Et sciẽdũ qꝙ pmus est qñ ds incidit be resim dãnatã. vt. iiij. q. iij. c. ñ et. iij. aut q nouaz beresim fin git. de here. ad abolendã. ẽ sic excõicatus. z similit credens hereticis vl eos receptãs: aut eis fauens. de here. sicut ait. Secũdus cum ds asserit ro/ manam ecclesiã nõ esse caput omniũ. nec ei tanq̃s capiti obe diendũ. di. xix. nulli phas. vñ hodie diffinitũ habet z decla ratũ p Bonifaciũ octauuz qꝙ subesse romano põtifici oĩi hũane creature est de necessi/ tate salutis. vt ptz in sua extra uagãti q̃ incipit. vnã sanctã. Terci⁹ casus qñ rectores ciui tatis faciũt exactões indebi tas in clericos: z admoniti ñ desistunt. vt de emunitate ec clesiaꝝ. nõ minus. Quartus casus est. cũ quis nõ electus a duabus ptibus cardinaliũ gerit se p papa. de elec. licz. Quitus cũ ds mgr̃ scolarium tractat cũ aliq̃ ciue bononie de cõduc tõe hospitiũ irreq̃sitis inq̃li/ nis nisi tps fuerit elapsuz. vt de locato et cõducto. ex r̃scri/ pto. Sext⁹ cũ monachi: ca/ nonici regulares: archidiaco ni: ppositi: plebani: cãtores: z alii clerici psonat⁹ habentes. aut etiã ds cunq̃s pbiteri audi unt leges vel phisicam. nec cle rici vel monachi zc. cum ma/

gnoꝛe.et.c.sup specl'a. Secꝰ si bñt tm̃ eccl'iaz parochialez z nõ sũt p̃sbiteri.ne clerici vl' mõachi zc̃.statutũ. li.vi. Septimus cũ q̃s ꝓticipat cũ excõmunicato in crimĩe.ꝓpter qꝺ excõmunicaꝝ dãdo ei ꝓsiliũ auxiliũ vl' fauoꝛẽ.de sẽ.ex. si ꝯcubine. Octauꝰ statuẽtes statuta ꝯ libertatẽ eccl'ie. tam ꝯsules q̃ eoꝝ scꝺtoꝛes.de sẽ. excõ .nouerint.et .c. grauem. Nonus qui vtunꝝ oꝛdiatõnibus a scismaticis factꝭ. ꝺ scismaticis.c.i.Decimus.q̃cũq; loquitur secrete vl' mittit scripturas vl' nunciũ alicui cardinali qñ sũt recluſi occasiõe electõis pape.vt de electõne. vbi ꝓcalũ.li.vi. Et idẽ ꝺ dominis rectoꝛibꝰ et officialibꝰ ciuitatis q̃ imminẽte ipa electõe non seruauerint ipaz constitutõez. Undecimꝰ de bis q̃ gũat aliq̃s q̃ cũ p vno rogabaꝝ eligere noluerũt .ꝺ elec. sciãt cũcti.li.vi. Duodecimꝰ de rectoꝛibꝰ ad regimen vrbis romane electis.z de fautoꝛibꝰ q̃ fecerũt ꝯ ꝓstitutõnez sup ꝟ factã.vt de elec.fundata .libꝺ. vi.Tredecimꝰ de bis q̃ vocãtur ad diꝛigendas moniales in electiõibꝰ nisi abstineãt ab bis ꝑ que possit ĩ eis diſcoꝛdia oꝛiri vel nutriri.vt de electõe.ſidẽnitatibꝰ. Decimus q̃z tus de bis q̃ ꝑcurãt ꝯseruatoꝛes dari: z intromittunt se de bis q̃ non licent. de offi.dele. statuimus.li.vi. Decimus q̃ntus de bis q̃ absolutiõem de aliqua excõmunicatiõe vl' reuocatõe eius aut etiã suspensionis vl' interdicti extoꝛq̃nt ꝑ vim aut ꝑ metũ . Nam hec absolutio nõ valet z incurriꝝ noua excõicatio.vt de bis q̃ vi metus ve causa fiũt .c.vnico.li.vi. Decimus sextus qui fingit fraudulenter aliquẽ casum ꝑ quem aliquis iudex vadat ad aliquã mlierem ꝑ testimonio.vt de iudicijs. mulieres. Decimus septimꝰ de bis q̃ ꝓlatos vel capitula vel alias ꝓsonas eccl'iasticas cõpellũt ad submittendũ laicis vel alienandũ bona ĩmobilia eccl'esiarũ. Et sil'z laici q̃ vsurpãt sibi hmõi illicite: nisi admoniti destiterint.ꝺ reꝝ alienatõe. hac ꝯsultissima.libꝺ. vi. Decimus octauꝰ: q̃cũq; ĩ ꝓsonis ecclesiasticis vl' eccl'esijs ꝑ se vl' ꝑ aliũ suo noĩe vl' alieno ꝓ ꝓsonis vel rebus q̃s non causa negociatõis deferunt ve deferri faciunt seu trãsmittũt exigunt aliquod pedagiuꝫ. de

censib⁹.q̄q̄.li.vi. Decimus/ nonus de his q̄ impediūt iu/ diciū delegati vl̄ cuiuscunq; iudicis eccl̄iastici.de īmuni/ tate eccl̄iaꝝ.quoniã. Uicesi/ mus de his q̄ iubent subdit⁹ suis ne p̄sonis eccl̄iastic⁹ ven dant aliq̄ bladū vl̄ sil̄ia. de īmuni.eccle.c.fi.li.vi. Uicesi mus⁹mus de religiosis q̄ ha bitū sue religionis dimittūt. vel q̄ accediūt ad studiū sine li centia sui p̄lati vl̄ ꝓuent⁹. vl̄ qui coꝝã talibus legit sciēter q̄ dimiserūt habitū .ne clerici vl̄ monachi ꝛc.nec piculoso. li.vi. Et sicut recitat Jo.an. in nouella sup regula.li.vi.re ferens Guil̄.de lata petri dis putasse de monacho q̄ bñ de fert habitū monachalē s3 op tū habitu clericali q̄ sit apo stata. Quod hodie videt̄ ap/ probatū de vita ꝛ ho.cle.qm̄ in p̄ncipio in cle.in v.a reli/ giosis.q̄ oīa v̄a sunt ꝑm Jo. an.qñ monach⁹ iustã causaz trãsformatõis nõ allegat. Ui cesimussecūdus q̄ hereticos seu fautores:credentes: rece ptatores vel defensores eorũ scienter tradiderint eccl̄iasti/ ce sepulture.ꝺ bere.q̄cūq;.li. vi. Nec tales debent absolui nisi p̄ius talem sepultū p̄o p̄ꝝs manibus extumulent. Idem de illis laicis q̄ publi ce vl̄ p̄uatim de fide catholi/ ca disputãt:vt ꝺr ibidem. Di cit tñ Joh.an.q̄ in istis casi/ bus ẽ canon ferende ꝛ nõ late sentẽtie. ꝛ h̄ ẽ tenẽdũ. Uicesi/ mustercí⁹.q̄cunq; rector secu laris vel quicũq; officiał ei⁹ cognosceret de crimine here/ sis.aut captiuos liberaret vl̄ dioceſanoꝝ inquisitoꝝ offici um impediret.de here.ꝛ inq̄/ si.li.vi. Uicesimusq̄rt⁹ q̄ p̄ as sisimos vl̄ assassimos aliquẽ christianũ interfecerit. Dicũ tur aũt assisimi vl̄ assassimi q̄ dam infideles q̄ ex quibusdã falsis opinionib⁹ quib⁹ fuer̄t enutriti facile mittebãt ad oc cidẽdũ quemcũq; christianũ nõ curantes nisi ob h̄ ip̄i oc/ cidendi essent.de homicidio. p humani.lib⁹.vi. Uicesimus q̄ntus de cleric⁹ q̄ manifestis vsurarijs ad fenus exercẽdũ domos locant. vel alijs titul̄ ꝓcedunt. de vsuris. vsurarũ. li.vi. Uicesimusex⁹ ꝺ his q̄ ꝓcedũt rep̄ssalias ꝺ p̄sonas ec clesiasticas s3ẽaliter siue ge/ neraliter.vt de iniurijs ꝛ dã/ no dato.ꝛ si pignoratiões .li. vi. Dicũt aũt rep̄ssalie quan do vn⁹ oriũdus de vna terra

spoliat ab alio ꝺ alia tra oriũ
do. ita videlicz si debitũ ñ sol
uit ei tũc datur ptãs ipi spo/
liato qꝫ satisfaciat sibi ꝯ quẽli
bet de terra illa vnde ẽ ille de
bitor vl spoliator Uicesimus
septimus si dñs vel rector tẽ
poralis nõ fecerit ea obserua
re q̃ statuunt ꝯ isecutores car
dinaliũ seu alicui⁹ de familia
eoꝝ vl pape. de penis. felicis.
li. vi. Uicesimus octau⁹ q̃cun
qꝫ dat licentiã occidẽdi seu ac
cipiendi vel alias in psonis vl
bonis suis vl suoꝝ gũadi eos
q̃ ptra reges barones nobiles
vel q̃scunqꝫ tulit excõmũica/
tõis suspẽsiõis vel interdicti
sentẽtias. siue istos q̃ꝝ occasi
one sunt plate. vel eos q̃ eos
obseruant. aut eos q̃ talit ex/
cõmũicatis ꝓmũicare volũt
nisi licentiam ipam reintegra
liter reuocent. z si qua sũt ab
lata restituãt siue ꝓ illis satis
faciant. Et silr q̃ dicta licẽtia
vsi fuerint. vl etiam sine licen
tia suo motu hoc fecerint ex/
cõmunicationẽ incurrũt. Jn
q̃ si ꝑmanserint ꝑ duos mẽses
nõ nisi ꝑ papã absoluunt. de
sẽ. ex. q̃cũqꝫ. li. vi. Uicesimus
nonus qñ q̃s ab excõicatõne
fuit absolut⁹ ī mortis articulo
vl alio ipedimẽto. si cessante
articulo vel alio impedimen/
to nõ ꝓsentet se q̃ntociti⁹ pote
rit illi a q̃ absolui debuerat re
incidit ipo facto ī eandẽ sentẽ
tiã. ꝺ sen. excõ. eos. li. vi. Tri
cesimus qñ aliq̃ absoluũt a se
de aplica vl a legatis. z iniũgi
tur eis qꝫ se ꝓsentẽt ordinariis
vl aliis suscepturi pniam et
passis iniuriã seu eis q̃bꝫ obli
gati sunt satisfaciãt. si ꝫ nõ fa
ciant cũ ꝑmo poterint reinci
dunt in eandẽ sentẽtiã. vt ī di
cto. c. eos q̃. li. vi. Tricesimus
ꝑmus de illis q̃ in cimiteriis
sepeliũt corpa tpe interdicti.
vl vsurarios manifestos sciẽ
ter sepeliũt. a q̃ excõicatõe nõ
debẽt absolui nisi ꝑus ad ar/
bitriũ dyocesani satisfecerint.
q̃bus ꝓmissa fuit iniuria ir/
rogata. de sepulturis. eos. ī cle.
Tricesimus secũdus de religi
osis q̃ decimas ecclesie debi/
tas sibi appropriant vel vsur
pãt. siue q̃ ñ ꝑmittũt solui ec
clesiis decimas quibꝫ tenẽnt
iuxta tenorẽ clementine de de
cimis. ꝛligiosi. Tricesimus ter
cius de monachis siue cano
nicis regularibꝫ q̃ nõ habent
admiñstratões z ꝓferũt se ad cu
rias ꝓncipũ sine licẽtia ꝑlato
rũ. vt dãnũ iferãt aliqꝺ ꝑlatis
suis aut mõasterio. vt ꝺ statu

mo. ne in agro. in clemẽtina. Tricesimusq̃rtus de monachis q̃ intra septa monasterij arma tenent ꝛc̃. vt in dicto ca. ne in agro. Tricesimusq̃ntus de bis q̃ impediũt visitatores monialiũ vel canonicoꝝ nisi moniti destiterint. vt de statu monachoꝝ. accedentes ī cle. Tricesimussextus ꝺ q̃busdã mulieribꝫ que dicunt beguine. silꝛ et religiosi q̃ eas in tali statu fouent. de religiosꝭ domibus. cum de q̃busdã ī cle. Tricesimusseptim⁹ de illis q̃ sciẽter ꝓtrahũt matrimoniũ in g̃du ꝓsanguitatꝭ vl̃ affinitatis ꝓhibitꝭ. vl̃ cũ monialibus. vl̃ ꝓhẽtes q̃ sunt religiosi vl̃ monialeꝭ. siue etiã clerici i sacrꝭ. vt de ꝓsã. ꝛ af. eosꝭ. ī cle. Tricesimusoctau⁹ de inq̃sitoribꝫ hereticoꝝ q̃ ꝓtextu inq̃sitõis officij q̃busuis modis illicitis pecuniaz extorq̃nt. vel etiaz bona ecclie ob delictũ clericoꝝ applicant fisco. ꝺ hereticis. volentes. in cle. Tricesimusnonus. ptãs: capitanei rectores: ꝓsules ꝛ iudices: cõsiliarij ꝛ alij officiales q̃ statuta scribunt: faciũt ꝛ dictant q̃ que q̃s compellit soluere vsuras vl̃ solutas nõ repetere. et q̃ km ea iudicant. ꝛ q̃ habent sup hoc potestatẽ nisi statuta ipa deleuerit sunt excõicati. vt de vsurꝭ. ex gui. in clem. Quadragesim⁹. de religiosis mendicãtibꝫ q̃ domos ad habitãdũ de nouo recipiũt. vel receptas mutãt seu alienant. de excel. ꝑla. c. vno. li. vi. ꝛ de penis. c. cupiẽtes. in clemen. Quadragesimus ꝑm⁹ de religiosis q̃. ſ. dicũt aliq̃ ꝛba q̃bꝫ retrabũt audiẽtes a solutiõe decimaꝝ. vt ī dicto. c. cupientes. Quadragesimussc̃us q̃ ꝓfitentibꝫ sibi ñ faciũt ꝓsciaꝫ de decimis soluẽdis q̃ suspẽsi sunt a ꝑdicatõis officio donec si ꝓmode pñt faciũt eis cõ sciẽtiã. Et si interim ꝑdicent excõicati sũt: vt hr̃ibiꝺ Quadragesimusterci⁹ de religiosis q̃busc̃unq̃ q̃ non seruãt interdictũ qꝺ ꝯuat mr̃ eccl̃ia. ꝺ sẽ. ex. c. i. in cle. Quadragesimusq̃rtus de fratribꝫ minoribꝫ q̃ tpe interdicti recipiũt ad officia diuina fratres vel sorores de tercio ordine q̃ ꝓtinentes dicũtur. de sen. excõ. cũ ex eo. Quadragesimusq̃nt⁹ opponens seu impugnans lr̃as pape nouiter electi etiaz ante coronationẽ suam excõmunicat⁹ ẽ. p extrauagãtẽ. xi. Bñdicti. q̃ incipit. quia nonnulli.

De sententia

Quadragesimusseptuꝰ verberans clericū diabolo instigāte: puta ex ira aut aio vindicādi vl̄ vlciscēdi se ī eo ipo facto est excōicatꝰ .xvij.q.iiij.si qs suadente diabolo.ꝛ de sē.ex. cum illoꝝ. Et notanter dr: instigante diabolo ꝛ ex ira .secꝰ si iocose aliqs clericū in ludo honesto offenderet nō aio iracundo nec ex malo ꝓposito ñ incidit excōicatōez.de sen.ex. cū voluntate. Dicit etiā anīo vlciscēdi se in eo .qr secꝰ si de mādato supioꝝ qs capiat clericū īcorrigibilē vt ad iudicium eū ꝓtrabat. Tal̄ enī nullā sñiam incurrit. vt de sē.ex.vt fame. Nam tales pñt etiā ab ecclesia extrahi etiā violēter. vt dicit glo. ibidē. Sup hec dicta pñt excusari mgr̄i:plati ꝓsanguinei ꝛ alī in iure exp̄ss si.qbꝫ ꝑmittit correctio clericoꝝ.q si etiā aio iracūdo clericū ꝟberāt.ꝛ ō correctiōe actu nō cogitant excusant̄ fm bostiē. Nō ei pñt dici ex ira corrigere clericos cū dolꝰ nō assit:ꝛ p ꝯseqns nec violētia.sufficit enī qꝫ correctōez habeāt in habitu. Quadragesimusseptimus de istis laicis q̄ collectas tallias ꝛ onera ponunt ecclīasticis ꝑsonis:ab ipis suoꝝ ꝓuentuū vl̄ bonoꝝ dimidiā ꝺcimā seu vicesimā extorqntes.de immuni. ec. clerici. li.vi. Quadragesimusoctauꝰ de ꝑlatis ꝛ de illis ꝑsonis q̄ hmōi laicis elemosynas vel collectas q̄scūqꝫ ꝓsolvunt:vt habet ibidē. Hodie ꝙo solus locū habꝫ in exigentibꝫ laicis q̄ soli incidunt ī excōicatōez. nō tn̄ habet locū in soluētibꝫ vel recipientibꝫ a sponte solventibꝫ.vt de immuni.ec.q̄niam .in cle. Quadragesimꝰ nonus.ꝑcutiens aliquē q̄ noviter est religionē ingressus.licet nōdū sit ꝓfessus incidit ī excōmunicationē.de sent̄.ex. fligiosa.li.vi. Quinq̄gesimꝰ de illo q̄ licꝫ nō mādavit percutere clericuꝫ:aliqs tn̄ noīe suo:puta familiarꝭ eiꝰ vl̄ consanguineꝰ ꝑcussit clericū.ꝛ il le ratū habuit postea excōicationē incurrit ipo facto.de sē. excō.cū qs.li.vi. Alios casus quere supra in.c.de sacrō penitentie. Et qr dictū ē ī.xlvi. casu q̄ non oīs ꝑcutiēs clericū incidit in canonē late sñie. Ideo videndū ē breuit̄ q̄ quindecim sūt casus in qbus ꝑcutiēs clericū nō incidit ī excōmunicatōnē. Primo q̄ndo qs ignorabat an clericus ess̄

puta qz comam nutriebat. de sen. ex. si vero. Scõo si nõ defert habitũ vel tonsurã nc aliqd de clericatu ostendit si tercio ammonitꝰ nõ se corrigat. de sen. ex. c. cõtingit. ꝛ. c. ĩ audientia. Tercio in clerico qui contẽpto habitu fert arma. ꝛ tercio monitus nõ corrigit. vt in pdicto ca. ĩ audiẽtia. Et etiã si nõ monitus sit ꝛ se immisceat tyrannidi. de sen. ex. com. cũ nõ ab homine Quarto in clerico exercẽte negocia secꝛlaria. vt in ca. sacerdotibꝫ. ne clerici vl̃ monachi. ꝛ ꝑus requirit monitio. vt in ca. in audientia. de vita ꝛ hone. cle. ca. fi. Quinto in clerico cõiugato si nõ fert habitũ clericalẽ. de cleri. ꝑiugato. li. vi. Sexto in clericis buffonibꝫ: macellarijs: goliardis: q̃ si ꝑ annum exercuerint artẽ suaz: vl̃ si minozi tpe admoniti nõ desistiterint. ð vi. ꝛ ho. cle. libꝫ. vi. c. fi. Septimꝰ in illis q̃ nõ extra sed iocose se ꝓcutiũt. vt ð sen. ex. c. i. debet tñ attẽdi q̃litas ioci et rõ fallendi. ð pſũp. c. i. Octauꝰ ĩ mgr̃o q̃ tñ ꝫ facit leuit cã disciplĩe. ð sen. ex. cũ voluntate. c. fi. Nonus est in eo q̃ vim vi ex incõtinenti repellit tpate. de sent. excõ. si vero. Decimꝰ qñ q̃s cũ vxore ĩuenit clericũ turpiter agere: vel cũ matre vel sozoze vel filia. vt in dicto. c. si vero. ꝛ. c. nec ille. Undecimꝰ si fiat ð ꝑlato aut mandato ipius causa cozrectõnis. vt in dicto. c. cum volũtate. ꝛ. c. ex tenoze. Et si non fiat causa cozrectõnis tã verberans q̃ ꝓcipiens incurrunt excõmunicatõem. de sen. excõ. vniuersitatꝭ. Q; si causa subest potest clericuz capꝛe ꝛ incarcerare etiã ꝑ laicum. de sen. excõ. si laicus. li. vi. Sed ꝓcussio nõ debet fieri per laicũ. alioquin ambo ĩcurrunt excõmunicatõnẽ. vt in dicto ca. vniuersitatis. nisi clericus esset adeo idẽ intã tum incozrigibilis q̃ alit capi et cozrigi non potest. de sẽ. excõ. vt facit. Duodecimꝰ in turbante diuĩa officia quem ꝑsbiter vl̃ alꝰ ad quẽ spectat potest eꝯcere de eccl̃ia. ð sen. excõ. veniens. Similit cum quis ratõne officij quod ĩ ecclesia obtinet ꝓcutit clericuz. aut etiaz cum seniozi causa debuerõis hoc facit: aut dominꝰ ꝛ pr̃ siue ꝓpinquꝰ familiarit corrigit. Hec oĩa intellige cũ sint in minozibus ordibꝰ constituti. vt in dicto ca. cum

volũtate. Tredecim⁹ si clericus sit depositꝰ siue degradatꝰ. vt de iudicijs. cũ nõ ab hoie. ⁊ de penis. degradatio. ĩ fi. li. vi. Et ħ intellige si talis clericꝰ depositus est incorrigibilis ⁊ noluit viuere sub regula clericali. vt notatur in. c. cũ ꝓtingit ꝓmo. de sent. ex. ⁊ nouellator sup regula delictũ. li. vi. ⁊ Joan. xvij. q. iiij. si q̃s deinceps. ⁊. xxiij. q. v. excõmunicatoꝝ. Alias autẽ si est corrigibilis ñ licet eũ pcutere: licz esset excõmunicatus. vt in iuribꝫ predictis. Et rõ. qꝛ adhuc licz excõicatus sit dũmõ sit corrigibilis ⁊ nõdũ degradatꝰ retinet priuilegiũ canõis. si q̃s suadẽte. qđ ẽ ꝯcessum ĩ fauorẽ ordinis ⁊ nõ psonaꝝ. vt ĩ d. c. ꝓtingit. Uerũtñ Jnno. v. credit qꝫ ꝑ berã hereticũ clericũ ñ incidit canonẽ. ⁊ ħ ipe notauit ꝺ sen. ex. si ꝑ. qđ tñ itelligẽduꝫ est ꝺ heretico ꝺposito p sniaꝫ Qđ etiã sẽtiũt Goffre. Alinc. ⁊ Bern. Dicit tñ Arch. xvij. q. iiij. si q̃s deinceps. qꝫ laicus iudex pt expellere pcutere capere ⁊ occidere clericũ si oĩno ẽ incorrigibilis: ⁊ aliter corrigi ñ potest. recepta tñ licentia ab ecclia. alꝫ nõ licet. xvij. q. i. si q̃s. xxiij. q. v. vbi de liguribꝫ. c. circũcelliões. Quartusdecimus qñ clericus trãsfert se ad actũ pꝛsus ordini ꝓriũ. vtputa erat in minoribꝫ ⁊ factꝰ est miles vel bigamus. lxxxiiij. dist. quisq̃s ⁊c.

De effectu excõicationis.

E secũdo

do sez de effectu excõicatiõis sciẽdũ est qꝫ excõicatus maiori excõicatõne nõ pt eligere neqꝫ eligi. neqꝫ bñficiũ ecclĩasticũ acq̃rere nec de bñficijs suis aliq̃d pcipe. vt de appellatõnibꝫ. pastoralis. in fi. Et ħ qñ ẽ in mora petende absolutõis. de ꝺcessione ꝓbendaꝝ. quia diuersitatem. Jtẽ nemo ꝺz sibi ꝓficiparе loq̃ndo: orãdo: salutãdo bibendo: ꝺmedendo. xi. q. iij. sic apli. Jtẽ ñ pt ꝺstitui pcuratoꝛ neqꝫ pcuratoꝛẽ ꝺstituere ad agẽdũ nec ferre aliquaꝫ sentẽtiã. Jtẽ si ipetrat aliꝺ rescptũ pterqꝫ sup articlo excõmunicatõis nõ valz. de rescp. ipo iure. li. vi. Jtẽ si ꝺfert aliqđ sacrm cũ solẽnitate: aut se ingerat diuis irregularis est. vt de cle. ex. mistrãte. c. aplice Nec pt ꝑ eũ dispẽsare nisi per papã. de sen. ⁊ re iudi. cum ex ni. li. vi. Jtẽ excõmunicatus

est suspensus tã ex officio q̃z ex beneficio: vt in glo. vl. c. cũ bone. de eta. z q̃li. xi. q. iij. rursus. vbi dic archi. q̃ etiã sol⁹ lapsuo anni absq̃ sñia canõis a bñficijs sufficit: z vlteri⁹ nõ audiat sup bñficijs. z ita videtur loqui istud. c. rursus. ꝑm Innoc. q̃ h̃ notat in dicto. c. cũ bone. Oĩb⁹ enĩ bñficijs tã habitis añ excõicatõnem q̃z postea acq̃sitis debz spoliari p sñiam. Si p annũ in excõicatione vl interdicto pmanserit z post talẽ sñiam latã p⁹ annũ sup amissione bñficiorũ ñ audiatur vlterius sup eis. vt dicit. c. rursus. Que autẽ dicuntur in excõmunicatõe eadem intellige in suspensiõe. ar. ꝑdicti ca. Cũ bone. vbi sic notauit Inno. Et etiã intellige ꝺ illo q̃ excõicat ꝑ ꝓtumacia: et q̃ citatus sup crimine nõ ꝓparuit. Talis enĩ habet ꝑ ꝓuicto vel p ꝓfesso. Et ꝑuat bñficijs post annũ: z vt hereticꝰ ꝓdemnat. vt de hereticis. Cũ ꝓtumacia. li. vi. Item effectꝰ excõmũicatõis est q̃ licz sit iniusta ex ordine vel causa: tñ ligat. xi. q. iij. c. i. z de officio legati. cum ꝓtingat. de sen. ex. cum p tuas. z. c. secrete. vbi ꝺ h̃. Sz di. nõne iudiciũ eccle sie debet se ꝓformare iudicio dei. xi. q. iij. tũc ꝟa. ij. q. i. deꝰ oĩpotens. de sen. ex. a nob. ſz deus nullũ ligat iniuste. ꝺ penis. di. iij. si ex bone. g ecclesia nullũ debet ligare iniuste. Itẽ deficiente causa ꝓpter quam aliq̃d dz fieri iuste ꝺficit et effectꝰ. lxi. di. bis oĩbꝰ. de bigamis. debitũ. ꝺ appel. cũ cessante. Sed causa excõicationis dz eẽ pctm mortale. xi. q. iij. nemo eꝑoꝛ. h̃ autẽ cessat i excõmunicatione iniusta: g non debet ligare. Dicendũ est ad h̃ q̃ licz nullus debz excõicari iniuste: tñ si excõicetur tenz excõmunicatio apud ecclĩaz militantẽ: licet nõ apꝺ deum Et h̃ fit ideo vt ecclĩastica cẽsura eo plꝰ timeat. Et vt hõ crescat p obediẽtie meritũ in iuste sentẽtie parens. Uñ dic glo. xi. q. iij. nihil. q̃ licz ĩiusta sñia sit timẽda z tenẽda q̃z tuz ad militãtẽ ecclĩe iusticiã: nec mirũ q̃ apud deũ nõ tenet q̃ nõ fallit: ſz apud ecclĩam tenz q̃ fallit z q̃ fallit. de sent. ex. a nob. Nõ est tñ intẽtio ecclĩe aliquẽ iniuste excõicare. ĩmo punit acriter iniuste excõicãtes. vt patet. xi. q. iij. illud. et de sen. excõ. cũ medicinal. li. vi. Quãdo ergo dicitur q̃ ex

cõmunicatio est etne mortis dãnatio. intellige si ꝓtẽnit. alias nõ. Et ita solꝰ ꝓtẽptus inducit damnatõez. xxiiij. q. iij. notandũ. ꝛ habet in glo. nẽo epoꝛ. xi. q. iij.

De participatõne cũ excõmunicatis.

Consequẽter de tercio. s. de participatõe cũ excõicatis est sciendũ ꝙ quedã participatio est illicita. s. cũ quis participat excõicato in crimine ꝓpter quod excõicatꝰ est. scz dando ei consiliũ auxiliũ vel fauoꝛẽ. ꝛ talis incurrit eãdem sententiã. de sen. excom. si ꝓcubine. et. c. nuper. Secũdo quãdo participat in crimine mortali: sed non in illo ꝓpter quod excõmunicatꝰ est. ꝛ talis moꝛtaliter peccat: sed non incurrit eandẽ sententiã excõmunicatiõis. Tercio qñ participat ei in diuinis. s. recipiendo eũ ad diuina officia. vel ad sacramenta vl ad sepulturam. Et licet talis nõ sit irregularis pꝛima vice. tñ pꝛopinquꝰ est irregularitati. Et si celebꝛauerit in tali peccato erit irregularis. de sen. ex. is qui. li. vi. Quarto qñ ꝗs participat nõ in crimine sed in loquendo oꝛãdo vl bibẽdo secum. Et de tali participante dicit Tho. ꝓbabiliꝰ posse dici ꝙ nõ peccat moꝛtaliter nisi ex ꝓtẽptu vl ꝫ ꝓhibitõnez sui ꝓioꝛis. Uñ regꝛare ẽ ꝙ ꝓticipãs ꝓtinaciꝰ excõicatꝰ peccat moꝛtaliꝰ: et potest excõmũicari maioꝛi excõmũicatiõe. Nõ sic autẽ est de participante ꝙdam leuitate in verbo vel ĩ cibo aut potu ꝛẽ. cum valde ḡue esset ꝙ quis ꝓ vno leui ꝟbo incideret excõmunicatiõnẽ vel moꝛtale peccatũ. Per hoc potest solui illud dubiuꝫ quod ꝯmuniter inter dentes multoꝛũ voluitur. vtꝫ scilicꝫ participãs excõicato vt iam dictũ est peccat moꝛtaliter: et an sententiã incurrit. Doctiẽ videtur tenere ꝙ tunc peccat moꝛtaliter quando hoc facit ꝓtinaciter in ꝓtemptũ ꝛ ꝓtra ꝓhibitionẽ supioꝛis speciaꝫliter vl generaliter factam. naꝫ in hoc casu est excõmunicandus participãs alĳ Ꝫm ipsũ. vt de clerico excõmunicato ministrãte. si celebꝛat. in fi. et ꝺ sẽ. ex. statuimꝰ. ĩ fi. ꝛ eoꝺ ti. ꝓstitutõꝫ. li. vi. Ex ꝗbꝫ iferꝛ hoc salubꝛe documentũ ꝛ salutare cõsiliũ ꝙ exquo qñ am

monitionẽ factam participãs excõicari nõ potest. vt dic̃ archidyacon⁹ vbi sup̃. restat q̃ venialiter peccat. Exquo autẽ post ammonitionẽ factam ꝛ sprẽtã excõicari p̃t: planum est q̃ tunc peccat mortaliter. nam etiã excõicatõis sententia nõ est ferenda nisi p mortali pctõ Sic ergo ꝯm archi. ptinacia est causa pro qua sola fertur hec sentẽtia. Sic intelligit Hosti. c. sacris. qõ vi metus ve causa ꝛc̃ Et ex his ptz q̃ si q̃s excõmunicat⁹ est p ꝓtumacia vel alio crimine: vel vt satisfaciat et ĩ ꝓcessu ñ est phibitio generalis vel specialis participãtib⁹ facta participans cũ tali in locutõe comestione ꝛc̃. nõ peccat mortaliter sed venialiter. Ratio q̃ nõ facit cõtra phibitionẽ superioris: cũ adhuc nõ sit prohibitũ. Ideo dicendũ est ꝯm Archi. vbi supra q̃ si q̃s cõicat excõicato contra phibitõnem canonũ peccat venialit. nisi forte nimis freq̃nter vel i contẽptũ canonũ: quia tũc esset mortale. Sic p̃t intelligi xi. q. iij. excellentissim⁹. ꝛ. xxv di. ca. als. Sed ꝓtra phibitionem hoĩs mortaliter peccat Unde ꝓsuevit dici q̃ mitius agitur cũ lege q̃z cũ ministro legis. ff. de arbi. l. celsus. Ita notauit Hosti. in. c. q̃ in dubijs. de sen. excõ. Et h̃ teneas Nec aduertas illũ monachũ Raymũdum cũ lata cappa ꝛ stricta ꝫsciẽtia q̃ ĩ summa sua dicit q̃ si aliq̃s ꝯmũicat excõmunicato ĩ casu nõ ꝓcesso scienter si nouit ius vl̃ si ẽ clericus sp̃ peccat mortal̃r. quẽ secut⁹ est Inno. q̃rt⁹ vt ipe notauit de dolo ꝛ ꝓtu. vitat̃. in glo. vlti. iuxta fi. ꝛ in ca. sacr̃. qõ met⁹ causa. applicãdo textualia ꝓut potuit p sua opiniõe faciẽda. Contra quos ẽ hodie tota schola iuristarũ ꝛ theologoꝝ: q̃ seq̃ntes beatuz tho. ĩ. iiij. sñia ꝛ dicũt p ꝓclusione. q̃ q̃uis q̃s sciẽt excõicato cõicet nõ peccat mortalit. nisi in tribus casib⁹. scz q̃n cõmunicat in crimine: vl̃ in cõtemptũ superioris: aut in ꝓtẽptũ clauiũ: vel si cõmũicat in diuinis. qõ teneas ꝯm archi. Ubicũq̃z ḡ inuenies ĩ iure q̃ ꝯmũicare excõicato est pctm mortle. ĩtellige cũ h̃ ex studio fit ꝛ in ꝓtemptũ. ita intelligit ca. excellentissim⁹. xi. q. iij. vt Hugo ibidẽ notauit. Silr ĩ diuinis cõmunicare est mortale. vt dicit Hugo. xi. q. iij.

rogo. silr ī crimīe est mortale. vt de sent. ex. nup. Preterea sciendū q̄ nō dicor p̄mūicare excōicato: licz ego r ipe sum⁹ in eadē domo. ego p̄ meis negocijs: excōicatus aūt p̄ suis. Sed si ego r excōicatus iremus ad papā vl ad aliū dñm vt p̄ eodem rogarem⁹ bñ inciderē excōmunicatiōem rc. Itē si ego r excōicat⁹ hēmus vnā camerā cōez bñ licet mihi cū excōicato eē ī eadē camera r iacere r p̄medere sz ñ ī eadē mēsa vl ī eodē lecto. qr̄ ꝟ ñ p̄t esse sine volūtaria cōione: ꝟm archi. q̄ ita notauit. xi. q. iij. apli. Sz d. tñ sctūs iohānes euāgelista exiuit balneum p̄p̄ cherinthū excōicatū xxiij. q. i. oīs q̄. Dōm q̄ illud fuit ex supabūdātia iusticie r cū ꝟ qr̄ alid ē dimittere dlicias p̄p̄ p̄sentiā excōicati. qd ē bonū: sicut fecit btūs iohes: aliud ius suū dimittere qd ñ ē bonū. ꝟm Inno. q̄ ita notauit de sen. ex. nuper. Preterea sciendū q̄ si excōicatus ītrat eccl̄iam oēs exibūt eccl̄iam. ꝟm glo. xi. q. iij. sic apli. Sacerdos tñ si incepit missaz nō exibit. qr̄ nō relinq̄t officium inexpletū. vij. q. i. nihil. Hugo aūt notauit i. c. cū excōicato. ibidez. xi. q. iij. q̄ sacerdos remanebit cū duob⁹. Hosti. ꝟo ī sūma. de sen. ex. c. fi. dic. q̄ si excōicat⁹ ejci nō p̄t d ecclesia: r p̄sbiter nōdū icepit canonē vestes exuat r recedat. Si ꝟo incepit p̄ficiat missaz r ab ipo excōicato ocl̄os auertat. r tuti⁹ est vt statim sūpta cōione sacr̄i vadat ad sacristiam r ibi missaz p̄pleat. d p̄se. di. ij. relatū. Cōcordat Host. r Hoffre. Dicit tñ Inno. de sen. ex. nup. q̄ si in eccl̄ia esset excōicatus nō tñ causa orandi sed p̄ alio suo negocio non videt ipe Inno. quare ī eadē eccl̄ia orare nō possem cū nō participo sibi in orōe exp̄q̄ nō orat: licz alij p̄tradicant. Dic etiā si excōicat⁹ esset extra ecclesiam et audiat missam statim sacerdos debz cessare: et alij orantes recedere: nisi forte incepisset canonē misse. vt dictū est: r ꝟ ne relinq̄t officium inexpletū. Sciat etiā excōicatus q̄ nō licz sibi ingredi eccl̄iaz aliqua horā. Et ad ꝟ fac. xxv. di. c. i. p⁹ p̄ncipiū. xxiij. q. iij. clericꝰ. r. i. q. i. nō licet. Nisi cā audiēdi ꝟbū dī. de sen. excō. rñsio. d p̄se. dis. i. epūs. xxxv. q. iij. de his. ꝟm Hostiensem q̄ ita notauit de

clerico excõicato. illud. Unꝺ dicit Egidiꝰ cardinalꝭ ꝙ si excõicatus sicut priuata ꝑsona vult dicere horas canonicas dꝫ ꝶ facere extra ecclesiam .et nõ intra ex causa supdicta. qꝛ sepatus est ab ingressu ecclie

Sed circa ꝑmissa ẽ sciẽdũ ꝙ qꝛ mlti ex leuitate ꝛ ex causis vel signis leuibꝫ vitãt alios tanq̃ excõicatos. ideo expedit scire qñ q̃s est vitandꝰ. Pro q̃ sciendũ ſm Hosti. de sen. excõ. cũ nõ ab hoĩe. a cõione illiꝰ q̃ ꝑ sacrilega manuũ iniectiõe in clericũ in edictuꝫ seu canonẽ excõicatõis ĩcidit licꝫ denunciatꝰ nõ sit debes abstiere dũmodo ĩ iudicõ sit. vl' hoc sciat. ſ. quia vidisti qñ clericũ ꝓcussit et publica supꝫ hoc laboꝛat infamia donec se purgauerit. ꝑ quo allegat. c. cum desideras. de sen. excõ. ꝛ hoc vult etiaꝫ glo. i. ꝑdicti. c. cum nõ ab homine. que dic. ꝙ q̃ꝫ cito scio vnũ excõicatuꝫ debeo ipm statim vitare q̃uis non sit denunciatus. nisi solꝰ ꝶ sciaꝫ. Et ꝶ est ꝓtra Joh. fa uentinũ ſm Hosti. et glo. suꝑ pradicti c. q̃ dicunt ꝙ excõicatus nõ est vitandus quousq̃ denũciatus sit. quod oĩno falsum est. Denunciatio autẽ non fit nisi ꝓpter ignorantes. argu. ꝺ iudicũꝭ. ita quoꝛũdã Et eum q̃ certus est certioꝛari nõ oporꝛtet. de regul' iurꝭ. eũ q̃. li. vi. deus eũ ligat ĩ hac sententia ꝛ nõ hõ. xi. q. iij. nemo. Unde ꝛ secũ trahit executõꝫ. nec amplius ligat ꝑ denunciationẽ. de appellatõibꝫ. pastoralis. Debet ergo vnusq̃q̃ vitare excõmũicatuꝫ. et si denũciatus nõ sit dũmõ sciat hoc taliter ꝙ ipm ꝓuincere possit. vel etiam si famosum sit vt dictum est. secus vbi occultũ ẽ. Et hoc est verꝫ ꝺ excõicato ĩ specie. i. nominatim: nõ autẽ in genere. Et etiã vbi tibi cõstat tanq̃ homini. vel si sit infamatus de hoc publice. Secꝰ si tibi ꝓstaret tanq̃ deo. puta in ꝓfessiõe. qꝛ tũc nec ĩ publico nec in priuato ipm vitare debes. Itẽ si audisꝶ ab aliis nõ sis facilis ad credendũ nisi ꝑlatus hoc tibi nunciet. tũc oĩno credẽdum ẽ. xi. q. iij. cure. Scire tñ debes ꝙ aliq̃s ꝓpter famã publicã vitatur tanq̃ excõmũicatus. licet excõmunicatus nõ sit. ſm Hostien. in. c. cũ desideras. de sententen. excõmunicatõis. vt etiã dic̃ glo. Q, si fama est aliquẽ esse excõmunicatum vitandꝰ

est. Et ita fama facit ꝓbatōz. Et ista omnia intellige q̄ ad publicā vitationē. nā si quis solus nouit aliquē excōicatū ꝛ ħ ꝓbare nō potest de facili. ipe solus eū vitabit. alioquin si nec aliquez ꝓbare poterit: nec ipe eū vitabit publice sed tm̄ occulte. ꝛ vbi poterit face re sine scādalo. Unō tene pro regl'a ꝑm Raymūdū. q̄ si ma nifestū est esse aliquē excōmu nicatū: alij tenent exire de ec/ clesia vl' ꝓcurare q̄ exeat. Si vero nō est manifestū. tūc illi qui sciunt exibunt caute ꝛ se crete. ita tñ q̄ nō sequat mani festatio illius: sl ꝯmode pñt. al's si timetur manifestatō ei⁹ nō exibūt. vi. q. ij. Si tm̄ epi scopus. Occulte nanq̄ excō municatus debz occulte mo neri vt exeat. Cōcordat gof/ fredus. Hodie p statutū con stantien. bñ ꝓuisum est q̄ nul lus aliquē vitare debz vel p excōmunicato habere nisi de nunciatus sit ꝛ declarat⁹. Et hoc intellige q̄ntū ad publi/ cam vitationē. al's si tibi con stat aliquē incidisse canonē la/ te sñie debes eū vitare: nō ex/ pectādo aliquā denūciatōez p iura supi⁹ dicta. Eo tñ mō q̄ dictū ē sup̄. Idē dicēdū ē si fama publica ē. vel audio a fi dedignis aliquē excōicatum ꝑm Raymūdū teneor eū vita re. Et vt meli⁹ ista recolli/ gas ponunt q̄nq̄ regule de ħ Quaꝝ ꝓma talis est. excōi/ cato participans in crimīe i/ currit eandē sentētiā excōica tōis. vt de sent. ex. c. si ꝯcubi ne. ꝛ. c. nup. Quod itellige sic si dat ꝯsiliū auxiliū vl' fauorē sine q̄bus ille nō fecisset. Se cunda regula. Participās ex cōmunicato nō in crimine in ꝯtēptū tñ clauiū incurrit mor tale peccatuz. Tercia regula. Participās excōicato i diui nis. s. admittēdo eū ad diuīa vl' ad eccl'iastica sacrā vl' ad se pulturā peccat mortal'r. Et li cet p̄ma vice nō sit irregula/ ris. vt de sen. ex. is qui. li. vi. tñ ingressus eccl'ie est ei inter dictus. vñ ingerēs se secundo ad diuina fit irregularis. ō sē. excō. is qui. li. vi. Et si sic de/ cedit nō debz in cimiterio se/ peliri: vt ōr ibidem. īmo vt i vltimo casu sepeliens excōica tum in casu nō concesso excō municatus est. vt de sepultu ris. eos q̄. in cle. Quarta regu la. Participās excōicato i ꝯtē ptū supior peccat mortl'r. xi. q. iij. nēo. Quīta regula. Par

ticipans excõicato bibendo: ꝓmedendo: loq̃ndo semel tm̃ vel ex casu necessario. nõ tñ i ꝓtẽptũ peccat venialr. sz ptz qz veniale fit mortale dũ placet. ⁊ freq̃ntia ỏlicti facit ꝓtẽptũ. vt dic̃ Aug. de fide christiana. Tũc enĩ ỏz q̃s ex cõtẽptu facere qñ volũtas eiꝰ ordinat ad obuiãdũ legi. Sciẽ dũ tñ circa p̃missa q ꝙ in oibꝰ casib⁹ ꝓterq̃ in ꝑmo tal ꝑticipans ꝑt absolui a ꝑprio sacerdote. Sed in primo casu qñ ꝓmunicat in crimine non põt absolui ab alio nisi ab illo q excõicauit ꝑncipalẽ Tamẽ si ille ꝓmunicãs ꝓmodo nõ põt accedere illũ excõmũicatorẽ. ꝑt absolui a ꝑprio sacerdote. vt dicit in .c. nup. ỏ sen. excõ. In articulo tñ mortis põt ab oñi excõmũicatõe maiori p simplicẽ sacerdotem absolui. seruata tñ forma ỏ q̃ habes supra circa sacramẽtũ penitẽtie. Preterea sciendũ q ꝙ q̃n q̃ plone excusant a pctõ participatõis cũ excõicato. Primo si q̃s causa vtilitatis ꝑticipat. vt si loquit de his que sũt ỏ salute excõicati. vl ad salutẽ ꝑpriã si aliũ nõ habz vt loq̃t ꝑ debit q̃ tenet sibi excõmũicatus. Secỏ excusatur vxor ꝑticipãs viro excõicato vl ecõuerso. tñ q̃z tũ ad reddi tõnẽ debiti nõ excusat. qz nõ tenet viro excõicato reddere debitũ. ille tñ excõicatꝰ tenetur vxori petẽti reddere. xi. q iij. quoniã mltos. in glo. sup ẽbo. vxores. finali. Tercõ excusantur serui ancille filij rustici seruiẽtes ⁊ oñes familiares q̃ nõ dederũt causaz dño ꝑter quã excusat. Et intellige de huis q̃ añ excõicatõem dñi seruire ceperũt. Et ỏ filij nõ emãcipatis. i. nõ diuisis a pfe q̃ sũt adhuc i paterna potestate. Rusticos intellige colonos agroꝝ suoꝝ dñoꝝ ⁊ alios. q̃ tñ in bis laboribꝰ ad q̃s de iure tenent pñt ꝑticipare dño. Pres tñ nõ excusantur ꝑticipãtes cũ filijs excõicatis. nec dñi cũ seruis ꝯm Raymũdum: q̃ tenent suos corrigere minores. Tamen dic̃ Hosti. q dñi seruis mercẽnarijs q̃s suo magno incõmodo vitare nõ possunt: pñt ꝓmũicare similiter socij habentes aliq̃d in ꝓmuni. Quarto excusant illi qui ignoranter ꝓmunicãt excõmunicatis. Quinto excusantur illi qui in necessitate eis cõmunicant. vt si quis ꝓmũicãs iret ꝑ terram excõ-

De sententia

municatorũ ⁊ non hr̃et alibi emere victualia .põt̃ tali necessitate ab excõicatis emere ⁊ cũ illis etiã ꝯmedere Ultimo sciẽdũ ꝙ sepe epi vl̃ eoꝝ officiales cõmittũt plebanis absoluere aliqs excõicatos. sõ de mõ et forma absoluendi taliũ est videdũ. Ubi ẽ notandum ꝙ in absolutõne a maiori excõicatiõe q̃ttuor sunt seruanda. Primũ vt excõicatus ꝓpus iuret stare mandatis eccle sie.licz h̃ ñ sit de substãtia absolutõis.Scdo si q̃s p manifesta offensa excõicat̃ ñ absoluat̃ nisi ꝑ satisfaciat.Si autem est occulta sufficit iuratoria cautio. Terciũ ẽ vt absoluat̃ p eum ꝙ tulit sniam cum psalmis et oratõibus circa h̃ ꝯsuetis. Prio pmittẽdo. deꝰ misereat̃ nr̃i. vsq; ad finẽ .vel fm aliquos.miserere mei deꝰ. deinde Kyrieleyson. Pr̃ nr̃. Saluũ fac seruũ tuũ dñe sperantẽ in te. Mitte ei auxiliuꝫ de sctõ.⁊ ɗ syõ tuere eũ. Esto ei turris fortitudis.a facie inimici.Dñe exaudi orõez meã. Oremus. Presta quesumꝰ oi potens deus huic famꝰlo tuo dignũ pnie fructũ.vt ecclesie tue a cuiꝰ veritate ɗuiauerat peccando:admissoꝝ reddat̃ i noxius veniã conseq̃ndo.per christũ dñm nostꝝ. Tũc sequitur forma absolutõis. Deus oĩ potẽtis dei gr̃a ⁊ miscordia ꝓfusus.auctoritate dñi nr̃i iesu christi et btõꝝ apl̃oꝝ Petri et pauli.necnõ auctoritate ordĩaria mihi in hac pte ꝯcessa.a snĩa excõicatõnis quã incidisti ꝓpter iniectõem manum in clericũ ordiatũ: ego te absoluo: ⁊ restituo te ĩ sinum mr̃is eccl̃ie ⁊ pticipatõem sacramẽtoꝝ ⁊ ꝯmũionẽ fideliũ. In no.p.⁊ f.⁊ s.s.amẽ. Et idẽ modꝰ seruãdꝰ ẽ circa mortuũ excõmunicatũ absoluẽdo .nisi addẽdo vsicl̃os ⁊ psalmos q̃ fiunt circa ꝯmẽdatõez moꝝ tuoꝝ. addendo collectã. Inclina dñe aurẽ tuã.cũ illa. Da q̃sumus dñe aĩe famuli tui refrigerij sedẽ.q̃etis btĩtudinez veri lumĩs claritatẽ.p christũ dñm nostꝝ .Quartũ ẽ vt ꝑcipiat illi sic absoluto.si erat absolutus a sentẽtia canonis vt nunq̃ ꝯ illũ canonẽ excedat. scz vt nõ ꝓcutiat clericum aliquem vl̃ ꝯsimile

De suspensiõis sententia.

Circa suspensionis sniam est sciẽdũ ꝙ suspensio

est phibitio q̄ q̄s astringitur abstinere ab aliq̄ certo actu legitimo. Et ē multiplex. nam tot sunt singl'ares suspēsiōes q̄t sunt act⁹ legitimi vnde p̄t q̄s suspēdi a bñficio et officō z iurisdictiōe. ab ingressu ecclesie zc. Pro q̄ sciēduz q̄ Joh. an. in cle. cupientes. ō penis. in glo. magna enumerat xxv. suspensiōis spēs. Est aut tē suspēsio a cōione fratz. simpler. xviij. dis. si q̄s aūt. Alia determiata p duos mēses. eaō di. c. fi. Est aūt suspēsio a cō/ muniōe eucharistie donec̄ peniteat. de elec. ostius. de his q̄ fiūt a maiori pte capituli. c. i. in fi. Jtē ad oblatōes altaris. xvij. q. iiij. miror. Jtē a p̄cep/ tōe sacramētoz. xi. q. iij. sicut apli. z c. seq̄nti. de cleri. excō. mini. c. fi. Jtē a p̄secratōe episcopoz simplicit. ō trāslatōe c. ij. z determinate ad annuz. de elec. puida. li. vi. Jtē a collatione ordinū oim z simpliciter. de tēporib⁹ ordiationū. vl' ñ est. z. c. dilectus. z cū determiatione anni. eodē ti. eos q̄. lib. vi. z ad trienniū. de symonia c. pe. Q̄ñq̄ certoz ordinū tm̄ de tem. or. c. litteras. q̄ñq̄ clericalis tonsure tm̄. eoō ti. nullus. li. vi. Jtē ab eoz executō ne q̄ñq̄ simpliciter. eodez ti. nullus. li. vi. Q̄ñq̄ certi ordinis tm̄ simpliciter. eodem ti. lr̄as. vel ad tēpus. eodē ti. vel nō est. ō symonia. c. pe. Q̄ñq̄ a pontificalib⁹ tm̄. ō trāsla. c. ij. Q̄ñq̄ ab officio sacerdotali. de officio delegati. sane. ij. z eo. ti. c. ij. li. vi. Q̄ñq̄ non a toto sacerdotali officō sz solū a celebratōe missaz. q̄ñq̄ tm̄ p duos menses. de clerico p/cusso. ptera. q̄ñq̄ p annum. lv. di. nullus. de p̄se. di. ij. relatum. q̄ñq̄ p duos annos. de clerico p̄cusso. p̄sētiū. Jtē est suspēsio ab ingressu eccl'ie. q̄n doq̄ simplicit. xvi. q. iij. nullus. z. c. si q̄s deiceps. de pe. z re. omnes. de offi. dele. ca. ij: li. vi. q̄ñq̄ determinate ad mensem. de sen. excō. sacro. q̄ñq̄ q̄ usq̄ satisfecerit. de cēsib⁹. exigit. li. vi. quandoq̄ suspēdit q̄s ab ingressu eccl'ie et diuīs p mensem. de sen. excō. c. i. lib. vi. Et quid importat suspensio ab ingressu eccl'ie habet ō sen. excō. is cui. li. vi. Jtem est suspensio ab officio. q̄ñq̄ simpliciter. de vsuris. quia īomibus. in fi. clc. de reb⁹ ec. nō ali. c. i. q̄ñq̄ p annū. de offi. dele. c. vl. §. vt autē. li. vi. de re iudi. cum eterni. e. li. quādoq̄ p.

o

triennīū. de clan. despon. c. fi. ⁊ de bere. c. fi. in cle. ad fi. Jtē ē suspēsio a voce capituli: donec q̄s ordinet. sup̄ eadē ꝓsti. de eta. ⁊ q̄li. or. vt hi q̄. scd̄a responsione. Jtē a bñficio simpliciter. de elec. nihil est. Et d̄ terminate puta ad sex mēses ⁊ annū. in cle. de vi. ⁊ ho. cle. c. ij. ad trienniū. de re. ec. non alie. c. ij. li. vi. de elec. cum ī cūctis. eo. ti. c. i. ⁊ c. cupiētes. §. ceterum. li. vi. Ad tps īcertū scz q̄diu tacuerit. de elec. generali. li. vi. determinate etiā quo ad partē distributionū. vt in p̄dicta decre. vt hi q̄. secunda rn̄sione. Suspēditur etiā q̄s a bñficio obtinendo p sex menses ⁊ p annū: vt in p̄dicta decre. ij. de vi. et ho. cle. q̄ñq̄ per annū et bienniū. de statu monachoꝝ. ne ī agro. §. Si q̄s. Suspēdit etiā quis a bñficio obtinendo p septez mēses: ⁊ p annū. vt in p̄dicta decre. ij. Jtē ē suspēsio ab officio ⁊ bñficio simplicit: d̄ testibus. tā lr̄is ī fi. de scd̄is nup. c. i. de p̄uilegijs. tuaꝝ. q̄ñq̄ d̄ terminate ad tps satisfactōis vel restitutiōis. de elec. qr̄ sentētie. de censib⁹. exigit. lib̄. vi. Et q̄ñq̄ hec suspensio d̄r ab ordine ⁊ dignitate. de scisma-

ticis. c. i. ī fi. Et q̄ñ sumit alternatiue. vtputa aut ab officio suspendat aut a beneficio. de vi. ⁊ ho. cle. a crapula. Jtē suspendit q̄s ab admistratōe simpliciter. vt de solutōibus c. ij. ⁊ cū determinatōe triēnij de re. ec. nō alie. c. ij. Interdū suspendit ab officio administratiōis: ⁊ a bñficio vsq̄ ad satisfactionē: in cle. de d̄cimis c. i. Jtem suspendit quis a p̄uilegio clericali quādoq̄ ī psona: quādoq̄ in reb⁹. de vita ⁊ hone. cleri. c. vlti. ⁊ in cle. eo. ti. c. i. Jtem suspendit quis a collatōe beneficiorū simpliciter. de p̄bēdis. graue. ne sede vacante. c. vno. li. vi. Etiā cū determiatōe anni vl̄ biennij. in cle. de statu monachoꝝ. ne in agro. §. si quis. Jtē suspēditur quis a confirmatōe episcoporū simpliciter. de trāslatōe. c. ij. Quandoq̄ per annū de electōe. prouida. li. vi. Et quandoq̄ a confirmatōe inferiorū. de electōne. nihil est. Jtem suspenditur p̄latus regularis a p̄ceptōe pfessionis. de regulis iuris. non solū. in fi. li. vi. Jtē suspendit officiū legati minoris p̄sente legato maiore de latere. de officio delegati. nolentes Jtem suspen

ditur status canonicorũ ale/ manie. de elec. indẽnitatibus .§. penul. li. vi. et in cle. de sta/ tu regulariũ .attendentes. §. illos quoq;. Item suspendit quis ab officio aduocatõnis z notarie. de hereticis. si aduer sus. Item a collatõe magiste rij. in clemẽtina. de mgris. cũ sit. Item ab officio pdicandi. vt in clementina. cupiẽtes. de penis. Ut autẽ facilius ista materia capiatur: notãde sũt regule subscripte. Prima re/ gula. Suspensus ab officio z iurisdictõe siue ab homine siue a canone nec excõicat nec beneficia cõfert. de cõces. p/ ben. quia diuersitatẽ Exquo enim talis caret inrisdictõne: excõmunicare nõ potest. ō ex ces. pla. tãta. Secunda regu/ la. Suspẽsus ab ingressu ec clesie tm talis excõmunicat z absoluit. Ratõ qr adhuc re tinet iurisdictionẽ. vt in c. sa cro. de sen. excõ. iuncto ca. ab excõmunicatis. z de rescriptis. vbi ad talem suspensum q in cidit suspensionẽ ab ingressu ecclesie: quia excõmunicatus contra nullũ casum c. sacro fi eret remissio pro absolutõne. Tercia regula. Suspensus a beneficio potest bene eligere. vt in c. cum in cunctis. ō elec. Quarta regula. Suspensus ab officio si talis est suspẽsus quo ad se et quo ad alios. nec eligit nec eligitur: vt in. c. cuz dilectus. de cõsuetudine. z ō elec. cum nunc. Et hoc est ve rum quãdo eligit ratõe puati officij. Si autẽ eligit ratõne publici officij põt eligere dũ/ modo sit occultus. facit de re iudicata. approbandũ. Quin ta regula. Suspensus q ad se tm: vt ille qui est suspensus p pter participatõem excõmũi cati: talis eligit sed nõ eligit. de cleri. excõ. minis. si celebret Sexta. Suspensus ab ingres su ecclesie in ea celebrans ir/ regularis est. de sent. excõ. is cui. li. vi. Septima. Suspẽ sus ab officio tam a celebrati one misse q; a collatiõe sacra mentoz z a qlibz actu sacer/ dotali. puta a baptizãdo solẽ niter intelligit suspẽsus. z ō faciens fit irregularis. Octa ua regula. Sacerdos suspen sus sacerdotalibꝫ officijs mi nistrans in inferiori ordie nõ est irregularis. Nñ vo ẽ suspẽ sus a collatõe sacroz ꝓferens aliqñ sacramentum solẽniter fit irregularis. Nona regula. Licet suspensus non perdit

iura ſpũalia nec poſſeſſionez beneficij. tñ fructꝰ bñficij ſui pdit: ſm Jnno. de appellatõibus. paſtoral. Et hoc ſi ẽ ſuſpenſus ab officio ꝛ ex gui cã. puta ppter ſcandalũ ppli vl infamiã ſolã. ſm Hoſti. de q̃ plene p Jo. an. c. cupientes. ỏ penis. in glo. magna ad finẽ. Decima regula. Suſpẽſus a canone ppter pticipatõem excõicati pt eligere ꝛ alia facere q̃ ſunt iuriſdictõis. Sz ſi ab homie vl a iure vl alꝫ ex alia cauſa tũc nõ pt ſm Jo. an. in glo. magna vbi ſupra.

De forma ferende excõmunicatõnis.

Eſtat nũc

videre de q̃rto. ſcz de forma ferende excõicatõis. Pro q̃ ſciẽdũ q̃ ad ferendũ ſentẽtiã excõicatõis ñ debet feſtinare iudex ſz mature pcedere. nec p q̃libet delicto debz eam ferre. iuxta illꝫ poeticum. Si quoties pec/cant homies ſua fulmĩa mittat Jupiter: exiguo tpe nullꝰ erit. de quo ĩ glo. magna. xxx iiij. diſ. valentino. Debet igit̃ premitti triplex monitio vel vna pro tribus: alꝫ iniuſta eſt excõmũicatio. ꝛ iudex ẽ ſuſpẽſus p menſem. qui ſi ingerat in officio ſuo. ſcz ĩ diuĩs agẽdis ſicut prius irregularis efficitur et p ſolum papã abſoluẽ/dus. Et idem eſt de ſententia ſuſpenſionis et interdicti. de ſen. excom. cũ medicinalis. li. vi. hec tamẽ pena ñ tãgit epiſcopos. cũ de eis nõ loq̃tur expreſſe. Preterea eſt ſciẽduz q̃ ſentẽtia excõmũicatõis ferẽda eſt ex tribus cauſ. Prĩa eſt ꝯtumacia: qñ q̃s fuerit admonitus vl citatꝰ p iudicem trib̃ vicib̃ ſiue edictꝫ: vl vno p trib̃. et ipe fuit inobediens vl excõtumax. Scõa cã qñ p aliq̃ certo damno vl offẽſa alicui q̃s nõ vult ſatiſfacere. tũc ei pt licite excõicari. Et rõ ẽ ſm Tho. in. iiij. ſnĩaz. diſt. xviij. quia talis peccat ĩ primũ cui facit iniuriã. ꝛ iõ merito ẽ excõicãdꝰ. Tercia cã qñ pſona ignorat̃ ſic excõicat̃ ĩ generali. vt q̃cũq̃z furtũ fecerit reſtituat. vl q̃ ſcit ꝛ nõ reuelat. de ſen. ex. a nob. Nemo aũt debz excõicari p pctõ alteri. xxiiij. q. iij. ſi ab his. licet bene pt interdici. Sunt autem quinq̃z caſus in quib̃ ſnia excõicationis nulla ẽ ipo iure. Primꝰ ẽ. ſi ille q̃ tulit eã nõ habuerit ptãtẽ ferẽdo ſnĩaz. vt qz non

erat eiꝰ iudex. vl̃ qz erat excõ municatꝰ. Secundꝰ qz ẽ lata post appellatõem legitimã. i quo casu etiã vt notat archi. xi.q.iij.cure.dicẽdo qꝫ licz sit ordinario credendũ denũciãti aliquẽ excõicatũ.tñ si scisꝫ certo denunciatũ añ excõicationẽ appellasse:secure illi potes cõmunicare. vt de appel. ad nostrã.ꝑm Goffre.q̃ ita nouauit ī ꝓdicto.c.dilectꝰ. Istꝺ vltimuz intellige vt notatꝫ de sen.ex.solet.li.vi.§.vlti. Cõcordat ad ꝫ glo.antiq̃ Berñ. de appel. pastoralꝫ. dicens qꝫ si q̃s excõmũicatꝫ post appellationẽ ꝓbabilẽ:licz excõicatus sit:non tñ est ꝓ excõmũicato habendꝰ:q̃n liceat ei cõmunicare in oĩbꝫ sacramentis. Hoc idez sentit glo. finalꝫ in c.dilectus.ibidẽ dicẽs.qꝫ licet ꝓ sentẽtia sit ꝓsumendũ in dubio. magis tñ standũ ẽ appellatõi q̃ denunciatõi excõmunicatõis. Tercꝰ casus est qñ sententia ꝺtinet intolerabilẽ errorẽ. vt de sent.ex.ꝓ tuas. vt si excõicatꝫ q̃s iõ qz nõ furatꝫ. vel qz nõ ducit eꝑo aliquã meretricẽ. z sic de alijs: ꝓut exẽplificat glo.ibiꝺ. Quartus casus qñ aliq̃s excõmunicat maiori excõmunicatiõe illos q̃ excõicato ꝓticipãt.non in crimine sed in locutõe. Hã talꝫ snĩa ñ tenz: nisi ꝑmissa trina monitõe vel vna ꝓ tribꝫ.z cũ ꝫ nisi nominatim exꝑmantur participãtes .de sent.ex. statuimus.z.c.ꝺstitutiõez. et c.statutũ.li.vi. Quĩtꝰ casus qñ ꝑlatus interdicit suis subditis ne exponãt suis supioribus ab inquisitoribꝫ statutũ ecclĩaꝝ suaꝝ sub pena excõicatõis.nã talis excõicatꝰ nulla est. vt de of.or.qz plerisq;.li. vi. Ultimo sciẽdum qꝫ ꝑm emericũ ī sũma sua regularit epꝰ et quilibet inferior parochialis ꝑsbiter ꝑt absoluere a snĩa excõicatõis etiã maiorisꝫ lata a iure vbi sibi supior absolutionẽ nõ refuat. Nec obstat dictũ Joh.an.ī glo.ī.c.si epꝰ.ꝺ pe.z re.li.vi.vbi ipe dicit qꝫ absoluere excõicatos a maiori excõicatõe nõ ꝺpetit simplici sacerdoti sed eꝑo. vt de sen.ex.nuper. Sed tu dic audacter qꝫ verꝫ est qꝫ nõ ꝺpetit hoc simplici sacerdoti simpliciter. Et etiaz vbi ꝓhibeat spẽaliter. secꝰ aũt vbi nõ ꝓhibeat. Sic etiã dicimꝰ ꝺ eꝑo qꝫ ñ ꝺpetit sibi absoluere a snĩa excõicatõis maiorisꝫ. vbi.ſ.papa spẽalz refuauit. ī ceterꝭ ñ

phibeꝛ. Silꝛ ꝺꝛ de epō ꝛ sim plici sacerdote. istō tñ indige ret meliori declaratōne ꝙ pa pam ꝓpter simplices. Sciaſ etiā ꝙ absens ꝑt absolui ab ex cōmūicatiōe ꝙ ꝓcuratoꝛē ꝑm Buiꝛ. nazonē. tñ solēnis recō ciliatio in introductōne in ec cleſiam nō ꝑt fieri eo absente. Et ita intelligiꝛ dictū Jnno. q̄ plixe de hoc scripſit. de sen. excō. cum desideras.

De eccl'iastico interdicto q̄liter ſit obſeruandū

Jnē opu

f sculo īponere cupiē tes: de eccl'iastico in terdicto aliqua subūciamus.

Circa qō sciēdū ꝙ interdi ctum ꝑm Jnnoc. nō est nisi p hibitio hoīm habitantiū ī lo co a sacr̄is ibi accipiendis: et a sepultura. et ne clerici cele bꝛent diuina vl' mīstrēt sacra mēta. Et est duplex. quoddā generale: quoddā ꝓpeciale ſi ue ꝓticl'are. Generaliꝛ interdi citur regnū ſiue ꝓuincia: ſiue etiā ciuitaſ vl' castꝝ. Particu lare vero interdictū est qñ de ml'tis eccl'ijs vna due vl' tres interdicūꝛ. vt hr̄ de ẏ. ſig. cū in ꝓtib⁹. Sic etiā ſpēale dici tur qñ omnes eccl'ie ciuitatiſ vl' ꝓuicie interdicunꝛ. vt ſit ꝙ executoꝛes gr̄aꝝ. vnde gene rale dicit ideo q̄ꝫtū ad illū lo cū vbi null⁹ excipiꝛ. Uñ ꝑm dñm aluaꝝ. licet ꝓsona inter dicatur: vt. ſ. q̄ꝫdiu ī tali loco moꝛaꝛ: vl' ad quēcūq; ꝓuene rit q̄ꝫdiu ibi fuerit ꝑuꝛ intdi ctū in h̄. licꝫ ꝓpꝛ ꝓsonā ſpeci ale cēſeaꝛ interdictuꝫ. tñ q̄ ad obſeruatōem generaliꝛ intelli giꝛ interdictū platū. vñ oīa q̄ ſeruanꝛ tpe interdicti genera lis etiā tunc obſeruabuntur. Speciale aūt est in q̄ aliq̄ ec cleſie excipiunꝛ. ꝛ vbi ſolum terra eoꝛū que interdiciꝛ ſpe cificaꝛ. Pōt tñ poni intdictū ex rōnabili causa ꝓpꝛ culpaꝫ dñi loci alicui⁹: ſiue capituli: ſiue ꝯmūitatis. nō tñ ꝑt poni ꝓ oꝛdinariū vel ꝓ delegatū ꝓ pecuniario ꝺbito vl' cuiuſuis pecunie q̄ntitate. niſi de auto ritate ſedis aplice ſpeciali et exꝑſſa. ꝙ extrauagantē boni facī octaui: q̄ incipit. prouide attendeñ. ꝛ ꝟ intelligeꝺ inter dicto generali. qꝛ ſpēale bñ ꝑt poni ꝓpꝛ debitū pecuniarū. vt qꝛ plebanꝰ ñ ſoluit aliquā collectā ſedi aplice vl' epō: ꝑt interdici tm̄ illa eccl'ia illius plebani: nō autē alia in illa ci uitate. Jta notauit Joh. an.

in nouella. de sent. excō. li. vi. Et differt interdictū ab excō municatōe vl̄ suspensione. qz excōicat vl̄ suspēdit psona. sz interdicit loc⁹ vl̄ regnū vl̄ p uīcia: castr̄: eccl̄ia: villa: ciuitas: cōitas: clerus vl̄ popul⁹ Pōt etiā ꝟ iterdictū poni p epm. de casu epi pt capitulū interdicere. vicz qñ pcedit ex mero officio. al's aūt sine casu capituli pt interdicere sup notoꝛ̄s delictis. ꝟ idē pt facere elect⁹ confirmat⁹: licz nondū cōsecratus. qz ꝟ est iurisdictōis z nō ordīs. vacante vo sede pt hoc etiā facere capitulū. De omnib⁹ ist⁹ sunt iura que obmitto causa breuitat⁹ Forma autē interdicti est hec. Nos p pter talē causam. s. occisionis sacerdot⁹ ī ciuitate facte ipaz ciuitatē supponim⁹ intdicto eccl̄iastico His p̄missis ponuntur alique regule de obꝟuatōne interdicti. Prima regula est. Interdicto clero specialiter nō propter hoc ppl's intelligitur interdict⁹ nec ecō uerso. vñ in tali casu laici' possunt audire diuina. vt de sen. excō. si sentētia. li. vi. Cū vo alicuius ciuitatis vl̄ terre populus est interdictus singl'ares psone intelligūt esse interdicte. Scōa regl'a Licz generale interdictū clerici tenētur obseruare: tñ eoꝛ̄ psone ñ sūt interdicte. Et iō alibi existentes p̄nt celebrare. Tercia ꝛ̄gula. Interdicta terra ppter delictum dñi: subditi ip̄i⁹ alibi possunt audire diuīa nisi culpabiles existant. vl̄ nisi ip̄i fuerint interdicti ppter dñm ī eis puniendū. ō sentē. excō. si ciuitas. li. vi. Quarta regl'a. Ciuitate vl̄ castro interdicto vl̄ villa: suburbia illoꝛ̄m et continētia edificia intelligūtur interdicta. vt in dicto casi ciuitas. Suburbia autem ſm Johem de deo intelligūt loca extra ciuitatē: vt ipa edificia que sunt extra vltimam portā ciuitatis: siue sit porta clausa siue aperta. quod alio nomine dicim⁹ ingressum vl̄ introitū ciuitatis principalē vl̄ finalem. de quib⁹ edificīs vocant oēs homīes ad cautionē ciuitatis. z soluūt cōmunes pensiones census vel tributa: vl̄ quascunq; exactōnes cum ciuibus ciuitatis. Quīta regl'a Interdicta eccl̄ia nō in ipa nec in ei⁹ capella pt celebrari. nec ī ei⁹ cimiterio cōtiguo poterit sepeliri. vt dicitur in dicto c. si ciuitas. li. vi.

Sexta regula. Interdicta ciuitate p peccato ciuiũ. ꝯꝯ ciues non sunt ppꝛijs nominib⁹ expꝛessi. tñ ꝙcũqꝫ vadũt interdicti sunt. nec debẽt admitti ad diuĩa. qꝛ iterdict⁹ in vna eccl̃ia interdict⁹ ẽ in alia. iij̃. q. v. ꝙsqs. Si aũt ppter peccatũ p̃ncipũ: tũc populus nõ est interdictus nisi in eadẽ ciuitate. ꝺm Joh̃. ꝺ deo. Similit̃ etiã in tercia regl̃a supius dictũ est. Septima regl̃a Tpe interdicti general̃: puta cũ locus est interdict⁹. vt ciuitas: castꝝ: villa: singul̃ diebus in monasterijs ꝛ alijs eccl̃ijs possũt celebꝛari misse submissa voce: ianuis clausis. excõmunicatis ꝛ interdictꝭ exclusis. cãpanis etiã non pulsatꝭ. Tpe etiaꝫ p̃dicto canonici debent ꝓuenire ad eccl̃iam. al̃s amittũt distributiões ꝙtidianas que interessentibꝫ tm̃ dãtur si non essꝫ interdictũ. Dos sunt etiã tunc soluꝫ in festiuitatibus: natalis: resurrectõis dñi: pentecostes: assumptõis beate virginis pulsatis cãpanis: ianuis apertis: alta voce diuina cantari: excõicatis exclusis. sed interdictꝭ admissis ita tñ ꝙ illi ppter ꝙs latuꝫ est interdictuꝫ altare non appꝛopinquẽt. Dõ sic intelligit ꝺm nouellatoꝛẽ in. c. alma. de sen. ex. li. vi. ꝙ reliq̃ nõ culpabiles possunt oꝛare ad altare. ꝛ oblationẽ sup altare offerre. ꝛ similia facere. Hodie etiã p extrauagãtẽ Martini pape q̃nti moderni extendit̃ ista ĩdulgentia ad festa coꝛpis chꝛisti. ita ꝙ tpe interdicti generalis licet etiam celebꝛare: etiã alta voce ꝛ pulsatis cãpanis vsq̃ ad octauas. nullũ tamẽ p̃missoꝛum potest fieri q̃n ecclesia specialiter est ĩterdicta. Octaua regula. Tẽpoꝛe generalis interdicti in solẽnitatibꝫ q̃ttuoꝛ. scꝫ natalis: pasce: pentecostes ꝛ assumptõnis marie licitum est cãtare vesperas p̃mas ꝛ secundas: sed nõ completoꝛium: alias incurreret ꝛregularitatẽ per eꝛꝛoꝛem opiniõi fulcitũ: eo ꝙ doctoꝛes in hoc discoꝛdant. Exquo nõ in cõtemptũ clauium facit esse dispensabile p legatũ: vt ĩ clemẽtina dicit̃: de clerico excõmunicato ministrante. clerici. hᶜ Joh̃. an. in nouella. ĩ. c. alma. de sentẽ. excõ. li. vi. Sabbato vero magno scꝫ resurrectõnis dñi nõ p̃nt in ℔ casu vespere p̃me cãtari. Ratõ qꝛ terminant̃ cũ cõplenda misse. et

ita qđãmodo sũt pars misse. Sed ī festo corpis christi tã prime ꝫ scđe vespe cũ oĩib⁹ horis missis ꝛ ꝯpletorio vsq; ad octauã inclusiue pñt celebrari. ꝓter tñ ꝯpletoriuz ipso die octaue. quod videt ad diem seq̃ntẽ ptinere Nullũ tñ ꝓ dictoz ꝓt fieri tpe special' interdicti. Nona regula. In festiuitatibus q̃ttuor ꝓdictis nõ possunt sani pcipe corp⁹ christi. nec etiã hoies mortui sepeliri. ſm Joh. an. in nouella. ī dicto. c. alma. Et notant hec de sepulturis. eos qui. in cle. in glo. que hoc dicit. Et idez Hosti. in. c. et plantare. de priuilegĩs. sup v. defunctoruz. ꝫuis Jo. cal. tenet ꝯriũ. cui⁹ dictũ nõ ꝓualet tãꝫ singulare. Decima regula. Tpe generalis interdicti possunt ista sacramẽta ꝯferri. baptism⁹ paruuloz et adultorũ. pnĩa tã sanis ꝫ ĩfirmis. viaticũ seu corpus xpi ꝓ infirmis tm̃. cõfirmatio in frõte ꝛ ꝯsecratõ crismatis feria q̃nta magna ꝑ episcopũ. vt notat ī glo. magna sup v. sacris. in dicto c. alma. Undecima regla. Licz q̃daz antiq; vt Petr⁹ de sampzana ꝛ alĩ opinabant tpe generalis interdicti ī eccl'ĩs mõ supdicto nõ posse celebrari diuia: nisi a ꝓpzĩis clericis eccl'iaz: scz vt nõ nisi ī eccl'ĩ ꝓ parochi alibus plebani cũ vicarĩis deberẽt celebrare diuia submissa voce: ꝛ ianuis clausis: ꝛ q; clerici extranei ñ possunt ibi celebrare nec eis interesse. tñ ſm Jo. an. in nouella. c. alma possũt extranei clerici hoĩa facere. qz nimis duz ẽ q; bñficiatus vni⁹ eccl'ie ī alia tũc celebrare nõ possit. ꝛ in his ſm ipm nimis emũgit vl' elicit sanguinem. ĩmo ſm Joh. cal. qđ pl⁹ est pñt clerici diuersaz ecclesiaz ſm ꝯsuetudinẽ quam habẽt ꝯuenire in festiuitatib⁹ vel diebus certis anniuersario tpe ĩterdicti ſuata forma decretal'. alma. s. vt submissa voce celebrẽt: ꝛ sine pulsu. et ianuis clausis. Hec Jo. cal. ī tractatu đ interdicto. q. lxxxv

Duodecima regla. Qñ ecclesia specialiter ẽ interdicta. tũc in eadem in his diebus scz q̃tuor festiuitatib⁹ ꝛ alĩs duraãte interdicto non poterit celebrari: etiaz bassa voce ꝛ ianuis clausis. sed extra eam in loco alio etiam posset alta voce celebrari sub tẽtorio vel ī alia ecclesia. si est ibi nõ interdicta ſm Joh. an. in nouella dicti

capituli.alma. Tredecima regula. Interdicto populo vel vniuersitate ꝛ nõ loco nec ecclesia:poterunt clerici ianuis apertis ꝛ pulsatis campanis singulis diebus alta voce celebrare.interdictis tñ et excõmunicatis expulsis.cum hoc nõ sit phibitũ: sed interdicto loco nõ potest ibi celebrari nisi modo supra expresso. ergo illa que ibi dicta sunt intelligẽda sunt de locali ĩterdicto.qñ locus ẽ generaliter interdict⁹ Quartadecima regula. Existens culpabiliꝫ: vtputa consiliarius vl̃ procurator vl̃ capitaneus.cuius cõsilio vl̃ auxilio latũ est interdictũ:licet ab eo cautio recipiat de satisfactiõe:ꝛ ei penitẽtia iniungat. nõ tñ ꝓpter hoc relaxabit interdictũ nisi principalis satisfecerit.quo satisfaciente tollet̃ ĩterdictũ.per glo.dicti.c. alma.sup ṽ.relaxatio. Quintadecima regla. Et si in periculo mortꝭ aliquis interdict⁹ accipiat penitẽtiam tempore interdicti:ꝛ iuret stare mãdatis eccl̃ie: non tamẽ admittit ad eccl̃iasticã sepulturã:cum hoc sit cõtrariũ iuri.de peni. ꝛ remis.cp in te. ꝟm Johem ō deo. Sedecima regula. Tẽpore interdicti nõ debent audire confessionẽ illi quoꝝ culpa vl̃ dolo latum est interdictum.vl̃ qui prebuerũt consilium:auxiliũ vl̃ fauorem nisi prius satisfecerint vl̃ de satisfaciẽdo dederint idoneã cautionem.vl̃ si hoc non possunt saltẽ iurabunt cp cũ poterint satisfaciant et ad satisfactiõez faciendã per illos qui tenent dabunt consiliũ auxiliũ vl̃ fauorem:ꝛ laborabũt ꝓ posse. nõ tamẽ erit relaxatio interdicti: vt in dicto c. alma. Decimaseptima regl̃a. Tẽpore interdicti nõ debent decedẽtes tã clerici q̃ laici extrema vnctiõe inungi.de peni. ꝛ remis. cp in te. Decimaoctaua regl̃a Tempore interdicti possunt matrimonia ꝓ interdictos cõtrahi: tamen sine solẽnitate. quia etiã ab excõmunicatꝭ cõtracta tenent.vt de eo qui duxit in matrimoniũ.significasti. Ita notat Joh̃.an.in dicto ca.alma.ĩ glo.super ṽ.sacramenta. Johãnes tamẽ de lignano dicit cp ĩ festo assumptõis marie potest matrimoniuꝫ solẽniter benedici. Decimanona regl̃a. Licꝫ ꝟm quosdam tẽpore interdicti poterit vna cãpana pulsari pro cõuo

cādis canonicis ad horas canonicas: vt dicit dñs aluar⁹. melius tñ et securi⁹ est si non pulsetur: ne popul⁹ relaxatō nem credens interdicti cōueniat ad diuina: vt dicit Joh. caldarini. Uicesima regula. Tempore interdicti pōt campana pulsari pro dicēda oratione p pace: scz p aue maria. siue de mane siue de sero: ꝟm Johannē caldarini. Uicesima prima regula. Tēpore interdicti clerici possunt ad vlteriores ordines pmoueri. sz nō specialiter interdicti. Laici vero interdicti nō possunt pmoueri. Uicesima secunda regula. Tēpore interdicti licet laici sepeliri nō possunt in cimiterio. etiā qui non dederunt causam interdicto. possunt tamē clerici sepeliri: sed sine pulsu cāpanarum et sine omni solēnitate. de peni. et remiss. ꝙ in te. Potest tamē sub missa voce pro clericis decedētibus dici requiē et vigilie z orare ianuis clausis: prout notauit Bartholome⁹ ō piſ. in summa sua de iterdicto. §. iij. Idem dicendū est de laicis qui nō dederūt causam interdicto. vel si dederunt sufficiēter emendauerūt et penituerūt

Nam pro talib⁹ potest orari i secreto. et eorū mortuaria sūt recipienda: licet nō sepeliant in cimiterio: quia tales sunt i statu saluandoꝝ: ꝟm dominū aluaꝝ. Dicit tamē Joh. an. i clemētina. i. de sepul. ꝙ hoc i telligendū est de mortuarijs que ipe moriens reliquit loco interdicto. vl' etiam de illis que postea data sunt cum fuerunt sepulti in cimiterio post relaxatum interdictū. De funeralibus vero que dant cuz funere sepulto ō functo tēpore interdicti nō putat clericos licite recipere posse. quia videnť participare ō licto. Idē dicit Stephanus. Et addit Johānes andree in nouella i fine glose magne. ꝙ si recipiūtur non tenētur soluere quartam. vt i. c. cle. dum. de sepulturis. ibidem. Pro quo allegat Oldradū inducentē legē .ff. p socio. cum dudū. vbi socius omniū bonoꝝ non cogitur conferre ea que ex causis prohibitis acquisiuit. Uicesima tercia regla. Sepulti extra cimiterium in quibus apparuerunt signa contritōnis tempe interdicti. relaxato interdicto sepeliūtur in cimiterijs. si autē fuerint sepulti in

cimiterio nō sunt relaxato interdicto extumulādi ꝑm dominuz aluaz. Uicesimaq̄rta regula. Quādo terra aliq̄ singulariter est interdicta ī penā z si ex eis multi nō deliq̄rint: vl̄ forsitan vniuersitas vl̄ magna pars: vl̄ forte deliq̄t dñs. z ī hoc tunc puniūt parochiani: nō pñt in aliena eccl̄ia etiam nō interdicta alibi eligere sepulturā nisi forte etiā ex ꝑuilegio. vt de priuilegiis. vt ꝑuilegia. Si vero est interdicta ꝓpter delictū clericoz tm̄ vl̄ ꝓpter hoc quia violata fuerit. tunc parochiani possunt in alia nō interdicta eligere sepulturā et audire diuīa. Dec Innocenti⁹. Uicesimaq̄nta regula. Si alicui psone cōcessū est vt tēpore interdicti possit celebrare aut audire diuīa voce submissa. tunc ei⁹ familiares ad audiendū cū illo et celebrandū sibi admittunt. ī absentia tamen dñi tales familiares hoc facere non possunt ꝑm Joh̄.an. in nouella. de priuilegiis. licet. lib. vi. Non sic autem de familiarib⁹ alicui⁹ collegij. quia nisi priuilegiati fuerint non admittant. Tali enim cōcessione gaudere ñ potest qui dedit causam interdicto. vel cui⁹ consilio: culpa: fraude: dolo latū ē interdictū: vt de priuilegiis. licet. lib. vi. Familiares autē intellige nō solū ꝑpetuos sed etiā mercēnarios: ꝑm Archidyaconuz. Illi etiā q̄ successerūt alijs q̄ non fuerūt tēpore dati priuilegij sz ex causa necessaria sūt assumpti censent familiares: ꝑm Egidiū de cremona. sz ñ illi qui voluntate nuda sunt assumpti. Uicesimasexta regula. Tēpore interdicti pñt episcopi quocunq̄ ierint corā se facere celebrare diuīa. sed tamen submissa voce et ostio clauso. vt ō priuilegiis. li. vi. in vltima glosa. nec possūt ꝑ alios dyocesanos in eoz dyocesi phiberi. ꝑm Joh̄.an. ī nouella ibidē. Uicesimaseptima regula Religiosi exempti in capellis suis quas habent in locis nō exemptis tempore interdicti nō possunt facere nec per se celebrare diuina. vt de priuilegiis. autoritate. li. vi: Hodie autē religiosi violantes interdictū positū per sedem apostolicam vel ordīarium loci vel generalem cessatōnem diuinoruz factam per prouinciale cōcilium sunt excommunicati ipso facto. non

obstantibus priuilegijs r exemptõibus q̃buscunq;. p de mentinã p̃mã. de sentẽ. excõ. Uicesimaoctaua regla. Tpe interdicti nõ licet secularib⁹ extra eccl̃iaz auscultare seu audire diuina que fiunt in ecclesia. nec licz fenestras nec foramina facere ad videndũ i figura hmõi diuia r corp⁹ christi. vt colligitur de peni. r remiss. q; in te. de sentẽ. excõ. c. i. in cle. Uicesimanona regula. Clericus nõ solũ celebrãs sed etiam agens aliquod i suo officio publice tpe interdicti violat interdictum. Unde non solũ cantans missam vt sacerdos: sed etiã afferens calicem vt subdyaconus violat interdictuz. Similiter celebrãdo principaliter vesperas vl̃ matutinũ. xi. q. iij. si quis epus. Idem Guilhelmus i speclo. ti. ij. §. iuxta ppositõis. v. q̃d si. Si quis tamẽ interest diuinis etiam cantans cũ alijs: non tamen agens in suo officio non credit Hostiẽsis talẽ irregularitatẽ icurrere vl̃ suspensionem: nisi faceret ex contemptu. Clericus tamẽ in minoribus agens in suo officio irregularis est ꝑm ipm. de priuilegijs. tanta. et c. fi. per Innocentiũ. Tricesima regula. Tẽpore interdicti potest mẽsa benedici similiter aqua cũ sale sub silentio. nõ tamen sacerdos populũ debz aspergere publice. si tamẽ aspergat nõ est irregularis. quia aspersio non est alicui ordini annexa. non obstante dicto Innocentij r Guilhelmi in speclo. qz loquunt ꝑm antiqua tempora. Hodie autẽ exquo ꝓmittitur missa sub silentio: qđ maius est: ergo r bñdictio aque qđ min⁹ ẽ. Tricesimap̃ma regula. tẽpore interdicti clerici bini r bini exp̃ssa voce horas dicẽtes ambulãdo vl̃ sedẽdo in eccl̃ia vel iuxta eccl̃esiã vl̃ alibi vbi ab astantib⁹ laicꝭ audiunt credunt violare interdictũ: ꝑm Johãnẽ caldarini. Ex q̃ sequitur q; tunc cleric⁹ volens dicere horas debet a se remouere familiã laicalem. põt tñ cuz alio clerico dicere horas in secreto vbi a nemĩe audirent. Tricesimasc̃da regula. Tpe interdicti p̃nt tam clerici q̃z laici publice orare p̃ natas orões in eccl̃ia nisi ip̃is specialiter esset ꝓhibitus ingressus eccl̃esie: ꝑm monaldũ Melius tamẽ faciunt clerici abstinẽtes ab oratiõe ꝯmuni.

cum laicis ꝓpter suspitōnem Illi tamē qui sunt ꝓpter culpā interdicti vel excōmūicati nō possunt ī ecclia orare. imo nec eccliaz itrare: ſm Archi. xi.q.iij. Si q̄s. Si tñ excōicatus est in ecclia sed nō orat nō videt Innocē. quare non possum eo p̄sente orare: cū nō ꝯmunico sibi in oratiōe. Ita recitat Archi. xi.q.iij. sicut. q̄ ego in eadē domo pro meo negocio z ille ꝓ suo nō sibi cōmunico. Sed si in eodez negocio vtputa ambo imus ad regez ad petendū pro aliquo tunc dicor cōmunicare. Dic̄ insup ibidē q̄ possum cuz excōmunicato in eadem camera ꝯmedere: sed non in eadem mensa. sic̄z dormire sz nō ī eodez lecto. Tricesima tercia regula. Licet tpe interdicti laici pulsantes funeri vel ꝓ alia causa nō fiūt irregl̄ares: non tñ habeāt orōez. Tamen ex q̄ violant ꝓ hoc interdictū: ḡuiter sunt puniēdi: ſm Inno. z Hosti. Clericus tamē pulsās tpe diuinoz irregularis ē. Decus si ibi non celebrant de facto diuina. Tricesima q̄rta regula. Tēpore interdicti possunt p̄lati excōmunicare z absoluere: cū hoc sit iurisdictionis: sed non cū solēnitate. i. sine stola psalmis z oratōibus. nec possunt excōicatū ī ecclesiam introducere. qz hoc ē ordinis. vnde hoc faciens est irregularis ſm Innocentiū: z Hostiensem et Guilhelmuz. Nec etiam possunt mulieres post partū introducere in ecclesiam ſm Bern̄. quod intelligē cū psalmis et oratōibus. possunt tñ introducere tm̄ ꝓmissa confessione nihil dicendo: nec stola vtendo. Tricesi maquinta regula. Tēpore interdicti specialis quādo ecclesia est specialiter interdicta potest in ea baptisari z crismari. honestius tamē hoc fieret extra ꝓpter suspitionē crisma/ t̄. Tricesima sexta regl̄a. Sacerdos celebrās submissa voce et ianuis clausis tēpore interdicti potest habere secum vnū scholarem ad hoc deputatū ad ministrandū sibi ſm Inno. de sen. excō. nuper. de quo etiā per Archi. xi.q. iij. sicut apostoli. Caueat sacerdos tamē ne vocet aliq̄s litteratos laicos de sua parochia sibi ad ministranduz. hodie istū: cras illū z̄c. qz ꝑ esset ī fraudē interdicti. vnde solū magistrū scole vel campana/

torem qui sibi ꝓsueuit minis/
strare ꝑ tūc tm̄ habeat. ꝛ ꝫ si/
ue sit cleric⁹ siue mīster: ꝛ ipo
recedente ꝑt aliū substituere.
dum tn̄ sit de loco nō interdi/
cto. ſm Johem calda. Si ta
men laicus mīstrat sacerdoti
q̄ nō fuit añ ꝫ su⁹ mīster: licz
nō sit irregularis tn̄ grauiter
peccat. potest tamē sine dispē
satōne ꝓmoueri penitētia ꝑ/
acta. Ubi tn̄ sūt plures sacer
dotes melius fieret si vn⁹ alte
ri ministraret exclusis clericis
vel campanatoribꝫ si ꝯmode
fieri potest. Jsta ē intētio Jo
hannis calda. in suo tractatu
ð interdicto. Tricesimasepti
ma r̄gula. Tēpore interdicti
nō potest sacerdos officium
ꝑ baptismo ī sabbato sancto
facere cū solēnitate. Crisma
tamen in die cene potest con/
fici. nec etiam fiat benedictio
candelarū in purificatōe. aut
etiam palmarū ī domīca pal/
marū ſm Johā. calda. nec cō
secratio ecclesiarū: altariū et
calicū nec etiam viaticorum
Tricesimaoctaua regula. Li
cet tempore interdicti potest
dari viaticū id est corp⁹ chri/
sti sanis damnatis ad mortē.
non tamē intrātibus mare vl̄
pugnantibꝫ in bello: aut ob/
sessis in ciuitate: nec etiā pre
gnantibꝫ mulieribꝫ partui vi
cinis. cum ſm Johānē calda
rini ꝛ Johannē andree ñ pos
sunt in hoc casu dici deceden
tes quibus solū hoc ꝓmittit̄
a iure. Si tamē pregnāti mu
lieri imminet graue periculū:
vt quia per fetū in vtero fati
gata laborat graui infirmita
te: de qua verisimiliter timet̄
potest ꝓcurari sacramēto. dū
tamen hoc in fraudē non fiat
Hoc videt̄ velle Johā. calda
rini: dum dicit. nisi periculuꝫ
īmineat. Tricesimanona re/
gula. Tempore interdicti ꝑt
verbum dei omnibꝫ indifferē
ter tam interdictis q̄ꝫ non in/
terdictis q̄ꝫ etiā excōmunica
tis predicari. de sent. excom.
respondeo. Jndulgentie aūt
que dant̄ hominibꝫ audienti
bus predicationē: excōmuni
catis et interdictis ꝓpter q̄ꝫ
culpam latū est interdictū nō
sunt dande: cū earuꝫ capaces
nō sunt donec absoluant̄: ſm
dñm aluaꝛ: ꝛ vt etiā per hoc
cōpungant̄. Et potest etiam
dari exhortatio: sed tempore
exhortatiōis debent exire in/
terdicti ꝛ excōmūicati culpa
biles: qui nō sunt capaces cō
fessiōis generalis que ibi fit.

ꝛ etiã cũ exhoꝛtatio fit nõ de bem⁹ cũ excõmũicatis oꝛare. ꝑt etiã pulsari cãpana ꝓ hoꝛtãdo seu vocãdo ppl̃o ad sermonẽ. tutius tñ est dimittere pulsum ꝛ dicere ppl̃o certam hoꝛã puta ꝑmã vl̃ terciã quia ꝓueniẽt. Quadꝛagesima ꝛgula. Tpe interdicti ꝑt coꝛp⁹ xꝑi poꝛtari ad infirmũ ꝓ sacerdotẽ cũ cãpana ꝛ lumiẽ ꝑcedẽtibus: ꝑt etiã dari ĩ pñtia astantiũ. vt dic̃ Joh̃. cal. Indulgẽtie tñ q̃ ꝺcesse sunt seq̃ntibus ꝛ comitãtibꝫ coꝛp⁹ xꝑi ñ sunt dãde excõicatꝭ ꝛ interdictꝭ cũ pabilibꝫ. sz alĩs oĩbꝫ q̃ nõ deꝺerũt causam intꝺicto ꝑm aluaꝯ ꝛ Jo. cal. q. xxvij. Quadꝛagesima ꝑma regula. Licet tpe interdicti clerici nõ sepeliant aliquẽ ppꝛĩs manibꝫ: tñ si ꝓmittant solũ intercedere ꝛ sepelire in cimiterio incurrũt penã clemẽ. eos qui. de sepul. scz excõmunicationẽ ipso facto. Et si sunt exempti etiam adhuc est suspẽsus ab ĩgressu eccl̃ie: vt de priui. epoꝛ. li. vi. Quadꝛagesima secũda regl̃a. Interdicto loco q̃ diu quis ibi moꝛabit ipo recedẽte relaxabit: ꝛ nõ ẽ necessaria alia relaxatio. vt de vsu. c. i. in glo. q̃ diu. li. vi. Quadꝛagesima tercia regula. Interdicta terra alicui⁹ dñi: intelligitur de terra que est sua quo ad dominiũ iurisdictõis: ꝛ quã tenet ĩ feudũ vl̃ emphiteosim. ꝛ quã habet nomine dotis vꝛoꝛis sue. ꝛ illa quã habꝫ in vsufructum. Sed pignoꝛata nõ intelligit̃: si dicit̃ interdico terrã tuã. Sec⁹ si dicit̃. tꝛã istã quã tenes in pignoꝛe. vt si habet terras in diuersis ꝓuicijs ꝑ parte et ꝓ indiuiso. oĩes ille partes subiacent interdicto scz ꝛ si terrã istam vẽdidit vel ꝑdidit non ꝓpter hoc tollitur interdictum: sed si nouã acquirit illa non intelligit̃ interdicta. Hec Johã. caldarini. q. xxviij. Quadꝛagesima quarta regula. Si cleric⁹ tẽpoꝛe interdicti interest diuinis ex quadam simplicitate: non est irregularis. sed si facit contẽnendo vel pꝛestando autoꝛitatem vel faciendo coꝛam se celebꝛare ẽ irregularis ꝑm Johannez caldarini. q̃stione xxix. Quadꝛagesima quĩta regl̃a. Interdicto collegio seu vniuersitate: postea factus aliquis de vniuersitate interdictus censetur: ꝑm Johannez caldarini. q. xxix. Quadꝛagesima sexta regula. Clericus

non seruans interdictū. vtpu
ta celebrās in loco interdicto
scienter vbicūq irregularis
efficitur. ⁊ est suspēsus. de cle
ri. excōmūicato mīstrāte. po/
stulante. §. vlti. de sen. excō. is
q̄. li. vi. Et ꝺ teneas ꝼm archꝺ.
xi. q. iij. si q̄s. etiā si nlla sentē
tia sup hoc sit lata. vt ꝺ cleri.
excō. mīs. aplice. ⁊ de postu. p
la. c. ij. Qui enī celebrat ī loco
interdicto non a canone sed a
latore intelligit esse suspēsus.
vnde cū sit irregularis nō pt
dispensari cū eo. vt dicit ibiꝺ
Archi. Talis etiā non pt eli
gere nec eligi. vt de cōsuetudi
ne. cum dilectus. §. qua nob.
⁊ in dicto. c. is qui. Nec po/
stulare. de postu. c. i. Nec bñ
ficia conferre. de cōcess. p̄ben.
quia diuersitatē. ⁊ de excess. p
la. quia tanta. īmo remouen
dus est a suo bñficio. de cleri.
excō. minis. postulasti. §. vlti.
Quadragesīmaseptima regu
la. Celebrās sciēter in aliq̄ ec
clesia que non ꝑprie ꝺr inter
dicta sed potius violata seu
polluta semine aut sanguine:
non incurrit irregularitatē. ꝺ
sen. excō. is qui. li. vi. vnde ta
lis grauiter peccat. vt ibideꝫ
dicitur. Idem wilhelmus ī
speculo. ti. ij. §. iuxta ꝓpositō
nis. ꝟ. illud quoq; . et Bern̄.
de ꝓuiꝺ. tuaꝫ. ī glo. Idem di/
cit wilhelmus. Si epūs pro
pter patronoꝫ discordiā clau
serit eccl̄iam celebrās in ea n̄
fit irregularis. secꝰ si dicitur.
interdico talē eccl̄esiā. q⁊ tūc
fit irregularꝭ. Quadragesīma
octaua regula. Celebrans in
eccl̄esia nō interdicta p̄senti/
bus ꝑsonis interdictis vl̄ ex
cōmunicatis licet ꝑiter pec
cat celebrando coram eis. nō
tamē fit irregularis. quia hoc
nō habet in iure. Sed tamē
talis ꝼm Archi. xi. q. iij. sicut
apostoli. cēseri debet sicut ille
qui cōmunicat excōmunica/
to in oratōne. q̄ tm̄ minori ex
cōmunicatōe est excōmunica
tus. ⁊ de isto cōstat q⁊ non est
irregularꝭ. vt de clerico excō
municato ministrāte. Si ce/
lebret. Nam hec interp̄tatio
siue extensio de irregularita/
te nō est facta vsq; ad excōica
tos siue celebrantes coraꝫ ex
cōmūicatis. īmo ecōtra statu
tum est q̄ nō sunt irregulares
Et cum ista irregularitas nō
fit nisi ꝑ cōstitutionē eccl̄esie.
⁊ de celebrantib; coram excō
municatis non sit statutuꝫ q̄
sint irregulares: nō debēt ha
beri ꝑ irregularib;. ꝼm Inno

p

centiã: q̃ ita notauit de excel. ꝓla.c.ſi. Si tñ talr̃ igerat ſe ſecundo officio ſuo. ſicut ꝓus erit irregularis. vt dicit glo. ñ. de ſen.excom.is qui.lib.vi. Quadrageſimanona regula. Si publice excõicat⁹ vl̃ interdict⁹ ppt culpã intrat ecclĩaz omnes debent exire ſi ꝫmode non poteſt expelli. xxiij. q.i. omnes q̃.7. xi.q.iij. ſic.ī glo. ſi g. Sacerdos tñ ppt̃ea non dimittat miſſam inexpletã ſi iam incepit canonẽ debz cõmunionẽ cũ ſeq̃ntibz oꝛõibuſ ī ſacriſtia ſumere. Si aũt occult⁹ ſit ille q̃ ſcit eũ ſol⁹ caute exire debz. ita tñ q̃ crimen nõ pdat. Facit ad ħ. vi.q.ij. ſi tantũ. 7 qđ ibi notat̃ ī ꝓma glo. Quinquageſima regula. Quilibet q̃ntũcũq̃z exempt⁹ celebꝛãs ſciẽter ſiue in loco ĩterdicto: ſiue coꝛã ꝑſonis int̃dictis ab oꝛdiarijs delegatiſ vl̃ a iure. ſilr recipiens interdictos publice ad diuĩa officia ſiue ſacramenta ſiue ſepulturã eſt interdictus ab ĩgreſſu ecclĩe vltra alias penas in iure poſitas. vt de ꝓuilegijs c.eꝝ oꝛ. li.vi. Et ſi ſe ingerat officio ſuo ſicut ꝓus fit irregularis. vt de ſen.ex. is q̃.li.vi. Et nõ ĩtellige q̃ iſti ſic delinq̃ntes in oĩbz ꝓdictis caſibz tm̃ puniant̃ pena ĩterdicti ab ingreſſu ecclĩe. ſz q̃ vltra penas alias iſta eis infligit̃. vñ licz celebꝛãs in loco int̃dicto vt ſupꝛa dictũ eſt in caſu non ꝺceſſo fit irregularis. de ſẽ. ex. is q̃.li.vi. tñ vltra illã penã irregularitatis ꝓhibet̃ ſibi ingreſſus ecclĩe. qđ ñ fit alijs irregularibz. Silr celebꝛãs coꝛã excõicato vl̃ int̃dicto publice: licet nõ fit irregularis ꝓma vice: tñ incidit excõicationem minoꝛẽ: vt de cleri. excõ. mĩſtrãte. Si celebꝛet. Unde poſſz pnĩa peracta poſt ħ mĩſtrare in ecclĩa. ſi non eſt pena iſtius capituli que tamẽ obſtat eis. qꝛ tales non poſſunt miniſtrare in ecclĩa q̃ntũcũq̃z peniteant: cũ nihilominus eſt eis ingreſſus ecclĩe ĩterdict⁹: donec de trãſgreſſione hmõi ad arbitriũ cui⁹ ſententiã cõtempſerũt ſatiſfaciant ꝺpetenter. Licz autẽ iſta ꝓcedant q̃ ad exemptos: vt dicunt q̃dã. tamẽ quo ad illã ꝓtem. ſ. ꝺ ad miſſione diuinoꝝ Johes monachi Archidyaconus et Johannes andꝛee in nouella dicunt nõ exemptoſ non ligari iſta pena. vñ ipi volunt q̃ nõ exempt⁹ admittẽs interdictũ

ad diuina officia nō incurrat banc penaz. ſ. vt nō arceat ab ingreſſu eccl'ie: licz peccet gui ter. vt dictū ē. qō ꝓbat Joh. an. in nouella dicti ca. epoz. concludēs poſt multa q̄ exq̄ non pōt exemptis ſuffragari ignoſcant ſibi ſcientes q̄ oculus iſpoz nequā nō erit: cum etiam habeāt maiora ꝝmedia ꝑ minoze ſup abſolutiōib⁹ et diſpenſatiōib⁹ ipis ab apl'ica ſede ꝺceſſa: ⁊ ꝺpromiſſiōes q̄ facile ſuis maioribus circa talia fieri ſolent. Hec ille.

De irregularitate.

A dam aliquā noticiaz de irregularitate notande ſunt alique regule ꝑmiſſa breui deſcriptōne irregularitatis. Sciendū igit eſt q̄ irregularitas eſt nota. i. infamia vel impedimentū canonicum ex vicio ſeu defectu proueniēs. qua quis ꝓhibet ad eccl'iaſticos ordines ꝓmoueri: et in eiſdem miniſtrare. Ita diffinit wilhelmus durandi in ſpecl'o. titulo de diſpēſatōib⁹. §. iuxta. de ꝓpoſitionis. Dicitur autē canonicū impedimentū. quia ortū habet a iure canonico. licet incēperit a veteri teſtamēto quo ad aliqua. quia dictū ē dauid Nō edificabis mihi templū: q̄ vir ſanguinis es. i. Paral. xxviij. c. et in canone. xlix. di. Hinc etenim. vbi habet q̄ i leuitico etiā multi a ſacerdotio repellebant ꝓpter defect⁹ naturales. ſicut ꝓpter ſcabiē ⁊ gibboſitatez ⁊c. Et dicitur irregularitas ab i quod eſt ſine: et regula. quaſi contra regulam eccleſie natus. ſiue ꝓpter factum vel defectū extra eccleſiam poſitus. Sumitur autē tripliciter. Primo ꝓ defectibus qui ſunt in homine ſine peccato. puta qui ē bigamus vel maritus vidue: vl' il legitimus: ⁊ huiuſmodi. vt ꝺ renūciatōe. niſi cum ꝓuidē. §. ꝓſone. Secūdo dicit irregularitas ꝓſone. vbi generalit ꝓhibetur quilibet ordinari vl' celebrare in ordine iam ſuſcepto ſine diſpenſatiōe domini pape. ne patiat defectū ⁊c. de quibus infra patebit. Tercio dicunt irregulares omnes illi qui nō poſſunt remanere in ſuſceptis ordinib⁹. nec ad maiores ꝓmoueri: etiam p⁹ actā penitentiā: ſine diſpenſatōne domini pape et aliorū prelatorum. de quo dantur regl'e.

De irregularitate

Prima regula. Dis furiosus ebriosus illitterat⁹ impudic⁹ ꝑcussor litigiosus neophic⁹. ⁊ generaliter q̄libet in mēbris naturalib⁹ ōfectuosus irregularis est ad sacros ordies suscipiēdos. patet h̄ in decre. late incipiēdo. a. xxvi. dist. vsq; xlix. ꝑ totū. vbi ista singillatī probant. Secūda regula. Accusans vel deferens aliquē de crimine coꝝ iudice ꝑ q̄ pena capitis debetur vel trūcatio mēbri irregularis est. v. q. vi. delatori: ⁊. vi. q. i. in sūma. de accusa. accusasti. Tercia regula. Percutiens aliquē siue in ꝓpria ꝑsona siue ꝑ aliū ei⁹ mādato si sequatur inde homicidiuz vel mēbri mutilatio si h̄ facit absq; ineuitabili necessitate irregularis est. de homi. p̄sbiteri. ⁊. c. Petrus. l. di. miror. Quarta regula. Percutiens absq; mortis ꝑiculo vl̄ sāguinis effusiōe vel truncatōne: habens ad hoc ptātem nō est irregularis. vt ō rap̄oribꝫ. i archiep̄atu. et. xxiij. q. viij. sepe. Quinta regula. Judex actor vel ꝓcurator notarius siue dictator vel ꝓmulgator si in mēbris secuta est mutilatō irregularis est. l. dist. si q̄s. ne clerici vl̄ monachi. sententiā: de homici. postulastis. ł. dist. c. i. Et generaliter purgatōez vulgarē que fit in torneamentis vel alio modo. ⁊ q̄cūq; vī dicte sanguinis autoritatem benedictionē seu patientiam sui exhibētes: irregl̄ares sūt. de excess. ꝓla. ex lr̄is. Sexta regula. Licz clericus nō debeat interesse vindicte sanguis: si tamen ex sola curiositate vl̄ leuitate interfuerit vbi latro suspendit vl̄ vbi q̄s in duello occidit: licz peccet ḡuiter. non tn̄ fit irregularis: si nec auxiliū vl̄ ꝯsiliū vl̄ autoritatē prestiterit: ꝯm wilhelmū in spec'o ti. de dispēsatōe. §. iuxta ꝓpositōis. Septima regula. Judex vl̄ official' seu aduocatus q̄ tractauerūt causā criminis dantes operā vt sanguis effūderetur. licet nec mors n⁹ sanguis effusio fuerit subsecuta irregulares sunt. p̄t tn̄ in talibus ꝑ ep̄m dispēsari ꝯm wilhelmū. fil'z cū illo q̄ nō ex officio suo sed ex odio dedit operā ⁊ fecit qđ potuit vt occideret. nō tn̄ occidit vl̄ mutilat'. indiget enī tal' dispēsatōe ꝯm wil'. Octaua regl'a. Exercēs artē cyrurgie si ꝓpter imperitiam ⁊ negligentiā ei⁹ sit mors subsecuta ab incisiōe aduſtio

ne vel potione quã dedit ifir
mo:irregularis est.vt ō homi
cidio.tua.§.i. Si tamē pe
ritus cpistēs fleubotomat sā
guinē vel secat adhibēs oēm
diligentiā nō est irregularis.
etiā si mors fuerit subsecuta.
qr potiꝰ p̄sumit casu ⁊ culpa
patientis euenisse.xxiij. q.v.
de occidendis. Secꝰ si p eius
negligentiā fm wilhelmum.
Dona regula. Licz laicꝰ exer
cens artē cyrurgie nō fiat irre
gularis.si nō ꝓpter eiꝰ incuri
am multi obiert .clericꝰ tm̄ si
sub eiꝰ cura aliq̄ etiā p̄ter eiꝰ
culpā obierūt irregularis est
fm Innoc.q̄ hec notauit i c.
tua.de homici.ne cle. vl̄ mo
nachi.sententiā. Decima r̄gu
la. Extrahens sagittā vl̄ telū
vl̄ gladiū infixum in corpore
alicuiꝰ.si ꝓpt̄ hoc vulneratus
citius morit̄:irregularis est.
de homici.tua. Undecima re
gula. Custodiēs infirmuz et
dās ei bibere impite.vl̄ aliq̄d
aliud ꝯtra ꝓsiliū medicoꝝ fa
ciēs ꝓpt̄ qō mors sit subsecu
ta irregularis fit ꝓpt̄ imperi
tiā et negligentiā dissolutam.
si tm̄ q̄s facit bona fide circa
egrotū nō debz esse facilis ad
faciendā ꝓscientiā scrupulo
sam q̄uis in aliq̄ sit erratū .si
ibi nō sit lata culpa cū negli
gētia dissoluta q̄ ꝓpe dolū ē.
⁊ hmōi scrupulū ō facili de
ponere debz ad ꝓsiliū sapiēt.
Si tm̄ tanta culpa fuerit vel
negligentia dissoluta. ⁊ certū
est qꝫ mors fuit inde subsecu
ta. irregularitas cōtrahitur.
Si vero nō sit certū tūc distī
guendū est.aut enī dubitat̄ p
babiliter fm iudiciū medico
rū:⁊ tūc abstinendū est ab of
ficio.si aūt nō dubitat̄:tūc de
posita erronea ꝓscīa poterit
admīstrare ⁊ etiā promoueri
alꝫ nō.fm Ray.l. dist.hi qui
arborē.et.c.sepe. Et fm q̄sdā
solus papa cū talib⁹ dispēsat.
Duodecima regula. Cōsulēs
aliquid vnde sequit̄ homici
diū irregularis est.vt si suasit
iactū balistē:machine lapidis
vel qꝫ q̄s iret ad capiendū ca
strū quod capi nō potest sine
hominis morte. vnde si seq̄tur
mors ex illo ꝓsilio irregularis
est fm wilhelmū. Idem si fa
cit vl̄ cōsulit furtiue vl̄ ꝓdi
tionalit̄ capi castruz.si mors
inde sequit̄ irregularis est.qꝫ
debuit verisimilit̄ p̄sumere ꝫ
euenire posse. In talib⁹ enim
punit̄ q̄ remotā causaz homi
cidio dedit sic̄ q̄ ꝓpinquā. vt
notat̄ de homicidio.p̄sbiter.

De irregularitate

Tredecima regula. Dãdans aliquẽ ꝟberari. si ꝟberás occidit ꝟberatũ: irregularis est q̃ mandauit. nisi exp̃ssisz ne occideret. de homicidio. significasti hodie. de homicidio. is q̃ mandauit. li. vi. in fi. vltime glose. Secus tamẽ de illo q̃ consulit aliquẽ capi. vtputa malefactorẽ. quia tunc nõ fit consulens irregularis. etiam si capiens occidit illũ. qz hoc non consuluit. ar. de homici. ca. fi. Absit enim vt ea que p̃ pter bonum facimus: si p̃ter voluntatẽ nostrã quicq̃d mali acciderit nobis debeat imputari. xxiij. q. v. de occidendis. semp tamẽ fit irregularis dans directe consiliũ in mortem alterius. vt ne clerici vel monachi. sentẽtiã. Nec interest siue is cui datum est consiliũ statim fecerit homicidiũ: vel etiam diu post. nisi prius consiliũ reuocauerit et cõtrariuz suaserit. vt de homicidio Petrus. ĩmo nisi ꝛmiter et probabiliter credat q̃ post reuocationẽ consilij nõ reuocet is cui datum est consiliũ a p̃posito occidendi: necesse ẽ vt denunciet illi de cuius morte tractatũ est q̃ caueat sibi. ĩ eo autem q̃ mandauit per se fieri homicidiũ: videtur sufficere si consiliuz mandat tm̃. de regulis iuris. omnis res. vel si sciente eo cui mandatuz est iuit eum occidẽdo. vt. xp̃ij q. i. Omne quod. vel parentelam vel amiciciã cum eo contrahat: licet ei hoc non significauerit. quia qui est certus certiorari non debet. de elect. inter vniuersas. Quartadecima regula. Consulẽs alicui vt occidat aliquez: si ipse cui consultũ est occidere occidat ab illo occidendo: ꝑm opinionem mitiorẽ non iudicatur ille cõsulens irregularis. Ratio quia fines cõsilij excessit. exquo egressus est ad occidẽdum: nec sibi bene cauit. nisi excitaret eum ad occidendũ alium forte ĩ tali loco vbi periculum esse posset: tunc essz irregularis. etiam si is cui cõsuluit occidatur ꝑm wilhelmũ vbi supra. ꝑm rigorem tamen iuris hodie talis consulens irregularis est per Johãnem andree in nouella. de homicidio. is qui mandauit. li. vi. Quĩtadecima regula. Si quis suadet alicui q̃ p̃ patria vel p̃ p̃rio suo vel p̃ iure suo vl̃ p̃ iure eccl̃ie sue pict̃o se exponat. non ob ꝟ fit irregula-

ris.etiaz si ibi moziatur .xpiñ q.iñ.pro membris.z.c. sequẽ ti.Si tamen sciret vel crede/ ret eum ibi moziturũ: tũc vi deꝛ qꝫ fiat irregularis ꝑm wil helmũ .Si autez consulat qꝫ indubitata moꝛte se exponat pro honoꝛe christi vel fide vꝛ statu ecclesie: nõ fit irregula/ ris. etiam si moꝛs inde sequa tur.xxi.q. i. sunt quidam. xi. q.iñ.non solum. Hac ratõne excusanꝛ inquisitoꝛes hereti ce pꝛauitatis.scientes qꝫ statiꝫ postꝫ aliquem pronunciaue rit hereticũ esse ille moꝛti tra deꝛur.hoc etiam alꝫs multipli citer ꝓcurando. Ad hoc etiaz accedit.xxiñ.q.viñ.legi.z.q. v.Si audieris. Illi tamẽ cle rici qui poꝛtauerũt ligna cau sa indulgentiarũ ad hereticos combureꝺos irregulares sũt. nec cuz eis dispensatur nisi ꝑ papã.Sedecima regꝫa.Dãs operam rei licite: vtputa edi ficando eccleſiã vel domũ.ad hibita omni diligentia quam potuit habere :si occidat ali/ quẽ casualiter:nõ efficit irre/ gularis. Si tamen dat ope/ ram rei illicite: nec adhibu/ it omnem diligentiam quam debuit fit irregularis .vt de homicidio. latoꝛ. z ca .ex lit teris.et.c.si dignũ .z.c.ꝓsbite rum .et.c. continebaꝛ.z. c.ad audientiã. Hic est qꝫ medico operanti ꝑm regulas artz sue non imputaꝛ ei si quis sub eo moꝛitur.sed si negligentiã cõ misit ꝓsulitur sibi vt nõ ꝓmo ueaꝛ ad oꝛdines. de ẽli.oꝛdi. ad aures. Sed q̃d de illo medico q̃ vertit ifirmũ ad ali ud latus vt citius moꝛiatur. Reꝛspondeo qꝫ irregularis est tam ipe qui fecit qꝫ ipe q̃ con suluit.si ex hoc moꝛs fuit sub secuta.quia foꝛte via anheli/ tus pꝛecluditur .vel apoſte/ ma rumpitur ex violẽtia mo tus vel suffocatur. Si autez nõ citius moꝛitur ex hac cau sa:nõ fit irregularis :sed peni tere debet de facto. Decima septima regula. Non solũ est irregularis quis si ex eꝰ ꝓcus sione est moꝛtuꝰ aliq̃s .sz etiã si ex hac ꝓcussiõe ifirmitatez ꝓtraxit vñ moꝛtuus est. vt ꝺ homicidio. ꝓsbiteruz.et.c.ad audientiam.et.li.dis. studeat. Decimaoctaua regula.Defẽ dens se in casu euitabili et oc cidens aliquez irregularz est. l.dis. si quis viduam.et talis ad supioꝛa nõ ascẽdat. z in su sceptis non facile dispensatur Sz si necessitas fuit ieuitabi

lis dat ꝯsiliū ei vt nō mīstret. l.di.de bis clericis. ñ tñ ꝓpt ꝙ deponit. īmo in suo ordine admīstrās tolerat de iure cō muni absq; dispensatōne ꝑm Laurē.l.di.quia tua Sic lo ḡtur de homici.c.ij.put ꝓsequit ibi Hostiē. Et ḡdaz dicunt ep̄m posse ī tali casu dispensare.licet ꝙ nō possit ꝑm Johem de deo.q dic̄ solū pa pā ꝙ posse. Hodie dr simpliciter irregularitatē nullā incurrere ille q ꝓsonā suā defendendo in casu ineuitabili occidit.de homici. si furiosus.in cle. Decimanona regula. Infans furiosus cōmittens homicidiū nō est irregularis. vt ī cle.si furiosus.de homicidio. Idē est de dormiēte si aliquē occidat:q tñ nō habuit ꝓpositū occidendi eum. Uicesima regula. Potēs hoīem liberare a morte et nō faciēs irregularis est.qr q ꝑt defendere et nō defendit:occidit. de homicidio.sicut dignū. qd intellige ꝑm glo.c.iiij.de sen.excō.ꝺ illo ad quē ex ptāte:ex officio vel dignitate ꝓtinet realit̄ defendere:et nō simplr de q̄cūq;. Ubi dicit ibidem glo. ꝙ si ego non habeo aliquā potestatem video ꝙ aliq̄s vult ꝺberare cl̄icū sine auxilio meo aut ꝯsilio nō credo ꝙ sū excō mūicat⁹ si nō ꝓhibeo illū.licz alr forte peccem.qr ñ defēdo cū possem. Uicesimaꝑma regula. Retrabēs a ꝓposito liberādi hoīez a morte irregularis ē.qr qd̄āmō īdirecte homicidiū ꝯmisit.l.dist. si q̄s vidnam.ꝛ de pe.dist.i.piculose. Uicesimasecūda. Percutiēs aīo occidēdi latronē si ex aliq̄ rum vulneribus latro obīt: irregularis est.vt colligit̄ de homicidio. significasti. rñ. i. Idē etiā si nō ꝓcussit sz aliq̄d opis īpēdit ī morte ei⁹. puta qr latronē detinuit:vl̄ ꝯ eum clamauit.alr aūt si clamasset ꝯ eū nō ī morte ei⁹ sz ꝙ capet vl̄ detinuit eū.vl̄ se leuem extendit:irregularis nō ē ꝺ morte eius.vl̄ etiā fit in neglectu. alr si malicia eius ꝓpetret̄ homicidium.ꝛ idem si negligentia eius ꝯmittat̄.l.di.hi q̄. Et ideo si clamat ꝯtra latronē sive eum capiat si alr quocūq; modo potuit ītelligere ex clamore suo vl̄ alio actu homicidium seq̄: irregularis ē.nisi forte faciat ꝓpt̄ piculum corpis sui.vt si videt ꝙ aliq̄s eū occidere vult.tūc enī ꝑt bñ īuocare ꝛ clamare ꝓ auxilio.qr non

intẽdit in alioꝝ mortẽ :sed in
suã liberatõem. Secꝰ si ꝺ fa/
ciat ꝓpter ꝑiculũ reꝝ suaruꝫ
si fuge ꝑsidio euadere potest.
ꝺ homi. suscepimus. Uicesi/
matercia regula. Clericus li/
gans cum socio latronẽ si po
stea timens ne occidat a latro
ne ipe potius occidit eũ irre/
gularis est. de homici. vbi su
pra. Uicesimaquarta regula
Si clericus nõ valens aliter
recupare res suas tenet furez
ne cũ reꝺ fugiat donec euz ex
hibeat iudici vl' eiꝰ auxilium
inuocet ad res suas recuperã
das: non est irregularis. licet
postea fur a iudice puniatur.
ꝺũ intẽtio eiꝰ nõ sit corrupta
intendẽdo ad furis mortẽ vel
mutilatõem ꝛc. Idẽ dicẽduz
est si clericꝰ credit vl' tradit se
culari potestati latronẽ petẽs
ꝙ eum puniat citra sanguinis
effusionẽ. vel petens rẽ subtra
ctam sibi restitui si potestas i
latronem animaduertat. id ẽ
puniat eum morte: nõ ꝓpter
ꝺ clericus erit irregularis: vt
de homi. delatoris. li. vi. nec
etiam nocet illi si ad ꝙuicẽdũ
latronẽ tradidit intsignia Et
idẽ si simplr deponit querelã
de iniuriãtibꝫ sibi ꝛ ecclie sue.
Quis tales vix absqꝫ sanguis
effusione valeant coartari. de
homicidio. tua nos. §. vlti. ꝛ
c. postulasti. xxiij. q. iiij. maxi
mianus. ꝛ. q. v. c. v. et. c. vnũ.
ꝛ. c. pena. Et hec oĩa ꝺa sunt
quãdo nõ intendit ad mortẽ.
nec hoc in aĩo gerit: sed protes
tatur publice ꝙ citra sangui
nis effusionẽ castiget. nõ ẽ er/
go irregularis curialꝭ agens
ꝺ furem. nõ crimĩalꝭ ad mor/
tẽ vl' sãguinẽ. licz eũ iudex cã
probabili suspẽdet ab officio
suo. vt ꝺ homi. postulasti Ex
q̃ vlteriꝰ ptz ꝙ nullꝰ notã ir/
regularitatꝭ ĩcurrit q̃ p extor/
tores siue exactores alicuius
curie curauit aliquẽ capi ꝓpt
delictũ tale ꝓpt qꝺ nec mori
nec mutilari posset. licz iudex
inueniẽs eũ alia ꝯmisisse pro
pterea suspendit euz. si tñ nec
ille crediderit nec cogitauit il
lud cõtingere posse. Uicesi/
maq̃nta regla. Si iudex offi
cialis insequt furẽ fugiẽtẽ et q̃
rit a me vtrũ viderim illuz. ꝛ
ego sciens ꝙ fur ille ad mortẽ
querit instruo euz: si per meã
responsionẽ furꝰ inuentꝰ ẽ ꝛ oc
cisus sum irregularis. Secꝰ si
nec sciui nec suspicatꝰ sum ꝙ
ad mortẽ vl' penã sanguis q̃
rit. vñ ꝯsulit in casu ꝺ cũ ali/
q̃s scit aliquẽ ad mortẽ fuge/

re nisi p alterã de duab⁹ vñs nõ debet dicere p hãc ñ fugit. qz sic ꝓderet eũ p alteram fugientẽ. sz aut taceat aut q̃zẽtẽ curialiter euadat: dicẽdo: nũq̃d ego custos illi⁹ suz. vl' alio modo. Ulicesima sexta regl'a. Si cleric⁹ q̃ egit ad res suas recuperãdas ex post facto ratũ habet q̃ suspẽsus latro est z hoc sibi placet. si tal' nulluz ꝓsensum habuit in mortẽ illius: nec quicq̃ coopatus ẽ ñ est irregularis ꝼm wil'. z hoc si gaudet q̃ maleficiũ ẽ puni/ tũ nõ autẽ p̃sona. cũ ꝼm ipm irregularitas ex homicidio solo nõ contrahit nisi culpa vl' voluntas p̃cedat vl' scandalũ sequat'. vt notat'. l. di. hi qui. z de homici. ex lr̃is. z. c. verũ/ tamen. Hodie ꝙo iure cautũ est q̃ si q̃s absq̃ mãdato meo manus iniecit in clericũ meo noie violẽtas. si hoc ratũ habeo excõmunicatõis canõez ĩcurro. z h̃ ppt' ratihabitiõez q̃ retro trahit' et mãdato ꝓparat'. Si autem hoc meo noie nõ esset factũ. licz ratũ habe/ rem peccarẽ: sed nõ incurrerẽ excõmũicationẽ. vt ꝺz ex p̃sse in. c. cũ q̃s. ꝺ sẽ. ex. li. vi. Ut h̃ ĩtelligas pono tibi casũ. Ali/ q̃s amicus vl' seruitoz tu⁹ sciens aliquem clericũ tibi fecisse iniuriã verbalẽ vl' realez p cussit. quẽ tu postea receptando magis amicũ habuisti vl' gauisus es. z h̃ factũ ꝓmẽdasti vl' laudasti: tu es excõicat⁹ ppter ratihabitiõez ac si mandasses. Sed vn⁹ extrane⁹ p/ cussit clericũ z tu audiens g/ tũ habes et gratularis de h̃: licz nõ es excõmũicatus: tamen peccas ad min⁹ venial'z. ꝼm Joh. an. in nouella supdicti capituli. cũ q̃s. li. vi. Ulicesima septima regl'a. Si quis mãdat capi vnũ clericũ ꝺ tribus sil' incedẽtib⁹: z alios duos nõ grauari. sz mãdatarius excedit fines mãdati alios duos capiẽdo. iste mãdãs ñ erit excõicat⁹ ꝼm Joh̃em de deo. li. iĳ. suaz q̃stionũ. q. xiiĳ. Et rõ est. qz captio ꝺ voluntatez ei⁹ est facta. Petr⁹ tñ de sampzana. al's samsona: putat q̃ de damno teneat' qꝺ illi passi sunt. de iniurĳs. c. fi. xxiĳ. q. viĳ. ppterea. Ex h̃ ifert' p sil' de irregularitate q̃ irregularitas rõe homicidĳ nõ ꝺbit' sola volũtate: nisi hõ actu occidatur. de homicidio. sicut dignũ. §. i. vbi de hoc in glo. ex corde. xv. q. i. si q̃s nõ iratus. Sed nec fit quis irregularis

ꝓpter solū homicidiū nisi cul
pa vl' volūtas p̄cedat. vl' als
seq̄tur scādalus. vt notatur. l.
di. bi qui prioris. de homici.
ex lr̄is. de clerico egroto. tua.
Ex h̄ dicto soluit q̄stio q̄ q̄ri
tur an cleric⁹ q̄ volebat inter
ficere hominē sz ñ potuit: qz i
uenit eū iam mortuū. q̄ volēs
nihilomin⁹ satisfacere ire sue
amputauit caput mortui Di
cendū ꝙ licz volūtas occiden
di fuit: tñ nō ē irregularis ꝺm
Archi. xv. q. i. si q̄s. Ratio qz
ad hoc ꝙ homicidiū ꝓmitta
tur requirit ꝙ hō animat⁹ oc
cidatur. ō homi. sicut dignū
xxxij. q. ij. Moyses: vbi abor
sus fetus inanimati nō impu
tatur ad homicidiū. sicut eti
am notant Aluarus Innoc.
Bern̄. de homici. si aliquis.
Uicesimaoctaua regula. Si
quis in rixa mortuus ē: nesci
tur tñ quis illū interfecit. licz
ꝺm quosdā. s. Jobem omnes
irregulares sunt quo ad ꝓmo
tionē ad ordines ꝓpter incer
titudinem. vt. xxxij. q. vlti. ca.
fi. tamē ꝓbabilius est ꝙ in ta
li casu q̄libet sue conscientie ē
relinq̄ndus: ꝺm Wilhelmū in
speclo. z Hostien. in sūma de
homici. §. qua pena. Uicesi
manona regla Si amici mei
occidunt aliquē mihi iniuri
antē me inuito z ꝓtra meā ꝓ
hibitionē mihi non nocet. vt
ō homici. Petrus. iij. q. iij. q̄
a p̄sulatus. Idē est si me igno
rante. de symonia. nobis. et. c.
de regularib⁹. Sed si tributa
sit. puta quia nō expresse con
sensi: nec cōtradixi imputabi
tur. ar. ō symonia. Datthe⁹.
imo etiā dicunt quidā ꝙ sci
ens contractū de morte habi
tum nō reuelaui: nō sum irre
gularis. quia homicidiū non
ꝓmisi facto mandato: ꝓsilio:
vel defensione. l. di. si quis vi
duam. z de homici. Petrus.
Alij dicunt contra. si credidi
ꝙ nō obstante mea ꝓhibitōe
mei intuitu interficeret: z hoc
est tenendū. Nam in tali casu
tenebar reuelare illi ꝓtra quē
contractū est. Tricesima re
gula. Si aliq̄s vadit ad interfi
ciendū aliquē: z tu ei scienter
consentias. non tamē eū inci
tas ad homicidiū ꝓpetrāduz
nec cum eo sup h̄ aliq̄ verba
habuisti. vl' si habuisti sem
per ex animo hoc ei dissuasi
sti. sed cum nollet tibi acqui
escere timens de ipso eum as
socias eo proposito. vel si for
te eum q̄s inq̄reret defendas.
et tunc homicidiū perpetras.

vere irregularis est ꝺm Host. ad quod facit de homici. sic dignuz. §. illi qui. Tricesima prima regula. Clericus ministrās arma pugnantibꝫ si aliquis interficit irregularis est ar. xxiij. q. i. Nisi bella c. fi. nomine autē armoꝝ intelliguntꝰ fustes lapides ligna ꝛc. Tricesima secūda regula. Judex ecclesiasticꝰ pōt hortare brachiū seculare ꝓtra violantes ꝛ hereticos vel paganos. nō vt occidat vel mutilet: sed vt de terris fideliū expellant. nᶜ etiam est irregularis si aliqui bincinde sunt occisi. xxiij. q. v. de occidendis. ꝛ. xxiij. q. iij maximianus. īmo ꝺm Jnno. de homici. petitio. licz aliqs ī bello iusto aliqs ꝓcusserit. si tamen inde nullꝰ est mortuus nō fit ex hoc irregularis. Jdez si quis accedit ad bellū iustū causa pacificandi vel ex alia iusta causa: licz ex eius ꝑsentia aliqꝺ robur accrescit suis. vl timor incutiat aduersarijs nō est sibi imputādum dūmodo dolus et etiā lata negligētia absit oīno ꝺm Wilhelmū. Tricesima tercia regula. Clericus q̄ interest iusto vl iniusto bello in armis vel sine armis si aliq̄ sunt bincinde interfecti irregularis est. licz ipe ñ occidat. li. dist. si quis. xxiij. q. iij. porro. xxiij. q. vlti. q̄cunqꝫ. i. q. i. c. finali. Tricesima q̄rta regula. Clericus defendēs se vel suos licet tunc ex defendentibus aliqs interfectus est ex aliqua parte nō est irregularis. vt illi q̄ non interfecerunt nec interfectores qui adiuuabāt sunt irregulares: licz voluntatem occidendi habuissent. qz lex promotōnis factum req̄rit. xv. q. i. si quis non iratus Tricesima q̄nta regula. Clericus in bello iusto quod nō ad occidendū sed ad defendēdum geritur ministrās sagittam balistario suo ad sui defēsionem. si ille balistarius aliquem interfecerit: sed ille clericus nō intendebat q̄ ipe aliquem interficeret. sed q̄ illos detinuisset et sua defendisset aut recuperasset non est irregularis ꝺm Wilhelmū. Jdez dicit de illo qui in bello iusto ꝓpositus fuit exercitui ꝛ sum prus facit et cūcta disponit: si forte eū contingat lanceas vel sagittas emere ꝛ mīstrare ꝛ ad exercitū vel ad custodiā castri mittere. vel si hortatur ad currēdū post hostes vt eis ꝓeda hominū vel animaliuꝫ

auferat: ⁊ tūc forte aliq̄s inf/ficeret: dūmodo solū intēdit ad recupatōnem p̄de: non ad vindictā. talis enim causa re/mota non nocet. Tricesīmase xta regula. Qui mulier i facit ne concipe vl' generare vl' p⁹ ꝓceptū parere p̄t: ⁊ q̄ p̄gnātez mulierē p̄cutit. ita q̄ facit abortiuū si fetus iā fuit viuifica t⁹ irregularʒ ē. ſz si nōdū fuit viuificat⁹: solū mortalit̄ pec/cat. ō homici. Si aliq̄s. ij. q. v. consuluit. Uel si ꝓbabilit̄ dubitat vl' credit an sit mor/tuus vel viuus fet⁹ ex illa p/cussione: vl' vtrū concept⁹ fu it animatus vl' non. ī tali du/bio debet a promotōe ⁊ a mi sterio abstinere. nec pericl'o se ꝓmittere. Si vero leuem vel temerariā habet opinionem deponat eā si potest. ⁊ sic po/terit ꝓmoueri ⁊ administrare al's non. argu. de sent. excom. inquisitio. ⁊ de symonia. per tuas. ij. Tricesīmaseptima re gula. Licet clericus aliquem occidens pro defensiōe rerū ⁊ suarū irregularʒ est. de homi. suscepim⁹. vbi dicit. post tu/nicam relinquendū est palliū ⁊ melius est rerū iacturā pati q̄s pro seruandis vilibus reb⁹ ac transitorijs acriter in alios erardescere. Clericus tamen personā ꝓpriā defendēdo ne/cessitate ineuitabili repellens vim vi cum moderamine in/culpate tutele percutiens ali quem si inde mors sequitur nō imputatur ei. vt notatur de homici. significasti. ij. ⁊. iij. c. interfecisti. Unde dicit Ar chidyacon⁹. xxiij. q. iij. c. i. q̄ clericus etiā ītrficere potest vt non interficiat. ar. de fur. c. iij. dum tamen hoc faciat p ꝑsona ꝓpria. Hodie expresse in clemē. si furiosus. de homi cidio. et dico personā ꝓpriaz. nam secus est ꝑm Johānem andree in nouella super clem. si furiosus. de homicidio. si ñ valens euitare mutilationez: licet mortē posset euitare mu tilauit vl' occidit aliquē inua sorem. ⁊ idem si aliter non va/lens saluare res suas eum oc/ciderit qui ō portare volebat. secus etiā ꝑm glo. dicte clem. super ver. suo. ō illo qui occi dit illū qui occidere volebat patrem filiū coniugē vel per/sonaz coniunctā quā aliter iu uare nō potuit. Quod putat Johes andree quasi casus il le nō includat sub necessitate ineuitabili. Intelligit aūt ne/cessitas ineuitabilis ꝑm Jo.

an. ibidez. sup ver. non valẽs. vt qz inangulatꝰ erat. vl̃ sic artatꝰ qꝫ fugere nõ poterat: nec clamore iuuare. Intelligitur aũt cũ moderamĩe inculpate tutele si fiat ex incõtinẽti non ex interuallo: z cã defensiõis: nõ vltiõis: z si eqliter se defendat sicut infestaf. vt si gladio pcutif: z ipe gladio pcutit. vl̃ si ligneo baculo z ipe ecõuerso baculo. aut ferreo baculo pcutitur z ipe ecõuerso ne amplius pcutiaf ad mortez. Si aũt pcutiaf paruo ligneo baculo a quo ñ timeaf mors. vl̃ depilaf vel p vestẽ trahif. z ip se repcutiẽs ferro occidit suũ inuasorẽ irregularis est. qz ñ est moderamẽ inculpate tutele. debuit ei se moderate tenere et nõ excessiue vltra violentiam sibi illatã. aut si pcussus est semel et sic dimissus ẽ. nec vltiꝰ se credit pcuti si etiã i cõtinenti repcutit z occidit irregularis ẽ. Nam nõ debz occidere inuasorẽ exq̃ ab eo ñ credebat se occidi. vñ excessit in moderamine. qz p vna pcussione non letali occidit. Hec oia colliguntf i glo. significasti. ff. de homi. Tricesima octaua regula. Prelatus spũalis habẽs iurisditõez tpalem in suo dominio si fur vel latro deprhensus in furto vl̃ maleficijs adducitur ad psentiã eius: et petitur puniri iuxta cõdignum sui excessus. nõ debz ipe psonaliter de hoc ꝯgnoscere iudicare aut sentẽtiare. sed debz ꝯmittere suo ꝓcuratori: dicẽdo ista ꝟba. Fiat iusticia: generaliter. non descẽdendo spẽaliter qua morte sit moriturꝰ. ne clerici vl̃ monachi. c. vlti. lib. vi. Nec p hoc etiã est irregularis si sequatur sanguinis pena. vnde põt fieri specialis ꝯmissio super tali casu sed nõ expressa pena ꝟm Goffredus. Idem tenet nouellator in dicto c. vlti. li. vi. Dicit tamẽ nouellator in nouella ibidem qꝫ si epus vl̃ ꝓlatus mandat notario suo vt i tali casu scribat ꝯmissionem ꝓcuratori epi: vt super his faciat iusticiã: talis notariꝰ est irregularis: qđ probat ex eo quia talis nõ habet facere quicqꝫ ex officio sue iurisdictõis. quod reqrit illa decretalis. Sit ergo epus cautus vt nõ inuiciat laqueũ clericis. vnde ꝯmittat istã iurisdictiõem laico p seipm imediate z p aliũ laicũ. nõ aũt p clericũ. Et scias qꝫ ꝟ nõ solũ ꝟitatẽ habz i ꝓlato habentẽ iu-

risdictionē tpalem rōe benefi
cij sed etiaz ratōe patrimonij
fm nouellatorē ibidē. z quod
plus est: dicit idē q exquo cle
rici tales causas sine metu ir
regularitatis pñt alijs delega
re. satis videt q si laic⁹ talem
iurisdictionē habēs sz pbabi
lē: causas sanguinū criminat
poterit hoc nō obstāte ordīa
ri. qz nō fit irregularis ea rōe
Laueat ergo plat⁹ cū interro
gatus fuerit a iudice ne respō
deat maluz ē si ille malefactor
remāserit impunit⁹. nam tūc
esset irregularis. vt de excess.
pla. ex lris. Tricesimanona re
gula. Si iudex habēs latro
nem captū querit de aliq pe
rito q̄d debeat fieri de tali. z
ille rñdet talem esse morte pu
niendū vl similē. iudex autez
secut⁹ ei⁹ consiliū latronē pu
nit ad mortē irregularis ē cō
sulens qz fuit i culpa in casu
q̄ de facto nō erat respōdēd⁹.
vt de excess. pla. ex lris. si tamē
nō est casus de facto: sz iudex
querit simpliciter q̄liter sint
tales puniēdi. z cleric⁹ respō
det q ad mortē vl ad sangui
nem. si respōdēs respōdet fm
verā iuris sentētiā vt exptus
iurisconsultus nō est irregu
laris. z maxime si extra iudi
cium. vt dicit glo. in dicto. c. ex
litteris. Si autē errans in iu
re dixit. cum tñ aliter iura dis
ponāt: irregularis est. vt colli
gitur p wilhelmū in specl'o.
ti. ij. §. iuxta ppositōnis. Si
aūt q̄ nō reputat iurisconsult⁹
interrogāti rñdet nō vt iuris
cōsultus: sed simpliciter dicit
quid de talib⁹ sentiat. nec p̄su
mit q iudex eius sequatur re
sponsionē nō est irregularis. ex
quo nō respondet ad casū q̄d
sit de facto. Nā si p̄suleret ad
casum de facto irregularis es
set fm Raymundū. Quadra
gesima regl'a. Suspensus ab
officio celebrando fit irregu
laris. vt. xi. q. iij. si quis dam
natus. et. c. si quis episcopus
in concilio. Et licet illi cano
nes loquunt de excōmunica
to scienter et ī contemptū cla
uium celebrante. hodie tamē
idem irregularis est in suspē
sione a diuinis. vt de re iudi.
cum eterni. et ō sentē. excom.
cū medicinal'. li. vi. z in h casu
sol⁹ papa dispēsat. vt notauit
wilhelmus in speculo. tī. ij.
§. nūc de ēpoz. ver. est inquā.
Suspensus autē a beneficio
tantū non fit celebrando irre
gularis. quia hoc nullo iure
cauetur fm Innocentiuz. de

elec. cũ in cunctis. §. clerici. et c. statuim⁹. de concess. preben. quia diuersitatẽ. Dinori q̃z excõmunicatõne ꝓpter participationẽ excõmũicati in locutõe vl̃ similibꝫ ligatus. licz celebrãdo ꝑ̃ iter peccet: nõ tamen efficit irregularis. qz hoc nullo iure cauet̃ ꝑm Jnno. ĩmo si medio tpe postq̃ ꝯmũicat excõicato celebrauerit. bñ ꝑt penitentia pacta sine pape dispẽsatõe celebrare. vt ꝺ cle. excõ. minist. c. fi. xi. q. iij. si q̃s ꝑsbiter. Jnnocen. tñ z Hostiensis dicũt q̃ tales nõ ꝓpt suspensionẽ a iure celebrare ꝓhibentur: cum non sint suspensi a iure nec suspendẽdi. sed solũ propter peccatũ prohibẽtur cum fuerint suspẽsi q̃ ad deuz a sacramentis et a ꝓmotõne. si enim a iure suspensi essent celebrando fierẽt irregulares. per. c. cum eterni. ꝺ re iudi. li. vi. et de sentẽ. excõ. cũ medicinalis. eodẽ li. vi. Ex quibꝫ oĩbus hoc colligitur ꝑm abbatem in distinctiõibus ſ̃is. et c. si celebrat zc̃. de cleri. excõ. ministrãte. q̃ celebrãs in mortali peccato non incurrit irregularitatẽ: post penitentiaz z reconciliationẽ obtentaz sup peccato mortali vl̃ excõmunicatõe mĩori ex quibꝫ celebrãs poterit sine aliq̃ dispensatiõe superioris celebrare. nec obstãt noua iura. scz. c. cum eterni. ꝺ re iudi. et. c. cũ medicinal̃. de sentẽ. excom. li. vi. que loquũt̃ de illis qui sunt ingressu ecclesie ꝑuati. z a diuinis suspẽsi. qꝺ nõ est in istis. cũ isti nec ingressu ecclie sunt ꝑuati. nec etiam a collatõe sacramẽtorz. sed solũ a ꝓceptiõe sunt suspẽsi. Quadragesima ꝑma regla Notori⁹ fornicatoz a iure suspensus celebrans non fit irregularis ꝑm wilhelmũ in speculo. ti. ij. §. iuxta ꝓpositõnis. nec obstat qꝺ q̃dã dicũt qꝺlibet peccatũ notoriuz facit hominẽ irregularẽ. vt ꝺ tempo. ordi. c. quesitũ. hoc enim verꝫ est si ibi non intelligit̃ irregularitas talis que requirit papę dispensatõnẽ. Unde dicit abbas vbi supra q̃ in illa irregularitate quã q̃s incurrit et notoria fornicatõe z in tali celebrat ꝑt ep̃us dispẽsare p⁹ penitentiã. per ca. ac si. ꝺ litis ꝓtesta. Et ita hodie seruatur Et q̃uis q̃dam nimis rigidi vt Hosti. z Jnno. dicũt ꝓriũ tamẽ nõ sunt audiẽdi. qz qui nimis emũgit elicit sanguinẽ iij. di. deniq̃. Nec aduertas

rationē illā qua dicūt. Omīs suspēsus ab officio p canonē celebrando fit irregularis. vt dicit̄ ī.c.cū clerici.ō re iudi.z c.medicinal̄.de sent.ex.li.vi. sed tal̄ est fornicator notori⁹. vt ptz in.c.q̄sitū.de coha.cle. z mu.z.xxxiij.dis.ppt̄ ō.g̃ ef ficit̄ irregularis celebrando. Ad ō respōde audacter ꝺm Franciscū de sarabel. in.c.ve stra.et.c.quesitū.de cohabita tōe clericoꝝ.q̄ suspensus a ca none celebrās tūc solū incur rit irregularitatē q̄ñ p modū sentētie fit a canōe suspensus. vt ī dicto c.cum eterni.li.vi. Sic autē nō est in fornicato re notorio et symoniaco.quia non p modū sentētie sz enun ciatiue dicuntur a canone q̄ sint suspensi. vt patz in.c.q̄si tum.de cohabitatōe clerico rū.ergo celebrādo nō fiūt ir regulares.de sen.excō.lib̄.vi. Tene ergo ꝺm Frācisc̄ū q̄ si in canone dicit̄ penā imponē te q̄ talis sit suspēsus ab offi cio.vl̄ dicit̄. suspendim⁹ talē ab officio si hoc fecerit:tūc ta liter suspensus celebrās fit ir regularis.vt ī dicto c.cū eter ni. Sz si dicitur in canōe pe nā approbante vl̄ enūciante seu recitāte aliquē esse suspē sum:sicut dicitur de fornica tore notorio:ī.c.quesitū. vbi tamē recitat notoriū fornica torem esse suspensuz.talis ce lebrando non fit irregularis. Pro isto dicto ē famosissim⁹ ille doctor Guido de bayso: archidyaconus nūcupatus. xxxij.di.ad hec vero.vbi ipse notat ī fine glose. que īcipit. istud intelligit.q̄ notori⁹ for nicator nō est principalit̄ sus pēsus a canone: sed a deo.qđ patet ex eo. qz q̄m cito penitet licite celebrat. de cohabi. cle. c.vlti.licz in odiū criminis p canones aliquid sit additū q̄ ad vitationē eorū. vt scz non audiantur ab eis diuina. vt ī c.vestra:z in c.tua.de cohabi tatōe clericoꝝ.xxxij.dist. nul la.et.c.p̄ter hec.z hoc ꝺm Jn nocentiū. Licz aūt Hosti.no tauit ꝺcm in speculo.ti.ij.§. iuxta ppositōis.et.§. nunc ō episcopoꝝ.vsu.xxvi.et hanc viā tanq̄m mitiorē puto cōple ctenda:. Quadragesimascōa regula. Suspēsus a canone nō ppter crimen sed ppt̄ ali quem defectū:vtputa illegiti me nati et corpe viciati nō in currunt nouā irregularitatē: si ante obtentam dispensatio nem celebrant ꝺm Wilhelmū

in specto.ti.ij.§.iuxta ppositionis.v.porro.et idem notatur per archidyaconū.lvi.di. aplica. in pncipio. z ꝫ seruat curia.qz qñ dispēsat cū talibꝫ simpliciter dispēsat sup defectu nulla facta mentōe ꝺ irregularitate.quia nullā incurrunt.lvi.di.apostolica.z.c.cenomanēsem.de filijs pbitero rū.veniēs. Ideo dicit intelligendū esse speculatoz de illis qui ppter infamiā suspēsi sūt a canone.sicut sunt illi q̄rum crimina sunt notoria.z q̄ etiā post pactaz penitētiā celebra re ppter scādalū et infamiā p hibent. vt in.c.fi. de cohabitatōe cleri.z mu.et de homicidio.ex litteris.c.fi.z tamē añ dispensationē celebrādo nonā irregularitatē nō īcurrūt. quia hoc nō inuenit iure cautum:ꝼm wilhelmū in specto vbi supra. z archiꝺ .lvi.dist. apostolica z̄c. Quadragesima tercia regula. Suspensus a confessionibꝫ audiendis celebrās ante reconciliatōez non efficitur irregularis ꝼm wil. quia ꝫ non inuenit iure cautum.xi.q.iij.§. Euidēter. De hac suspensione habet. xxvi. q.i.et.v.q.vi.p totum. Quadragesimaquarta regula. Recipiens beneficiū in irregularitate: impetrata absolutōne sup irregularitate nō indiget alia dispensatōe sup beneficō obtēto: ꝼm Raymūdū z wilhelmū in speculo. Caueat tñ q̄libet ne ī peccato mortali vl̄ suspensione beneficiū recipiat. vnde securius est vt tal' cō fiteatur ante receptōnē ne collatio sit viciosa ꝼm wilhel.in c.si celebret.ꝺ clerico excō.ministrante. Licz hoc sit pduxꝫ est tamē verū ppter rationez ibi positam: quia scz eligi nō potest in peccato mortali ad illa a quorū perceptōne a sanctis patribus est priuatus. Uerūtamen abbas ibi moderatur hoc dicens .q̄ si cui existenti in occulto collatum sit sed ipe recipit illud post peractam penitentiā poterit retinere.allegat de tēpo.ordi .q̄situm.de senten.excō.c.vltimo Sed propter peccatū enorme.vtputa propter homicidium ipo iure perdat beneficium. vt notatur per Archidyaconū.l.dist.studeat.queīcipit in glo.hic dispensat.vbi dicit glosa.quia de iure debet eo carere. quod exp̄ōit archidyacon?:per sententiā nō ipo iure. Nam homicidiū non in

ducit ipo iure priuatõnem beneficij: ꝑm Bernardũ compostellanũ: qui ita notauit ō electione. q̃ sicut .in glosa. i .§. si vero. ver. alia autem. Et idez sentit Innocenti⁹ dicens. q̃ i homicidis irregularibus cadere potest ius cuiuslibet dignitatis. quia etiam iuste habent eam: si cum eis fuerit dispensatum. Et etiam sine dispensatõne iuste tenent predicti dignitates suas quousq̃ renuncient vl̃ deponant: ꝑm Innocentiũ: qui ita notauit de excessibus prelatorũ: cuz. in prĩcipio. Cõtra tamẽ istō dictum faciũt multa iura. vt de clerico pugnante in duello. c. Henricus. in fine. Item lv. dist. si euangelista. ver. ĩ loco. cum dispensatio requiraẽ vt homicida beneficiũ recipiat. videtur secus de iure ꝯmuni. Item cum homicida ministrare non potest: etiaz post penitentiã sine dispensatõne. de temporibus ordi. quo suspensus est a beneficio quod datur propter officium. et sic etiam accedit. lxxxi. dist. eos. et notatur de cõsuetudine. cũ dilectus. in glosa. suspensus enim. Tu dic breuiter. q̃ hic nulla est contrarietas. Nam Bernardus et Innocentius intelligunt q̃ homicida iuste tenet et recipit beneficiũ quo usq̃ deponitur per sententiã Jura autem in contrariũ inducta dicunt q̃ debet carere et priuari beneficio de iure. quia de iuris rigore est inhabilis ad illud. Non tamẽ hoc negat quin hoc fiat per sentẽtiam: z sic idem sentiũt. Quadragesimaquinta regla. Presbiter excõmunicatus vl̃ suspensus simpliciter ab ordinibus suis: administrans in ordine accolitatus efficitur irregularis. ꝑm wilhelmũ. Secus si tantũ a missarũ celebratione fuerit suspensus. Quadragesimasexta regula. Clericus in minoribus constitut⁹ excõmunicatus ministrãs sacerdoti ad altare portando aquam: lumẽ et alia similia nõ est irregularis ꝑm wilhelmũ Idez putat de presbitero dyacono et subdyacono. Ratio quia ista nulli ordini sunt annexa: cum et per laicos litteratos expediuntur. Quadragesimaseptima regula. Episcõpus suspensus a pontificalibus celebrando in eis non fit irregularis. quia pontificalia non sunt de substantia ꝑm

wilhel. Quadragesimaocta/ua regula. Suspensus ab in gressu ecclesie si in ea celebrat irregularis est. et si in tali sus/pensione decedit nō sepelit in cimiterio. vt de sen. ex. is cui. li. vi. Notat tñ nouellator in nouella q̄ p̄t in eccl̄ia audire diuina sine metu irregularita tis. sz ñ sine pctō. licz Hugo z Raymūdus alib notauer̄t quoz opinio refutat̄ per modernos Quadragesimanona regl̄a. Excōicat⁹ vl̄ suspēsus baptizans solēnit̄ in suppelli cio z stola publice irregular̄ efficitur: ꝑm wilh. Secus si aliter. s. simpliciter baptizat: z marie i necessitate. Quinq/gesima regula. Quicūq̄ non potest ꝓmoueri ad ordīes si/ne dispensatōne nec etiam ad honores. et quicunq̄ est ille/gibilis irregularis ē ꝑm wil̄. Idem intellige de omnib ca sibus qui impediūt promo/uendos: vl̄ deiciūt iam ꝓmo tos. vl̄ qui penā depositōnis merent̄. Unde regulare est q̄ d̄cunq̄ post pactam peniten tiā nō habēt ordinis executō nem irregulares sūt: sicut ho micida. l. di. ¶. i. erga. de symo nia. tāta. Itē excōicat⁹ inter/dictus suspensus in ꝓtēptuz clauiū se faciens ordinari. de sen. excō. cum illoz. Itē si eti am p̄sumit celebrare. xi. q. iij. si q̄s. de vi. z ho. cle. vt clerico rū. ¶. si q̄s igit̄. Itē violās in terdictum. de excess. p̄la. tanta Item falsarius l̄rāz pape. de crimine falsi. ad falsarioz. ¶. i. Tal̄ tñ fm Inno. si occult⁹ ē post absolutionē z penitētiā potest ordinari. q̄ nullo iure cauet̄ q̄ sit infamis ipso iure. Item heretic⁹. de purgatōe. c. inter solicitudines. vl̄ exhi bētes hereticis sacramenta. de hereticis excōmunicat⁹. ¶. si vero. Item sodomita. ō ex cessi. p̄la. clerici. Itez p̄sbiter denudans confessionē. de pe nitētia z remiss. oēs. c. fi. Itez incorrigibilis in contumacia pseuerans. de dolo z ꝓtu. ve/ritatis. ¶. fi. Item notoriū cri men de iure vel facto. de tem poribus ordinatōnū. c. fi. Itē vtēs officio assassinoz vl̄ de/fendēs ſceptās occultās eos. licz moꝛs nō sequat̄ inde. de homici. p hūani. li. vi. Item apostata. de apostat⁹. c. fi. Itē scismaticus. de scismatic⁹. ca. .i. Item intrusus voluntarie per potestatē seculareꝛ. vij. q. .i. factus. de elec. quisq̄s. Itē omne crimen quod ipo facto

inducit infamiã ciuilem. ij. q. vij. §. porro. Itez infamia descendens ex delicto p sentẽtiã ꝺclarato: qz pena ꝑt demi culpa pmanẽte. ij. q. iij. §. hic colligitur. Infamis enĩ est irregularis: siue infamis sit iuris siue facti. vt de accusatõibus. omnipotẽs. de testibꝫ. testimoniũ. Quinquagesima ꝑma regula. Excõicatus maiori excõmũicatõe siue ab hoie siue a iure sciẽter: durãte excõicatõne: celebrans semp fit irregularis: z est deponẽdꝰ. de clerico excõmunicato mĩstrãte. latrones. Secus si ignorant. vt eoꝺ ti. c. apostolice. Si autem dubitaret ꝓbabiliter de sentẽtia excõmunicatõis: presertim quãdo ꝓscius est ꝺ culpa sua ꝓpter quaz iuste potuit excõmũicari: nescius tamẽ exponit se discrimini et celebrat cũ sit excõmunicatus: irregularis est: z indiget dispẽsatione pape ꝓm wilhelmuz vt in dicto c. apostolice. Crassa autẽ ignorãtia in talibꝫ iudicat. vt si citatus pemptorie nec iuit nec misit ad terminũ. z sic celebrat licz nihil ꝺ excõmũicatõe sciat Circa ꝑmissa sciendũ q suspensus a iudice siue ad certam diẽ siue ꝙpetue siue quousq; peniteat sp si celebrat est irregularis. qz tal nõ deberet celebrare nisi ꝓus sententialiter absoluat sic̃ sententia suspẽditur. In vltimo tamen casu quidã ꝓtradicũt. vt ij. q. v. ꝓsbiteris. vbi dicit. q talis ad arbitriũ suspendẽtis facere debet. et si ante absolutõem celebrat irregularis est. z idem de re iudi. dilectus. de excess. ꝓla. aplice. Suspensi vero a deo vt sunt oẽs peccatorez celebrãtes in peccat̃ non fiũt irregulares. licz peccent: nisi celebrarent in criminalibꝫ. vt in homicidio: in symonia: et similibꝫ. z quibꝫ etiam acta penitentia executio interdicitur: vt supra dictũ est. Suspensi aũt ab officio a canone ꝓpter crimen si celebrãt irregulares sunt. Et hoc intellige si suspendunt a canone penam imponente: nõ autem approbante. vt in. c. cum eterni. de re iudi. li. vi. Quia etiã in minori excõmunicatõe existentes suspẽsi sunt a canone nõ imponẽte penã sed approbante: et q̃scito penitet ꝑt celebrare. desent. ex. nuper. vnde potius dicit suspensio dei q̃s canonis ꝑm wilhelmuz. Et nota ꝑm Johãnem andree in

de.i.de decimis.in glo.super ver.donec.q̄ cū aliq̄s suspendit̄ donec satisfecerit:sufficit iudicis declaratio sup̄ satisfactōe sine alia absolutōne In excōmunicatis vo est necessaria absolutio post satisfactionē. Concordat ad h̄ glo. Jo.an.in.c.sepe quia. ō elec. li.vi.sup̄ ver.don̄ plene. vbi dicitur.q̄ illi q̄ occupant bona eccl̄iarū vacantiū:z ea distrahunt:tam diu sunt a beneficijs et officijs suspēsi donec ea plene restituerint.ip̄is autē restituentibꝫ ip̄o iure sine alia sententia restituti erūt vt notauit Jo.an.lxxxi.dist. si qui

Preterea sciendū est q̄ p̄m glo.xxvi.dis.deinde. infamia z irregularitas cōtracta ante baptismuz tollit̄ post baptismū.z hoc si puenit ex p̄po delicto. qz dona baptismi sūt sine omni penitētia z satisfactione. vt de conse.dist.iiij. sine. Si enim peccatuz non delet̄ quantū ad infamiam :adhuc post baptismū obesset.quod negat Ambro.xxvi.dis.vna. vñ si aliq̄s occidit mille homines ante baptismū: oīs infamia z irregularitas tollit̄. vt li.dist.si quis post acceptuz. vt patet de paulo qui ante baptismū fuit homicida z tamē postea factus est apostol⁹. vt .l.di.§.econtra. Huic tamen dicto aduersant̄ doctores. nā Archidyacon⁹ in dicto ca.deinde dicit.q̄ bene infamia ex quo nō descendit nisi ex peccato deletur i baptismo sicut z peccatū :sed non irregularitas que nō fundatur sup̄ peccato .vnde ita irregularis est q̄ occidit cuz peccato :sicut q̄ occidit sine peccato:vt iudex. ne clerici vl̄ monachi.c. sentētiam.z bigami z corpe vitiati.z ita ip̄e Innocenti⁹ notauit.de diuortijs.gaudemus. Ip̄e tamē notauit ō homici. presbiter. q̄ homicidiū ante baptismū siue ex officio siue ex volūtate fecerit homicidium nō est post baptismū irregularis :quia oīmis seq̄la peccati deleta ē. Sz Boffred⁹ de conuersiōe infideliū.c.i. notauit q̄ peccatū et seq̄la peccati bene delentur in baptismo sz nō defectus siue impedimentum. Prima via cōmuniter approbatur. Speculator tamen in titulo de dispensatiōibus.§.iij .ver.is aūt. videtur declinare zc.

Cautele circa predicta obseruande.

Lautele seruãde circa p̃dicta

Prima cau
tela est. Epūs et quili
bet iudex nō potest ne
q3 debz excōmūicare vniuer
sitatem vl' collegiū. Et h ido
ne innocentes puniant' cū no
centibus. vt dicitur in .c. ro
mana. de sentē. excō. li. vi. In
terdici tamē possunt innocen
tes cum nocentibꝫ. de sponsa
libus. nō est. Et hoc ideo: qz
ibi nō est tantū piculū anime
sicut in excōmunicatōne que
est eterne mortis damnatio.
p quam quis tradit' sathane:
vt supza dicit'. Secūda cau
tela. Caueat iudex ne ferat sē
tentiā excōmūicatiōis nisi p̃
missa monitōe. si tñ h fecerit:
licz sentētia sit iusta: sz tñ pu
nitur latoz pena. c. sacro. ō sē.
excō. scz suspēsiōe ab ingressu
eccl'ie infra mensem. Tercio
caueat ne ferat sententiā excō
municatōis: suspensiōis vel
interdicti p̃ futuris delictis.
puta si tale q̃d fecerit. nec pro
p̃sentibꝫ sub ea forma: si de il
lis infra talem terminū mini
me satisfecerit. vt in .c. roma
na. de sen. excō. li. vi. Uñ fm
Joh. an. in nouella sup dicto
ca. valde ridiculosum esset si
diceret p̃lat9, excōmunico pe
trum si furtum fecerit. si adul
teriū p̃miserit. cum tamen ad
talia paratus sum vel suspe
ctus. si tamē moza causa vel
culpa p̃cessit bene potest ex
cōmūicari sub illa forma Ex
emplū: vt qz de moza p̃dēna
tus in actōe p̃sonali nō soluit
ifra q̃ttuoz mēses vt debuit.
postea iudex dz p̃cipe vt sol
uat ifra certū tps. alʒ sit excō
mūicat9. hic enī moza p̃cessit
Silz de culpa. vt qz negligē
tes fuerūt clerici in diuis offi
cijs dicēdis: poterit iudex di
cere. Excōmunico omnes q̃
nō interfuerūt canonicis hor̄.
hic enīz culpa p̃cessit. Simi
liter de offensa: vt in coniuga
to qui tenuit cōcubinā sepet
ab ea ne excōmunicet' si vlte
rius redeat ad ip̃am. Alias p̃
ter istos casus iudex nō debz
ferre sententiā excōmunicati
onis sub certo termio ꝛc. vñ
male faceret si statim post cō
demnatiōem factā in p̃sonali
iudex p̃cipet infra certū tem
pus ferendā sententiā excom
municatiōis. cum tamē nō p̃
cessit moza. Et in hoc sepissi
me iudices nostri tēporis ex
cedunt modum. Ideo hec di
xi pro generali doctrīa. Cir
ca dispensationē predictarū

censuraꝝ est sciẽdũ q licꝫ fm
q̃sdam doctores epus nõ ꝑt
dispẽsare sup irregularitate ꝛ
alijs defectib nisi vbi exp̃sse
sibi a iure ꝑmittit fm wilh.
nazonẽ Goffredũ Johem de
deo ꝛ Innocentiũ. Alias fm
istos epus dispẽsans in casi/
bus sibi a canone exp̃sse non
permissis: videt impugnare
canones vel eos tollere. Tu
tamẽ dicas q vbicũq exp̃sse
a canonib ptãs dispẽsandi ñ
phibetur epis: episcopi pñt
dispẽsare. Et h dictum ꝑ do
ctores cõmunius approbat.
Ita dicũt Johes. Laurẽti⁹.
Hugo Tan. Bernard⁹. wil
helm⁹ in speculo. ti. de dispẽ
satiõibus. §. nunc de epoꝛuꝫ.
ꝛ ille famosissim⁹ doctoꝛ dñs
ar: hidyacon⁹. l. di. d ꝑmissis.
vbi late ꝓsequit istã materiã
improbãdo opinionẽ ꝓtrari
am. qui etiã dicit dñm suum
Hostiensem dixisse q in bis
in quib peccatũ moꝛtale est
fm legẽ diuinã: sicut in furto
rapina. vt. xiiij. q. v. penale.
dispensare nõ potest. nec etiã
papa: vt aliqui dicũt. nisi pe/
nitentiã agant ꝛ restitutio fi/
at. de vsu. cum tu. ꝛ. xiiij. q. v.
si q̃d. ꝛ. c. multi. et eadeꝫ. q. vi.
si res. In bis vero in q̃b pec
catũ moꝛtale est fm ius posi/
tiuũ. vt vbi est epis vel inferi
oꝛibus pape interdicta dispẽ
satio: nullus dispensat nisi so
lus papa: vel is cui specialiter
cõmiserit. Si vero non est in
terdicta potestas dispẽsandi
tũc potest. D archidyacon⁹
Pro ista sententia faciũt mul
ta iura. vt de hereticis. excõ/
municamus. §. sane. de sentẽ.
excom. nuper. ꝛ. ca. a nobis. ꝛ
ca. cum illoꝫ. Et de sponsali
bus. cum apud. xvi. q. i. sunt
nõnulli. ff. ex quibus causis
maioꝛes. l. necnõ. §. i. nã ꝛ apo
stolus dicit. Omnia mihi li/
cent. xi. q. i. aliud. Et ex bis
patet q̃ꝫ lata sit potestas epi/
scoporũ. quia oĩa possunt:
nisi exp̃sse phibeant. Sũt
autem multi casus in iure ex
pꝛessi in quib eis cõcedit au
toꝛitas dispẽsandi. quos lici
te scripsit wilhelm⁹ in specu/
iuris. de quib hic supsedere
cẽsuit scribẽtis sedulitas. sci/
ens qꝛ epi nõ egent vt q̃s eos
doceat sz ipi alioꝫ sũt docto/
res. i. q. vij. Iueniẽtib. ꝑsertiz
cũ ꝑsentis opusculi ꝓncipal in
tentio fuerit simplicibus sim
plicia tradere rudimẽta. non
ꝑfectis subtilia: vt cum apl'o
lac potũ daret nõ escã ꝓuul.

ꝑpter qꝺ etiã ſtilus eiuſdẽ nõ in doctis aut ꝓſuaſibilibꝫ humane ſapiẽtie verbis ſedĩ doctrina ſpũs excurrit. eo ꝙ iuxta Iſidoꝛ de ſũmo bono. li. iij. Horret ſacra ſcꝑtura ſpu meũ ſapientie ambitũ. Ignoſcant igitur doctoꝛes ſuꝑ ſtili ⁊ materie ruditate: q̃ non ipis ſed ſimplicibꝫ dirigitur. Et ſi ſint ſimplices quoꝛ ꝓfectui ꝑſens opuſculũ deſtinat Sed ⁊ ipi reuerẽdiſſimi ꝓſeſ ⁊ domini archiepi: epiſcopi: ceteriq; ꝓlati doctoꝛes ⁊ magiſtri ſi qua bene ſcripta in ꝓſẽti tractatu inueniãt approbare dignent gratioſe. q̃ vero dubioſa: vndoſa aut perplexa declarent: delucident ⁊ iterꝑtentur. Inſuꝑ que minꝰ bñ poſita fuerint coꝛrigãt ⁊ emẽdent occupatõi potiꝰ q̃ ignorantie aſſcribẽtes erroꝛẽ. Teſtis enĩ deus eſt et angeli eiꝰ me grauibꝫ ⁊ arduis: nõ ſolũ diuerſis: verũetiã ſibĩnuicez aduerſis ꝓtũc occupatum fuiſſe negocijs. ⁊ niſi pia duxiſſet manũ ſedulitas: niſi diuine gr̃e miſeratio animũ laceſſitum cõfoꝛtaſſet. nequa q̃ naufragoſa imbecillis animi tumba ꝓꝓꝛijſ conatibus ſub anhelo pectoꝛe ſalutarem eucta fuiſſet ad poꝛtũ. Hoꝛtoꝛ poſtremo vt quiſq̃s iſta legeris: mei peccatoꝛis recoꝛderſ. exoꝛans dominũ vt nõ ꝓ tam induſtrioſo laboꝛe q̃ ꝑ mentis deuotõne ⁊ bone voluntatis affectu quo cũctis chriſti fidelibꝫ ꝑficere conabar mercedem ꝑpetuã omnibus fideliter in vinea ſua laboꝛãtibuſ ꝓmiſſam largiri dignetur tẽpoꝛe oportuno.

Suſcipe ꝫpleti laudes o chriſte laboris
Quas coꝛdis leti vox ſubdita reddit amoꝛis.
Sit merces operis oratõ ſancta legentis.
Que iungat ſuperis nos toto roboꝛe mentis

Finit tractatus putilis ꝺ adminiſtratiõe ſacramẽtoꝛũ. de expoſitõe officij miſſe. de dicendis hoꝛis canonicis. de q̃ cenſuris eccl'iaſticꝫ canonice obſeruãdis. Impſſus Argẽtine ꝑ Martinũ flach Anno dñi. M.cccc.xcij.

Tabula

Tabula hu

ius tractatus
De sacramētis ī genere. fo. ij.
Quid sit sacramentū ꝛ quot sint. fo. ij.
De sacrām̄to baptismi. fo. iij
Baptism⁹ q̄modo diffiniat. fo. iiij.
Q⁹ triplex ē baptism⁹. fo. v.
De baptismi accñtib⁹. fo. vi.
De cautelis circa ꝟ sacramē/ tum seruādis. fo. vi.
De cathecismo et exorcismo. fo. viij.
De mō baptisandi. fo. viij.
De sacramento ꝓfirmatiōis. fo. x̄j.
Que sint de substantia huius sacramenti. fo. xiij.
De accidentib⁹ circa sacramē tū cōfirmatōis. fo. xv.
Cautele hui⁹ sacrām̄ti. fo. xv
De sacr̄o eucharistie. fo. xv.
De credēdis circa ꝟ sacramē tum. fo. xix.
De cautel' seruādis circa hoc sacramentū ex parte sumētiū fo. xxi.
De cautelis seruādis ex par/ te sacerdotis ꝟ sacr̄m ꝓferēt vl' cōficientis. fo. xxv.
De sacr̄o penitētie. fo. xxviij.
De contritōne que est prima pars penitētie. fo. xxx.
De ꝓfessiōe nūc seq̄t. fo. xxx.
De modo audiendi ꝓfessiōes. fo. xxxi.
De casibus ad papam ptinē tibus. fo. xxxiij.
Casus episcopales nunc se/ quuntur. fo. xxxiij.
De satisfactōne que est tercia pars penitentie. fo. xxxv.
De penitentiis iniungendis ſm canones. fo. xxxvj.
De restitutōe ablatorū in sa/ tisfactōe. fo. xli.
Cautele ex pte ꝓfitentis ser/ uande. fo. xlj.
De cautelis seruādis ex par/ te cōfessoris. fo. xliij.
De penitētiis infirmoꝝ ꝛ de cedentiū de hac vita. fo. xlvi.
Quō sacerdos se habere ōbe at erga infirmos. fo. xlvij.
Regule quib⁹ pctā mortalia atq; venialia sunt cognoscen da. fo. xlviij.
De sacramēto extreme vncti onis. fo. l.
De sacramēto ordinis. fo. lij
De accidentib⁹ hui⁹ sacramē ti. fo. lv.
De cautel' ꝟ obſuādis. fo. lvi
De sacr̄o mr̄imonij. fo. lvi.
De spōsalib⁹ hic primo agit fo. lvij.
De diffinitōne matrimonij. folio. lviij.

Tabula

De impedimentis matrimo nij. fo.lxi.
De cautel' hui⁹ sacr̃i. fo .lxij.
De expositõne misse. fo. lxv.
De ꝑma pte misse.fo.lxvij.
De scõa pte misse.fo.lxviij.
De tercia pte misse.fo.lxix
De q̃rta pte misse.fo. lxxij.
Sequitur secunda pars ca/ nonis.fo.lxxvi.
Sequit̃ tercia pars canoĩs. fo.lxxix.
Quinta pars pr̃icipalis mis se.fo.lxxxij.
Sexta ps misse .fo .lxxxiiij.
Lautele seruãde in celebratõ ne misse.fo.lxxxv.
De dicendis horis canonicꝭ fo.lxxxvij.
De mõ dicendi horas cano/ nicas.fo.xci.
Lautele in dicẽdis horis ca/ nonicis seruande.fo.xciij.
De excõmunicatõne.fo.xcv.
De effectu excõicatõis. xcix.
De participatõne cũ excõica tis.fo.c.
De suspensionis sn̄ia. fo.ciij.
De forma ferende excõmuni cationis.fo.cv.
De ecclĩastico interdicto q̃li ter sit obseruandũ. fo.cvi.
De irregularitate.fo.cxiij.
Lautele circa ꝑdicta obs̄uã/ de.fo.cxxiij.

Ó. 11. 52

790891 Bibliotheca 20000,-
P.P. Camaldulensium in Bielany

Depozyt w Bibliotece Jagiellońskiej
07783

M. Jac
Sacra
Bu
Pag
24. Mar

1

M. Nicolai de Plove Post
de
Sacramentis et Div. Officiis
2
Bartholomeus de Chalonis
O. M.
Confessionale
in
4. membra distributa
Venetiis 11

o-II-52